

GUIDE TO THE SWAHILI LANGUAGE,

IN

GUJARATI CHARACTERS,

WITH

ENGLISH AND GUJARATI TRANSLATIONS.

CHIEFLY FOR THE USE OF INDIANS HAVING
RELATIONS WITH ZANZIBAR.

BY

ALIDINA SOMJEE LILANI.

PARTS I. AND II.

Registered under Act XXV. of 1867.

B o m b a y :

PRINTED AT

THE EDUCATION SOCIETY'S STEAM PRESS.

{ 1890.

Price Two Rupees, Eight Annas.

[All Rights Reserved.]

સ્વાહીલી ભાષાનો ભોમિયો

ગુજરાતી હરફોનાં

ઈંગ્રેજી તથા ગુજરાતી તરજુમાસહિત.

વિશેષકરીને હિંદુસ્તાનના રહેવાસીઓ

જેઓ

જંગલમાર અને સ્વાહીલી કિનારાસાથે સંબંધ ધરાવે છે

તેમના ઉપયોગ સારું.

ભાગ ૧ લો તથા ૨ જો.

રચનાર

અલીદિના સોમજી લીલાણી.

(સન ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આઠ પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.)

મુબઈ :

એન્યુક્લેશન સોસાયટીના સ્ટીમ પ્રેસમાં છપાવ્યું.

સં ૧૮૬૦. મેં ૧૮૪૬.

મુબઈના મુખ્ય ચોપડીવેચનારાઓની દુકાનેથી મળશે.

કિમ્મત રૂ ૦ ૨૥

(સર્વે હક અંકનાં આ સ્વાધિન રાખ્યા છે.)

અદેય

496.382

લીલીઆ

(રવાહી)

૮૮૩૨

HIS HIGHNESS THE MAHARAJADHIRAJ,
MIRZA, MAHARAO SHRI SIR KHENGARJI,
SAVAHI BAHADOOR, OF CUTCH, G.C.I.E.

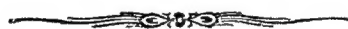
THIS SMALL WORK IS

Most **R**espectfully **D**edicated

IN

HUMBLE ACKNOWLEDGMENT OF THE DEEP
INTEREST HE TAKES IN THE
INTELLECTUAL, MORAL, AND SOCIAL
IMPROVEMENT OF HIS PEOPLE, AND THE
LIBERAL SUPPORT HE HAS PRIVATELY
BESTOWED TOWARDS ATTAINING THAT
OBJECT,

BY HIS MOST OBEDIENT SERVANT AND SUBJECT,
THE AUTHOR.

કચ્છના મહારાજાધિરાજ નિર્જી મહારાવ શ્રી
સર ખેંગારજી, સવાઈ બહાદુર, જી. સી. આઈ. ઈ.,

અમ્મી

પોતાની પ્રજાની જુદી, નીતિ, અને સંસાર સંબંધી હાલત સુધારવા વિષે
ઘણી હોંસ ધરાવે છે. તથા તે મતલબ પાર પાડવા અર્થે
આનગી રીતે ઉદાર દિલથી સારો આશ્રય આપતા
આવ્યા છે, તેના નમ્ર ઈકરાર દાખલ આ નાનું
સરખું પુસ્તક તેના રચનારે ઘણા
આદરપૂર્વક એમને

અર્પણ કર્યું છે.

PREFACE.

The Swahili Language is one of the best known and most popular of the languages spoken in Africa. In Zanzibar and along the East Coast it is the commercial language, and it is also well known in many parts of the interior, and is indeed the usual vehicle of conversation between the inhabitants of different villages sometimes far removed from the coast line.

Unfortunately the language has no glyphs or characters of its own; it is only a spoken language, and hence the great difficulty it presents to the would-be learner; for which reason many of my own countrymen and others speaking Gujarati, trading on the Zanzibar and neighbouring coasts, suggested to me at different times that I should prepare a work of the Swahili tongue in Gujarati characters for their benefit, and such, I trust, the present work will prove. I acquired a fair knowledge of the language during nearly five years' residence at Zanzibar, chiefly through the aid of the excellent works on Swahili by the learned Dr. Edward Steer, whose "Handbook on Swahili" and "Swahili Exercises" are the standard works on that language for foreigners, and through the help of these works I have arranged my own, so that my obligations to that gentleman are great.

The lessons should be studied in progressive order, so that the learner may gradually extend his vocabulary and avoid confusing one set of rules with others. The book is mainly intended to teach Gujarati-speaking people Swahili, but it will also be useful to them in acquiring a knowledge of English; whilst the Englishman who cares to master the sounds of the Gujarati characters (a table of which is appended) can easily find out the sounds and also the meanings of the Swahili words in the book. I have added grammatical explanations (in Gujarati of course) sufficient to render plain the various intricacies of expression necessarily allied to an unwritten tongue. By the aid of this work any Gujarati-speaking person proceeding to the East Coast will easily render himself familiar with the dialect of the people among whom he is about to sojourn; and it

will be, I hope, within his power and means to qualify himself in time for the efficient discharge of his duties in any capacity by procuring and thoroughly studying the best and the cheapest book in the Swahili language ; a fact which will greatly assist him in any business or official communications, and perhaps open up the pathway to his ultimate success in life.

Owing to the unfortunate detention of part of my manuscripts by a former printer, which I was obliged to rewrite, and partly owing to the bad state of my health, I have been seriously delayed in getting out this work, and I crave the indulgence of the subscribers, as the circumstance was entirely beyond my control, and I was put to great loss of time and inconvenience, besides incurring additional expense ; but nevertheless I shall be gratified if those for whom the book is intended—especially the wealthy merchant and the struggling trader—profit by it. If my present publication meets with the approbation of the public, the manuscript of the third part will be put in hand as soon as possible.

I beg to say that I am under great obligations to Rao Sahib Dalpatráam Pranjivan Khakhar, the late Educational Inspector at Cutch, for the valuable suggestions he has made respecting the work while going through it carefully with me, and also to Mr. Moolji Moledina, inhabitant of Cutch Kera, for assisting me in copying a part of the work correctly.

This being my first attempt, I expect my readers will generously excuse any shortcomings and errors they may find in this compilation.

ALIDINA S. LILANI.

BOMBAY, 1ST MAY, 1890.

પ્રસ્તાવના

સ્વાહીલી ભાષા એ આફ્રિકામાં બોલાતી ભાષાઓમાંથી સૌથી વધારે પ્રસિદ્ધ તથા લોકપ્રિય ભાષાઓમાંથી એક છે. જંગલમાં અને પૂર્વકાંઠા ઉપર વેપાર અર્થે એજ ભાષા કામ લાગે છે, ઉપરાંત મધ્ય ભાગનાં ઘણાંક રથજોમાં એ બહુ જાણીતી છે, અને ખરેખર તે જૂદા જૂદા ગામોના રહેવાસીઓ વચ્ચે વાતચિત કરવાનું હમેશાનું સાધન છે, એટલું જ નહીં પણ કાંઠાની લાઘનથી દૂરનાં ગામોમાં કોઈ કોઈ કાણે એ બોલી વપરાય છે.

કમનસીબે એ ભાષા લખવામાં તેનાં પોતાના અક્ષર અથવા લીપી નથી, ફક્ત એ ભાષા બોલાય છે, અને તેથી તે શીખવાની ઇચ્છા રાખનારને બહુ મુશ્કેલી પડે છે; જેથી કેટલાક મારા દેરાખંધુઓ તેમજ યુજરાતી બોલનારા ખીજ ઘણાક લોકો જેઓ જંગલમાં અને આસપાસના કાંઠાઉપર વેપાર કરે છે તેમણે જૂદે જૂદે વખતે પોતાના લાભ અર્થે સ્વાહીલી ભાષાનું એક પુસ્તક યુજરાતી હરફોમાં બનાવવા અને અમના કરી હતી અને હું આશા રાખું છું કે આ હાલનું પુસ્તક તેમની સ્થૂળના અનુસરતું ગણાયે, જંગલમાં હું લગભગ પાંચ વરસ સૂધી રહ્યો તે દરમિયાન એ ભાષાનું મેં ઠીક જ્ઞાન મેળવ્યું, તેમાં મુખ્યત્વે કરીને ડૉક્ટર એડવર્ડ સ્ટીઅરના રચેલા ઉદ્દૃષ્ટ ગ્રંથોની અને મદદ હતી. એ વિદ્વાનના “હેન્ડબુક ઓન સ્વાહીલી” અને “સ્વાહીલી એક્સપ્રેસીસ” એ નામના પુસ્તકો પરદેશીઓ માટે એ ભાષાના સત્તાવાર ગ્રંથો ગણાય છે, અને એ પુસ્તકોની સહાયથી મેં મારા ગ્રંથની રચના કરી છે, એટલા માટે એ ગૃહસ્થને હું બહુ આભારી છું.

એ માહેલા પોઠો જેવી રીતે હારખંધ આપેલા છે તે અનુક્રમ પ્રમાણે તેનો અભ્યાસ કરવાથી રહેતે રહેતે શીખનારના બોલોના ભંડારમાં વધારો થતો જશે, અને એક રીતના નિયમોનો ખીજ રીતના નિયમોની સાથે ગુંથવાડો થતો અટકશે. એ ગ્રંથનો મુખ્ય હેતુ યુજરાતી બોલનારા લોકોને સ્વાહીલી ભાષા શીખવવાનો છે પણ તેની સાથે ઇંગ્રેજીનું થોડું ઘણું જ્ઞાન સંપાદન કરવામાં એ તેમને ઉપયોગી થઈ પડશે; વળી જે ઇંગ્રેજોને યુજરાતી અક્ષરના ઉચ્ચારોનું પૂર્ણ રીતે જ્ઞાન મેળવવું હોય તેમને તે ઉચ્ચારો (આપેલાં પત્રક ઉપરથી) અને વળી સ્વાહીલી શબ્દોનાં અર્થો સહેલાઈથી મળી આવશે. આવી એક ભાષા જે લખવામાં આવતી નહિ હોય તે દર્શાવવામાં અવશ્ય કેટલીક રીતની ગુંથવણી જોડાયેલી હોય છે, તે સ્પષ્ટ રીતે સમજાવવાને વ્યાકરણ સંબંધી ખુલાસા (અલખતાં યુજરાતીમાંજ) ઊમેરેલા છે. આ ગ્રંથની મદદથી પૂર્વ કાંઠાતરફ જનાર કોઈપણ યુજરાતી બોલનાર શખ્સ જે ત્યાંના લોકોની સાથે જઈ વસવાનો હોય તે તેમની બોલીથી પોતાને સારી રીતે સહેલાઈથી વાકેશગાર કરી શકશે; અને હું આશા રાખું છું કે આ સ્વાહીલી ભાષાની સૌથી સરસ અને સસ્તી એપડી મેળવીને સંપૂર્ણ રીતે અભ્યાસ કરવાથી કોઈપણ

પ્રકારનું પોતાનું કામકાજ બરાબર રીતે ચલાવવામાટે પોતાને થોડી મુદતમાં લાયક કરી રાકશે, આથી કરીને કોઈપણ રીતનાં ધંધામાં તેમજ આર્થિક સંબંધી વ્યવહારમાં તેને મોટી મદદ મળશે, અને કદાચ રાજગારમાં કૃતેહ મંદ થવા તે પોતાનો રસ્તો ખુલો થયલો જોશે.

આ પુસ્તકની લખેલી નકલ પ્રથમ જોને છાપવા આપી હતી તેણે તેનો કેટલોક ભાગ પોતાની પાસે રાખી મુક્યો તેથી મને તે પ્રીતી લખવાની ફરજ પડી, આ માહા સંજોગથી તથા કેટલેક દરજ્જે મારી તબિયત બરાબર ન રહેવાથી આ પુસ્તક બાહાર પાડવામાં બહુ ઢીલ થયેલી છે, પણ એ બાબત મારા અખતિયારથી તદ્દન બાહાર હોવાથી મારે ઘણા વખત નકામો ગયો, મને બહુ અઘવડ પહોંચી, અને તે શિવાય વિશેષ ખર્ચ થયો, તે તરફ જોતાં જે સાહેબો આગળથી ગ્રહક થયેલા છે તેઓ દરગુજર કરશે; મગર એમ છતાં પણ વિશેષ કરીને માતબર વેપારીઓ તથા મહેનતુ ધંધાદારીઓ જેઓને માટે આ પુસ્તક રચવામાં આવ્યું છે તેઓને જો એથી ફાયદા થશે તો હું સંતોષા પામીશ. વાંચનારી આલમને જો આ પુસ્તક પસંદ પડતું થશે તો ત્રીજો ભાગ પણ બનતી ઝડપથી બાહેર પાડવામાં આવશે.

હું વિનંતિ સાથે કહેવા માગું છું કે રાઓસાહેબ દલપતરામ પ્રાણજીવન અખબર કચ્છના માજી એન્ડુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબે એ ચોપડી સાવધપણે મારી સાથે તપાસતાં મને જે કીમતી સૂચનાઓ કીધી તેટલા માટે એમનો તથા કચ્છકેશના રહેવાસી મિસ્તર મૂળજી મોલિદિનાએ મારા કામનો કેટલોક ભાગ શુદ્ધ રીતે કોંપી કરવાથી તેમનો હું બહુ આભારી છું.

આમારી પેહેલવેહેલીજ કોરોસ હોવાથી મારા વાંચનારાઓને આ ગ્રંથમાં જે કાંઈ ન્યૂનતા તથા ખામીઓ માલમ પડે તે તરફ તેઓ બિલકુલ દરગુજરની નજરે જોશે એવી હું આરામ રાખું છું.

ફારસી બચત.

نگاهت بیفتد اگر بر خطا . تو آنرا ببوشان ز لطف و عطا

تو بر من مگیر آهوائی نه بخرد . که خالی نباشد بشر از خطا

એ ફારસી બચતનો તરજુમો.

જો તમારી નિધા કોઈ જૂલ ઉપર પડે તો તમે મહેરબાની તથા બક્ષિસ (ની નજર) થી તેને ગ્રુમ રાખો; અરે બુદ્ધિવાન તમે મારા ઉપર દોષ મૂકશો નહિ કારણકે માણસ જાતમાં એવા કોઈ નથી કે જે જૂલ કરે નહિ.

અલીદિના સોમજી લીલાણી.

OPINIONS

About a year ago Mr. Alidina brought to me for revision and suggestions a manuscript of a book called "A Guide to the Swahili Language."

I went through some portion of it in his company, and made some changes and showed how he should proceed with the rest, and I am glad to see him now bring a fair printed copy of it for my opinion. The Swahili language at first sight appears to be difficult, but when reduced to grammatical rules, it is found to be very easy.

He has divided the work in two parts. In Part I. he gives for the beginners, who may or may not be acquainted with the grammar of their own tongue, a copious list of such words in the Gujarati character as occur in the daily intercourse with the natives, on various subjects, with their Gujarati and English equivalents, and the pronunciations of the latter in Gujarati, and some useful phrases. Having thus fairly introduced the learner to the colloquial portion, he proceeds at once to Part II., where the language is treated grammatically. The substantives of the language are divided into eight separate classes, upon which the first syllables of Swahili words almost always seem to depend. He first treats of three classes only in order to acquaint the learner and to avoid the confusion into which he would be plunged if all the eight classes were treated at once. He shows how the substantives of each class can be distinguished, and then, taking each part of speech and using it with the substantives of each class, explains the various changes it undergoes in different numbers, cases, tenses, &c.,

points out the rule by which the changes take place, and illustrates them by examples of words and phrases both in Gujarati and in English. When the student has sufficiently advanced, he takes him to the remaining classes as before, and concludes by giving a number of idiomatic phrases and two stories.

I am of opinion that the work supplies a great want hitherto felt by those Indians who go to Eastern Africa, and especially to Zanzibar, from Kutch, Kattiawar, and Bombay, and most of whom are acquainted with the Gujarati language as taught in Government schools, and some also with the English. Mr. Alidina should be congratulated on his bringing out such a useful and valuable work, which could not have been without the sacrifice of time and trouble, just at a time when the East Coast of Africa is being opened up by the European nations, and larger trade and larger flux of Indians from India can be expected as the natural results.

Mr. Alidina has usefully employed his valuable time in turning his sojourn in Zanzibar to account by producing a book for the benefit of his countrymen. I wish other people were to follow his praiseworthy example by writing a book on the trade of Africa, and the way in which it can be carried on successfully by our people.

DALPATRAM PRANJIVAN KHAKHAR,

(late) Educational Inspector, Kutch.

Bombay, 28th April 1890.

અભિપ્રાય.

આમરે એક વરસ ઉપર મિસ્ટર અલીદિના 'સ્વાહીલી ભાષાનો ભોમિયો' એ 'નામની ચોપડીનું લખાણ તપાસીજવા તથા સૂચનાર્થે મારી પાસે લાવ્યા હતા. એમની સાથે હું તેમાંનો કેટલોએક ભાગ વાંચી ગયો હતો, અને કેટલોક ફેરફાર કર્યો હતો તથા આક્રીના લખાણમાં કેવી રીતે આગળ વધવું તે બતાવ્યું હતું, અને હવે મારા અભિપ્રાય માટે તેની સાફ છાપેલી નકલ એમ્મો મારી પાસે લાવ્યા તે જોઈ હું ખુશી થયો છું. સ્વાહીલી ભાષા પ્રથમ તો અધરી લાગે છે, પણ તેને વ્યાકરણના નિયમો લાગુ કરી જોતાં ખુબ સહેલ માલમ પડે છે.

એમણે એ ચોપડીના બે ભાગ કીધા છે. પહેલા ભાગમાં શીખાઉ લોકો એમ્મો પોતાની ભાષાનાં વ્યાકરણથી જાણીતા હોય કે ન હોય, તેમ્મોને માટે ત્યાંના દેશીએમ્મોની સાથે જુદા જુદા વિષયો ઉપર એક ખીજ સાથે વ્યવહારમાં દરરોજ કામ લાગે, એવા રાખ્દોની એક માટી ટીપ ગુજરાતી હરફોમાં આપી છે, તથા તેમ્મોની સાથે તેમના ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી એકસરખા અર્થ તથા ઇંગ્રેજીના ગુજરાતીમાં જરૂર આપેલા છે. તેમજ વળી કેટલીક ઉપયોગી ભાલવાની ટપ્પણનાં વાંચ્યો આપેલાં છે. આ પ્રમાણે શીખનારને દરરોજ ભાલવા ચાલવામાં કામલાગે એવા વિભાગ વિષે જાણીતા કરીને તેમણે ખીજ ભાગની રાખ્દો આપી છે. એમાં એ ભાષા વ્યાકરણનાં નિયમ પ્રમાણે સમજાવેલી છે. એ ભાષાનાં નામના જુદા જુદા આઠ વર્ગો પડેલા છે, એ વર્ગો ઉપર સ્વાહીલી રાખ્દોના પહેલા અક્ષર ધણુંકરી હમેશાં આધાર રાખતા દેખાય છે. શીખનાર માહિતગાર થાય અને ગુંચવાડમાં ન પડે એટલામાટે એમણે બધા આઠ વર્ગ વિષે એકદમ સાથે નહિ સમજાવતાં માત્ર પહેલા ત્રણ વર્ગોનું વર્ણન કર્યું છે તથા દરેક વર્ગનાં નામ કેવી રીતે એમણે આપ્યાં તે બતાવ્યું છે, ત્યારબાદ એકેકો રાખ્દોને લખીને તેને દરેક વર્ગનાં નામોની સાથે વાપરતાં જુદાંજુદાં વચનો, વિભક્તિઓ તથા કાળ વિશેષમાં નાના પ્રકારના ફેરફારો થાય છે, તેની સમજણ આપી છે, તથા એ ફેરફારો કયા નિયમોથી થાય છે તે બતાવ્યું છે, તથા ગુજરાતી અને ઇંગ્રેજી બન્નેમાં રાખ્દો અને વાંચ્યોના ઉદાહરણો આપી સમજ પાડી છે. બ્યારે વિદ્યાર્થી સારી રીતે આગળ વધે ત્યારે એમ્મો પ્રથમ પ્રમાણે આક્રીના વર્ગો વિષે વિવેચન કરે છે, અને કેટલાંએક સારી પદ્ધતિનાં વાંચ્યો તથા બે વાર્તાઓ આપીને સમાપ્ત કરે છે.

જે ભરતખંડવાસીઓ કચ્છ, કાઠીઆવાડ, અને સુબર્ધથી પૂર્વ આફ્રિકા તરફ, તેમાં વિશેષ કરીને જંગલારતર જાય છે અને જોમાંના ઘણા ખરા સરકારી શાળાઓમાં ચાલતી ગુજરાતી ભાષા તથા કેટલાએક તો વળી ઇંગ્રેજી ભાષા પણ જાણે છે તેઓમાં આવી એક ચોપડીની આજ્ઞાપર્યંત જે ન્યૂનતા રહી ગઈ છે તે મારા વિચાર પ્રમાણે આ પુસ્તક પૂરી પાડે છે. બ્યારે આફ્રિકાનો પૂર્વ કિનારો સુરોપની પ્રજાઓથી પ્રકૃષ્ટિત થતા જાય છે અને તેથી વેપારના વધારાની અને હિંદુસ્થાનમાંથી હિંદી લોકોના વધારે માટે જગ્યા ત્યાં જવાની સ્વાભાવિક પરિણામની આશા રાખવામાં આવે છે, તેવા ઠાકણાંપર મિસ્ટર અલીદિનાએ આવા

ઉપયોગી તથા અમૂલ્ય ગ્રંથ, જે પ્રયાસ અને કાલક્ષેપ વગર બનતેજ નહિ, તે બાહેર પાડતાં એમના મુબારકબાદી આપવી એ ઉચીત છે.

મિસ્તર અલીદિનાએ પોતાના દેશી અંધુઓના ફાયદાઅર્થે આ ગ્રંથ બનાવવાથી એમણે પોતાની જંગબારની મુસાફરીમાં પોતાના કિમતી વખતનો બહુ સારો ઉપયોગ કર્યો છે. એમના વખાણવા લાયક દાખલાને અનુસરી ખીજ લોકો આફ્રિકાના વેપારવિષે તથા તે આપણા લોકોથી ફતેમદ રીતે કેમ ચલાવી શકાય તે વિષે એક ચોપડી લખે એવું હું આહું છું.

- દલપતરામ પ્રાણજીવન અખ્ખર

(માજી) એન્જીકેરાનલ ઇન્સપેક્ટર, કચ્છ.

મુંબઈ, તા. ૨૮ મી એપ્રિલ, ૧૮૯૦.

This book of Swahili rendered in the Gujarati is the first of its kind ever produced in this side of India. It has been admirably composed, and contains many important words and phrases relating to Domestic, Social, and Mercantile affairs. The Author has taken great pains in its preparation, and I think it will be useful to our Zanzibar merchants and others who have business relations with that place.

F. JANMAHAMAD,

Manager to the Office of

SIR THARIABHOY TOPAN, KT,

BOMBAY.

BOMBAY, 28th April 1890.

હિંદુસ્તાનની આ બાજુએ આવી જતની યુજરાતીમાં બનાવેલી સ્વાહીલી ભાષાની ચોપડી હાલ પેહેલવેહેલીજ નીકળેલ છે, એની રચના બહુજ વખાણવાલાયક છે, અને તેમાં વેહેવારિક, સંસાર તથા વેપાર સંબંધી કામકાજને લગતા ઉપયોગી ઘણા શબ્દો તથા વાક્યો સમાયલાં છે. કર્તાએ આ ગ્રંથ બનાવતાં અતિશય મહેનત લીધી છે, અને હું ધારું કે એ અમારા જંગબારના વેપારીઓને તેમજ ખીજ લોકો જેઓ જંગબારસાથે રોજગાર સંબંધ ધરાવે છે, તેઓને બહુજ ઉપયોગી થઈ પડશે.

સર થારેઆભાઈ ટોપણ નાઈટ

ની આફ્રિકાના મેનેજર

ફાજલ જાનમહમદ.

મુંબઈ, તા. ૨૮ મી એપ્રિલ ૧૮૯૦

મુંબઈ.

I have gone through the guide of the Swahili language compiled by Alidina S. Lilani, and find that the author has taken great pains in rendering his book acceptable to the public. The plan of the book is an excellent one, and I have no doubt it will be of very real help to those for whom it is intended.

I wish Mr. Alidina every success in his praiseworthy undertaking.

VITHALJI KESHAVJI DAVE,

Head Master, Alfred High School, Bhuj.

Bhuj, 5th May 1889.

મોજ અલીદિના સોમજી લીલાણીએ રચેલી શુક નામે સ્વાહીલી ભાષાનો ભોનિયો મેં વાંચી તપાસી જોઈ છે; કર્તાએ પોતાની ચોપડી લોકોને પસંદકારક કરવા અર્થે બહુ જ મહેનત લીધી છે, એવું મને જણાય છે, એ ચોપડીનું જ્ઞાન બહુ સરસ છે, અને તે શુક જેમના અર્થે રચેલી છે તેમના અરેખરી બહુ મદદગાર થઈ પડશે એવી મને પૂર્ણ ખાતરી છે.

અલીદિના સોમજીને તેનાં વખાણવાલાયક કામમાં દરેક રીતે કૃતેહમંદ થવા હું આહુહું.

વિઠલજી કેશવજી દવે.

કચ્છભૂજની ઓલફ્રેડ હાઈસ્કૂલના હેડ માસ્ટર.

ભૂજ, તારીખ ૫ મી મે, ૧૮૮૯.

DEAR MR. ALIDINA.

I have read your Guide to the Swahili language. I think the book will be very useful to Indian merchants as also to European officers who have to transact business with the people residing in Zanzibar and the adjoining parts. The grammatical rules embodied in the book are well arranged and will be easily understood. As far as I know, it is the first Guide to the Swahili language, and deserves patronage at the hands of those who have mercantile relations with Zanzibar. Bombay merchants who go to stay in Zanzibar for commercial purposes have great difficulty in learning the Swahili language, which most of them pick up very imperfectly and after much loss of time. All this inconvenience, I trust, will be removed when your Guide is out. No doubt you have taken much pains in compiling the book, and I hope you will be adequately patronised by the public.

Yours truly,

KARANALI RAHIM NANJIANI,

Educational Inspector, Cutch.

૧૯-૪-૧૮૯૦.

પ્રિય મિસ્ટર અલીદિના.

મેં તમારી ચોપડી નામે સ્વાહીલી ભાષાનો ભોમિયો વાંચી જોઈ છે, હું ધારું છું કે એ ચોપડી હિંદી વેપારીઓ તેમજ વળી કુરોપિયન ઓફિસરો જેઓ જંગલાર તથા તેની આજુબાજુના ભાગોમાં વસનારા લોકોની સાથે વહિવટ કરે છે તેમને બહુજ ઉપયોગી થઈ પડશે. એ બુકમાં સમાયલા વ્યાકરણના નિયમો બહુ સરસ રીતે ગોઠવેલા છે તથા તેઓ બહુ સહેલથી સમજી શકાશે. મારા જાણવા પ્રમાણે સ્વાહીલી ભાષાનો ભોમિયો નામની એ ચોપડી પહેલવેહેલી જ નીકળી છે; અને જંગલારની સાથે વેપારનો સંબંધ ધરાવનારા રાજા તરફથી આગ્રયને લાયક છે. મુંબઈના વેપારીઓ જેઓ વેપાર સમયે જંગલારમાં રહેવા જાય છે તેઓને એ સ્વાહીલી ભાષા શીખી લેવાને બહુજ મુશ્કેલી પડે છે, જે ભાષા તેઓમાંના ઘણા ખરા બહુ અપૂર્ણ રીતે તથા ઘણો વખત ગુમાવ્યા પછી થોડી ઘણી શીખે છે. એ તમારી બુક જ્યારે આહાર પડશે ત્યારે આ સઘળી અવધતા દૂર થશે એવો મને પૂર્ણ ભરોસો છે. બેરાક તમે એ ચોપડી બતાવતાં બહુજ મહેનત લીધી છે, અને હું આરામ રાખું છું કે તમને લોકો તરફથી યથાચાલ રીતે આગ્રય મળશે.

લાં તમારો સાચો મિત્ર.

કરનાલી રહીમ નાનજ્યાણી.

એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર—કચ્છ.

A list of Errata.

શ્રુતિપત્રક.

PAGE.	LINE.	COLUMN.	INCORRECT.	CORRECT.
પાનું.	લીટી.	સિદ્ધ.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૨	૧	...	ઇન્ન	ઇન્ને.
"	૪	...	દશ	દશી.
"	૭	...	બંદરમ	બંદરમાં.
"	એ પાનાને છેડે ફૂટનો-			
	૮માં લીટી.....	૧-૨	ઇત્યાદિ	ઇત્યાદિ.
૪	૯	૨	ચેલાતોમિત્તીન	ચેલાતોસિત્તીન.
"	૧૦	"	ચેલાતોસિત્તીન	ચેલાતોસિત્તીન.
૬	૨૪	૩	ઇન્દરપ્રેટર	ઇન્દરપ્રેટર.
૮	૧૪	૧	મજાલીશા	મજાલીશા.
"	૧૬	૩	ઓહ્ડ મેન	ઓહ્ડ મેન.
"	૧૭	"	ઓહ્ડ મેન	ઓહ્ડ મેન.
"	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૪	૨	રતાળું	રતાળુ.
"	" ૨	૧	વીગાઇ	વીગાઈ.
૧૩	૧૦	૩	ઇન્ક	ઇન્ક.
"	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૧	"	કોરિઅન્ડર	કોરિઅન્ડર.
૧૪	૨	૧	શેનીવ્યાકુ	શોનીવ્યાકુ.
"	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૫	૩	રેડિશ	રેડિશ.
૧૬	૧૬	૧	અમ્મરઉ	અમ્મરાઉ.
૧૭	૧૫	૨	મોહું લીધુ	મોહું લીધુ.
૧૮	૩૨	૩	બૉન્ક	બૅન્ક.
૨૧	૨૬	૨	મજબાન	મેજબાન.
૨૨	૯	૧	મળન્ન	મળન્ન.
"	૧૦	૧	વાળન્ન	વાળન્ન.
"	૧૨	"	મ્કોળો	મ્કોળો.
૨૩	૧૩-૧૪	"	ન્ન (ઇન્ન)	ન્ન (ઇન્ન).
"	૧૪	૩	ક્રિમિન	ક્રિમિન.
૨૪	૧૨	૩	વિઝડમ	વિઝડમ.
"	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૩	૧	(ઇન્ને)	ઇન્ને.
૨૮	૮	૩	ઇઝ	ઇઝ.
"	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૧	૧	કાશા	કાશા.
૩૦	૭	"	નીજે	નીજે.
૩૧	૩	"	વધાશો	વધશો.
૩૪	એ પાનાને છેડેથી લીટી ૧	૧	મ્યુની	મ્યુની.
૩૯	૨	"	કીકુકુ	કીકુકુ.
૪૨	૧૦	"	મીડી	મીડી.
૪૩	૨૫	"	દશકસર્વનામ	દશકસર્વનામ.
૪૪	૫	૨	હાઈ	હીઈ.
૬૦	૨૦	૩	દુ ડિરેક્ટ્રીય	દુ ડિરેક્ટ્રીય.
"	૨૨	૧	(અગ્રાંથ)	(અગ્રાંથ)

PAGE.	LINE.	COLUMN.	INCORRECT.	CORRECT.	
પાનું.	લીટી.	સિદ્ધ.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.	
૬૫	૧૨	૩	દુ ઉવાશ	દુ ઉવોશ.
૬૭	એ પાનાને છેડેથી લીટી	૧૨	વીરાબોઠો	વીરાબોટો.
૬૯	૧૯	(“મુદુ” વર્ગ)	(“મુદુ” વર્ગ).
૭૬	૨૬	૪	વેઠો	વેઠી.
૭૮	૬	૨	યુ	ય.
” ફૂટનોઠમાં લીટી	૧	“Thee or”	“Thee”
૮૦	વાક્ય ૧૪ મું	૨૦	I woke	I awoke.
૮૧	૨	“S”	’s
૮૨	૧૩	The slave’s	The slaves’
૮૬	વાક્ય ૯ મું	૧૨	વાળકાઝી	વાળકાઝી.
”	૧૩	મીઝુ	મીઝુ.
૮૭	૧૭	૨	માણસ	માણસો.
૮૯	૭	એએ	એએ.
૯૩	વાક્ય ૨ મું	૪	મુન્યુ	મુન્યુ.
૯૫	એ પાનાને છેડેથી લીટી	૨	અલોકી	આલોકી.
૯૭	૧૯	સકમક	સકર્મક.
૧૦૦	વાક્ય ૪ મું	૫	નીમઝીકિ	નીમઝીકિ ?
૧૦૩	૧	મ્જી વેઠ	મ્જી વેઠું.
” વાક્ય ૨૮ મું	૭	બીઆ	બીઆ.
૧૦૫	૩	નેતે	તેને.
૧૨૨	વાક્ય ૭ મું	૯	અસીયે વુકા	આસીયે વુકા.
૧૨૫	એ પાનાને છેડેથી	૧	chief	thief.
૧૩૧	૧૨	You (sing.)
૧૩૪	વાક્ય ૧૩ મું	૧૫	૩	૧૩.
૧૪૧	૧૫	૩	An oas	An oar.
” ફૂટનોઠમાં લીટી	૨	મચુન્ઝા	મચુન્ઝા.
૧૪૮	વાક્ય ૧૭ મું	૧૨	Metal pots	Metal pot.
૧૪૯	એ પાનાને છેડેથી	૪	૧	લામ્બેઝી	યામ્બેઝી.
૧૫૩	૬	૧	યાસીયાઝીમા	યાસીયાઝીમાં.
૧૫૮	૨૮	૩	A eulogy	Eulogy.
૧૫૯	૧૩	”	A skin of leather	A skin, a leather.
૧૬૨	વાક્ય ૩૫ મું	૨૫	અલમાં	અલામાં.
૧૬૫	એ પાનાને છેડેથી	૪	૧	તાહીઝી ?	તાહીઝી.
૧૬૮	ફૂટનોઠમાં	૩	(જુઓ કલમ ૨૦૨)	(જુઓ કલમ ૨૦૨).
૧૭૧	એ પાનાને છેડેથી	૨	(ઝીમ્બો)	(ઝીમ્બો).
૧૭૩	૫	૨	લીર	કમાન.
૧૭૭	૬	૧	ખુઆ	ખૂબા.
”	૭	”	મ્જૂરી	મ્જૂરી.
૧૮૫	વાક્ય ૧૮ મું	૮	(Men)	(Man).
૧૮૭	વાક્ય ૪ મું	૪	આમેટુમાઈની	આમેટુમાઈની.
” શુ તરતુમાથી લીટી	૩	મુજવણમાં	મુજવણમાં.
૧૮૭	વાક્ય ૬ મું	૧૬	હાપા	હાપા?

TABLE OF CONTENTS.

અનુક્રમણિકા.

PART I. (ભાગ ૧ લો.)

	PAGE		પા.નં.
The numbers spoken in Zanzibar ...	1	જંગબાર બંદરમાં બોલાતી સંખ્યા...	૧
Some important Swabili words	5	થોડા ઉપયોગી સ્વાહીલી શબ્દો	૫
Parts of the body	10	શરીરનાં કેટલાક ભાગોનાં નામ ...	૧૦
Names of some grain, seeds, &c. ...	12	અનાજનાં થોડાંક નામ	૧૨
Names of butter, oils, fluids, &c. ...	12	થોડાં પ્રવાહી પદાર્થોનાં નામ	૧૨
Names of some scents and spices ...	13	થોડાં વસાણાનાં નામ	૧૩
Names of some tradesmen	14	થોડા કારીગરોનાં નામ	૧૪
Names of some insects and animals.	14	થોડાં પ્રાણીઓનાં નામ	૧૪
Names of some vegetables and fruits.	16	થોડાં ફળ તથા વનસ્પતિનાં નામ	૧૬
Names of God and of natural phenomena	18	થોડી આકાશી ચીજોનાં નામ	૧૮
Miscellaneous words	18	પરચૂરણ શબ્દો	૧૮
Some abstract nouns.....	22	થોડાં ભાવવાચક નામ	૨૨
Names of the Swabili, Arabic, Gujarati, and English days (of a week)	24	સ્વાહીલી, અરબી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી વારનાં નામ.....	૨૪
Names of months	25	મહિનાનાં નામ.....	૨૫
Fractions of a dollar as used in Zanzibar	25	જંગબાર બંદરમાં સાધારણ ચલણી રાસના અપૂર્ણાંક બાલવાની રીત...	૨૫
Some useful phrases ..from 26 to 30	30	થોડાં ઉપયોગી વાક્યો	૨૬ થી ૩૦

PART II. (ભાગ ૨ જો.)

Substantives and their plurals—

Class I. (ki class) 31, 75

Classes II. and III. (*m̄u* and *mti*) ... 34

" " " Irregular words 72

Class IV. (*Mahali* class) 134

Class V. (Infinitives used as substantives) 137

Class VI. (*Ma*. Class) 138

Class VII. (*N*. Class) 154

Class VIII. (*U*. Class) 171

The use of the names of animate beings and their list 192

નામ તથા તેઓનાં બહુવચન

વર્ગ ૧ કો (કી વર્ગ) ૩૧-૭૫

વર્ગ ૨ તથા ૩ જો (મુ તથા મ્તી વર્ગ) ૩૪

વર્ગ ૨ જ તથા ૩ જના અનિયમિત શબ્દો..... ૭૨

વર્ગ ૪ થો (માહાલી વર્ગ)..... ૧૩૪

વર્ગ ૫ મો (નામને રૂપે વપરાતાં ક્રિયાપદનાં સામાન્યરૂપ) ૧૩૭

વર્ગ ૬ મો (મા વર્ગ) ૧૩૮

વર્ગ ૭ મો (ન વર્ગ) ૧૫૪

વર્ગ ૮ મો (જી વર્ગ) ૧૭૧

પ્રાણીવાચક નામોના ઉપયોગ તથા તેઓની ટીપ ૧૯૨

	PAGE
Adjectives 36, 37, 76, 134, 137, 142, 160, 175	
Adjectives beginning with a vowel 73, 74, 135, 137, 142, 160, 175	
Numeral adjectives.....	41, 161
Indeclinable adjectives.....	183
Compound adjectives.....	185
Comparison of adjectives.....	195
The ordinal numeral adjectives ...	186
Pronouns—	
Demonstrative pronouns...43, 48, 135, 137, 144, 164, 178	
Personal pronouns	50
Personal prefixes 53, 135 (section 157), 133 (section 167), 146, 162, 177	
Objective personal prefixes	69
Active and passive personal pre- fixes before a vowel	77, 78
Interrogative words	50
Interrogative pronouns 56, 145, 164, 178	
Possessive pronouns 83, 85, 135, (section 160) 148, 166, 178	
Reflexive pronouns	86, 179
The words <i>Ole</i> , <i>Enye</i> , & <i>Enyewe</i> ... 88, 149, 166, 179	
The relative pronouns, 90, 136 (section 163), 150, 168, 179	
The relative pronoun used as an object	94
The relative pronoun used with the interrogative and the use of "Po," "Mo," and "Ko" prefixes	95
Definite article "The"	70
Cases	69
Objective Case	69
Possessive case, 80, 85, 136, (section 161), 138, (section 167) 148, 166, 177	
Locative case,	181

વિશેષણ ... 36, 37, 76, 134, 137, 142, 160, 175	
સ્વરાક્ષરથી શરૂ થતાં વિશેષણ 73, 74, 135, 137, 142, 160, 175	
સંખ્યાવાચક વિશેષણ	41, 161
અવિકારી વિશેષણ	183
મિશ્રિત વિશેષણ	185
વિશેષણની તુલનાનાં રૂપ	195
અનુક્રમસૂચક સંખ્યાવાચક વિશેષણ 186	
સર્વનામ	
દર્શકસર્વનામ 43, 48, 135, 137, 144, 164, 178	
પુરૂષવાચક સર્વનામ	50
પુરૂષવાચક સર્વનામ માટે વપરાતા ઉપસર્ગો 53, 135 (ખંડ 157), 133 (ખંડ 167), 146, 162, 177	
પુરૂષવાચક કર્મણિ ઉપસર્ગો	69
સ્વરની પૂર્વે કર્તરિ તથા કર્મણિ ઉપ- સર્ગો	77, 78
પ્રત્યાર્થક શબ્દો	50
પ્રત્યાર્થકસર્વનામ ... 56, 145, 164, 178	
પદ્યત્વ સર્વનામ 83, 85, (ખંડ 160) 148, 166, 178	
સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ ... 86, 179	
ઓલે, એન્યે. તથા એન્યેવે શબ્દો 88, 149, 166, 179	
તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ 90, 136 (ખંડ 163), 150, 168, 179	
કર્મતરીકે વપરાતું "તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ"	94
પ્રત્યાર્થક સર્વનામની સાથે વપરાતું તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ તથા પો, મો, અને કો ઉપસર્ગોનો ઉપયોગ 95	
ડેક્લિનિટ આર્ટિકલ	70
વિભક્તિતત્ત્વો ..	69
બીજી અથવા કર્મણિ વિભક્તિ	69
છઠ્ઠી વિભક્તિ 80, 85, 136, (ખંડ 161), 138 (ખંડ 167) 148, 166, 177	
સાતમી વિભક્તિ	181

Verbs—

PAGE

पानं.

List of verbs	58
Affirmative tenses.....	65
Present indefinite	65, 78
Present imperfect.....	65
Past.....	65, 79
Future	66
Present perfect	54 (Sect 49) 66
The use of <i>KA</i> prefix	101
The use of <i>KI</i> prefix	104
Conditional tenses.....	107
To be (in present tense)	48
(Sect 21) 53 (Sect 33), 57 (Sect. 42), 146	
(Sect 173) 163 (Sect 201), 177 (Sect 223)	
Imperative and Subjunctive forms	96
Negative forms	109
Negative Present	109
" Past	111
" Perfect	111
" Future and conditional	115
" Imperative and Sub-	
junctive	117
Not yet and not as yet	118
Negatives with the relatives ...	119
Negative forms of the <i>KI</i> tense	122
The use of Negatives with the	
nouns of <i>MA</i>	
class	132
" " " " with the nouns	
of <i>N</i> class	170
" " " " with the nouns	
of <i>U</i> class	180
Passive voice	123
Present, past, perfect, imperfect	
and future tenses	124
Negative, present, past, and future	124
Adverbs	126, 127
Prepositions	128, 129
Conjunctions	131, 132, 133
Compound Prepositions	129, 130
Some useful and idiomatic phrases	198
Swahili tales	220

क्रियापद.

क्रियापदेनी टीप	५८
क्रियापदेना काण	६५
सादोवर्तमान	६५, ७८
आधुवर्तमान अथवा अपूर्णवर्तमान.....	६५
भूत	६५, ७८
भविष्य	६६
भूतवर्तमान (पूर्णवर्तमान)	५४, ६६
का उपसर्गना उपयोग.....	१०१
की उपसर्गना उपयोग.....	१०४
संकेतकाण	१०७
छ. धातुमाथी नीकणतां क्रियापद ...	४८
५३ (इयम ३३), ५७ (इयम ४२), १४६	
(इयम १७६), १६३ (इयम २०१).	
१७७ (इयम २२३.)	
आसार्थ तथा संशयार्थक इय	६६
निषेधार्थक इय.....	१०९
निषेधार्थकवर्तमान	१०९
" भूत	१११
" भूतवर्तमान	१११
" भविष्य तथा संकेतकाण...	११५
" आसार्थ तथा संशयार्थ ...	११७
हृणनहि तथा हृणसूधीनहिनां इय. ११३	
संबंधक सर्वनामनी साथे निषेधार्थक ..	११९
" की" काणनां निषेधार्थक इय.....	१२२
भावर्गनां नामानी साथे निषेधार्थक	
इयोना उपयोग	१५२
न वर्गनां नामानी साथे निषेधार्थक	
इयोना उपयोग	१७०
उ वर्गनां नामानी साथे निषेधार्थक	
इयोना उपयोग	१८०
सहस्रलेख.....	१२३
वर्तमान, भूत, भूतवर्तमान, आधु-	
वर्तमान तथा भविष्यकाण	१२४
निषेधार्थक वर्तमान, भूत, तथा भविष्य	१२४
क्रियाविशेषण	१२६, १२७
शब्दयोगी अव्यय	१२८, १२९
वाक्ययोगी अव्यय	१३१, १३२, १३३
मिश्रित शब्दयोगी अव्ययो ...	१२८, १३०
केटकां उपयोगी तथा इदीप्रभाणे	
आलतां वाक्यो	१६८
स्वाहीली वार्तालो	२०२

	PAGE
Adjectives 36, 37, 76, 134, 137, 142, 160, 175	
Adjectives beginning with a vowel 73, 74, 135, 137, 142, 160, 175	
Numeral adjectives	41, 161
Indeclinable adjectives	183
Compound adjectives	185
Comparison of adjectives	195
The ordinal numeral adjectives ...	186
Pronouns—	
Demonstrative pronouns...43, 48, 135, 137, 144, 164, 178	
Personal pronouns	50
Personal prefixes 53, 135 (section 157), 133 (section 167), 146, 162, 177	
Objective personal prefixes	69
Active and passive personal prefixes before a vowel	77, 78
Interrogative words	50
Interrogative pronouns 56, 145, 164, 178	
Possessive pronouns 83, 85, 135, (section 160) 148, 166, 178	
Reflexive pronouns	86, 179
The words <i>Ole</i> , <i>Enye</i> , & <i>Enyewe</i> ... 88, 149, 166, 179	
The relative pronouns, 90, 136 (section 163), 150, 168, 179	
The relative pronoun used as an object	94
The relative pronoun used with the interrogative and the use of "Po," "Mo," and "Ko" prefixes	95
Definite article "The"	70
Cases	69
Objective Case	69
Possessive case, 80, 85, 136, (section 161) 138, (section 167) 148, 166, 177	
Locative case	181

વિશેષણ ... ૩૬, ૩૭, ૭૬, ૧૩૪, ૧૩૭, ૧૪૨, ૧૬૦, ૧૭૫	
સ્વરાક્ષરથી શરૂ થતાં વિશેષણ ૭૩, ૭૪, ૧૩૫, ૧૩૭, ૧૪૨, ૧૬૦, ૧૭૫	
સંખ્યાવાચક વિશેષણ	૪૧, ૧૬૧
અવિકારી વિશેષણ	૧૮૩
મિશ્રિત વિશેષણ	૧૮૫
વિશેષણની તુલનાનાં રૂપ	૧૮૫
અનુક્રમસૂચક સંખ્યાવાચક વિશેષણ ૧૮૬	
સર્વનામ	
દર્શકસર્વનામ ૪૩, ૪૮, ૧૩૫, ૧૩૭, ૧૪૪, ૧૬૪, ૧૭૮	
પુરૂષવાચક સર્વનામ	૫૦
પુરૂષવાચક સર્વનામ માટે વપરાતા ઉપસર્ગો ૫૩, ૧૩૫ (ખંડ ૧૫૭), ૧૩૮ (ખંડ ૧૬૭), ૧૪૬, ૧૬૨, ૧૭૭	
પુરૂષવાચક કર્મણિ ઉપસર્ગો	૬૯
સ્વરની પૂર્વે કર્તરિ તથા કર્મણિ ઉપસર્ગો	૭૭, ૭૮
પ્રશ્નાર્થક શબ્દો	૫૬
પ્રશ્નાર્થકસર્વનામ .. ૫૬, ૧૪૫, ૧૬૪, ૧૭૮	
પદ્યંત સર્વનામ ૮૩, ૮૫, ૧૩૫ (ખંડ ૧૬૦), ૧૪૮, ૧૬૬, ૧૭૮	
સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ ... ૮૬, ૧૭૮	
ઓઠે, એઝે, તથા એઝેવે શબ્દો ૮૮, ૧૪૯, ૧૬૬, ૧૭૯	
તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ ૯૦, ૧૩૬ (ખંડ ૧૬૩), ૧૫૦, ૧૬૮, ૧૭૯	
કર્મતરીકે વપરાતું "તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ"	૯૪
પ્રશ્નાર્થક સર્વનામની સાથે વપરાતું તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ તથા પો, મો, અને કો ઉપસર્ગોનો ઉપયોગ ૯૫	
ડેક્લિનિટ આર્ટિકલ	"ધિ" ૭૦
વિભક્તિતત્ત્વો	૬૯
બીજી અથવા કર્મણિ વિભક્તિ	૬૯
છઠ્ઠી વિભક્તિ ૮૩, ૮૫, ૧૩૬. (ખંડ ૧૬૧), ૧૩૮ (ખંડ ૧૬૭), ૧૪૮, ૧૬૬, ૧૭૭	
સાતમી વિભક્તિ	૧૮૧

Verbs—

PAGE

પાનું.

List of verbs	58
Affirmative tenses	65
Present indefinite	65, 78
Present imperfect	65
Past	65, 79
Future	66
Present perfect	54 (Sect 40), 66
The use of <i>KI</i> prefix	101
The use of <i>KI</i> prefix	104
Conditional tenses	107
To be (in present tense)	48
(Sect. 21) 53 (Sect 39), 57 (Sect. 42), 146	
(Sect 173) 163 (Sect 201), 177 (Sect 223,	
Imperative and Subjunctive forms	96
Negative forms	109
Negative Present	109
" Past	111
" Perfect	111
" Future and conditional	115
" Imperative and Subjunctive	117
Not yet and not as yet	113
Negatives with the relatives ...	119
Negative forms of the <i>KI</i> tense	122
The use of Negatives with the nouns of <i>MA</i> class	152
" " " " with the nouns of <i>N</i> class	170
" " " " with the nouns of <i>U</i> class	180
Passive voice	123
Present, past, perfect, imperfect and future tenses	124
Negative, present, past, and future	124
Adverbs	126, 127
Prepositions	128, 129
Conjunctions	131, 132, 133
Compound Prepositions	129, 130
Some useful and idiomatic phrases	198
Swahili tales	220

ક્રિયાપદ.

ક્રિયાપદોની ટીપ	૫૮
ક્રિયાપદના કાળ	૬૫
સાંદોવર્તમાન	૬૫, ૭૮
આણુવર્તમાન અથવા અપૂર્ણવર્તમાન	૬૫
ભૂત ..	૬૫, ૭૮
ભવિષ્ય	૬૬
ભૂતવર્તમાન (પૂર્ણવર્તમાન)	૫૪, ૬૬
કા ઉપસર્ગના ઉપયોગ	૧૦૧
કી ઉપસર્ગના ઉપયોગ	૧૦૪
સંકેતકાળ	૧૦૭
છ. યાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ ...	૪૮
પડ (કલમ ૩૩), પડ (કલમ ૪૨), ૧૪૬	
(કલમ ૧૭૯), ૧૬૩ (કલમ ૨૦૨).	
૧૭૭ (કલમ ૨૨૩.)	
આજ્ઞાર્થ તથા સંશયાર્થક રૂપ	૯૬
નિષેધાર્થક રૂપ.	૧૦૯
નિષેધાર્થકવર્તમાન	૧૦૯
" ભૂત ..	૧૧૧
" ભૂતવર્તમાન ..	૧૧૧
" ભવિષ્ય તથા સંકેતકાળ...	૧૧૫
" આજ્ઞાર્થ તથા સંશયાર્થ ...	૧૧૭
હજીનહિ તથા હજીસૂધીનહિનાં રૂપ.	૧૧૩
સંબંધક સર્વનામની સાથે નિષેધાર્થક.	૧૧૯
"કી" કાળનાં નિષેધાર્થક રૂપ.	૧૨૨
માવર્ગનાં નામોની સાથે નિષેધાર્થક રૂપોનો ઉપયોગ	૧૫૨
ન વર્ગનાં નામોની સાથે નિષેધાર્થક રૂપોનો ઉપયોગ	૧૭૭
ઊ વર્ગનાં નામોની સાથે નિષેધાર્થક રૂપોનો ઉપયોગ	૧૮૦
સહાસે	૧૨૩
વર્તમાન, ભૂત, ભૂતવર્તમાન, આણુવર્તમાન તથા ભવિષ્યકાળ	૧૨૪
નિષેધાર્થક વર્તમાન, ભૂત, તથા ભવિષ્ય	૧૨૪
ક્રિયાવિશેષણ	૧૨૬, ૧૨૭
શબ્દયોગી અવ્યય	૧૨૮, ૧૨૯
વાક્યયોગી અવ્યય	૧૩૧, ૧૩૨, ૧૩૩
મિશ્રિત શબ્દયોગી અવ્યયો ...	૧૨૯, ૧૩૦
કેટલાંક ઉપયોગી તથા રૂઢીપ્રમાણે બોલતાં વાક્યો ...	૧૯૮
સ્વાહીલી વાર્તાઓ	

The Alphabet.

The Gujarati characters for the use of European gentlemen.

Vowels.

Sign.	Equivalent sound.	Sign.	Equivalent sound.
અ = a	as in collar (short).	ઐ = e	as in there.
ઞ = á	„ „ far (long).	ઘ = ai	„ „ aisle.
ઇ = i	„ „ bit (short).	ઙ = o	„ „ so.
ઈ = ee	„ „ meet (long).	ઙ = ow	„ „ now.
ઉ = u	„ „ bull (short).	ઞ = am	„ „ sample.
ઊ = ú	„ „ rude (long).	ઞ: = ah	„ „ pool.

The last two vowels are generally distinguished by and written as ઞ (the Anusvar, which represents the nasal sound of *n* or *m*) and —: (the visarga).

Consonants.

Sign.	Equivalent sound.	Sign.	Equivalent sound.
ક = k	as in king.	ઢ = th	as in there.
ખ = kh	„ „ khan.	ઢ = n	„ „ not.
ગ = g	„ „ give.	પ = p	„ „ paper.
ઘ = gh	„ „ log-house.	ફ or ફ = f	„ „ fast, and sometimes like ph. as in phrase.
ઙ = n	„ „ sing. (Never used in Swahili.)	બ = b	as in but.
ચ = ch	„ „ church.	ભ = bh	(labial sound of bh).
છ = chh or tch	as in catch	મ = m	as in mat.
(This sound not found in English.)		ય = y	„ „ young.
જ = j	as in German dj sound.	ર = r	„ „ ran. } Read <i>La</i> generally in <i>la</i> as the same letter in the native.
ઝ = j	„ „ joy.	લ = l	„ „ long.
ઞ = jh	„ „ pleasure.	વ = v	„ „ verb.
ઙ = z	„ „ zone.	શ = sh	„ „ ship. (Sibilant and palatal sound of sh.)
ઞ = ny or Spanish ñ	as in singe.	ષ = (Sibilant and dental sound	
ટ = t	as in treasure.	સ = s	as in sun. [of sh.)
ઠ = th	(lingual sound of th).	હ = h	„ „ hang.
This letter is generally pronounced as Thropeans like t		ભ = l	(No such sound in Swahili or English.)
ડ = d	as in dog.	ક્ષ = ksh	as in action. (No such sound in Swahili.)
ઢ = dh	(lingual sound of dh.)		
ણ = ñ	(lingual sound of n).	ઞ: = gñ	(No such sound in Swahili.)
ત = t	(dental sound of t).		
થ = th	as in thirty.		
દ = d	(dental sound of d).		

ઞ — When the stroke above this letter is placed thus ઞ the sound of it becomes *ai* as in *pause*, and it is generally spoken in Swahili more like *au* than the common English *au* when it is used without the combination of a consonant at the beginning of any Swahili words.

The consonants given above undergo no change when combined with the vowel *ઐ*, but when the other vowels unite with the consonants, the former assume the following modified forms:—

The original forms: *ક, ઇ, ઈ, ઉ, ઊ, એ, ઐ, ઓ, ઔ, અ, આ,*

The modified forms: *ક, ઈ, ઊ, ઇ, ઈ, ઈ, ઈ, ઈ, ઈ, ઈ, ઈ,*

respectively, as in the following instances in which the first consonant *ક* is given in combination with each of the vowels:—

ક કા કિ કે કુ કૃ કૈ કૌ કો કૌ કં કઃ
k ka ki kee ku kû ke kai ko kow kam kah

In the same way each of the consonants is combined with the modified forms of the vowels to make them into words.

Some Conjugal Consonants.

ક	કા	ક	કા	ખ	ખ	ભ	ભ	ચ	ચ	ટ	
kka	kva	kra	kta	kha	nra	pra	bhra	shra	cheha	pra	tta
જ	જ	ગ	જ	સ	સ	હ	ય	ર	ચ	ભ	દ
nua	vja	nga	bhya	sva	sta	bda	pya	ma	mba	mbha	dra
ઝ	ઝ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ	ઙ
nza	nja	mka	mda	nha	mma	nma	tpa	tya	&c.		

If the reader still feels any difficulty to master the Gujarati characters, he should ask any Indian having a knowledge of Gujarati.

સ્વાહીલી ભાષાનો

ભોમિયો.

ભાગ ૧ લો.

A GUIDE TO THE SWAHILI LANGUAGE.

PART I.

જંગબાર ખંદરમાં તથા જંગબારની આસપાસનાં સઘળાં ગામોમાં જે બોલી બોલાય છે તેને સ્વાહીલી ભાષા કહે છે. સ્વાહીલી એ પ્રથમ અરબિ ભાષાના સ્વાહીલ (કિનારા=Coasts) શબ્દ ઉપરથી નીકળેલો છે, એ શબ્દ બહુવચન, રૂપે વાપરેલ છે અને તેનું એકવચન સાહીલ (કિનારો=Coast) થાય છે.

જંગબાર—એ નામ પણ અરબિ ભાષામાંથી નીકળેલું છે, એના અરબિમાં મૂળ શબ્દ જંગબાર છે, અને તેના અર્થ “શિદીએના જંગલી મુલ્ક” થાય છે. (જંગ=શિદી, હબસી, અને બાર=જંગલી મુલ્ક, કે કિનારો) એવી રીતે અરબિમાંથી જંગબારનો અપભ્રંશ થઈ જંગબાર બોલાય છે અને સ્વાહીલી ભાષામાં જંગબારને માટે હમેશાં “ઉન્ગુલુ” શબ્દ વપરાય છે.

The numbers spoken in Zanzibar.

જંગબાર ખંદરમાં બોલાતી સંખ્યા.

જંગબાર ખંદરમાં સંખ્યા ગણવાની જૂદી જૂદી બે રીત ચાલે છે એક ‘અરબિ’ તથા બીજી સ્વાહીલી અને અરબિ મિશ્રિત, એ બંને રીતો નીચે યુજરાતીમાં લખી બતાવેલ છે, તેની સાથે યુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી અર્થો એક સરખી રીતે આપેલા છે, તેમજ ઇંગ્રેજી દરેક શબ્દનો ઉચ્ચાર યુજરાતીમાં કરી બતાવ્યો છે તેથી કેટલાક શોખીન લાંચનારાઓને જેનો મનભાવતો અભ્યાસ કરવાને સહેલ થઈ પડશે, અને થોડી મહેનતે બહુ ફાયદો થશે એવી આશા છે.

કેવળ સ્વાહીલી સંખ્યા બોલવાની ઢબ બહુજ કઠંગી તથા જંગલી છે એટલે કે જે લોકો શકત દરાની સંખ્યા સૂઝી આંક બોલી જાણતા હોય અને જોખાને વધારે સંખ્યા બોલતા આવડતી નહિ હોય તેઓ માત્ર જાણે છે, પણ તે ઉપયોગમાં નહિ આવવાથી તેના થોડાજ શબ્દો અને આપ્યા છે;

મોળ=એક, ખીલી અથવા પીલી=બે, ઠાડુ=ત્રણ, ઇન્ને=ચાર, થાનું=પાંચ, સીતા=છ, સખા=સાત, નાને=આઠ, કેન્દા=નવ, કુમી=દશ, કુમી ના મોળ=અગીઆર, કુમી ના ખીલી=બાર, માકુમી માળીલી=વીસ, (બે વાર દશ) માકુમી માઠાડુ=ત્રીસ, (ત્રણ વખત દશ માકુમી માઇલે=ચાલીસ, (ચાર વાર દશ) ઇત્યાદિ.

એ સંખ્યા બોલવાની ઢગ જંગબાર અંદરમાં તથા આસપાસના ગામડાઓમાં કેટલાક જંગલી લોકો રિવાય ધણું કરી કોઈ વાપરતા નથી તેથી તેને બદલે અત્રે મિશ્રિત સ્વાહીલી સંખ્યા આપી છે; એ સ્વાહીલી તથા અરબિના ઉચ્ચાર જેવી રીતે જંગબાર અંદરમ બોલાયછે, તે પ્રમાણે નીચે લખી બતાવ્યા છે.

સ્વાહીલી	અરબિ	ઇંગ્રેજી ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
૧ મોળ	વાહેદ	વન	1 One.
૨ ખીલી (પીલી, ભી-લી, વીલી)	તેનીન (થેનીન)	દુ	2 Two.
૩ ઠાડુ	તલાતા (થેલાતા),	ત્રી	3 Three.
૪ ને (ઇન્ને)	અરબા	ફોર	4 Four.
૫ થાનો, (થાનું)	હમસા (અમસા)	ફાઇવ	5 Five.
૬ સીતા	સિત્તા	સિક્સ	6 Six.
૭ સખા	સખ્યા	સેવન	7 Seven.
૮ નાને	થેમાનીઆં, (સેમા-નીઆં)	એટ (એઇટી)	8 Eight.
૯ કેન્દા	તિસ્સા	નાઇન	9 Nine.
૧૦ કુમી	અશારા	ટન	10 Ten.
૧૧ કુમી ના મોળ	*હેદારારા	ઇલેવન	11 Eleven.
૧૨ કુમી ના ખીલી	*તેનાશારા	ટવેલ્વ	12 Twelve.
૧૩ કુમી ના ઠાડુ	*તિલતાશારા	થર્ટીન	13 Thirteen.
૧૪ કુમી ના ઇન્ને	*અરબા તાશારા	ફોર્ટીન	14 Fourteen.
૧૫ કુમી ના થાનો	*હમસતાશારા	ફિફ્ટીન	15 Fifteen.
૧૬ કુમી ના સીતા	*સિત્તાશારા	સિક્સટીન	16 Sixteen.
૧૭ કુમી ના સખા	*સખાતાશારા	સેવનટીન	17 Seventeen.
૧૮ કુમી ના નાને	{થેમાનીઆતાશારા {અથવા, તેમનાશારા}	એઇટીન	18 Eighteen.
૧૯ કુમી ના કેન્દા	*તિસ્સાતાશારા	નાઇનટીન	19 Nineteen.
૨૦ ઇશ્રીન	ઇશ્રીન	ટવેન્ટી	20 Twenty.
૨૧ ઇશ્રીન ના મોળ	વાહેદા ઇશ્રીન	ટવેન્ટી વન	21 Twenty-one.
૨૨ ઇશ્રીન ના ખીલી	તેનીનો ઇશ્રીન	ટવેન્ટી દુ	22 Twenty-two.

* જો બધા આંકમાં (૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫ ઇત્યાદિ) હેદારારા, તેનાશારા, થેલાતાશારા, હમસારારા (અથવા) અમસારારા ઇત્યાદિ શબ્દોના બિચ્ચાર ટુંકામાં હેદારાર, તેનાશાર, થેલાતાશાર (અથવા) તિલતાશાર, અરબાતાશાર, હમસતાશાર (અથવા) અમસતાશાર, ઇત્યાદિ રીતે પણ બોલાયછે.

સ્વાહીલી	અરબિ	ઇંગ્લિશ અથવા ઇન્ડિયન
૨૩ ઇમ્શીન ના ઠાકુ	તલાતો ઇમ્શીન	૨૩ Twenty-three.
૨૪ ઇમ્શીન ના ઇન્ને	અરબો ઇમ્શીન	૨૪ Twenty-four.
૨૫ ઇમ્શીન ના થાનો	{ હમસો ઇમ્શીન અથવા અમસો ઇમ્શીન }	૨૫ Twenty-five.
૨૬ ઇમ્શીન ના સીતા	સિતો ઇમ્શીન	૨૬ Twenty-six.
૨૭ ઇમ્શીન ના સખા	સખો ઇમ્શીન	૨૭ Twenty-seven.
૨૮ ઇમ્શીન ના નાને	{ થેમાની ઓ ઇમ્શીન સેમાની ઓ ઇમ્શીન }	૨૮ Twenty-eight.
૨૯ ઇમ્શીન ના કેન્ડા	તિસ્સો ઇમ્શીન	૨૯ Twenty-nine.
૩૦ તલાતીન (થેલાતીન)	તલાતીન [થેલાતીન]	૩૦ Thirty.
૩૧ તલાતીન ના મોળ	વાહેદો તલાતીન	૩૧ Thirty-one.
૩૨ તલાતીન ના ખીલી	તેનીનો તલાતીન	૩૨ Thirty-two.
૩૩ તલાતીન ના ઠાકુ	{ તલાતો તલાતીન or થેલાતો થેલાતીન }	૩૩ Thirty-three.
૩૪ તલાતીન ના ઇન્ને	અરબો તલાતીન	૩૪ Thirty-four.
૩૫ તલાતીન ના થાનો	અમસો તલાતીન	૩૫ Thirty-five.
૩૬ તલાતીન ના સીતા	સિતો તલાતીન	૩૬ Thirty-six.
૩૭ તલાતીન ના સખા	સખો તલાતીન	૩૭ Thirty-seven.
૩૮ તલાતીન ના નાને	સેમાની ઓ તલાતીન	૩૮ Thirty-eight.
૩૯ તલાતીન ના કેન્ડા	તિસ્સો તલાતીન	૩૯ Thirty-nine.
૪૦ અરબાઇન	અરબાઇન	૪૦ Forty.
૪૧ અરબાઇન ના મોળ	વાહેદો અરબાઇન	૪૧ Forty-one.
૪૨ અરબાઇન ના ખીલી	તેનીનો અરબાઇન	૪૨ Forty-two.
૪૩ અરબાઇન ના ઠાકુ	તલાતો અરબાઇન	૪૩ Forty-three.
૪૪ અરબાઇન ના ઇન્ને	અરબો અરબાઇન	૪૪ Forty-four.
૪૫ અરબાઇન ના થાનો	{ હમસો અરબાઇન અમસો અરબાઇન }	૪૫ Forty-five.
૪૬ અરબાઇન ના સીતા	સિતો અરબાઇન	૪૬ Forty-six.
૪૭ અરબાઇન ના સખા	સખો અરબાઇન	૪૭ Forty-seven.
૪૮ અરબાઇન ના નાને	{ થેમાની ઓ અરબાઇન સેમાની ઓ અરબાઇન }	૪૮ Forty-eight.
૪૯ અરબાઇન ના કેન્ડા	તિસ્સો અરબાઇન	૪૯ Forty-nine.
૫૦ અમશીન	અમશીન (હમશીન)	૫૦ Fifty.
૫૧ અમશીન ના મોળ	વાહેદો અમશીન	૫૧ Fifty-one.
૫૨ અમશીન ના ખીલી	તેનીનો અમશીન	૫૨ Fifty-two.
૫૩ અમશીન ના ઠાકુ	તલાતો અમશીન	૫૩ Fifty-three.
૫૪ અમશીન ના ઇન્ને	અરબો અમશીન	૫૪ Fifty-four.
૫૫ અમશીન ના થાનો	અમસો અમશીન	૫૫ Fifty-five.
૫૬ અમશીન ના સીતા	સિતો અમશીન	૫૬ Fifty-six.

* ચેમાનીન-એ રાષ્ટ્રને ઘણાપરા જંગવારના રહેવાસીએ. “ચેમાનીન” કહેછે તેથી એને ચેમાનીન કહ્યલછે.

સ્વાહીલી	અરબી	ધ્રેજી ઉચ્ચાર	ધ્રેજી
૮૯ સેમાનીન ના કેન્ડા	તિસ્સો સેમાનીન	એટિ નાઈન	89 Eighty-nine.
૯૦ તિસીન	તિસ્સીન, તિસ્સીની	નાઈન્ટી	90 Ninety.
૯૧ તિસ્સીન ના મોબ	વાહેદો તિસ્સીન	નાઈન્ટી વન	91 Ninety-one.
૯૨ તિસ્સીન ના બીલી	તેનીના તિસ્સીન	નાઈન્ટી ટુ	92 Ninety-two.
૯૩ તિસ્સીન ના ઠાટુ	તેલાતો તિસ્સીન	નાઈન્ટી થ્રી	93 Ninety-three.
૯૪ તિસ્સીન ના ધન્ને	અરબો તિસ્સીન	નાઈન્ટી ફોર	94 Ninety-four.
૯૫ તિસ્સીન ના થાનો	હમસો તિસ્સીન (or) અમસો તિસ્સીન	નાઈન્ટી ફાઈવ	95 Ninety-five.
૯૬ તિસ્સીન ના સીતા	સિતો તિસ્સીન	નાઈન્ટી સિક્સ	96 Ninety-six.
૯૭ તિસ્સીન ના સબા	સબો તિસ્સીન	નાઈન્ટી સેવન	97 Ninety-seven.
૯૮ તિસ્સીન ના નાને	{ થેમાનીઆ તિસ્સીન અથવા સેમાનીઆ તિસ્સીન }	નાઈન્ટી એટ	98 Ninety-eight.
૯૯ તિસ્સીન ના કેન્ડા	તિસ્સો તિસ્સીન	નાઈન્ટી નાઈન	99 Ninety-nine.
૧૦૦ મીઆં	મીઆં	વન હનડ્રેડ	100 Hundred.
૨૦૦ મીઆં બીલી	મિતેન (મિલીન)	ટુ હનડ્રેડ	200 Two Hundred.
૩૦૦ મીઆં ઠાટુ	તલાતા મીઆં	થ્રી હનડ્રેડ	300 Three Hundred.
૪૦૦ મીઆં ધન્ને	અરબા મીઆં	ફોર હનડ્રેડ	400 Four Hundred.
૧૦૦૦ અલફ (અલીફ)	અલફુ (અલફ)	વન થાઉઝન્ડ	1000 Thousand.
૨૦૦૦ અલફુ બીલી	અલફેન (અલફીન)	ટુ થાઉઝન્ડ	2000 Two Thousand.
૩૦૦૦ અલફુ ઠાટુ	તલાતા અલફ	થ્રી થાઉઝન્ડ	3000 Three Thousand.
૪૦૦૦ અલફુ ધન્ને	અરબા તા અલફ	ફોર થાઉઝન્ડ	4000 Four Thousand.
૫૦૦૦ અલફુ થાનો	અમસેત અલફ	ફાઈવ થાઉઝન્ડ	5000 Five Thousand.

કિતાબુઆ હિસાબુ	હિસાબની ચોપડી, અંકગણિત	અરિથમેટિક	Arithmetic.
જુમલા	સરવાલો	અડિશન	Addition.
બાકી	બાદબાકી	સબ્ટ્રાક્શન	Subtraction.
ધરબા	ગુણકાર	મલ્ટિપ્લિકેશન	Multiplication.
મકામોમા	ભાગાકાર	ડિવિઝન	Division.

ગુજરાતી તથા ધ્રેજી અર્થો સહિત થોડા સ્વાહીલી ઉપયોગી શબ્દો.
Some important SWAHILI Words with their
English and Gujarati equivalents.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ધ્રેજી ઉચ્ચાર	ધ્રેજી
મુ	માણસ	મેન	Man
વાલુ	માણસો	મેન	Men
માનાબે	સ્ત્રી, નાર	વુમન	Woman

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજી ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
વાનાવાકે	ચ્યારતો, સ્ત્રીચ્યો	વીમેન	Women.
ચોટો	નાનો છોકરો, બચ્ચું ચાર્લ્ડ અથવા ધનકુન્ડ		Child or Infant.
વાટોટો	બચ્ચાં, નાનાં છોકરાં ચિત્રકૂન અથવા ધન-		Children or Infants.
		કુન્ડશી .	
કિકાપો	છલ્લી	મેટિન્ગ બેગ	Matting bag.
વીકાપો	છલ્લી ચ્યો	મેટિન્ગ બેગ્સ	Matting bags.
મશાલે	તીર (મારવાની)	ચેરો	Arrow.
મીશાલે	તીરો	ચેરોઝ	Arrows.
કિટાન્ડા (કિટાન્ડા)	પલંગ, ઢોલી ચ્યો	બેડસ્ટેડ	Bedstead.
વીટાન્ડા (વીટાન્ડા)	પલંગો, ઢોલી ચ્યો	બેડસ્ટેડ્સ	Bedsteads.
કિપોકુ	આંધળો માણસ	બ્લાઇન્ડ મેન	Blind man.
વીપોકુ	આંધળા માણસો	બ્લાઇન્ડ મેન	Blind men.
કિટાપુ	ચોપડી	બુક	Book.
વીટાપુ	ચોપડી ચ્યો	બુક્સ	Books.
મ્પાકા	હદ, સિમા	બાઉન્ડરી	Boundary.
મીપાકા	હદો, સિમા ચ્યો	બાઉન્ડરીઝ	Boundaries.
મ્જીગો (મ્જીકવચન)	બોજો, વજન	બર્ડન	Burden.
મીઝીગો (બહુવચન)	બોજો વજન	બર્ડન્સ	Burdens.
કિકુન્ગો	બુતાન	બટન	Button.
વીકુન્ગો	બુતાનો, બટનો	બટન્સ	Buttons.
કિબાન્ડા	કુંપડું	હટ	Hut.
વીબાન્ડા	કુંપડાં	હટ્સ	Huts.
મ્કાલી માની	સમજવનાર, દુભાષિ	ઇન્ટરપ્રિટર	Interpreter.
વાકાલી માની	સમજવનારા, દુભાષિ ચ્યો	ઇન્ટરપ્રિટર્સ	Interpreters.
મ્જીન્ગા	તોપ	કેનન	Cannon.
મીઝીન્ગા	તોપો	કેનન્સ	Cannons.
મ્કુમ્પી (મ્કુમ્પી)	નાની હોડી	કેનૂ	Canoe.
મીકુમ્પી (મીકુમ્પી)	નાની હોડી ચ્યો	કેનૂઝ	Canoes.
મ્સફારા	કારવાણો	કેરેવેન	Caravan.
મીસફારા	કારવાણો	કેરેવેન્સ	Caravans.
મ્કુકુ	સાંકળ, કડી	ચેન	Chain.
મીકુકુ	સાંકળો, કડી ચ્યો	ચેન્સ	Chains.
કીટી	ખુરસી	ચેર	Chair.
વીટી	ખુરસી ચ્યો	ચેર્સ	Chairs.
કિંચુ	હડપચી, ખાડી	ચિન	Chin.
વીંચુ	હડપચી ચ્યો, ખાડી ચ્યો	ચિન્સ	Chins.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	પંચેણ ઉચ્ચાર	પંચેણ.
ક્રીસુ	ચાકુ, ચપ્પુ, છરી	નાઈફ	Knife.
વીસુ	ચાકુઓ, ચપ્પુઓ, છરીઓ	નાઈફ્સ	Knives.
કિસીવા	દાપુ, બેટ	આઇલન્ડ	Island.
વીસીવા	દાપુઓ, બેટા	આઇલન્ડ્સ	Islands.
કીકુનીકા	ઢાંકણ	કવર	Cover.
વીકુનીકા	ઢાંકણાં	કવર્સ	Covers.
મ્પટારી	લીટી (લખવામાં)	લાઇન	Line.
મીરટારી	લીટીઓ	લાઇન્સ	Lines.
કિટાના	કાંસકી, ફણી	કોમ	Comb.
વીટાના	કાંસકીઓ, ફણીઓ	કોમ્સ	Combs.
કીઝીયા	બુચ, ઢાંકણ, દેટા	કૉર્ક	Cork.
વીઝીયા	બુચો, ઢાંકણાં	કૉર્ક્સ	Corks.
કિઝામ્બે	પ્યાલી, પ્યાલું	કપ	Cup.
વીઝામ્બે	પ્યાલીઓ, પ્યાલાં	કપ્સ	Cups.
મ્પીશી	રસોઈઓ, બબચી	કુક	Cook.
વાપીશી	રસોઈઓ, બબચીઓ	કુક્સ	Cooks.
કિઝીવી	બેહેરા રાખસ	ડેફ પર્સન	Deaf person.
વીઝીવી	બેહેરા રાખસો	ડેફ પર્સન્સ	Deaf persons.
મ્બાન્ગો (માન્ગો)	બારણું	ડોર	Door.
મીલાન્ગો	બારણાં	ડોર્સ	Doors.
મ્બેવી	પીધેલા માણસ	ડ્રન્કર્ડ	Drunkard.
વાલેવી	પીધેલા માણસો	ડ્રન્કર્ડ્સ	Drunkards.
મ્બુન્યુ	સાહેબ લોક	યુરોપિઅન	European.
વાઝુન્યુ	સાહેબ લોકો	યુરોપિઅન્સ	Europeans.
મ્બુવી	મચ્છીમાર	ફિશરમેન	Fisherman.
વાવુવી	મચ્છીમારા	ફિશરમેન	Fishermen.
કિરેબોટો	ચાંચડ	ફ્લી	Flea.
વીરેબોટો	ચાંચડો	ફ્લીઝ	Fleas.
એની	પરદેશી, નવા માણસ	ફોરીનર	Foreigner.
વાગેની	પરદેશીઓ, નવા માણસો	ફોરીનર્સ	Foreigners.
કિપીની	હાથા, ધસ્તા	હેન્ડલ	Handle.
વીપીની	હાથા, ધસ્તા	હેન્ડલ્સ	Handles.
કિલીમાં	ટેકરી	હિલ્સ	Hill.
વીલીમાં	ટેકરીઓ	હિલ્સ	Hills.
મ્કાટી	રોટી, રોટલી	લોફ, બ્રૅડ	Loaf, bread.
મીકાટી	રોટીઓ, રોટલીઓ	લોઝ, બ્રૅડ	Loaves, bread.

સ્વાહીલી	ચુજરાતી	ઇંગ્રેજી ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
ક્રીએ	આરસી, આરીસા	લુકિંગ ગ્લાસ	Looking-glass.
વીએ	આરસીએ, આરીસા	લુકિંગ ગ્લાસીસ	Looking-glasses.
ક્રીનું	ખાંડણી, ઉખળો, ખલ મોરટર		Mortar.
વીનું	ખાંડણીએ, ઉખ- મોર્ટર્સ લીએ		Mortars.
મ્હી	સાંભેલું, દસ્તા, મારી	પેસલ	Pestle.
મીંછી	સાંભેલાં, દસ્તા, મારીએ	પેસલ્સ	Pestles.
મ્હીમા	પર્વત, કુંગર, પહાડ	માઉન્ટન	Mountain.
મીલીમા	પર્વતો, કુંગરો, પહાડો	માઉન્ટન્સ	Mountains.
મ્હાન્ગા	દાકતર, વૈદ	ડૉક્ટર	Doctor.
વાગાન્ગા	દાકતરો, વૈદો	ડૉક્ટર્સ	Doctors.
મ્હેઝી	ધાવ, દાઢ, ધાવમા	નર્સ	Nurse.
વાલેઝી	ધાવો, દાઢએ	નર્સીસ	Nurses.
મ્હાલીશા	મુઠઆણી	મિડવાઈફ	Midwife.
વાઝાલીશા	મુઠઆણીએ	મિડવાઈવ્ઝ	Midwives.
મ્હે	ધરડો માણસ	ઓલ્ડ મેન	Old man.
વાઝે	ધરડા માણસો	ઓલ્ડ મેન	Old men.
મ્હોમામીઝી	દેખરેખ રાખનાર	ઓવરલુકર, ઓવર-સીયર	Overlooker, overseer.
વાસીમામીઝી	દેખરેખ રાખનારાએ	ઓવરલુકર્સ	Overlookers.
ક્રીઆપો	સોગત, સમ, કસમ	ઓથ	Oath.
વીઆપો	સોગતો, કસમો	ઓથ્સ	Oaths.
કિટુન્યુ	કાંદો, ખાજ, કુંગલી	અનિયન	Onion.
વીટુન્યુ	કાંદા, ખાજ, કુંગલીએ	અનિયન્સ	Onions.
કિપાન્ડે (કિપાન્ડે)	કટકો, કડકો	પીસ	Piece.
વીપાન્ડે (વીપાન્ડે)	કટકા, કડકા	પીસીસ	Pieces.
પેટા	તકીએ, ઓસીકું	પિલો	Pillow.
મીટા	તકીઆ; ઓસીકાં	પિલોઝ	Pillows.
મ્હી	ઝાડ	ટ્રી	Tree.
મીટી	ઝાડો	ટ્રીઝ	Trees.
શીએ	લાકડી	સ્ટિક	Stick.
શીએ	લાકડીએ	સ્ટિક્સ	Sticks.
ખાકોરા	ખાકોડો, હાથ લાકડી	વૉકિંગ સ્ટિક	Walking stick.
ખાકોરા	ખાકોડા, હાથ લાકડીએ	વૉકિંગ સ્ટિક્સ	Walking sticks.
ક્રીઆઝી	રતાણુ, લાવરી ગાજર	સ્વીટ પોટેટો	Sweet potato.
વીઆઝી	રતાણું, લાવરી ગાજરો	સ્વીટ પોટેટોઝ	Sweet potatoes.
કિગાઈ	ઠીંકરું	પોટશર્ડ	Potsherd.
વીગાઈ	ઠીંકરાં	પોટશર્ડ્સ	Potsherds.
કિકુંકો	કોથળી, થેલી	પર્સ	Purse.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
વીકુકો	કોથળીઓ, થેલીઓ	પર્સીસ	Purses.
કિઆલુ	ઢોડો, ચપ્પલ	શુ, સૅન્ડલ	Shoe, Sandal.
વીઆલુ	ઢોડા, ચપ્પલો	શુઝ, સૅન્ડલ્સ	Shoes, Sandals.
ઉન્ગો	છાંબ, છાંબડી	રાઉન્ડ ફ્લેટ બાસ્કેટ	Round flat basket.
માઉન્ગો	છાંબો, છાંબડીઓ	રાઉન્ડ ફ્લેટ બાસ્કેટ્સ	Round flat baskets.
		દસ	
કિવુલી	ઓળા, પડછાયા	રોડો	Shadow.
વીવુલી	ઓળા, પડછાયા	રોડોઝ	Shadows.
મવુલી	છતર, છત્રી	અમ્બ્રેલા	Umbrella.
મીઅવુલી	છતરો, છત્રીઓ	અમ્બ્રેલાઝ	Umbrellas.
મેકા	સાદડી, ચરાઇ	મેટ	Mat.
મકિકા	સાદડીઓ, ચરા-	મેટ્સ	Mats.
	ઇઓ		
મુકે	બાલો, બરછી	સ્પીઅર	Spear.
મીકુકે	બાલા, બરછીઓ	સ્પીઅર્સ	Spears.
મ્પીઆ	પૂંછડી	ટેલ	Tail.
મીકીઆ	પૂંછડીઓ	ટેલ્સ	Tails.
કીછકો	નાનો ચમચો	ટી સ્પુન	Tea-spoon.
વીછકો	નાના ચમચા	ટી સ્પુન્સ	Tea-spoons.
મુહકો	{ મોટો ચમચો, ડાહેલું, કપકીર }	લાન્ સ્પુન	Large spoon.
*મકિકા	{ મોટા ચમચા, ડાહેલાં, કપકીરો }	લાન્ સ્પુન્સ	Large spoons.
કિલેમ્બા	પાધડી	ટરબન	Turban.
વીલેમ્બા	પાધડીઓ	ટરબન્સ	Turbans.
કેશીઆ	ટોપી, ટોપીઓ	કૅપ, (ઑર) કૅપ્સ	Cap, (or) Caps.
છપિઓ (અથવા)	સાહેબલોકની ટોપી,	હેટ, હેટ્સ	Hat, (or) Hats.
કેશીઆ લા મ્બુ-ચુ	(અથવા) ટોપીઓ		
કીમીઆઓ	બદન, બંડી, વાસ્કુટ	વેસ્ટકોટ	Waistcoat.
વીમીઆઓ	બદનો, બંડીઓ	વેસ્ટકોટ્સ	Waistcoats.
મુમીશી	ચાકર, નોકર	સર્વન્ટ	Servant.
વાહુમીશી	ચાકરો, નોકરો	સર્વન્ટ્સ	Servants.
મુટાં, (મટવાના)	ગુલામ, ગોલા	સ્લેવ	Slave.
વાટુમં, (વાટવાના)	ગુલામો, ગોલાઓ	સ્લેવ્ઝ	Slaves.

* “મકિકા” એ રાખ્દનો ઉચ્ચાર અરેબરો “મીહકો” થાયછે પણ ‘હ’ અક્ષર ‘મી’ અક્ષરની સાથે એવો ભળી ભયછે કે તેનો ઉચ્ચાર “મીકા” સંભવાયછે.

ਸ਼ਨਾਈਖੀ	ਸੁਭਰਾਤੀ	ਭੰਗੇਭੁਨਾ ਉਤ੍ਤਾਰ	ਭੰਗੇਭੁ.
ਸੁਭਾਨਾ	ਸੁਲਾਮ ਆਕਰ	ਸ਼ੇਵ ਘੋਧ	Slave boy.
ਵਾਟਵਾਨਾ	ਸੁਲਾਮ ਆਕਰੇ	ਸ਼ੇਵ ਘੋਧਭ	Slave boys.
ਸ਼ਨਕਾਭੀ	ਗੋਲੀ, ਸੁਲਾਮ ਆਰਤ	ਸ਼ੇਵ ਧੁਮਨ	Slave woman.
ਵਾਨਕਾਭੀ	ਗੋਲੀਆ, ਸੁਲਾਮ ਆਰਤੋ	ਸ਼ੇਵ ਧੀਮੇਨ	Slave women.
ਤੀਨਕਾਭੀ	ਸੁਲਾਮ ਛੋਡੀ, ਨਾਨੀ ਗੋਲੀ	ਸ਼ੇਵ ਗਵੰ	Slave girl.
ਵੀਨਕਾਭੀ	ਸੁਲਾਮ ਛੋਡੀਆ	ਸ਼ੇਵ ਗਵੰਸ	Slave girls.
ਸੁਭਾਨਾ	ਨੰਗਵੀ ਮਾਥੁਸ	੩੩ ਮੇਨ	Rude man.
ਵਾਭਾਨਾ	ਨੰਗਵੀ ਮਾਥੁਸੋ	੩੩ ਮੇਨ	Rude men.
ਸ਼ੇ	[ਨਿਕਾ ਕਰੀਨੇ ਪਰਥੁਲੀ] ਵਾਧਿਕ		Wife.
	ਆਰਤ		
ਵਾਭੇ	(ਨਿਕਾ ਕੀਧੀ) ਆਰਤੋ ਵਾਧਿਕ		Wives.
ਸ਼ਾਧੀ	ਭਾਦੁਗਰ	ਵਿਭੰਡ, ਕੌਨ੍ਧੁਰ	Wizard, Conjurer.
ਵਾਧਾਧੀ	ਭਾਦੁਗਰੋ	ਵਿਭੰਡ, ਕੌਨ੍ਧੁਰਸ	Wizards, Conjurer
ਸ਼ੀਮਾਨਾ	ਭੀਮਾਰ ਮਾਥੁਸ	ਸਿਕ ਪਸੇਨ	Sick person.
ਵਾਗੇਸ਼ਨਾ	ਭੀਮਾਰ ਮਾਥੁਸੋ	ਸਿਕ ਪਸੇਨਸ	Sick persons.

ਸ਼ਰੀਰਨਾ ਛੇਟਲਾਕ ਭਾਗੋਨਾਂ ਨਾਮ.

Parts of the body.

ਸ਼ੋਮਾ	ਹੋਠ, ਘਪ (ਘਿਕਵਧਨ)	ਲਿਪ	Lip.
ਸ਼ੀਤਮਾ	ਹੋਠ, ਘਪ (ਘਭੁਵਧਨ)	ਲਿਪਸ	Lips.
ਕਿੰਨਵਾ (ਕੀਤਵਾ)	ਮੋਠ੍ਹ, ਮੋਂ	ਮਾਓਥ	Mouth.
ਵੀੰਨਵਾ (ਵੀਤਵਾ)	ਮੋਠਾਂ	ਮਾਓਸ	Mouths.
ਭੇਸਾ	ਬੇਛੇਰਾ, ਸਿਕਲ, ਝਰੇਤ	ਫੇਸ	Face.
ਭੁਸਾ	ਬੇਛੇਰਾ, ਸਿਕਲੋ, ਝਰੇਤੋ	ਫੇਸੀਸ	Faces.
ਫਿੰਡੇਲੇ	ਆਂਗਲੁ, ਆਂਗਲੀ	ਫਿੰਗਰ	Finger.
ਵੀਡੇਲੇ	ਆਂਗਲਾਂ, ਆਂਗਲੀਆ	ਫਿੰਗਰਸ	Fingers.
ਫਿੰਡੇਲੇ ਆ ਸ਼ੁ	ਪਗਨੁ ਆਂਗਲੁ	ਟੋ	Toe.
ਵੀਡੇਲੇ ਆ ਸ਼ੁ	ਪਗਨਾਂ ਆਂਗਲਾਂ	ਟੋਭ	Toes.
ਫਿੰਡੇਲੇ ਆ ਸ਼ੁਆ	ਅੰਗੁਡੇ	ਥੰਘ	Thumb.
ਸ਼ੁ	ਪਗ	ਫੂਟ	Foot.
ਸ਼ੀਧੁ	ਪਗੇ	ਫੀਟ	Feet.
ਗੋਟੇ	ਧੁੰਟਲੁ, ਗੁਡੇ	ਨੀ	Knee.
ਮਾਗੋਟੇ	ਧੁੰਟਲੀਆਂ, ਗੁਡੇ	ਨੀਭ	Knees.
ਸ਼ੇਨੋ	ਹਾਥ	ਹੈਂਡ	Hand.

સ્વાહીલી	શુજરાતી	ધંત્રેજના ઉચ્ચાર	ધંત્રેજ.
મકિનો	હથિ	હેન્ડ્સ	Hands.
કિચવા	માથું	હેડ	Head.
વીચવા	માથાં	હેડ્સ	Heads.
ગોઝી	ચામડી, ચામડું	સ્કિન, હાઈડ	Skin, hide.
ગોઝી	ચામડાં	સ્કિન્સ, હાઈડ્સ	Skins, hides.
જનો	દાંત	ટૂથ	Tooth.
તેનો	દાંતો	ટીથ	Teeth.
સીકીઓ	કાન	ઈઅર	Ear.
માસીકીઓ	કાનો, કાન (ધણાં)	ઈઅર્સ	Ears.
કુઆ	નાક	નોઝ	Nose.
માકુઆ	નાકો	નોઝીસ	Noses.
જીચો	આંખ	આઈ	Eye.
માચો	આંખો	આઈઝ	Eyes.
જુશી	ભવાં, ભમર, (ભિજણુ)	આઈબ્રો, (આઈબ્રોઝ)	Eyebrow (Eyebrows).
હેલ	(એક) બાલ, વાળ	આ હેર	A Hair.
હેલ (જુએલ)	બાલ, વાળ	હેર્સ	Hairs.
મોટે	ધુંક, લાળ, લિપ	સ્પિટલ	Spittle, saliva.
ઉકુઆ	નખ	નેલ	Nail.
કુઆ	નખો	નેલ્સ	Nails.
કૂન્કુ યા કુઆ	નસકોરું, નાકનું છિદ્ર	નોસ્ટ્રિલ	Nostril, nostrils.
ઓપે, (અથવા કોપે)	આંખનું પોપચું	આઈલિડ	Eyelid.
ગેટુ	દાઢીના બાલ	હેર ઓફ ધિ ખીયડ	Hair of the beard.
ન્ટેકુ	દાઢી (દાઢીના બાલ)	ખીયડ	Beard.
મુઓમો	મૂછ	મુસ્ટેચ	Mustache.
મીઓમો	મૂછો	મુસ્ટેચીઝ	Mustaches.
પાજી લા ગેસો, } ફાજી લા ગેસો }	કપાળ	ફોરહેડ	Forehead.
શીંગો	ગરદન, ડોક, ગણું	નેક	Neck.
માશીંગો	ગરદનો, ડોકીઓ, ગળાં નેક્સ	નેક્સ	Necks.
ગોંગો	પીઠ, વાંસો, ખરડો	બેક	Back.
મીગોંગો	પીઠો, વાંસો	બેક્સ	Backs.
કુંગો	પેટ (એકજ)	બેલી	Belly.
માટુગો	પેટ (ધણાં)	બેલીઝ	Bellies.
કિટાલુ	ફૂંટી, નાભિ	નેવલ	Navel.
વીટાલુ	ફૂંટીઓ	નેવલ્સ	Navels.
કિકુઆ	છાતી, સીનું	બ્રેસ્ટ, ચેસ્ટ	Breast, chest.
વીકુઆ	છાતીઓ, સીનાં	બ્રેસ્ટ્સ, ચેસ્ટ્સ	Breasts, chests.

સ્લાહીલી	શુભરાતી	ધ્રેજીના ઉદ્યાર	ધ્રેજી.
મૃવાના	શુભામ આકર	સ્લેવ બૉય	Slave boy.
વાટવાના	શુભામ આકરો	સ્લેવ બૉયઝ	Slave boys.
મ્મકાઝી	ગોલી, શુભામ આરત	સ્લેવ વુમન	Slave woman.
વાળકાઝી	ગોલીઆ, શુભામ આરતો	સ્લેવ ધીમેન	Slave women.
કીળકાઝી	શુભામ છોડી, નાની ગોલી	સ્લેવ ગર્લ	Slave girl.
વીળકાઝી	શુભામ છોડીઆ	સ્લેવ ગર્લ્સ	Slave girls.
મ્જા	જંગલી માણસ	રૂડ મેન	Rude man.
વાજા	જંગલી માણસો	રૂડ મેન	Rude men.
મે	[નિકા કરીને પરણેલી] વાઈફ		Wife.
વાઈફ	(નિકા કરેલી) આરતો વાઈફ		Wives.
મ્યાવી	જાદુગર	વિઝર્ડ, કૉન્જુરર	Wizard, Conjurer.
વાયાવી	જાદુગરો	વિઝર્ડ્સ, કૉન્જુરર્સ	Wizards, Conjurers
મોન્નવા	ખીમાર માણસ	સિક પર્સન	Sick person.
વાગોન્નવા	ખીમાર માણસો	સિક પર્સન્સ	Sick persons.

શરીરના કેટલાક ભાગોનાં નામ.

Parts of the body.

મોંઝા	હોઠ, ચપ (મિકવચન)	લિપ	Lip.
મોંઝા	હોઠ, ચપ (બહુવચન)	લિપ્સ	Lips.
કિંનવા (કીંનવા)	મોંઢું, મોંઢું	માઉથ	Mouth.
વીંનવા (વીંનવા)	મોંઢાં	માઉથ્સ	Mouths.
ઝાંઝા	ચહેરો, શિકલ, સ્ક્રેટ	ફેસ	Face.
ઝાંઝા	ચહેરો, શિકલો, સ્ક્રેટો	ફેસીસ	Faces.
કિંડાલિ	આંગળું, આંગળી	ફિંગર	Finger.
વીંડાલિ	આંગળાં, આંગળીઆં	ફિંગર્સ	Fingers.
કિંડાલિ આ મ્યુ	પગનું આંગળું	ટો	Toe.
વીંડાલિ વ્યા મ્યુ	પગનાં આંગળાં	ટોઝ	Toes.
કિંડાલિ આ શુમ્પા	અંગુલ	થમ્બ	Thumb.
મ્યુ	પગ	ફૂટ	Foot.
મીથુ	પગો	ફીટ	Feet.
ગોટે	ધુંટણુ, ઝુડો	ની	Knee.
માગોટે	ધુંટણીઆં, ઝુડા	નીઝ	Knees.
મ્કોનો	હાથ	હૅન્ડ	Hand.

સ્વાહીલી	થુજરાતી	ધંગેજીના ઉચ્ચાર	ધંગેજી.
મીકાનો	હથેા	હેન્ડ્સ	Hands.
કિચવા	માથું	હેડ	Head.
વીચવા	માથાં	હેડ્સ	Heads.
ગોઝી	ચામડી, ચામડું	સ્કિન, હાઇડ	Skin, hide.
ગોઝી	ચામડાં	સ્કિન્સ, હાઇડ્સ	Skins, hides.
જનો	દાંત	ટૂથ	Tooth.
તેનો	દાંતો	ટીથ	Teeth.
મીકાગો	કાન	ઈઅર	Ear.
માસીકાગો	કાનો, કાન (ધણાં)	ઈઅર્સ	Ears.
કુઆ	નાક	નોઝ	Nose.
માકુઆ	નાકો	નોઝીસ	Noses.
જગો	આંખ	આઈ	Eye.
માગો	આંખો	આઈઝ	Eyes.
જુશી	ભવાં, ભમર, (ભિજણ)	આઈબ્રો, (આઈબ્રોઝ)	Eyebrow (Eyebrows).
હજલ	(એક) બાલ, વાળ	આ હેર	A Hair.
જલ (જુએલ)	બાલ, વાળ	હેર્સ	Hairs.
મોટે	થુક, લાળ, લિળ	સ્પિટલ	Spittle, saliva.
ઉકુઆ	નખ	નેલ	Nail.
કુઆ	નખો	નેલ્સ	Nails.
કુન્ડે યા કુઆ	નસકોઈ, નાકનું છિદ્ર	નોસ્ટ્રિલ	Nostril, nostrils.
ઓપે, (અથવા કોપે)	આંખનું પોપચું	આઈલિડ	Eyelid.
જોડુ	દાદીના બાલ	હેર ઓફ ધિ ખીયડ	Hair of the beard.
ન્ટેયુ	દાદી (દાદીના બાલ)	ખીયડ	Beard.
સુએગો	મુછ	મુસ્ટેચ	Mustache.
મીએગો	મુછો	મુસ્ટેચીઝ	Mustaches.
પાછ લા જોશો, 1 ફાછ લા જોશો }	કપાળ	ફોરહેડ	Forehead.
શીગો	ગરદન, ડોક, ગણું	નેક	Neck.
માશીગો	ગરદનો, ડોકીએ, ગળાં	નેક્સ	Necks.
ગોગો	પીઠ, વાંસો, ખરડો	બેક	Back.
મીગોગો	પીઠો, વાંસા	બેક્સ	Backs.
કુગો	પેટ (એકલ)	બેલી	Belly.
માકુગો	પેટ (ધણાં)	બેલીઝ	Bellies.
કિટાવુ	ફેટી, નાભિ	નેવલ	Navel.
વિટાવુ	ફેટીઓ	નેવલ્સ	Navels.
કિટુઆ	છાતી, મીનું	બ્રેસ્ટ, ચેસ્ટ	Breast, chest.
વીટુઆ	છાતીઓ, મીનાં	બ્રેસ્ટ્સ, ચેસ્ટ્સ	Breasts, chests.

સ્વાહીલી	ચુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
ડામુ	લાહી	બ્લડ	Blood.
મુપા	હાડકું	બોન	Bone.
મીકુપા	હાડકાં	બોન્સ	Bones.
કિકુન્ડો આ મ્યુ	પગની ધુંટી	ધિ ઍન્કલ	The ankle.
વીકુન્ડો વ્યા મીયુ	પગની ધુંટી ઝો	ધિ ઍન્ક્લ્સ	The ankles.
કિકુન્ડો આ મ્કેનો	હાથનું કાંડું, પોહોચો	ધિ રિસ્ટ	The wrist.
વીકુન્ડો વ્યા મીકેનો	હાથનાં કાંડાં, પોહોચા	ધિ રિસ્ટ્સ	The wrists.
બેગા	ખાંધ, ખભો	ધિ શોલ્ડર	The shoulder.
માબેગા	ખભા, ખાંધ	ધિ શોલ્ડર્સ	The shoulders.

અનાજનાં થોડાંક નામો.

Names of some Grain, Seeds, &c.

નકકા	અનાજ	કોર્ન	Corn.
ગાનો	ધજી	ઉવીટ	Wheat.
મવેરે (મવેલ)	બાજરી	બાજરી	Bajari.
મચેલે	ચોખા	રાઇસ	Rice.
મ્યાંમા	જીઆરી, જીઆર	મિલ્લેટ	Millet.
મુહીન્ડી	મકાઈ	મેઝ	Maize.
ઉકુટા	તલ	સેમસેમસીડ્સ	Semsem seeds.
ડેન્ચુ	ચણા	ગ્રેમ	Gram.
ચિરોખો	મગ, (મગની દાલ, ખીચડી)	પલ્સ	Pulse.
રાહરી	જવ	બાર્લી	Barley.

થોડાં પ્રવાહી પદાર્થોનાં નામ.

Names of Butter, Oils, Fluids, &c.

મકુટા	તેલ	ઑઇલ	Oil.
મકુટા યા નાઝી	કોપરેલ, કોપરાનું તેલ	કોકોનાટ ઑઇલ	Cocoanut oil.
મકુટા યા ઊટા	મીઠું તેલ, તલનું તેલ	સેમસેમ ઑઇલ	Semsem oil.
મકુટા યા મ્પરીકા	એરિડે તેલ, જીલા- ખનું તેલ	કેસ્ટર ઑઇલ	Castor oil.
મકુટા યા ઊલાયા	ગ્યાસનું તેલ, ગાસલેટ તેલ	કેરોસિન ઑઇલ	Kerosine oil.
માજી	પાણી	વોટર	Water.
અસાલી યા ચુંકી	મધ	હની	Honey.
અસાલી	મધ જેવા ગોળનો રસ	સિરપ	Syrup.

સ્વાહીલી	ચુન્નરાતી	ધંત્રેજીના ઉચ્ચાર	ધંત્રેજી
મીઝો, (વીઝો)	પીવાનો દારૂ	લિકર, વાઈન	Liquor, wine.
સીક્રી	સરકો	વિનેગર	Vinegar.
સમલી	ધી	ક્લેરિફાઈડ બટર	Clarified butter.
સીઆગી	માખણ, મરચો	બટર	Butter.
મઝીવા	દૂધ	મિલ્ક	Milk.
મીન્ડી (ટીન્ડી)	છાસ	બટર મિલ્ક	Butter milk. [curd
મઝીવા માખીયું	દહિં, જામેલું દૂધ	કર્ડલ્ડ મિલ્ક, કર્ડ	Curdled milk,
રાહાચુ	ચરબી	ફેટ	Fat.
વીનો	સાઈ, શાઈ (લખવાની)	ઈન્ક	Ink.

પોહાં વસાણાનાં નામ.

Names of some Scents and Spices.

પીલીપીલી	મરચાં	ચિલ્લીઝ	Chillies.
પીલીપીલી માન્ગા	મરી	પેપર	Pepper.
કાન્ગાવીઝી	સુંઠ	ગિન્જર	Ginger (dry).
કાન્ગાવીઝી ખીચી	અધરખ, આદું	ગ્રીન ગિન્જર	Green ginger.
માન્જનો (મન્જનો)	દેદર, હળદર	ટર્મેરિક	Turmeric.
મઝાલસીની	તજ	સિનંમન	Cinnamon.
કરોડુ. (કરાડુ)	લવિંગ	ક્લબ્ઝ	Cloves.
કલીકી	અંભાચી, અંભાચી, અંભાચી	કાર્ડમમ્સ	Cardamoms.
અંબારી	અંબર, અમર	એમ્બરગ્રિસ	Ambergris.
ઉડી	અગરનું લાકડું, ઉષ	એલોઝ વુડ	Aloes wood.
શાખુ (શાખુ)	ફટકડી, ફટકી	અલમ	Alum.
શાખુની	શાખુન, શાખુ	સોપ	Soap.
મેસીકી	કસ્તૂરી	મસ્ક	Musk.
ખરદાલી	રાઈ	મસ્ટર્ડ	Mustard.
ખાસખસી	જાવંત્રી	મેસ	Mace.
મનુમન	હિરાખાળ	મર	Myrrh.
ખુન્થુમાન્ગા	જાયફળ	નટમેગ	Nutmeg.
ઝાફરાની	કેશર, જાફરાન	સેફ્રન	Saffron.
છુંમ્બી	મીઠું, નિમક	સોલ્ટ	Salt.
ખિઝારી	મસાલા	સ્પાઈસિસ	Spices.
લીવા	સુકડતું લાકડું	સેન્ડલ વુડ	Sandal wood.
માઝીવા યાંવાડુ વાલીલી	હિરાદખણ	ડ્રેગન્સ બ્લડ	Dragon's blood.
મ્યુલે (મ્યુલે)	હિંગ, વધારણી	એસાફેટિડા	Assafoetida.
કિટુન્થુ સોમુ	લસણ	ગારલિક	Garlic.
ગિલગીલાની	ધાણા, દાણા	કોરિઅન્ડરસીડ્સ	Coriander seed.

થોડાં કારીગરોનાં નામ.

Names of some Tradesmen.

સ્વાહીલી .	ચુજરાતી	ધંગેજીના ઉચ્ચાર	ધંગેજી.
શોનીવ્યાદુ	ચોત્તી	શ્ચમેકર	Shoe-maker.
વાશોનીવ્યાદુ	ચોત્તીચ્ચો	શ્ચમેકર્સ	Shoe-makers.
કિઝોઝી	હજમ	બારબર	Barber.
વીઝોઝી	હજમો	બારબર્સ	Barbers.
મ્પુઆ ચુમાં	લુહાર	બ્લેકસ્મિથ	Blacksmith.
વાકુઆ ચુમાં	લુહારો	બ્લેકસ્મિથ્સ	Blacksmiths.
મ્પુઆ ઝાહાપ્પ	સોનારો	ગોલ્ડસ્મિથ	Goldsmith.
વાકુઆ ઝાહાપ્પ	સોનારા	ગોલ્ડસ્મિથ્સ	Goldsmiths.
ધોપ્પી (દોપ્પી)	ધોપ્પી, લુગડાં ધોનાર	વૉશરમેન	Washerman.
ધોપ્પી	ધોપ્પીચ્ચો, લુગડાં ધો- નારા	વૉશરમેન	Washermen.
મોની	દરજી, સુધ, સુજી	ટેલર	Tailor.
વાશોની	દરજીચ્ચો, સુધચ્ચો, સુજીચ્ચો	ટેલર્સ	Tailors.
સરમાલા	સુતાર, વાઢો	કાર્પેન્ટર	Carpenter.
માસરમાલા.	સુતારો, વાઢા	કાર્પેન્ટર્સ	Carpenters.
મુઆશી	કડિચ્ચો, સલાટ	મેસન	Mason.
વાઆશી	કડિઆ, સલાટો	મેસન્સ	Masons.

કેટલાંક પ્રાણીઓનાં નામ.

Names of some Insects and Animals.

હાંવા	જૂ, ટેલો	લાઉસ	Louse.
હાવા	જૂ, ટેલા	લાઇસ	Licé.
મરૂઆ	જળ	લીચ	Leech.
મીરૂઆ	જળો	લીચીસ	Leeches.
ધમ્પુ (ધમ્પુ)	મચ્છર, ડાંસ	મોસકીટો	Mosquito.
ધમ્પુ (ધમ્પુ).	મચ્છરો	મોસકીટોઝ	Mosquitoes.
ખુન્ડુની	માંકડ (sing)	બગ	Bug.
ખુન્ડુની	માંકડ (pl)	બગ્સ	Bugs.
સીઆકુ	રાતા જૂરા રંગની કીડી	રેડિશ બ્રાઉન એન્ટ	Reddish brown ant.
સીઆકુ	” ” ” કીડીચ્ચો	” ” એન્ટ્સ	” ants.
મ્વવા	સફેદ રંગની કીડી	ઉવાઇટ એન્ટ	White ant.
મ્વવા	સફેદ રંગની કીડીચ્ચો	ઉવાઇટ એન્ટ્સ	White ants.
ચુન્ડુ	કીડી (સાદી)	એન્ટ	Ant.

સ્વાહીલી	શુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
ચુન્ચુ	ક્રીડીઆ	એન્ટસ	Ants.
કિરોબોટા	ચાંચડ	ફલી	Flea,
વીરોબોટા	ચાંચડો	ફલીઝ	Fleas.
ધન્ઝી	માંખ, માંખી	ફ્લાઈ	Fly.
માઈન્ઝી	માંખો, માંખીઆ	ફ્લાઈઝ	Flies.
કોઆ	ગોકળગાય	સ્નેલ	Snail.
મોકોઆ	ગોકળગાયો	સ્નેલ્સ	Snails.
કુંક	જીવડું, જીવડાં	વર્મ, વર્મ્સ	Worm, worms.
ઠાન્ડુ	કાનખજુરો, સોપેરી	સેન્ટીપીડ	Centipede.
કાન્ડુ	કાનખજુરો, સોપેરીઆ	સેન્ટીપીડ્સ	Centipedes.
જો (ધન્જો)	વોંછી, વીછુ	સ્કોરપિયન	Scorpion.
જો (ધન્જો)	વોંછીઆ, વીછુઆ	સ્કોરપિયન્સ	Scorpions.
ઝોકા	સર્પ, સાપ	સ્નેક	Snake.
ઝોકા	સર્પો, સાપો	સ્નેક્સ	Snakes.
ફાંયાં, (ફાઈઆં)	જિંદર	રેટ	Rat.
ફાંયાં (ફાઈઆં)	જિંદરો	રેટ્સ	Rats.
જાની	(હુઆઈવાળો) વાંદરા	એપ	Ape.
જાની	(હુઆઈવાળો) વાંદરા	એપ્સ	Apes.
ખીમા	વાંદરા (સાધારણ)	મન્કી	Monkey.
ખીમા	વાંદરા ”	મન્કીઝ	Monkeys.
કુન્ડા	ગધેડો	ડોન્કી	Donkey.
કુન્ડા	ગધેડા	ડોન્કીઝ	Donkeys.
બાટી	બેસ	બરેલો	Buffalo.
બાટી	બેસો	બરેલોઝ	Buffaloes.
ગોમ્બે, (ગોમ્બે)	ગાય (બળદ)	કોઉ [ઓક્સ]	Cow [ox].
ગોમ્બે	ગાયો (બળદો)	કોઉઝ (ઓક્સન્)	Cows (oxen).
ફહાલી	ગાયો	બુલ	Bull.
માફહાલી	ગોધા	બુલ્સ	Bulls.
ગમીઆં	જીટ	કેમલ	Camel.
ગમીઆં	જીટો	કેમલ્સ	Camels.
ફાકા	ખિલાડી, મીંદડું	કેટ	Cat.
ફાકા	ખિલાડીઆ, મીંદડાં	કેટ્સ	Cats.
ખુઆ (હિખુઆ)	કુતરો, કુત્રો	ડોગ	Dog.
ખુઆ (હિખુઆ)	કુતરો, કુત્રા	ડોગ્સ	Dogs.
ફરાસી	ધોડો	હોર્સ	Horse.
ફરાસી	ધોડા	હોર્સીઝ	Horses.
ફેમ્બો (ફેમ્બો)	હાથી	એલીફન્ટ	Elephant.

થોડાં કારીગરોનાં નામ.

Names of some Tradesmen.

સ્વાહીલી	ચુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
શોનીબ્યાદુ	ઝાચી	શૂ-મેકર	Shoe-maker.
વાશોનીબ્યાદુ	ઝાચીચ્ચો	શૂ-મેકર્સ	Shoe-makers.
કિઝોઝી	હબમ	બારબર	Barber.
વીઝોઝી	હબમો	બારબર્સ	Barbers.
મુચ્ચા ચુમાં	લુહાર	બ્લેકસ્મિથ	Blacksmith.
વાકુચ્ચા ચુમાં	લુહારો	બ્લેકસ્મિથ્સ	Blacksmiths.
મુચ્ચા ઝાહાચુ	સોનારો	ગોલ્ડસ્મિથ	Goldsmith.
વાકુચ્ચા ઝાહાચુ	સોનારા	ગોલ્ડસ્મિથ્સ	Goldsmiths.
ધોખી (દિખી)	ધોખી, લુગડાં ધોનાર	વૉશરમેન	Washerman.
ધોખી	ધોખીચ્ચો, લુગડાં ધોનારા	વૉશરમેન	Washermen.
મોની	દરજી, સુધ, સુજી	ટેલર	Tailor.
વાશોની	દરજીચ્ચો, સુધચ્ચો, સુજીચ્ચો	ટેલર્સ	Tailors.
સરમાલા	સુતાર, વાઢો	કાર્પેન્ટર	Carpenter.
માસરમાલા	સુતારો, વાઢા	કાર્પેન્ટર્સ	Carpenters.
મુચ્ચાશી	કડિચ્ચો, સલાટ	મેસન	Mason.
વાચ્ચાશી	કડિચ્ચો, સલાટો	મેસન્સ	Masons.

કેટલાંક પ્રાણીઓનાં નામ.

Names of some Insects and Animals.

હાવા	જૂ, ટોણા	લાઉસ	Louse.
હાવા	જૂ, ટોણા	લાઇસ	Lice.
મરૂચ્ચા	જળ	લીચ	Leech.
મીરૂચ્ચા	જળો	લીચીસ	Leeches.
મચ્ચુ (મચ્ચુ)	મચ્છર, ડાંસ	મોસ્કીટો	Mosquito.
મચ્ચુ (મચ્ચુ)	મચ્છરો	મોસ્કીટોઝ	Mosquitoes.
ખુન્ચુની	માંકડ (sing)	બગ	Bug.
ખુન્ચુની	માંકડ (pl)	બગ્સ	Bugs.
સીઆકુ	રાતા બૂરા રંગની કીડી	રેડિશ બ્રાઉન ઍન્ટ	Reddish brown ant.
સીઆકુ	" " " કીડીચ્ચો	" " ઍન્ટ્સ	" ants.
મચ્ચવા	સફેદ રંગની કીડી	ઉવાઇટ ઍન્ટ	White ant.
મચ્ચવા	સફેદ રંગની કીડીચ્ચો	ઉવાઇટ ઍન્ટ્સ	White ants.
ચુન્ચુ	કીડી (સાદી)	ઍન્ટ	Ant.

સ્વાહીલી	ચુન્નરાતી	ધંગેજીના ઉચ્ચાર	ધંગેજી.
ચુન્ન	કીડીઓ	એન્ટ્સ	Ants.
કિરોબોટો	ચાંચડ	ફ્લી	Flea.
વીરોબોટો	ચાંચડો	ફ્લીઝ	Fleas.
ધન્કી	માંખ, માંખી	ફ્લાઈ	Fly.
માધન્કી	માંખો, માંખીઓ	ફ્લાઈઝ	Flies.
કોઆ	ગોકુળગાય	સ્નેલ	Snail.
મોકોઆ	ગોકુળગાયો	સ્નેલ્સ	Snails.
કુંકું	જીવડું, જીવડાં	વર્મ, વર્મ્સ	Worm, worms.
હાન્ડુ	કાનખજુરો, સોપેરી	સેન્ટીપીડ	Centipede.
હાન્ડુ	કાનખજુરો, સોપેરીઓ	સેન્ટીપીડ્સ	Centipedes.
નો (ધન્ગે)	વીંછી, વીંછુ	સ્કૉરપિયન	Scorpion.
નો (ધન્ગે)	વીંછીઓ, વીંછુઓ	સ્કૉરપિયન્સ	Scorpions.
એકા	સર્પ, સાપ	સ્નેક	Snake.
એકા	સર્પો, સાપો	સ્નેક્સ	Snakes.
ફાંયાં, (ફાંધંઓ)	ઉંદર	રેટ	Rat.
ફાંયાં (ફાંધંઓ)	ઉંદરો	રેટ્સ	Rats.
આની	(હુઆધવાળો) વાંદરો	એપ	Ape.
આની	(હુઆધવાળા) વાંદરા	એપ્સ	Apes.
ખીમા	વાંદરો (સાધારણ)	મન્કી	Monkey.
ખીમા	વાંદરા ,	મન્કીઝ	Monkeys.
કુન્ડા	ગધેડો	ડોન્કી	Donkey.
કુન્ડા	ગધેડા	ડોન્કીઝ	Donkeys.
આઠી	બેસ	બફેલો	Buffalo.
આઠી	બેસો	બફેલોઝ	Buffaloes.
ગોમ્બે, (ગોમ્બે)	ગાય (બળદ)	કોઉ [ઓક્સ]	Cow [ox].
ગોમ્બે	ગાયો (બળદો)	કોઉઝ (ઓક્સન)	Cows (oxen).
ફહાલી	ગોધો	બુલ	Bull.
માફહાલી	ગોધા	બુલ્સ	Bulls.
ગમીઆં	ઉટ	કેમલ	Camel.
ગમીઆં	ઉટો	કેમલ્સ	Camels.
ફાકા	બિલાડી, મીંદડું	કેટ	Cat.
ફાકા	બિલાડીઓ, મીંદડાં	કેટ્સ	Cats.
મ્બુઆ (ઉમ્બુઆ)	કુતરો, કુત્રો	ડોગ	Dog.
મ્બુઆ (ઉમ્બુઆ)	કુતરા, કુત્રા	ડોગ્સ	Dogs.
ફરાસી	ધોડો	હોર્સ	Horse.
ફરાસી	ધોડા	હોર્સીસ	Horses.
ટમ્બો (ટમ્બો)	હાથી	એલીફન્ટ	Elephant.

સ્વાહીલી	ચુજરાલી	હંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	હંગ્રેજી
ડેમ્બો (ડેમ્બો)	હાથીએ	એલીફન્ટ્સ	Elephants.
સીમ્બા (સીમ્બા)	સિંહ	લાયન	Lion.
સીમ્બા „	સિંહો	લાયન્સ	Lions.
કિકાર	ગેન્ડો	રાઇનોસેરસ	Rhinoceros.
વીકાર	ગેન્ડા	રાઇનોસેરસીસ	Rhinoceroses.
કીસુન્ચરા	સસો, સસલો	રેબિટ	Rabbit.
વીસુન્ચરા	સસા, સસલા	રેબિટ્સ	Rabbits.
ખાન્ડો (ખાન્ડુ)	ઘેરું, ઘેટાં	શીપ	Sheep.
મ્બુઝી (મ્બુઝી)	બકરા, બકરી	ગોટ, શી-ગોટ	Goat, she-goat.
મ્બુઝી „	બકરા, બકરીએ	ગોટ્સ, શી-ગોટ્સ	Goats, she-goats.
મ્બુઆ વા મુહટુ	શિયાળ, શિયાળો	જકોલ, જકોલ્સ	Jackal, jackals.
છુહ (ચુહી)	લીપોડા (વાઘ જેવું જ ના-લેપર્ડ, લેપર્ડ્સ વર)	લીપર્ડ, લેપર્ડ્સ	Leopard, leopards.
ન્દામા (ન્દામા વાન્ગોમ્બે)	વાછરડો, ગાભો	કાફ	Calf.
ન્દામા „	વાછરડા	કાલ્વ	Calves.

ફેટલાંક ફળનાં નામ.

Names of some Vegetables and Fruits.

પોપો	સોપારી	બિટલ નટ	Betel nut.
ટોપોટોપ (મોટોમોટો)	સિતાશળ	કસ્ટર્ડ એપલ	Custard apple.
બિરીંગાની	રીંગણાં	બ્રિંગલ્સ	Bringals.
ટિકીટી	કારીગો, કલિંગડું, તરખુમ	વોટર મેલન	Water melon.
ઝમ્પરક	જાંબુ	રોઝ એપલ્સ	Rose apples.
કિઆઝી આ કિહુન્ચુ	બટાટો	પોટેટો	Potato.
વીઆઝી વ્યા કિહુન્ચુ	બટાટા	પોટેટોઝ	Potatoes.
ફિગીલી (ફિગીરી)	મૂળો, મૂળા, મૂરી	રેડીશ	Radish.
નનાસી	અનનાસ	પાઇન એપલ	Pine apple.
માનનાસી	અનનાસો	પાઇન એપલ્સ	Pine apples.
ફિનેસી	ફલુસ	જેક ફ્રુટ	Jack fruit.
માફિનેસી	ફલુસો	જેક ફ્રુટ્સ	Jack fruits.
ન્દીઝી	કેળુ, કેળાં	બનાનાઝ	Bananas, plantains.
નાઝી	નાળિયેર, શ્રીફળ	કોકોનટ	Cocoanut.
બલુન્ગી	બિબેર	સિટ્રન	Citron.
માબલુન્ગી	બિબેરાં	સિટ્રન્સ	Citrons.
ડેટે	એબૂર	ડેટ્સ	Dates.
ડેન્ડેકાવુ	ખારક, ખારકો	ડ્રાઇ ડેટ્સ	Dry dates.
ઠીની (ઠીની)	અંજીર	ફિગ્સ	Figs.
લોઝી	અદામ	આમન્ડ	Almond.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
મોલોહી	બદામો	આમન્ડ્સ	Almonds.
ઠાન્ગો	કાકડી, ખીરું, કાચું સીબકું	ક્યુકમ્બર	Cucumber.
માઠાન્ગો	કાકડી, ખીરાં, કાચાં સીબકાં	ક્યુકમ્બર્સ	Cucumbers.
	ભડાં		
કીઆહી કીકુઉ	રતાળુ કંદ	યૅમ	Yam.
પપાઈ	પપાઈ, કાઠ સીબકું	પૅપા	Papaw.
માપપાઈ	પપાઈ, કાઠ સીબકાં	પૅપાઝ	Papaws.
પેરા	જમકૂળ, જમરૂખં	પેર	Pear.
માપેરા (મપેડા)	જમકૂળો, જમરૂખો	પેર્સ	Pears.
જોહી	અખરોટ, આખડ	વૉલનટ	Walnut.
સુઆ	રોરડી, રોરડીનાં સાંઠાં	શુગરકેન	Sugarcane.
મીવા (મિવા)	રોરડી, રોરડીનાં સાંઠાં	શુગરકેન્સ	Sugarcanes.
કામામાન્ગા	દોડેમ	પોમગ્રેનેટ	Pomegranate.
લીમાઆ	લોહું, લીંચુ	લેમન	Lemon.
માલીમાઆ (મલી-માઆ)	મોઠાં લીંચુ	લેમન્સ	Lemons.
ન્દીસુ	નાનું લીંચુ, કાગદી લીંચુ	લાઈમ, લાઈમ્સ	Lime, limes.
ન્દીસુ ઠાસુ	મીઠાં લીંચુ	સ્વીટ લાઈમ્સ	Sweet limes.
ઝાપીચુ	દરાક્ષ	ગ્રેપ્સ, રૅઝિન્સ	Grapes, raisins.
ચુન્ગા	નારંગિ	ઓરેન્જ	Orange.
*માચુન્ગા (મચુન્ગા)	નારંગિઆ	ઓરેન્જ્સ	Oranges.
છેન્જ	ખીજી જાતની નારંગિઆ	મૅન્ડેરિન ઓરેન્જ્સ	Mandarin oranges.
ચ્ચેન્જ (ચ્ચેન્જે)	આંખાનું ફળ, કેરી, આંખા મૅન્ગો (મૅન્ગોઝ)		Mango (mangoes).
†ચ્ચેન્જેડોડો	મોટી જાતના આંખા	લાઈ કાઈન્ડ ઓફ મૅન્ગોઝ	Large kind of mangoes.
મશિનેસી	ફળસનું ઝાડ	જૅક ફ્રુટ ટ્રી	Jack fruit tree.
મીફિનેસી	ફળસના ઝાડો	જૅક ફ્રુટ ટ્રીઝ	Jack fruit trees.

સૂચના—ઉપલા શબ્દોમાં જેઓ એકવચન તથા બહુવચનમાં એકજ રૂપે વપરાય છે તેઓનું માત્ર એકજ રૂપ આપેલું છે.

* માચુન્ગા (મચુન્ગા); એ શબ્દને જંગબારમાં હમેશાં બહુવચન રૂપે વાપરવાનો ચાલ છે.

† ચ્ચેન્જેડોડો—એ મોટી જાતના આંખાનું નામ “ચ્ચેન્જેડોડો” પડવાનું કારણ માત્ર એટલુંજ છે કે જંગબાર જિલ્લામાં ફૂળોનાં નામનાં ગામડામાં એક મોટો બાગ છે. તેનું નામ ‘ડોડો’ પડેલું છે, ત્યાંજ તે આંખા પ્રથમ થયલા હતા.

થોડી આકાશી ચીજો.

Names of God and of Natural Phenomena.

સ્વાહીલી	શુજરાતી	મંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	મંગ્રેજી.
મૂન્યુ	ખુદા, અલ્લા, ઇશ્વર, પ્રભુ	ગોડ	God.
ઉવીન્યુ (ભીન્યુ)	આકાશ, આસમાન	સ્કાઈ	Sky.
વીન્યુ	વાદળું	ક્લાઉડ	Cloud.
માવીન્યુ	વાદળાં	ક્લાઉડ્સ	Clouds.
શુબારી	વરસાદથી ભરેલું વાદળું	રેન ક્લાઉડ	Rain cloud.
માશુબારી	વરસાદથી ભરેલાં વાદળાં	રેન ક્લાઉડ્સ	Rain clouds.
જુઆ	સૂરજ	સન	Sun.
જુઆ	તડકો	સનશાઈન	Sunshine.
જુઆની	તડકામાં	ઇન ધિ સનશાઈન	In the sunshine.
ઝોટા (ઝોટા પી)	તારો, તારા	સ્ટાર, સ્ટાર્સ	Star, stars.
હવા	હવા	એર	Air.
મેઝી	ચંદ્ર, ચંદ્રમા	મૂન	Moon.
બાલામેઝી	ચંદ્રનું અજવાળું, ચંદનિ મૂન લાઈટ		Moonlight.
આના	દિવસનું અજવાળું, દિન ડેલાઈટ, ડે		Daylight, day.
ઉપેપો (ઉપેપો)	પવન	ઉવિન્ડ	Wind.
પેપો (ફેશ)	જોરેનો પવન	સ્ટ્રોન્ગ ઉવિન્ડ	Strong wind.
ઊમાન્ડે	જલ્દળ, દવ	ડ્યુ	Dew.
મ્યુઆ (મ્યુઆ)	વરસાદ	રેન	Rain.
ન્યુમો, (રાડી)	ગર્જના	થન્ડર	Thunder.
ઉમેમે	વિજળી, વીજ	લાઈટનિંગ	Lightning.

પરચૂરણ શબ્દો.

Miscellaneous Words.

છુપા	બાટલી	બોટલ	Bottle.
માછુપા	બાટલીઓ, સીસીઓ	બોટલ્સ	Bottles.
કોશા	પેટી, પેટારો	બોક્સ	Box.
માકોશા	પેટીઓ, પેટારા	બોક્સીસ	Boxes.
ગારી	ગાડી, બગી	કેરિજ	Carriage.
માગારી	ગાડીઓ, બગીઓ	કેરિજીસ	Carriages.
યાઈ	ઇંડું (મરગીનું ઇંડું)	એગ	Egg.
માયાઈ (મયાઈ)	ઇંડાં	એગ્સ	Eggs.
ખોન્ડે	ઢોંસો, મૂઠી	ફિસ્ટ	Fist.
માખોન્ડે (મખોન્ડે)	ઢોંસા મૂઠીઓ	ફિસ્ટ્સ	Fists.
ઉઆ	ફૂલ	ફ્લોવર	Flower.

રવાહીલી	શુભરાતી	ધંધેજીના ઉચ્ચાર	ધંધેજી.
માઉઆ (મજીઆ) ફૂલો	ફૂલો	ફૂલોવર્સ	Flowers.
કબુરી	કબર	ગ્રેવ	Grave.
માકબુરી	કબરો	ગ્રેવ્ઝ	Graves.
જોગે	પાવડો	હો	Hoc.
માજોગે	પાવડા	હોઝ	Hocs.
હુન્કં	છિદ્ર, વિંધ, કાણું, નાકું	હોલ	Hole.
માહુન્કં	છિદ્રો	હોલ્સ	Holes.
જાની	પાંદડું, પાનું	લીફ	Leaf.
†મજાની	પાંદડાં, પાનાં, પાંતરાં	લીવ્ઝ	Leaves.
†મજાની	ઘાસ	ગ્રાસ	Grass.
તમ્બૂ	નાગરવેલનું પાન	બિટલ લીફ	Betel leaf.
ડેની	કરજ	ડેટ	Debt.
બન્દેરા	વાવટો	ફ્લેગ	Flag.
ઝુમ્પા (ઝુમ્પા)	ઘર, (ઘરો)	હાઉસ, હાઉસીસ	House, houses.
નમના (નમુના)	નમુનો, વાનકી	સેમ્પલ	Sample.
ન્ગાઝી	નિસરણી, દાદર	લેડર	Ladder.
છોકા	ચુનો	લાઇમ	Lime.
ઝીવા લા માજી	ખાખાચોઈ, તળાવ	લેક, પૉન્ડ	Lake, pond.
માઝીવા યા માજી	ખાખાચીઆં, તળાવો	લેક્સ, પૉન્ડ્સ	Lakes, ponds.
સોકો	બજાર, મારકીટ	મારકેટ	Market.
માસોકો	બજારો	મારકેટ્સ	Markets.
જીના	નામ, હસ્મ	નેમ	Name.
માજીના	નામો	નેમ્સ	Names.
કરીઆ	હલ્દીયું	ઓર	Oar.
માકરીઆ	હલ્દીયાં	ઓર્સ	Oars.
જીવે	પથર	સ્ટોન	Stone.
માવે	પથરા	સ્ટોન્સ	Stones.
નેત્ર	શબ્દ	વર્ડ	Word.
માંનેનો (મનેનો)	શબ્દો, વાત, ખાખત	વર્ડ્સ	Words.
કોમ્બે, (કોમ્બે)	ખૂણો, ખૂણા	કોર્નર, કોર્નર્સ	Corner, corners.
ફાની	કિનારો	શૉર, બૉન્ક	Shore, bank.
ફુફે (ફુફે)	દડો	બૉલ	Ball.
બેન્ગેલ	ધંટ	બેલ	Bell.

†મજાની શબ્દ ખરેખરો “માજાની” છે પણ જંગલના અંદરમાં ઘણા ખરા અથવા લેકો ‘મજાની’ બોલેછે માટે અમે “માજાની”ને અહીં ‘મજાની’ લખેલ છે, એમાં ‘જા’ અક્ષર તાળવુંમાંથી બોલાયછે.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
મરાશી *	ગુલાબનું પાણી	રોઝ વોટર	Rose water.
જાસમીની (આસમીની) ચંપેલીનાં ફૂલ, ડોલર જૅસ્મિન			Jasmine.
ફિંડીના	કુદનો	મિન્દ	Mint.
કોથમીરી	કોથમીર, લીલા દાણા	લીઝ ઑફ કોરી અન્ડર	Leaves of coriander.
આચારી	અથાણા, અચાર	પિકલ્સ	Pickles.
મીવાની	ચરમા	સ્પેક્ટેક્લ્સ	Spectacles.
કરાતા	રમવાના પાના, પત્તા	પ્લેઇંગ કાર્ડ્સ	Playing cards.
મજાન	હગ, છેતરનાર, લુચ્ચો	ચીટ	Cheat.
વાજાન	હગો, છેતરનારા, લુચ્ચા	ચીટ્સ	Cheats.
માવી	અનમળ, ગૂ, નર્ક	એક્સક્રિમેન્ટ	Excrement.
મ્કોળો	પેશાબ, મૂતર	યુરિન	Urine.
તા	દીવા	લેમ્પ	Lamp.
મરામા (મથુમા)	મીણવાટ	કેન્ડલ	Candle.
કિનારા	સમેદાની	કેન્ડલસ્ટિક	Candlestick.
ફાનુસી (ફંદીલી)	ફાનસ, ફંડીલ, ફાનસો	લેનર્ન	Lantern, lanterns.
ઉફગીએ	સાવરણી, ઝાકું, યુઆરી	બ્રૂમ	Broom, besom.
કેલિએ (માકેલિએ)	ચિપિએ	ટોન્ગ્સ	Tongs.
મસ્વાકી	દાંતણુ, દાંતપ્રશ	ટૂથ બ્રશ	Tooth-brush.
મીસ્વાકી	દાંતણુ, દાંતપ્રશો	ટૂથ બ્રશીસ	Tooth-brushes.

થોડાં બાવવાચક નામો.

Some Abstract Nouns.

માણ્યુ (જવાણુ)	જવાબ	અન્સર	Answer.
માણ્યુએ	ધિક્કાર	અબ્હેરેન્સ	Abhorrence.
શાવરી (શાહરી)	સલાહ, શિખામણ	અડવાઇસ	Advice.
માપેન્ઝી (માપેન્ઝો) પ્યાર		અફેક્શન, લવ	Affection, love.
સડકા (સદાકા)	ખેરાત	આલ્મ્સ	Alms.
હસીરા (ગઝાણુ)	ગુસ્સો	અન્ગર	Anger.
જકુબાલી	કચુલ કરવું તે	અક્સેપ્ટેન્સ	Acceptance.
જહે	જુદપણુ, જુદાપો	ઓલ્ડ એજ	Old age.
જકુરી	ખૂબસૂરતી	બ્યુટી	Beauty.
જચુન્ચુ	કડવાપણું	બિટરનેસ	Bitterness.
જપોકુ	આંધળાપણું, અંધાપો	બ્લાઇન્ડનેસ	Blindness.
જપાના	પહોળાઈ	બ્રેડ્થ	Breadth.
જરેકુ	લંબાઈ	લેન્થ	Length.

સ્વાહીલી	ચુનરાતી	ધંત્રેજીના ઉચ્ચાર	ધંત્રેજી.
શુચીલી	કામ, ધંધો	બિઝનેસ	Business.
જીયોટો	અમપણુ	આઈડિયુટ	Childhood.
જીયુલ	હિમ્મત	કૌરજ	Courage.
નસીયુ	નસીબ	ચેન્સ	Chance.
નઝારી (નઝરી)	મરજી, ઇચ્છા, નંજર	ચોઈસ	Choice.
હાલી	હાલત, સ્થિતિ	કન્ડિશન	Condition.
ધરતુરી	રિવાજ, આલ	કસ્ટમ	Custom.
તફાઉતી (તફાવતી)	તફાવત	ડિફરન્સ	Difference.
તલાકાં	તલાક	ડિવોર્સ	Divorce.
ઢોટો	સ્વપ્ન	ડ્રીમ	Dream.
રાહા (પુઝાકા)	આરામ	રેસ્ટ	Rest.
ન્ન (હન્ન)	ભૂખ	હન્ગર	Hunger.
ન્ન (હન્ન)	કુકાળ	ફેમિન	Famine.
કીઉ	તરસ	થર્સ્ટ	Thirst.
હોકુ (ખોકુ)	ધારતી, ભય	શીઅર	Fear.
ઉવાન્નો	ખોટાપણું, ખોટાઈ	ફેલ્સહુડ	Falschood.
ઉકાલી (ઉખાલી)	વિક્રાળપણું, યુસ્સાનું જોરા	ફિઅર્સનેસ	Fierceness.
ઉચાલિ (ઉઢાલિ)	નરમાસ, નરમાઈ, ધીમાઈ	જેન્ટલનેસ	Gentleness.
વેમા	સારાપણું, સારાઈ	ગુડનેસ	Goodness.
ઝાવાદી (ઝવાડી)	બક્ષિસ	ગિફ્ટ	Gift.
આશીઆ	તનદુરસ્તી	હેલ્થ	Health.
હશીમા	માન, હશીમત	ઓનર	Honour.
ઉવીયુ	આળસાઈ, આળસ	આઈડલનેસ	Idleness.
કુરાહા	ખુશી	જોય	Joy.
સફર	સફર, મુસાફરી	જર્ની	Journey.
હકી	ઈન્સાફ, વ્યાજખીપણું	જસ્ટિસ	Justice.
જખીશી	મંત્રકરી	જોક	Joke.
માઆના (માઝ્મિના)	અર્થ, માયના	મીનીંગ	Meaning.
હુકુમુ (અમી)	હુકમ, ફરમાન	ઓર્ડર, કમાન્ડ	Order, command.
હુકુમુ	ચુકાદો, હુકમનામું, ફેસલો	જજમેન્ટ	Judgment.
ઝિલીમુ	હાલમ, વિદ્યા	લાર્નિંગ	Learning.
હસારા	તોટો, તુકસાની	લોસ	Loss.
હખારી	ખબર	ન્યુઝ	News.
સાઉલી	આવાજ, ગોપ્રાટ	નોઈઝ	Noise.
અમાની	સલાહ, સલાહસંપ	પીસ	Peace.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
ઉમસકીની	ગરીબાઈ, મિસકીનપણું	પૉવર્ટી	Poverty.
ઉવેઝો	શક્તિ	પૉવર	Power.
યમાની (કીમા, કીઆસી)	કિંમત	પ્રાઇસ	Price, value.
ફાઇડા (ફાયીદા)	ફાયદો	પ્રોફિટ	Profit.
આહધી	વચન, કબુલાત, વામદો	પ્રોમિસ	Promise.
ઉગોમ્બી	કલુષ્યો, કંકાસ	ક્વૉરલ	Quarrel.
ઉટુલીવા	ચુપતા, શાંતપણું	ક્વાય્મટનેસ	Quietness.
માન્જોટો	દિલગીરી	રિગ્રેટ	Regret.
હાન્	અરજ, વિનંતિ	રિક્વેસ્ટ	Request.
સીરી	ખાનગી ખાખત, છુપું	સીક્રિટ, મિસ્ટરી	Secret, mystery.
આકીલી	અક્કલ	સેન્સ, વિસ્ડમ	Sense, wisdom.
ઉટુમાં	ગુલામી, ગુલામગીરી	સ્લેવરી	Slavery.
ઉગોન્જવા	મંદવાડ, માંદગી	સિકનેસ	Sickness.
ઉસુલટાની	સુલતાનપણું	સલ્ટનશિપ	Sultanship.
ઉધઝી	ચોરી	થેફ્ટ	Theft.
ઉધીઆ	કંટાળો, ગોંધાટ, ગડબડ	ટ્રબલ, નૉઇઝ	Trouble, noise.
ઉતાશરી	પૈસાદારપણું, તાશરી	ઉવલ્થિનૅસ, રિચનેસ	Wealthiness, richness.

સ્વાહીલી, અરબિ, ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી વારનાં નામ.

Names of the Swahili, Arabic, Gujarati and English days.

સ્વાહીલી	અરબિ	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
જુમા	જુમા	શુક્રવાર	ફ્રાઇડે	Friday.
જુમા ખોસી	અરસખત	શનિવાર	સેટરડે	Saturday.
જુમા પીલી	અલઆહદ	રવિવાર	સન્ડે	Sunday.
જુમા કાદુ	અથ્થેનીન	સોમવાર	મન્ડે	Monday.
જુમા જો (ધજો)	અથ્થેલુત	મંગળવાર	તુઝેડે	Tuesday.
જુમા યાનો	અરરોખઆ (અ-રૉઆ)	બુધવાર	વેન્ડેડે	Wednesday.
અલહમીસી	અલખમીસા	ગુરુવાર	થર્સડે	Thursday.

મહિનાનાં નામ.

Names of the Months.

સ્વાહીલી	અરબિ	ગુજરાતી ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
રમઘાની	રમઝાન	વૈશાખ	મે
મુન્યુમ્મા આ મોસી	શામ્માવલ (સવાલ)	જેઠ	જૂન
મુન્યુમ્મા આ પીલી	થીલકાઅધે (જીલકાદ)	આષાઢ	જુલાઈ
મુન્યુમ્મા આ હાહુ	થીલહજ્જ (જીલહજ)	શ્રાવણ	ઓગસ્ટ
મુન્યુમ્મા આ હન્નિ	મોહોરમ	ભાદ્રવેા	સપ્ટેમ્બર
મુન્યુમ્મા આ થાનો	સફર	આસિ	ઓક્ટોબર
મુન્યુમ્મા આ સીતા	રબીઅલઅવલ	કાર્તિક	નવેમ્બર
મુન્યુમ્મા આ સયા	રબીઅલઆખર	માગસર	ડિસેમ્બર
મુન્યુમ્મા આ નાને	જમાદઅવલ	પોશ	જાન્યુઆરી
મુન્યુમ્મા આ કેન્દા	જમાદઅલઆખર	માહા	ફેબ્રુઆરી
રજબુ	રજબ	ચાગણ	માર્ચ
શાબાની	શાબાન	અર્ધવ	એપ્રિલ

સૂચના:—ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતી મહિનાને સ્વાહીલી તથા અરબિ મહિનાની સાથે સરખાવતાં વરસો વરસ થોડા ઘણા ફેર પડેછે અને કોઈ મહિનો અસુક માસ સારૂ કાયમ રહેતો નથી તોપણ બનતી કોશિશથી તેઓનું સરખાવણું કરેલ છે.

જંગબાર જીલ્લામાં સાધારણ ચલણી રાલના અપૂર્ણાંક ખોલવાની રીત.

Fractions of a Dollar as used in Zanzibar.

નુસ યા થુમુની	એક સોળાંશ $\frac{1}{20}$	૧ આનો	One anna.
થુમુની, (થુમની)	એક અષ્ટમાંશ $\frac{1}{10}$	૨ આના	Two annas.
થુમુની ના નુસયાથુમુની	ત્રણેા સોળાંશ $\frac{3}{20}$	૩ આના	Three annas.
રોમ્મા	એક ચતુર્થાંશ $\frac{1}{4}$	૪ પા રાલ	Four annas.
રોમ્માના નુસ યા થુમુની	પાંચ સોળાંશ $\frac{5}{20}$	૫ આના	Five annas.
રોમ્મા ના થુમુની	ત્રણ અષ્ટમાંશ $\frac{3}{10}$	૬ આના	Six annas.

* રાલ (અથવા રિઆળ)—જંગબાર ખંદરમાં સઘળાં વેપાર તથા વહિવટ રાલ (રિઆળનો) ભાવથી ચાલેછે, તથા વેપારીઓના ખાતા ચોપડામાં જમ્મે ઉદાર કરવાનાં સઘળા કામકાજમાં પણ રાલ લખાયછે, તોપણ હાલના વખતમાં સાધારણ રીતે ચલણીમાં મુંબઈ-ગરા રૂપીઆ તથા પૈસા (રાલના ભાવનું હિસાબ કરી જોટલા થાય તે પ્રમાણે) લેણ દેણનાં કામમાં વપરાયછે; એક રાલની કિમ્મત બે રૂપીઆ બે આના ગણાયછે અને રાલ ૪૭ ના રૂપીઆ ૧૦૦, રાલ ૯૪ ના રૂપીઆ ૨૦૦, રાલ ૧૪૧ ના રૂપીઆ ૩૦૦, રાલ ૧૮૮ ના રૂપીઆ ૪૦૦ તથા રાલ ૪૭૦ ના રૂપીઆ ૧૦૦૦ એ પ્રમાણે દરેક ૪૭ રાલના રૂપીઆ એક સો પ્રમાણે ગણાયછે, અથવા રાલના દોઢા ૪૭ નો રૂપીઆ ૧ થાયછે; એ પ્રમાણે હિસાબ ગણી રાલના રૂપીઆ કરવામાં આવેછે અને એ રિવાજ ફક્ત પૈસાના ભાવમાં વધઘટ થાય છે; પૈસાનો ભાવ સાધારણ રીતે રાલ ૧ ના પૈસા ૩૮ હોયછે. પણ તેમાં બજારભાવ મેઠ બિતર થતાં એક કે બે પૈસા વધુ કે ઓછા મળેછે. રૂપીયા અપૂર્ણાંકમાં આના છે તે રિઆળના સમજવા.

સ્વાલ્પી	ગુજરાતી	રિઆળના આના.	ઇંગ્રેજી.
રોઓના યુમુનીના નુસયા યુમુની	સાત સોળાંશ ૭	૭ આના	Seven annas.
નુસ (ઉનુસ)	ઐક દ્વિતીયાંશ ૩	બા અર્ધરાલ	Eight annas.
નુસ ના નુસ યા યુમુની	નવ સોળાંશ ૯	૯ આના	Nine annas.
નુસ ના યુમુની	પાંચ અષ્ટમાંશ ૫	૧૦ આના	Ten annas.
નુસ ના યુમુનીના નુસ યા યુમુની	અગીઆર સોળાંશ ૧૧	૧૧ આના	Eleven annas.
કાસા રોઓ (કાસ રોઓ)	ત્રણ અત્યૌશ ૩	૧૨ આના	Twelve annas.
કાસા રોઓ ના નુસ યા યુમુની	તેર સોળાંશ ૧૩	૧૩ આના	Thirteen annas.
કાસા યુમુની	સાત અષ્ટમાંશ ૭	૧૪ આના	Fourteen annas.
કાસા નુસ યા યુમુની	પંદર સોળાંશ ૧૫	૧૫ આના	Fifteen annas.
રિઆલી	રાત્ર, રિઆળ	૧૧ ડૉલર	One dollar.

થોડાંક ઉપયોગી વાક્યો.

Some useful Phrases.

નાપેન્હા	હું આહુંછું	આહ લવ	I love.
નીનાપેન્હા	હું આહુંછું (આહુવખત)	આહ ઐમ લવિન્ગ	I am loving.
નાલીપેન્હા, નીલી- પેન્હા	મેં આહું	આહ લૉડ	I loved.
નીટાપેન્હા	હું આહીરા	આહ શૉલ લવ	I shall love.
નીમેપેન્હા	મેં આહું છે	આહ હૉવ લૉડ	I have loved.
નાલીકવા નીમેપેન્હા	મેં આહું હતું	આહ હૉડ લૉડ	I had loved.
નાલીકવા નીકીપેન્હા	હું આહતો હતો	આહ વૉઝ લવિન્ગ	I was loving.
નીન્ગાલી પેન્હા	મેં આહું હત	આહ વુડ હૉવ લૉડ	I would have loved.
સીન્ગાલી પેન્હા	મેં આહું હત નહિ	આહ વુડ નૉટ હૉવ લૉડ	I would not have loved.
સીપેન્હી	હું આહતો નથી	આહ ડુ નૉટ લવ	I do not love.
હુપેન્હી	તું આહતો નથી	થાઉ ડસ્ટ નૉટ લવ	* Thou dost not love.
હપેન્હો	તે આહતો નથી	હી ડઝ નૉટ લવ	He does not love.
હટુપેન્હો	અમે આહતા નથી	હવી ડુ નૉટ લવ	We do not love.
હમપેન્હી	તમે આહતા નથી	યુ ડુ નૉટ લવ	You do not love.

* Thou એ રાખ્દ ઇંગ્રેજીમાં માન વગરના હોવાથી તે સાધારણ રીતે બોલવા આલવાન વપરાતો નથી માટે તેને ડોકાણે અમે હમેશાં આવી રીતે You (sing.) વાપરશું અને The ને ડોકાણે પણ You (sing.) તથા thy ને ડોકાણે Your (sing.) વાપરશું.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
હવાપેન્હી	તેઓ આહતા નથી	ધે કુ નૌટ લવ્	They do not love.
સીકુપેન્હી	મેં આહું નહિ	આઇ ડિડ નૌટ લવ	I did not love.
હુ કુપેન્હી	તેં આહું નહિ	યુ ડિડ નૌટ લવ્	You (<i>sing.</i>) did not love.
હડુ કુપેન્હી	અમે આહું નહિ	હવી ડિડ નૌટ લવ્	We did not love.
મટુમાં વાન્યુ	મારો ગુલામ	માઇ સ્લેવ્	My slave.
મટુમાં વાકિ	તારો ગુલામ	યૌર સ્લેવ્	Your (<i>sing.</i>) slave.
મટુમાં વાકે	તેનો ગુલામ	હિઝ સ્લેવ્	His slave.
”	તેણીનો ગુલામ	હર સ્લેવ્	Her slave.
વાટુમાં વેહુ	અમારા ગુલામો	આવર સ્લેવ્ઝ	Our slaves.
વાટુમાં વેનો (વેનુ)	તમારા ગુલામો	યૌર સ્લેવ્ઝ	Your (<i>pl.</i>) slaves.
વાટુમાં વાચ્મા	તેઓના ગુલામો	ધેઅર સ્લેવ્ઝ	Their slaves.
ન્જે (ઇન્જે) હાપા	અહિં આવ	કમ હિયર	Come here.
અનેન્હા કુલે	ત્યાં જા	ગો ધિર	Go there.
ન્જે (ઇન્જે) ઉમેસી	જલદી આવ	કમ સુન	Come soon.
આનાકવેન્હા વાપી ? તે ક્યાં જાયછે ?		ઉન્હેર ઇઝ હી ગોઇન્ઝ ?	Where is he going ?
આનાકવેન્હા મજીની તે રોહરમાં જાયછે		હી ઇઝ ગોઇન્ગ ઇન્ટુ ધિ ટાઉન	He is going into the town.
મુહટે મટુમાં	ગુલામને બોલાવો	કૉલ ધિ સ્લેવ્	Call the slave.
મુહટે મટુમાં ઉલે	પેલા ગુલામને બોલાવો	કૉલ ધેટ સ્લેવ્	Call that slave.
લેટે કિતાયુ	ચોપડી લાવ	બ્રિન્ગ આ બુક્	Bring a book.
લેટે કિતાયુ આન્યુ	મારી ચોપડી લાવ	બ્રિન્ગ માઇ બુક્	Bring my book.
લેટે કિતાયુ ચાકે	તારી ચોપડી લાવ	બ્રિન્ગ યૌર બુક્	Bring your (<i>sing.</i>) book.
લેટે કિતાયુ ચાકે	તેની ચોપડી લાવ	બ્રિન્ગ હિઝ બુક્	Bring his book.
સેમા કવેલી	સાચું કહે	ટલ ધિ ટ્રુથ	Tell the truth.
મામાની બાબા વાન્યુ	મારી મા અને બાપ	માઇ મધર ઍન્ડ ફાધર	My mother&father.
ઉનાયો માયાયી ?	તારી પાસે ઇંડાં છે કે ?	હવ યુ અગ્સ ?	Have you eggs ?
નોનાયો કુમ્બી ટુ	મારી પાસે માત્ર દસ છે	આઈ હવ ઍનલી ટન	I have only ten.
સીકુ સીકીઆ	{ હું તમારે કહેવું સ- મજતો નથી }	{ આઈ કુ નૌટ અન્ડ- રસ્ટન્ડ યુ, સે ઇટ અગેન }	{ I do not under- stand you, say it again.
સેમા મારો ચા બીલી	{ હું તમારે કહેવું સ- મજતો નથી }	{ આઈ કુ નૌટ અન્ડ- રસ્ટન્ડ યુ, સે ઇટ અગેન }	{ I do not under- stand you, say it again.
મેટિ વાન્યુ	મારો છોકરો	માઈ સન	My son.
ન્ડુયુ વાન્યુ	મારો ભાઈ	માઈ બ્રધર	My brother.
વોટોટો વાચ્મા	તેઓનાં છોકરાં	ધેઅર ચિલ્ડ્રન	Their children.
નીના કુળ	હું આવું છું	આઈ અમ કમિન્ઝ	I am coming.
નાલી કુળ	હું આવ્યો	આઈ કેમ	I came.
નીટા કુળ	હું આવીશ	આઈ શૉલ કમ	I shall come.

રવાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્લેશના ઉચ્ચાર	ઇંગ્લેશ.
નીમે કુળ	હું આવ્યોહું	આહ હેવ કમ્	I have come.
નીઆલી કુળ	હું આવ્યો હત	આહ શુડ હેવ કમ્	I should have come.
નાલીકવા નીકી કુળ	હું આવતો હતો	આહ વેઝ કમિન્ગ	I was coming.
નાલીકવા નીમે કુળ	હું આવ્યો હતો	આહ હેડ કમ્	I had come.
જના લાકો નીની? તમારું નામ શું છે?		વોટ ઇઝ યોર નેમ?	What is your name?
જના લાન્યુ બિ-મારું નામ બિલાલી છે		માહ નેમ ઇઝ બિલાલી	My name is Bilali.
લાલી			
મોટો યાદે મુરી	તેનો છોકરો ખૂબ- સુરત છે.	હિઝ સન ઇઝ બ્યુ- ટિફલ	Hisson is beautiful.
મુમાં હુયુ મેંમાં	આ ગુલામ સારો છે.	ધિસ સ્લેવ ઇઝ ગુડ	This slave is good.
વાહુ ઝીન્ગી હાવા	આ ઘણા માણસો	ધીઝ મેની મેન	These many men.
વાહુ વાહુરી વાલે	પેલા ખૂબસુરત માણસો	ધોઝ બ્યુટિફલ મેન	Those beautiful men
વાહુ વાલે વાહુરી	પેલા માણસો ખૂબ- સુરત છે.	ધોઝ મેન આર બ્યુ- ટિફલ	Those men are beautiful.
મુ મ્યાયા	ખરાબ માણસ	આ બેડ મેન	A bad man.
મુ મ્યાયા હુયુ	આ ખરાબ માણસ	ધિસ બેડ મેન	This bad man.
મુ હુયુ મ્યાયા	આ માણસ ખરાબ છે.	ધિસ મેન ઇઝ બેડ	This man is bad.
મુ મેહિપે	ગોરો માણસ	આ ઉવાઈટ મેન	A white man.
વાહુ વેહિપે	ગોરા માણસો	ઉવાઈટ મેન	White men.
મ્હાઝી મ્હાયા	મોટો બકરો	આ લાર્જ ગોટ્	A large goat.
મ્હાઝી વામ્હાયા	મોટા બકરા	લાર્જ ગોટ્	Large goats.
કીટુ આ અબદુલા	અબદુલાની ચીજ	અબદુલાઝ થિન્ગ્	Abdulla's things.
વઝીરી મેમા	સારો વઝીર	આ ગુડ વિઝિર્	A good vizir.
માવઝીરી વેમા	સારા વઝીરો	ગુડ વિઝિર્સ	Good vizirs.
મી મુરી	સુંદર ઝાડ, રૂપાળું ઝાડ	આ ફાઇન ટ્રી	A fine tree.
મીટી મીટુરી	સુંદર ઝાડો	ફાઇન ટ્રીઝ	Fine trees.
મી મેમાં	સારું ઝાડ	આ ગુડ ટ્રી	A good tree.
મીટી મેમા	સારાં ઝાડો	ગુડ ટ્રીઝ	Good trees.
મુમ્યા મુરી	સુંદર ઘર	આ ફાઇન હાઉસ	A fine house.
મુમ્યા મુરી	સુંદર ઘરો	ફાઇન હાઉસીઝ	Fine houses.
કીહ કીરેકુ	લાંબી ચીજ	આ લોન્ગ થિન્ગ્	A long thing.
વીહુ વીરેકુ	લાંબી ચીજો	લોન્ગ થિન્ગ્સ	Long things.
કીહુ ચેમા	સારી ચીજ	આ ગુડ થિન્ગ્	A good thing.
વીહુ વેમા (વેમા)	સારી ચીજો	ગુડ થિન્ગ્	Good things.
કીહુ કીકીટો	ભારે ચીજ	આ હેવી થિન્ગ્	A heavy thing.
વીહુ વીકીટો	ભારે ચીજો	હેવી થિન્ગ્	Heavy things.
કશા કીટો	ભારે ચેરી	આ હેવી ચેસ્ટ	A heavy chest.

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
માકાશા માઝીટી	ભારે પેટીઓ	હેવી ચેસ્ટ્સ	Heavy chests.
કીહુ ચેપુન્કુ	રાતી ચીજ	આ રેડ થિન્ગ	A red thing.
વીહુ વેપુન્કુ	રાતી ચીજો	રેડ થિન્ગ્સ	Red things.
કાશા જેપુન્કુ	રાતી પેટી	આ રેડ ચેસ્ટ	A red chest.
માકાશા મેપુન્કુ	રાતી પેટીઓ	રેડ ચેસ્ટ્સ	Red chests.
ઉમ્બો મ્બુરી	સુંદર ગીત	આબ્યુટિફુલ સૉન્ગ	A beautiful song.
ઝીમ્બો ન્બુરી	સુંદર ગીત (બહુ.)	બ્યુટિફુલ સૉન્ગ્સ	Beautiful songs.
ઊબામ્બો મ્બેકુ	લાંબું પાટિયું	આ લૉન્ગ પ્લેન્ક	A long plank.
મ્બામ્બો ન્બેકુ (અન્બેકુ)	લાંબાં પાટિયાં	લૉન્ગ પ્લેન્ક્સ	Long planks.
માહાલી પા પાના	પહોળી જગ્યા	આ બ્રૉડ પ્લેસ	A broad place.
માહાલી પેગિસી	કાળી જગ્યા	આ બ્લૅક પ્લેસ	A black place.
કુફા કુઝુરી	સુંદર મોત	આ શાઇન ઉથ	A fine death.
કુફા કવેમા	સાફ મોત	આ ગુડ ઉથ	A good death.
મ્બુ મુએ આપીઆ	તનદુરસ્ત માણસ	આ હેલ્થી મેન	A healthy man.
વાહુ વેએ આપીઆ	તનદુરસ્ત માણસો	હેલ્થી મેન	Healthy men.
કામ્બા ઝેએ ન્યુવુ	મજબૂત દોરડાં	રૅપ્સ્ટ્રોન્ગ રોપ્સ	Strong ropes.
ઝિમ્બે ઝેએ માશુ	રસાળ આંખો	આ જ્યુસી મેન્ગો	A juicy mango.
મ્બુ વા આકીલી	અક્કલવાળો માણસ	આ વાઇઝ મેન	A wise man.
ટામુ કુલકિ અસાલી	મધ કરતાં (વધારે) મીઠું	સ્વીટર ધેન હની	Sweeter than honey.
ઉહાલી ગાની ?	તમે કેમ છો ?	હાઉ આર યુ ?	How are you ?
હબારી ગાની ?	કેવી ખબર ?	વૉટ ન્યુઝ ?	What news ?
હમ્બુલિલ્લાહિ	ખુદાની સ્તુતિ થાઓ	પ્રેઝ બી ટુ ગૉડ	Praise be to God !
હબારી ન્જેમા, બાના	સારી ખબર, સાહેબ	ગુડ ન્યુઝ, સર	Good news, Sir.
અહસંત	ઉપકાર માનું છું	થેન્ક યુ	Thank you.
સમાલખમ્મેર (અથવા)	} સવારની સલામ	ગુડ મૉર્નિંગ	Good morning.
સુબાક અલ્લાખિલખમ્મેર			
* મસલખમ્મેર (અથવા) મસક અલ્લાખિલખમ્મેર	} બપોરથી સાંજ સુધી-ગુડ આફ્ટર નૂન ની સલામ	ગુડબાય	Good afternoon.
કવેહેરી, અથવા ફેમાન અલ્લા			
કરીબ	પધારો, પાસે આવો	કમ ઓન, કમ નિઅર	Come on, come near.
સિમિલે	રસ્તો ફેરો, પોઇસ	આઉટ ઓફ ધિ વે	Out of the way.
લખ્ખેક	સાબ, જુસાહેબ	સર	Sir.
ઇન્સા અલ્લા	ખુદાની મરજી હશેતો	ઇફ ગૉડ વિશીક્ષ	If God wishes.

* મસલખમ્મેર અથવા મસક અલ્લાખિલખમ્મેર } એ સલામ સાંજની વખતે તથા રાતની વખતે પણ વાપરે

સ્વાહીલી	ગુજરાતી	ઇંગ્રેજીના ઉચ્ચાર	ઇંગ્રેજી.
ન્દીઓ	હા, હા એજ	યેસ, યેસ હટ હઝ	Yes, yes it is.
હેવા (હેવલા) બાના	તૈયાર સાહેબ, હા સાહેબ	આઈ એમ રેડી, સર્	I am ready, Sir.
શીકામુ	પગે લાગુંછું	આઈ પ્રોસ્ટ્રેટ યુ	I prostrate you.
મારા હબ્બા	ઉપકાર માનુંછું	થેન્ક યુ	Thank you.
મરીકેયુ ગાની હીઈ?	એ કયો વહાણ છે ?	વૉટ શિપ ઈઝ થિસ?	What ship is this?
વખતી ગાની નાજે?	કયે વખતે હું આવું ?	એટ વૉટ ટાઈમ મે	At what time may I come?
હુકો હાયા	તે અહિંઆ છે	હી ઈઝ હિયર	He is here.
હુકો કુલે	તે ત્યાં છે	હી ઈઝ થેર	He is there.
હુકો કવાન્યુ	તે મારે ઘેર છે.	હી ઈઝ એટ માઈ હાઉસ	He is at my house.
હુમે જીમ્બાની	તે ઘરમાં છે.	હી ઈઝ ઇન ધિ હાઉસ	He is in the house.
નાપીગા મ્ભીઓ	હું દોડુંછું	આઈ રન	I run.
વાપીગા મ્ભીઓ	તું દોડેછે.	યુ રન	You (sing.) run.
આપીગા મ્ભીઓ	તે દોડેછે	હી રન્સ	He runs.
નીના પીગા મ્ભીઓ	હું દોડુંછું (આણ ક્રિયા)	આઈ એમ રનિંગ	I am running.
હિના પીગા મ્ભીઓ	તું દોડેછે ,	યુ આર રનિંગ	You (sing.) are running.
આના પીગા મ્ભીઓ	તે દોડેછે ,	હી ઈઝ રનિંગ	He is running.
નીલી પીગા મ્ભીઓ	હું દોડ્યો	આઈ રૅન	I ran.
હુલી પીગા મ્ભીઓ	અમે દોડયા	હી રૅન	We ran.
હુટા પીગા મ્ભીઓ	અમે દોડશું	હી રૉલ રન	We shall run.
નીટા કુલ લેઓ	હું આજ આવીશ	આઈ રૉલ કમ ટુ-ડે	I shall come to-day.
જાના	ગઈ કાલે	યેસ્ટર-ડે	Yesterday.
જીઝી	ગઈપરમ દહોડે	થિડે બીશિર યેસ્ટરડે	The day before yesterday.
જીઝી જીઝી	થોડા દિવસ ઉપર	આ ફ્યુ ડેઝ એગો	A few days ago.
કેરો	આવતી કાલે	ટુ-મૉરો	To-morrow.
કેરો કુટકા	આવતી પરમ દહોડે	થિડે આફ્ટર ટુ-મૉરો	The day after to-morrow.
મેઝી કવા મેઝી	દરમહિને, મહિનામહિને	મન્થલિ	Monthly.
મકા કવા મકા	દરવર્ષે, વરસો વરસ	યિઅર્લી	Yearly.
મકા જાના	ગયો વર્ષ	થિ લાસ્ટ યિઅર	The last year.

ભાગ ૨ જો.

બોધપાઠ ૧ લો.

નામોનું બહુવચન.

Plural of Substantives.

૧. સ્વાહીલી ભાષામાં (વ્યાકરણમાં) નામોનું બહુવચન કરવાને ખીજી ભાષાઓની માફક બરાબર નિયમો લાગુ પડી શકેછે, તેની થોડી સમજ આ પાઠમાં આપીછે, અને એ બાબત વિષે વધારે સમજ જેમ જેમ આગળ વધારો તેમ તેમ નિયમસર આવતી જશે.

૨. ગુજરાતીની માફક એ ભાષામાં પણ વચન (Number) બે છે, એકવચન તથા બહુવચન, પણ ગુજરાતીમાં તેમજ ખીજી ભાષાઓમાં નામને છેડે ફેરફાર કરવાથી બહુવચન થાયછે. તેને બદલે સ્વાહીલીમાં પ્રથમાક્ષર (Initial letter) બદલવાથી બહુવચન બનેછે.

૩. એ ભાષામાં સઘળાં નામોના મુખ્ય આઠ વર્ગ કરી શકાયછે જે એક ખીજી પછી અનુક્રમે ચોગ્ય ઢેકાણે આવતા જશે; તેમાંનો ક્રૂત પેહેલો વર્ગ આ બોધપાઠમાં સમજાવ્યો છે.

વર્ગ ૧ લો. Class 1st.

“કી” વર્ગ.

૪. જે શબ્દો નામ હોય અને તેઓની રાજઆતમાંજ પેહેલો અક્ષર “કિ” અથવા “કી” હોયતો તેવા સઘળા શબ્દો “કી” નામના પેહેલા વર્ગમાં ગણાયછે અને તેઓનું બહુવચન પ્રથમાક્ષર “કિ” અથવા “કી” બદલીને “વી” કરવાથી થાયછે; જેમકે:—

એકવચન.

બહુવચન.

કીટુ (કીટુ)	ચીજ	A thing.	વીટુ (વીટુ)	ચીજો, વસ્તુઓ	Things.
કીટી	ખુરસી	A chair.	વીટી	ખુરસીઓ	Chairs.
કિડેવુ	હડપચી, ખાડી	A chin.	વીડેવુ	હડપચીઓ	Chins.

મૂચના:—એ ભાષામાં વળી કેટલાક શબ્દોના ઉપસર્ગો બદલીને એકવચનમાં “કિ” અથવા “કી” અને બહુવચનમાં “વી” કરવાથી તેઓના અસલ અર્થ બદલાઈને જાણે વધારે નાની ચીજો હોય એવો અર્થ થઈ જાયછે; જેમકે:—

મ્લીમા = પર્વત, ડુંગર = A mountain. કિલીમા = ટેકરી, ડુંગરી = A hill

ચેટોટા = બચ્ચું, બાળક = A child. કિટોટો = નાનું બચ્ચું = A little c.

અભ્યાસપાઠ ૧ લો.

List of words of the “KI” class.

“કી” વર્ગના કેટલાક શબ્દો આ પાઠમાં તેમનાં અહુવચન સહિત આપેલા છે, તે વાંચી ખૂબ યાદ રાખવા અને તેઓનાં અહુવચન પોતાની મેળે બનાવવાની કોશિસ કરવી.

અેકવચન	ગુજરાતી અર્થ	ઇંગ્લેશ અર્થ	અહુવચન.
કિરેન્ડો	કૃત્ય, કામ	An action.	વીરેન્ડો.
કિકાપો	છલ્લી, ટોપલી	A matting bag.	વીકાપો.
કિબોકુ	પિશાબની કોથલી, કુક્રો	A bladder.	વીબોકુ.
કિપોકુ	આંધળો માણસ	A blind man.	વીપોકુ.
કિતાબુ (કિટાબુ)	ચોપડી, ચોપડો	A book.	વીતાબુ.
કિટુન્ગો (કિટુંગો)	બ્રતાન, બટન	A button.	વીટુન્ગો.
કિટાના	ફણી, કાંસડી	A comb.	વીટાના.
કિઝિબો (કીઝીબો)	બૂચ, બાટલીનું ઢાંકણ	A cork.	વીઝીબો.
કિકોમ્બે	નાનું પ્યાલું, જમ, કપ	A cup.	વીકોમ્બે.
કિઝીવી	બેહેરે આદમી	A deaf person.	વીઝીવી.
કિડોલે	આંગળી	A finger.	વીડોલે.
કિરોબોટો	ચાંચડ	A flea.	વીરોબોટો.
કિબુકો	થોડાં પાણીની જગ્યા	A ford.	વીબુકો.
કિકેચિં	લવિંગની દાંડી	A stalk of a clove.	વીકેચિં.
કિટાબુ	નાભિ, દૂંડી	The navel.	વીટાબુ.
કિપીની	હાથો, દસ્તો, મૂઠ	A handle.	વીપીની.
કિચવા	માથું, શિર, મસ્તક	A head.	વીચવા.
કિલીમા	ટેકરી, નાની ડુંગરી	A hill.	વીલીમા.
કિબોકો	દરિયાઈ ઘોડો	A hippopotamus.	વીબોકો.
કિબાન્ડા (કિબાંદા)	ઝૂંપડું, ઝૂંપડી	A hut.	વીબાન્ડા (વીબાંદા).
કિટાન્ડા (અથવા) કિહા-	પલંગદોલીઓ, બાટલો	A bedstead.	વીટાન્ડા; (વીહાન્ડા).
કીસુ	[ન્ડા] ચાકુ, ચપ્પુ, છરી	A knife.	વીસુ.
કિસીવા	બેટ, ટાપુ	An island.	વીસીવા.
કિટુનીકો	ઢાંકણ, પડ	A cover, a lid.	વીટુનીકો.
કીચ્ચો	આરસી, આરીસો	A looking glass.	વીચ્ચો.
કિટાન્જી	સરકીર્ણ, ફાંસો	A loop.	વીટાન્જી.
કિનું	ખાંડણી, ખરલ, ઉખળી	A mortar.	વીનું.
કિંચવા	મોંઢું	A mouth.	વીંચવા.
કીઆપો	સોગન, કસમ	An oath.	વીઆપો.
કિટુન્ચુ (કિટુંચુ)	ખાજ, ડુંગલી, કાંદો	An onion.	વીટુન્ચુ.

કિપાન્ડે (કિપાંદે)	ટુકડો, કડકો, કટકો	A piece.	વીપાન્ડે (વીપાંદે).
કિચેલ	ફેલાલી, નાનું ગુંબડું	A pimple.	વીચેલ.
કીઆઝી	રતાળુ, લાવરીગાજર	A sweet potato.	વીઆઝી.
કીગાઘ	ભાગેલા વાંસણુચો કટકો	A potsherd.	વીગાઘ.
કિધુકો	થેલી, કોથળી	A purse, a bag.	વીધુકો.
કિટામ્પા	ચીથરું, ફાટેલ લગડાનો કટકો	A rag.	વીટામ્પા.
કિફાર	ગેન્ડો, ગેંદો	A rhinoceros.	વીફાર.
કિવુલી	પડછાયો, ઝાંઝો	A shadow.	વીવુલી.
કિઆહુ	જોડો	A shoe.	વીઆહુ.
કિઆહુ	ચપ્પલ [છિાડી]	A sandal.	વીઆહુ.
કીબકાઝી	નાની ગોલી, ગુલામ	A slave girl.	વીબકાઝી.
કિડાન્ડા	સોજો, જખમ	A sore, a wound.	વીડાન્ડા.
કિધુઆ	છાતી	Breast.	વીધુઆ.
કીડાઝ્મી (કીધાઉ)	નાનું વહાણ	A small vessel.	વીડાઝ્મી (વીધાઉ).
કીડાઝ્મી આ વીનો	સાધનો અડીઝ્મી, દોત	An inkstand.	વીડાઝ્મી આ વીનો.
કિધુન્ડો આ મૂ	પગની ધુંડી, ગરીઝ્મી	An ankle.	વીધુન્ડો આ મીગૂ.
કિધુન્ડો આ મેકાનો	પોહોચો, કાંડું	A wrist.	વીધુન્ડો આ મીકાનો.
કિજીકો	નાનો ચમચો, ચમચી	A small spoon.	વીજીકો.
કીકિ	હુકો, તંબાકુ પીવાની ભુંગળી	A smoking pipe.	વીકિ.
કિલેમ્પા	પાધડી	A turban.	વીલેમ્પા.
કીઝીઆઝ્મી	અંડી, અદન	A waistcoat.	વીઝીઆઝ્મી.
કિસીમા	ફૂંવો, વાવ	A well.	વીસીમા.
કિબના	જવાનિયો, નાનો છોકરો	A youth.	વીબના.
કિફૂ (કિધુઉ)	નાળિયેરની કાચલી, છ-લટું	The cocoanut shell.	વીફૂ (વીધુઉ).
કિગોઝી	હજમ	A barber.	વીગોઝી.
કિતારા (કિટારા)	વાંકી તલવાર	A curved sword.	વીતારા (વીટારા).
કિસરાની	લોભી, કંજુસ, બચીલ	A miser.	વીસરાની

બોધપાઠ ૨ નો.

નામોનું બહુવચન (ચાલુ).

Plural of Substantives—continued.

૫. સ્વાહીલી ભાષામાં જે નામોનો પ્રથમાક્ષર મ હોય તેવી જાતના સમૂહના રાખ્દોનું બહુવચન જુદી જુદી બે રીતે થાયછે; (કલમ ૬ તથા ૭).

(A) વર્ગ ૨ નો. Class 2nd.

“ મુ ” વર્ગ.

૬. સ્વાહીલીમાં જે શબ્દો પ્રાણીવાચક નામ હોય અને તેઓના પહેલા અક્ષર મ હોય તો તેવી જાતના સંઘના શબ્દો મુ વર્ગમાં ઓળખાઈ પીળા વર્ગમાં ગણાય છે, અને તેઓનું બહુવચન પ્રથમાક્ષર મ બદલાઈને તેને ઠોકાણું વા અક્ષર આવવાથી થાય છે; જેમકે:—

એકવચન.	બહુવચન.
મુ માણસ A man.	વાહુ માણસો Men.
મોટો બાળક, છોકરું A child.	વોટોટો છોકરાં Children.
મ્પીશી રસોઈઆ A cook.	વાપીશી રસોઈઆ Cooks.

(B) વર્ગ ૩ નો. Class 3rd.

“ મટી ” વર્ગ.

૭. જે નામોના પ્રથમાક્ષર મ હોવા છતાં પ્રાણીવાચક ન હોય, અને કોઈ ઝાડ, પત્થર કે કોઈ પણ જીવ વગરની ચીજોને વાસ્તે વપરાતા હોય તો તે શબ્દો મટી વર્ગમાં ઓળખાઈ વર્ગ ૩માં ગણાય છે, અને તેઓનું બહુવચન પ્રથમાક્ષર મ બદલીને મી કરવાથી થાય છે. જેમકે:—

એકવચન.	બહુવચન.
મટી ઝાડ, લાકડી A tree, a pole.	મીટી ઝાડો Trees.
મકોનો હાથ, દસ્તા A hand, an arm.	મકિનો હાથો Hands.
એ બોધપાઠમાં જણાવેલા પીળા તથા ત્રીજા વર્ગ ઓળખે મુ વર્ગ તથા મટી વર્ગને લગતા શબ્દો આ નીચેના અભ્યાસપાઠમાં તેઓનાં બહુવચનસહિત આપ્યા છે.	

અભ્યાસપાઠ ૨ નો.

પીળા તથા ત્રીજા વર્ગના શબ્દો.

Words of the 2nd and the 3rd classes.

એકવચન.	યુજરાતી અર્થ.	ઈંગ્લિશ અર્થ.	બહુવચન.
મ્પાણિ	વીર, બાણ	An arrow.	મીરાણિ.
મ્પુયા	હાડકું	A bone.	મીપુયા.
મ્પાકા	હદ, મર્યાદા, સીમા	A boundary, a limit.	મીપાકા.
મ્પીગી	ભાર, વજન, બોલો	A burden.	મીપીગી.
મ્પીન્ગા	તોપ	A cannon.	મીપીન્ગા.
મ્પુમ્પી (મ્પુમ્પી)	નાની હોડી, કુર્ચી	A canoc.	મીપુમ્પી (મીપુમ્પી).
મ્પસકારા	કારવાણો	A caravan.	મીસકારા.
મ્પુકુ	સાંકળ, કડી	A chain.	મીપુકુ.
મ્પકામ્પે, (મ્પકામ્પે)	સરદાર, રાજા	A chief, a king.	વાકામ્પે, (વાકામ્પે).
મોટો	છોકરો, છોકરું	A child, a boy.	વોટોટો.
મ્પુની	ચન્દનું ઝાડ	A coffee plant.	મીપુની.

મનાઝી	નાળિયેરનું ઝાડ	A cocoanut-tree.	મીનાઝી.
મપીશી	રસોધરમ્પા	A cook.	વાપીશી.
મેટ્ટે (મેટ્ટે)	ખજૂરનું ઝાડ, ખજૂરી	A date-tree.	મીટ્ટે (મીટ્ટે).
મલાન્ગો (મલેંગો)	ખારણું, કમાડ, દરવાજો	A door.	મીલાન્ગો.
મલેવી	પીથેલો, દારૂડીઓ, છાકેટો	A drunkard.	વાલેવી.
મ્હુન્થુ	સાહેબલોક, યુરોપિયન	A European.	વાઝુન્થુ.
મ્હુવી	મચ્છીમાર	A fisherman.	વાધુવી.
મ્હૂ	પગ, પાય	A foot.	મીમ્હૂ.
મોની	પરદેશી, નવો માણસ	A foreigner, a stranger.	વાગેની.
મ્મેઝો	રમત, ગમત	A game.	મીચેઝો.
મનાશુમુ	નશ્ટુમી, મુકનલેનાર	An astrologer.	વાનાશુમુ.
મનારા	મિનારો, ટાવર, યુરુજ	A tower.	મીનારા.
મ્મેઝો	બોયું, તર, તરતી નિશાનિ	A buoy.	મીલેઝો.
મ્મુન્ગા (મુંન્ગા)	ગોવાળિઓ, ભરવાડ	A shepherd, a herdsman.	વામ્મુન્ગા.
મ્કાલીમાની	સમજવનાર, દુભાષિઓ	An interpreter.	વાકાલીમાની.
મ્કારી	લીટી	A line.	મીસ્કારી.
મેઝો	હોઠ, ચપ	A lip.	મીઝો.
મ્મુસી	ગરોળી, ધીલોડી, ચિચ્ચી	A lizard.	વામ્મુસી.
મ્કાટિ (મકાટી)	રોટલી, રોટી	A loaf, a bread.	મીકાટી.
મામા વા કામ્બો	આમાન મા, સાવકી મા	The stepmother.	(pl. same).
મ્લીંગોટે	વહાણનો કુવો, ડોલ, ખૂઓ	A mast.	મીલીંગોટે.
મ્માન્ગા, તખીયુ	વૈદ, દાકતર	[મા A physician, a doctor	વામાન્ગા.
મ્કે	સાસુ, પોતાની આયડીની	The mother-in-law.	વાકે.
મ્સીયા	કમખખતી, કમનસીબ	A misfortune.	મીસીયા.
મ્મીરો	નોળિયું	A mungoose.	વામ્મીરો.
મ્લીમા	પર્વત, પહાડ, ડુંગર	A mountain.	મીલીમા.
મ્મેઝી	દાઢ, ધવાડનારી સ્ત્રી	A nurse.	વાલેઝી.
મ્મે	બુઢો માણસ, કિરનાર	An old person.	વાઝે.
મ્સીમાંમીઝી	તપાસ રાખનાર, દેખરેખ	An overlooker.	વાસીમાંમીઝી.
મેટા	તકાઓ, ઓસીકું	A pillow.	મીટા.
મેટા	નદી, પાણીનો જરો	A river.	મીટા.
*મ્પગાઝી	સફરી હમાલ	A caravan porter.	વાપગાઝી.

સૂચના—એ સઘળા શબ્દોનો ઉચ્ચાર કરતી વખતે પ્રથમ અક્ષર “મ” ફક્ત નાકમાંથી ધારીત તરીકે જરા બોલાય છે. એટલે કે “મ” અક્ષર બ્યારે એકવચનમાં બીજા અક્ષરોની સાથે જોડાયેલો આવે છે ત્યારે તેનો ઉચ્ચાર ધણેજ દુકો થાય છે. “ન” અક્ષર વિષે પણ તેમજ સમજવું.

* “મ્પગાઝી” સફરી હમાલ—એ હમાલો “મીઆમેઝી” તરફ જનારા કાકલાઓની સાથે માલ, ખંદુકો, દારૂ, ગોણીલી, કાપડ બાબ તથા આધા ખોરક વિગેરે અસબાબ

મોટારો	ભાગીજનાર, નાસીજનાર	A runaway.	મોટારો.
મટાઈ	ઘસો, નખોરીયું, વીખોડું	A scratch.	મીટાઈ.
મુમીશી	ચાકર, નોકર	A servant.	વામુમીશી.
મોજાન્જવા	મોઘો માણસ, ખીમાર રાખસ	A sick man [pleton.	વાગોજાન્જવા.
મજાન્જા	અનાડી, જંગલી માણસ	A rude person, sim-	વાજાન્જા.
મકા (મકાઆ)	બેસનાર રાખસ	A sitter.	વાકા (વાકાઆ.)
મટુમાં } મટવાના }	{ ગુલામ, ગોલો, વેચા- } { તો લીધેલો ચાકર }	A slave.	{ વાટુમાં. { વાટવાના.
મજાકાઝી	ગોલી, ગુલામસ્ત્રી	A slave woman.	વાજાકાઝી.
મીમીકીમી	તાડનું ઝાડ	A palm-tree.	મીમીકીમી.
મકિકા	સાદડી; ચટાઈ	A sleeping mat.	મકિકા.
મકુકે	ભાલો, બરછી	A spear.	મીકુકે.
મકીઆ	પૂંછડી, પૂંછડું	A tail.	મીકીઆ.
મજ	રોહર, ગામ	A town.	મીજ.
ટેગો	પાંજરું, ફસો	A trap.	મીટેગો.
મટુન્ગી (મટુંગી)	પાણીનો ઘડો, માટલી	A water-jar.	મીટુન્ગી.
મજેલેડી (મજેલડિ)	ચાચુક, ચાખકો	A whip.	મીજેલેડી.
મકે	પરણેલી સ્ત્રી, પોતાની સ્ત્રી	A wife.	વાકે.
મચાવી	જાદૂગર [ઝાડ છે	A wizard.	વાચાવી.
મખૂયુ	ચોર આમરો, એક જાતનું	A Baobab tree.	મીખૂયુ.

બોધપાઠ ૩ ને.

વિશેષણ.

(Adjective.)

૮. ગુજરાતી તથા ખીજી ઘણી ભાષામાં વિશેષણ ધણુંકરીને નામની પહેલાં આવેછે પણ રવાહીલી ભાષામાં વિશેષણ મુખ્યત્વે કરીને હમેશાં તેની સાથે સંબંધ રાખનાર નામની પાછળ આવેછે, અને ધંચેજની માફક સ્વાહીલીમાં પણ વિભક્તિના યોગથી વિશેષણનું રૂપ બદલાતું નથી પણ ફક્ત ઉપસર્ગોમાં ફેરફાર થાયછે.

૯. એ ભાષામાં સઘળાં વિશેષણ આગળ આવેલાં નામોના ત્રણ વર્ગોમાંના કોઈપણ નામનો ગુણ કે સંબંધ દેખાડે ત્યારે તે નામને એકવચન તથા બહુવચનમાં જે આંદાક્ષરો (initial letters) હોય કે લગાડવામાં આવે, તેજ અક્ષરો તેઓને સંબંધાર્થે લાગેછે; જેની પૂરતી સમજણ નીચેનાં ઉદાહરણોથી મળશે;

(a) જ્યારે વિશેષણ પહેલા (કી) વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે તેને એકવચનમાં કિ અથવા કી તથા બહુવચનમાં વી ઉપસર્ગો (prefixes) લાગેછે;

(b) જ્યારે વિશેષણ ખીજ (મુ) વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે તેને (વિશેષણને) એકવચનમાં મ તથા બહુવચનમાં વા ઉપસર્ગો લાગેછે;

ઉદાહરણ લઈ જાયછે તથા “ મીઆન્ગી ” થી હાથીદાંત વિગેરે વેપારની સીને લઈ આવેછે, તે હમાલોને એકવચનમાં “ મપગાઝી ” તથા બહુવચનમાં “ વાપગાઝી ” કહેછે.

(૯) અને બ્યારે વિશેષણ ત્રીજા (મઠી) વર્ગનાં નામોનો ગુણુ ખતાવે ત્યારે તેને એક-વચનમાં મ તથા બહુવચનમાં મી ઉપસર્ગો લાગેછે; જેમકે:—

(બાયા=ખરાબ=Bad.)

(a) કીમુ કીબાયા	ખરાબ ચાકુ, ખરાબ ચપ્પુ	A bad knife.
„ વીમુ વીબાયા	ખરાબ ચાકુઓ	Bad knives.
(b) મુ મ્યાયા	ખરાબ માણસ	A bad man.
„ વાહુ વાબાયા	ખરાબ માણસો	Bad men.
(c) મી મ્યાયા	ખરાબ ઝાડ	A bad tree.
„ મીટી મીબાયા	ખરાબ ઝાડો	Bad trees.

૧૦. વિશેષણ ગમે તે વર્ગના પ્રાણીવાચકનામોનો ગુણુ કે સંબંધ ખતાવતાં હોય તોપણ જે ઉપસર્ગો “મુ” વર્ગના નામોનો ગુણુ ખતાવનારાં વિશેષણોને લાગેછે તેજ ઉપસર્ગો તેમને લગાડવા; જેમકે:—

કિબના મ્યાયા	ખરાબ જુવાનિયો	A bad youth.
વીબના વાબાયા	ખરાબ જુવાનિયા	Bad youths.
કિરોએટો મેગો	નાનો આંચડ	A small flea.
વીરોએટો વોગો	નાના આંચડો	Small fleas.

૧૧. “ન્ગાપી” (કેટલા, કેટલાં How many), એ રાજ્ય ગુજરાતી ભાષામાં સર્વનામ ઉપરથી સાધિત થયેલું ગેણુર્થ ક્રિયાવિશેષણ ગણાયછે, પણ સ્વાહીલી ભાષામાં ધણુંકરી વિશેષણ તરીકે વપરાયછે, જેમકે:—

વાહુ વાન્ગાપી ?	કેટલા માણસો ?	How many men ?
મીટી મીન્ગાપી ?	કેટલાં ઝાડો ?	How many trees ?
વીટી વીન્ગાપી ?	કેટલી ખુરસીઓ ?	How many chairs ?

સૂચના:—હવે પછીના ત્રીજા અભ્યાસપાઠમાં આપેલાં યોડાં વિશેષણ ક્રકત મૂળ શબ્દોછે; તેઓને ખીજા શબ્દોની સાથે કે વાક્યમાં વાપરતી વખતે આ યોધપાઠમાં જણાવેલા સર્વ નિયમો પ્રમાણુ જે ઉપસર્ગો લાગુ પડે તે પ્રથમ લગાડવા, કારણુકે ઉપસર્ગ લગાડ્યા શિવાય ક્રકત વિશેષણનું મૂળ રૂપ (The root form) વાપરવાથી ત્યાંના લોકો તેનો અર્થ વારંવાર સમજી શકતા નથી.

અભ્યાસપાઠ ૩ જી.

વિશેષણોની ટીપ.

(A list of Adjectives.)

બાયા (બાયા)	ખરાબ, બદ	Bad.
ટુપુ	માત્ર, ક્રકત, ખુલ્લું, ઉઘાડું	Only, bare.
ઝુંડી	ખૂબસુરત, સુંદર	Beautiful, fine.

ચુન્ય	કડવું, કડસું, તિખ્ખું	Bitter.
પાના	પહોળું, મહોળું	Broad, wide.
કૂ (કુઉ)	મોટું, મુખ્ય	Great, chief.
કાવુ	ઝૂકું, ઝૂકેલું	Dry.
કુપ્પ	ખાલી	Empty.
કે	માદા, નારી [ધારદાર	Female.
ખાલી (કાલી)	ક્રૂર, વિક્રાળ, યુરસાવાળું, તેજ,	Fierce, sharp, savage.
ગેની	પરદેશી, પારકું, પરાયું	Foreign, strange.
ખૂખા	મોટું, વિશાળ, જખ્ખર	Large, great, big.
ચુમ્મ	કઠણ, સખ્ત	Hard.
ઝટિ	ભારે, વજનદાર	Heavy.
વીવુ	મુસ્ત, આળસુ	Idle.
*ઉવીવુ	અદેખું	Jealous.
ડોગા	નાનું, થોડું	Little, small, young.
રેકુ	લાંબું, ઉંચું	Long, high.
પીઆ (ઉપીઆ)	નવું, કોઈ	New.
કુકું (કુકુઉ)	જૂનું, અસલી, ઘસાઈ ગયેલું	Old, worn out.
વાઝી	ખુલ્લું, ઉઘાડું	Open.
ખીચી (ભીચી)	કાચું, નહિ પકેલું	Unripe, raw.
ખીવુ (ભીવુ)	પકેલું	Ripe.
ઘાવુ (ભાવુ)	સડેલું	Rotten.
કુપી	ઠીંગણું, ટુંકું	Short.
ઝીમા	આખું, તનદુરસ્ત, નિરોગી	Sound, whole, healthy.
ટામુ	મીઠું, શીરીન	Sweet.
નેને	જાડું, ધીચું, કદવાળું	Thick.

અભ્યાસપાઠ ૪૦ થો.

વિશેષણોને લગતાં નાનાં વાક્યો.

Small Phrases containing Adjectives.

કિટ્ટેડા કીઆયા -	ખરાબ કામ, ખરાબ કૃત્ય	A bad action.
મ્માલિ મ્મેકુ	લાંબુ તીર [લીઆ	A long arrow.
વીકાપો વીટુપુ	ખાલી છલ્લીઆ, ખાલી ટોપ -	Empty matting bags.
કિહાન્ડા કીપાના	પહોળું પલંગ, પહોળું ખાટલું	A broad bedstead.

* “ઉવીવુ” એ શબ્દનો પ્રથમાક્ષર “વી” વ્યંજન છે. તોપણ તેનો ઉચ્ચાર ઇંગ્રેજી (W) “ડબ્લ્યુ” ની માફક “ઉવી” નોવો સંભાળાય છે. મોટે વાક્યોમાં પણ એ શબ્દને “વીવુ” ને બદલે “ઉવીવુ” લખેલ છે.

મુપા મુમુ	કઠણ હાડકું	A hard bone.
કિટાણ કીકુંકું	જૂની ચોપડી	An old book.
મીઝીંગા મીખૂઆ	મોટી તોપા	Large cannons.
મુમ્પી (મુંભી) મુપી	ટુંકી હોડી	A short canoe.
મીસફારા મીગેની	પરદેશી કાફલા	Foreign caravans.
મુંકુંકું મેને	જડી સાંકળ, જડી કડી	A thick chain.
કીઠી કીપીઆ	નવી ખુરસી	A new chair.
મોટો મુરી	ખૂબસુરત છોકરું, રૂપાળું બચ્ચું	A beautiful child.
વીંડેવુ વીરેકું	લાંબી હડપીચીઆ, લાંબી પાડી-	Long chins.
કિંકુંગો કીકુરી	સુંદર છુતાન, મજનું બટન [આ]	A beautiful button.
વીટાના વીંગો	નાની કાંસકીઆ, નાની ફણીઆ	Small combs.
મ્પીરી મ્પીયુ	આળસુ રસોઈઆ [ટલીના]	An idle cook.
વીઝીયા વીચુંચું	કઠણ ખૂચો, કઠણ ઢાંકણાં, (આ-	Hard corks.
કિકેરમે કીટુપુ	ખાલી પ્યાલું	An empty cup.
મીલાન્ગો મીપાના	પહોળાં બારણાં	Wide doors.
મેવી મ્પાલી	વિક્રાળ દારૂઆ	A fierce drunkard.
કિંકેલે કીનેને	જડી આંગળ, જડી આંગળી	A thick finger.
વાવુવી વાઉવીયુ	અદેખા મચ્છીમારો	Jealous fishermen.
મીગૂ મીટુપુ	ખુલ્લા પગ, ઉઘાડા પગ [માણસો]	Bare feet.
વાગેની વાવીયુ	આળસુ પરદેશીઆ, આળસુ નવા	Idle foreigners.
મેઝો મુરી	સુંદર ગમત, સારી રમત	A fine game.
વીપીની વીરેકું	લાંબા હાથા, લાંબા દસ્તા	Long handles.
કિચવા કિંગો	નાનું માથું	A small head.
વાચુન્ગા વાખાયા	ખરાબ ગોવાળિઆ	Bad herdsmen.
કિલીમાં કીખૂઆ	મોટી ટેકરી, મોટી ડુંગરી	A great hill
કિયાન્ડા કિંકુરી	સુંદર ચૂંપડી, સુંદર ચૂંપડું	A fine hut.
મ્કાલીમાની મ્પાયા	ખરાબ સમજાવનાર	A bad interpreter.
વીસીવા વીખૂઆ	મોટા ટાપૂઆ, મોટાં બેટડાં	Large islands.
કીમુ કીખાલી	પાણીદાર ચપ્પુ, તેજ છરી	A sharp knife.
વીકુનીકો વીઝીટા	ભારે ઢાંકણાં, વજનદાર ઢાંકણાં	Heavy covers.
મ્પારી મ્પેકું	લાંબી લીટી	A long line.
મોડોમો મીકાવુ	સૂકાયેલા હોઠ, સૂકાયેલા ચપ	Dry lips.
વીઆ વીવીઆ	નવી આંરસીઆ	New looking glasses.
કિટાન્કો કીરેકું	લાંબું સરડકીયું, લાંબું સરકું	A long loop.
મ્પીઆ મ્પૂઆ	ભારે કમખાતી, મોટું કમનસીમ	A great misfortune.
કીનું કીપીઆ	નવી પાંડણી, નવી ઉખળી	A new mortar.
મીસીમાં મીખૂઆ	મોટા પહોડો, મોટાં પર્વતો	Great mountains.
વીચવા વીપાના	પહોળાં મોંઢાં	Wide mouths.

વાલેઝી વાલેઝીયુ

અદેખી દાઢખો

Jealous nurses.

વાલેઝી વાવીયુ

આળસુ દાઢખો

Idle nurses.

સૂચના:—ઓધપાઠ ૧ લા, ખીજ, તથા ત્રીજામાં આપેલા સર્વ વ્યાકરણના નિયમો ખૂબ વાદ રાખવાથી તથા આંગળી આવી ગયેલાં નામો તથા વિશેષણના સંધના રાખેલ તદ્દન મોઢે રાખવાથી આ અભ્યાસપાઠમાં તેમજ પાંચમા અભ્યાસપાઠમાં આપેલા સર્વ નોંતાં વાંચ્યોની મોઢક ખીજને નવાં વાંચ્યો પોતાની મેળે બની શકે એટલું નહિ પણ આંગળી આલતાં મોઢાં વાંચ્યો બનાવવાનું કામ થયુંજ સહેલું થઈ પડશે.

અભ્યાસપાઠ ૫ મો.

વિશેષણોને લગતાં થોડાં વધારે વાક્યો.

Some more Phrases containing Adjectives.

મીઠી મીઠી	મીઠી રોટલી	Sweet loaf.
મીઠી મીઠીયુ	મીઠી રોટલીઓ	Sweet loaves.
વીપાન્ડે વીકુપી	ટુંકા કટકા, ટુંકા કડકા	Short pieces.
મેઠા મુમુ	કઠણ આસીકું, કઠણ તકિયા	A hard pillow.
મીઠા મીઠુમુ	કઠણ આસીકાં, કઠણ તકિયા	Hard pillows.
વીઆઝી* વીખીચી	કાચાં રતાણુઓ	Raw sweet potatoes.
મુઠમાં નમીઆ	નવા ગુલામ	A new slave.
વાળકાઝી વાવીયુ	આળસુ ગોલીઓ	Idle slave women.
વાટવાના વાખાયા	ખરાબ ગુલામો	Bad slaves.
મુઠે મીઠી	વજનદાર ભાલો	A heavy spear.
મીઠા મીપાના	પહોળાં આસીકાં, પહોળી નદીઓ	Broad pillows, broad rivers.
કી આહુ કીપીઆ	નવા જોડો	A new shoe.
વાહુમીશી વાખાયા	ખરાબ આકરો, ખરાબ નોકરો	Bad servants.
હિલુકી કીરેકુ	લાંબો પડછાયો	A long shadow.
મીઠિકા મીકુઉ	જૂની સાદડીઓ	Old mats.
કિજીકા કિગિગો	નાનો ચમચો, નાની ચમચી	A small spoon.
મીકીઆ મીરેકુ	લાંબી પૂછડીઓ	Long tails.
મીજી મીખૂખા	મોટાં શહેરો	Large towns.
વીલગ્યા વીજુરી	સુંદર પાઘડીઓ	Fine turbans.
મીઠીઆઓ વીરેકુ	લાંબી બંડીઓ, લાંબા બદનો	Long waistcoats.

* 'વીખીચી' એ શબ્દનો ઉચ્ચાર થયેલો હોય. 'વીખીચી' કહે છે.

† 'મીઆ' એ શબ્દમાં 'મ' અક્ષરનો ઉચ્ચાર થયેલો હોય. યુક્ત થાય છે અને તેની પૂર્વે "ઉ" સ્વરાક્ષર હોય તેવી રીતે ક્રિત્વ નાકમાંથી જરા આવ્યાન બોલાય છે; જેમકે:—“ઉમીઆ.”

મુઠ્ઠી મુઠ્ઠુ	ખાલી ઘડો	An empty water- te.
વીઆહી વીખૂઆ	મોટા કાચાં રતાણ	Large unripe sw toes,
વીભીચી		
વીઆન્ડા વીન્ગાપી ?	કેટલાં ઝૂંપડાં ?	How many huts ?
મીકાટી મીન્ગાપી ?	કેટલી રોટલીઓ ?	How many loaves
વાપીશી વાન્ગાપી ?	કેટલા રસોઈઆ ?	How many cooks ?
મીલી મા મીન્ગાપી ?	કેટલા પર્વતો ?	How many mountai
મીજી મીન્ગાપી ?	કેટલાં શહેરો ?	How many towns ?
વીપાન્ડે વીન્ગાપી ?	કેટલા કટકા, કેટલા ટુકડા ?	How many pieces ?
વીસુ વીન્ગાપી ?	કેટલા ચપ્પુઓ ? કેટલી છરીઓ ?	How many knives ?

બોધપાઠ ૪ થો.

સંખ્યાવાચક વિશેષણ.

Numeral Adjectives.

૧૨. સ્વાહીલી ભાષામાં સંખ્યાવાચક વિશેષણ સાદા શુણ્ણવાચક વિશેષણની માફક વપરાય છે. અને જેવી રીતે આગળ આપેલાં વિશેષણ કોઈ નામની સાથે આવતાં તેમજ ઉપસર્ગો લાગે છે તેવી જ રીતે અને તેજ ઉપસર્ગો સંખ્યાવાચક વિશેષણને પણ લાગે છે. (જુઓ કલમ ૯ મી a b c).

૧૩. એ ભાષામાં સંખ્યાવાચક વિશેષણોમાંથી ૧૬૨ છે, સાત, નવ, તથા દસની સંખ્યા મોટે વપરાતા સ્વાહીલી શબ્દો અનિયમિત ગણાય છે કારણકે તેઓને નિયમપ્રમાણે કોઈપણ ઉપસર્ગ લાગુ પડતો નથી, અને એશિવાય બાકીનાં બધાં વિશેષણોને ઉપસર્ગ લાગે છે. જે નીચેનાં ઉદાહરણોથી પૂરતી રીતે સમજશે, પણ યાદ રાખવું કે અરબી સંખ્યાને કોઈ ઉપસર્ગ લાગતો નથી; જેમકે:—

મુ મોળ*	એક માણસ	One man.
મી મોળ	એક ઝાડ	One tree.
મી મી મોળ	એક ચીજ	One thing.
મી મી મી મી	બે ઝાડ	Two trees.
વા મુ વા વી વી	બે માણસો	Two men.
વી મુ વી વી વી	બે ચીજો	Two things.
મી મી મી મી મી	ત્રણ ઝાડ	Three trees.
વા મુ વા મુ (વા મુ વા મુ)	ચાર માણસો	Four men.
વી મુ વી વા ના	પાંચ ચીજો	Five things.
મી મી મી મી મી મી	છ ઝાડ	Six trees.

*મોળ (mōl = one) એ શબ્દ બ્યારે બીજા તથા ત્રીજા વર્ગ ("મુ" તથા "મી" વર્ગ) નાં એક વચન નામોનાં શુણ્ણ અંતે ત્યારે તેને નિયમ પ્રમાણે "મ" ઉપસર્ગ લાગે છે. અને તેના અરબી ઉચ્ચાર "મોળ" થાય છે, પણ તેમાં પહેલાં "મ" અડધો અક્ષર તરફ જોવા જોઈએ. મોટે એવી રીતે શુદ્ધ ઉચ્ચાર અપવાદી કેટલાક હિંદી શબ્દો "મ" અક્ષરને ઉપસર્ગ લાગતાં વપરાતાં વપરાતાં એટલા ઉચ્ચાર કરે છે તેથી "મોળ" ને બદલે શકત "મોળ" ને.

સપ્તા	સાત સ્ત્રીને	Seven things.
ઠાઠ વાનાને	આઠ માણસો	Eight men.
વાલેઝી વાઉવીડુ વાલેઝી વાવીડુ	નવ માણસો	Nine men.
સૂચના:—બાધપ મીટી કુંમી	દસ ઝાડ	Ten trees.
યાદ રાખવાથી તથા એ ભાષામાં નામની સાથે વિશેષણ તથા સંખ્યાવાચક વિશેષણ બંને સાથે મોઢે રાખવાથી આરે જે કોઈપણ ક્રિયાપદ સાથે ન હોય તો તે સ્ત્રીને વાપરવાની ઢબ નીચે પ્રમાણે જ્યોત્તી માફક બીજા યુગરાતી સીતથી તદન ઉલટી થઈ જાય છે; નેમકે:—		
લતાં મોટાં વાઝ્યે વાડું વાખાયા વાવીલી	{ બે ખરાબ માણસો (માણસો ખરાબ બે).	} Two bad men.
મીઠી મીઠુરી મીઠાંકું	{ ત્રણ સુંદર ઝાડ (ઝાડ સુંદર ત્રણ).	} Three fine trees.
કીડું કીડુરી કીમોળ	{ એક સુંદર સ્ત્રી (સ્ત્રી સુંદર એક).	} One beautiful thing.
વીડું વીડુરી વીયાના	{ પાંચ સુંદર સ્ત્રી (સ્ત્રી સુંદર પાંચ).	} Five beautiful things.

મીટી ૨.
મીકાટી
વીપાન
મોટા ૨.
મીટી
વી
૨
૫

અભ્યાસપાઠ ૬ હો.

આગલા બોધપાઠમાં આપેલા નિયમોને અનુસરતાં વાક્યો.

Phrases illustrative of the Rules in the foregoing Lesson.

મુમોળ	એક માણસ, એક આદમી	One man.
કિલેખા કીમોળ	એક પાથડી	One turban.
કીસુ કીમોળ	એક ચાકુ, એક છરી	One knife.
મી મોળ	એક ઝાડ	One tree.
કિપુકો કીમોળ	એક કોથળી, એક થેલી	One purse.
મુડાં માં મોળ	એક યુવાન	One slave
મો મોળ	એક તકીઆ, એક નદી	One pillow, one river.
મુલ્ગી મોળ	એક પાણીનો ઘડો, માટલી	One water-jar.
મોટો મોળ	એક છોકરું, એક બાળક	One child.
વીડુલો વીઠાંકું	ત્રણ થુતાન	Three buttons.
મીઠીંગા મીધંજે	ચાર તોપા	Four cannons.
મીટુખી મીયાના	પાંચ હોડીઆ	Five canoes
મીસફરા સીતા	છ કાફલા	Six caravans.
મીડફ સપા	સાત સાંકળો	Seven chains.

† આ
“ઉ” સ્વરાક્ષર હોય તેવા

વીઠી વીતાને	આઠ ખુરસીઓ	Eight chairs.
વાટોટા કુમી	દશ છાકરાં	Ten children.
મનાઝી મોગો મોળ	એક નાનું નાળિયેરનું ઝાડ	One small cocoanut-tree.
વીઠાના વીરેકુ વીઠાહુ	ત્રણ લાંબી કાંસડીઓ	Three long combs.
વાપીશી વાવીવુ વાઇજે	ચાર આળસુ રસોઈઆ	Four idle cooks.
વીઝીઓ વીખાયા વીથાનો	પાંચ ખરાબ ખૂચ	Five bad corks.
વીઝીએ વીઝીગો સીતા	છ નાની પ્યાલીઓ	Six small cups.
મીઠેન્ડે મીખૂઆ સખા	સાત મોટાં ખજૂરીનાં ઝાડ	Seven large date-trees.
મીલાન્ગો મીપાના તિરસા	નવ પહોળાં ખારણાં	Nine wide doors.
વાઝુન્યુ વાકુપી કુમી	દશ ઠીંગણાં સાહેબ લોકો	Ten short Europeans.
વાઝુન્યુ વાકુપી વાથાનો	પાંચ ઠીંગણા સાહેબ લોકો	Five short Europeans.
કિઝલિ કીનેને કીમોળ	એક જડી આંગળ	One thick finger.
મીગૂ મીપાના મીઠાહુ	ત્રણ પહોળા પગ	Three broad feet.
વીપીની વીરેકુ વીઇજે	ચાર લાંબા દસ્તા	Four long handles.
વીલીમાં વીખૂઆ વીથાનો	પાંચ મોટી ટેકરી	Five great hills.
વીખાન્ડા વીપીઆ સખા	સાત નવાં ઝુંપડાં	Seven new huts.
વાકાલીમાની વાખાયા વાનાને	આઠ ખરાબ સમજવનારા	Eight bad interpreters.
વીસુ વીખાલી કેન્હા	નવ પાણીદાર ચપ્પુઓ, (નવતેજ છરીઓ)	Nine sharp knives.
કિતાયુ કીખાયા કીમોળ	એક ખરાબ ચોપડી	One bad book.
વીતાયુ વીખાયા વીઠાહુ	ત્રણ ખરાબ ચોપડીઓ	Three bad books.
વીતાયુ વીખાયા સીતા	છ ખરાબ ચોપડીઓ	Six bad books.

બોધપાઠ ૫ મો.

*દર્શકસર્વનામ.

Demonstrative Pronouns.

૧૫. દર્શકસર્વનામ યુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ ભાષામાં જેવી રીતે ખંધાં નામોની સાથે ચોક્કસ શબ્દોથી દર્શાવાયછે તેવી રીતે રવાણીલી ભાષામાં યંતુ નથી, પણ નામોના આઠ વર્ગ પ્રમાણે જૂદી જૂદી આઠ રીતે દર્શાવાયછે; અત્યાર સુધી આઠ વર્ગોમાંથી માત્ર ત્રણ ("કી", "ઝુ" તથા "ઝી") વર્ગ વિષે આગળ ઉદાહરણો સહિત કહી ગયા છિયે મારે આ પાઠમાં દર્શકસર્વનામ પણ એજ ત્રણ વર્ગનાં નામોની સાથેકેવી રીતે વપરાયછે તે ખતાવ્યુંછે.

૧૬. દર્શકસર્વનામ:—આ, એ (this or these) તથા તે, તેલો, એલો, તેલા (that or those), બ્યારે રવાણીલી ભાષામાં પેહેલા, ખીલ, તથા ત્રીલ વર્ગનાં નામોની સાથે આવે ત્યારે તેઓનાં રૂપ નીચેપ્રમાણે હોયછે.

*દર્શકસર્વનામ પુરૂષવાચક સર્વનામોથી આગળ વાપરવાનું કારણ એ છે કે પુરૂષવાચક સર્વનામોમાં ઘણુંકાણું તે બહુ કામ આવેછે મારે જો તે પ્રથમ વાપરીએ નહિ તો તેઓમાં આગળ ચાલતાં બહુ અડચણ પડે.

દર્શકસર્વનામ—આ, એ This or These.

એકવચન.

બહુવચન.

“કી” વર્ગ—હીકી = આ, એ This.

હીવી = આ, એ These.

“ઠુ” વર્ગ—હુયુ = , , ,

હાવા = , , ,

“ઠી” વર્ગ—હુઉ = , , ,

હાઈ = , , ,

દર્શકસર્વનામ—તે, પેલો, તેઓ, પેલા.

The Pronoun—That or Those.

“કી” વર્ગ—કીલે = તે, પેલો, That.

વીલે = તેઓ, પેલા, Those.

“ઠુ” વર્ગ—યુલે = , , ,

વાલે = , , ,

“ઠી” વર્ગ—ઉલે = , , ,

ઈલે = , , ,

૧૭. એ દર્શકસર્વનામો ઘણું કરીને નામની પાછળ વપરાયછે, અને તેઓ નામોના આઠ વર્ગપ્રમાણે બદલાતા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો ઉપર વધારે આધાર રાખીએ, કારણ કે એ સર્વનામનાં સઘળાં રૂપમાં કી, વી, યુ, વા, ઉ (અથવા, ળ) તથા ઇ (અથવા, ઈ) અક્ષરો સર્વ પુરૂષવાચક સર્વનામને માટે વપરાતા ઉપસર્ગો છે (કલમ ૩૧); જે દર્શકસર્વનામ આ, એ (This or These) ની સાથે પ્રત્યય તરિકે તથા તે, પેલો, પેલા (That or Those) ની સાથે ઉપસર્ગ તરિકે વપરાયછે એટલેકે પહેલા સર્વનામનો છેલ્લો અક્ષર તે ખીજ સર્વનામનો હમેશાં પહેલો અક્ષર થાયછે; જેમકે :—

ઉદાહરણો.

(વર્ગ ૧લો “કી” વર્ગ)	કીકી	આ ચીજ	This thing.
,”	કીલે	પેલી ચીજ	That thing.
,”	વીવી	આ ચીજો	These things.
,”	વીલે	પેલી ચીજો	Those things.
(વર્ગ ૨લો “ઠુ” વર્ગ)	ઠુ ઠુયુ	આ માણસ	This man.
,”	ઠુ યુલે	પેલા માણસ	That man.
,”	વાઠુ હાવા	આ માણસો	These men.
,”	વાઠુ વાલે	પેલા માણસો	Those men.
(વર્ગ ૩લો “ઠી” વર્ગ)	ઠી ઠુઉ	આ ઝાડ	This tree.
,”	ઠી ઉલે	પેલું ઝાડ	That tree.
,”	મીટી હીઈ	આ ઝોડો	These trees.
,”	મીટી ઈલે	પેલાં ઝોડો	Those trees.

૧૮. ઉપલા ઉદાહરણો ઉપરથી વાંચનારને તરતજ માલુમ પડશે કે નજીકની ચીજ બતાવનાર દર્શકસર્વનામ આ (This or These) ને માટે જે શબ્દો વપરાયછે તેઓનો પહેલો મૂળ અક્ષર હમેશાં હ હોયછે, જેની તરતજ પાછળ મૂળ સ્વર (The root vowel) એટલેકે જે સ્વર લાગુ પડતા પુરૂષવાચક પ્રત્યયમાં સમાવેલો હોય તે પ્રથમ ઉમેરી દેવો અને પછી તરતજ લાગુ પડતા પુરૂષવાચક પ્રત્યય લગાડવો; જેમકે :—

(વર્ગ ૧ લો “કી” વર્ગ.)

કીકી હીકી = [કીકી (હ+ઈ+કી)] આ ચીજ This thing.

વીવી હીવી = [વીવી (હ+ઈ+વી)] આ ચીજો These things.

(વર્ગ ૨ નો “મ્” વર્ગ.)

મ્હુ હુયુ = [મ્હુ (હ+ઉ+યુ)] આ માણસ This man.
વાહુ હાવા = [વાહુ (હ+આ+વા)] આ માણસો These men.

(વર્ગ ૩ નો “મ્” વર્ગ.)

મ્હી હુઉ = [મ્હી (હ+ઉ+ઉ)] આ ઝાડ - This tree.
મ્હીઠી હીઈ = [મ્હીઠી (હ+ઈ+ઈ)] આ ઝાડો These trees.

૧૯. દૂરની ચીજો બતાવનારાં દર્શકસર્વનામ તે, પેલો, પેલા (That or Those) ને માટે જે શબ્દો વપરાયછે, તેઓને છેલ્લા અક્ષર હમેશાં લે હોયછે, અને તેની પૂર્વે ફક્ત લાગુ પડતો પુરૂષવાચક ઉપસર્ગ ઉમેરવાથી પૂરેપૂરું દર્શકસર્વનામ થાયછે; જેમકે:—

(વર્ગ ૧ લો.)

કીકું કીલે = [કીકું (કી+લે)] તે, પેલી ચીજ That thing.
વીકું વીલે = [વીકું (વી+લે)] પેલી ચીજો Those things.

(વર્ગ ૨ નો.)

મ્હુ યુલે = [મ્હુ (યુ+લે)] પેલો માણસ That man.
વાહુ વાલે = [વાહુ (વા+લે)] પેલા માણસો Those men.

(વર્ગ ૩ નો.)

મ્હી ઉલે = [મ્હી (ઉ+લે)] પેલું ઝાડ That tree.
મ્હીઠી ઇલે = [મ્હીઠી (ઈ+લે)] પેલાં ઝાડો Those trees.

૨૦. એ સર્વનામમાં પુરૂષવાચક અક્ષરો (Personal syllables) જે ઉપસર્ગ તથા પ્રત્યય તરીકે વપરાયછે, તેઓને શોધી કાઢવાની રીત;—

(a) ન્યારે પેહેલા “કી” વર્ગનાં નામોની સાથે દર્શકસર્વનામ આવે ત્યારે તેને એક વચનમાં કી તથા બહુવચનમાં વી પુરૂષવાચક અક્ષર લાગેછે; જેમકે:—

એકવચન.

બહુવચન.

કીઠી હીકી આ ખુરસી This chair. વીઠી હીવી આ ખુરસીઓ These chairs.
કીઠી કીલે પેલી ખુરસી That chair. વીઠી વીલે પેલી ખુરસીઓ Those chairs.

(b) ન્યારે બીજા “મ્હુ” વર્ગનાં નામોની સાથે દર્શકસર્વનામ આવે ત્યારે તેને એક વચનમાં યુ તથા બહુવચનમાં વા લાગેછે; જેમકે:—

એકવચન.

બહુવચન.

મ્હુ હુયુ આ માણસ This man. વાહુ હાવા આ માણસો These men.
મ્હુ યુલે પેલો માણસ That man. વાહુ વાલે પેલા માણસો Those men.

(c) ન્યારે દર્શકસર્વનામ ત્રીજા “મ્હી” વર્ગનાં નામોની સાથે આવે ત્યારે તેને એક વચનમાં ઉ તથા બહુવચનમાં ઇ લાગેછે; જેમકે:—

એકવચન.

બહુવચન.

મ્હીનો હુઉ આ હાથ This arm. મ્હીનો હીઈ આ હાથો These arms.
મ્હીનો ઉલે પેલો હાથ That arm. મ્હીનો ઇલે પેલા હાથો Those arms.

૨૧. “મ્હુ હુયુ” તથા “મ્હુ યુલે” એ બે વાક્યનું પ્રથમ અક્ષર કચી બતાવ્યાથી વધારે

‘‘બુદ્ધી’’ રીતે સમજ પડશે. ‘‘મ્હુ’’ (માણસ) એ ખીજ વર્ગનો એક શબ્દ છે; ‘‘હુયુ’’ = (હ+ઉ+યુ) એ શબ્દમાં ‘‘હ’’ અક્ષર હમેશાં પહેલા દર્શકસર્વનામ આ, એ (This or These) ને માટે પ્રથમાક્ષર તરીકે વપરાય છે, અને ‘‘ઉ’’ મૂળસ્વર છે એટલે કે જે સ્વર લાગુ પડતા પુરૂષવાચક અક્ષર ‘‘યુ’’ માં સમાવેલો છે તે પ્રથમ ઉમેરવા (કલમ ૧૮ મી) અને ‘‘યુ’’ એ ખીજ વર્ગનાં નામોને માટે વપરાતા સર્વનામનો પુરૂષવાચક અક્ષર છે (કલમ ૨૦ મી b.) તથા ‘‘લે’’ અક્ષર દર્શકસર્વનામ તે, પેલો, પેલા (That or Those) ને માટે વપરાતા શબ્દોનો હમેશાં છેલ્લો અક્ષર મુકરર કરેલ છે (કલમ ૧૯ મી).

૨૨. આ કલમમાં દર્શકસર્વનામને માટે થોડાં વધારે ઉદાહરણો આપ્યાં છે જ્યાં વાંચનારને નામ તથા એ સર્વનામ સાથે વાપરવાની ઢબ શિખી લેવાને બહુ સહેલ થઈ પડશે એટલું જ નહીં પણ તેવી રીતે પોતાની મેળે વાંચ્યો ગોઠવી શકશે.

એક વચન.

બહુ વચન.

મ્હુમાં હુયુ આ ગુલામ	This slave.	વાટુમાં હાવા આ ગુલામો	These slaves.
મ્હુમાં હુલે પેલા ગુલામ	That slave.	વાટુમાં વાલે પેલા ગુલામો	Those slaves.
કિતાબુ હીકી આ ચોપડી	This book.	વીતાયુ હીવી આ ચોપડીઓ	These books.
કિતાબુ કીલે પેલી ચોપડી	That book.	વીતાયુ વીલે પેલી ચોપડીઓ	Those books.
મ્હુપા હુઉ આ હાડકું	This bone.	મીકુપા હીઈ આ હાડકાં	These bones.
મ્હુપા હુલે પેલું હાડકું	That bone.	મીકુપા ઈલે પેલાં હાડકાં	Those bones.

કત્યાદિ.

૨૩. જ્યારે દર્શકસર્વનામની સાથે ક્રિયાપદ શિવાય ફક્ત નામ તથા વિશેષણ આવે ત્યારે તે સર્વનામને એ બન્નેની પાછળ વાપરવાનો ચાલ છે; જેમકે:—

એક વચન.

(‘કી’ વર્ગ)	કીટી કીખાયા હીકી	આ ખરાબ ખુરસી	This bad chair.
„	કીટી કીખાયા કીલે	તે ખરાબ ખુરસી	That bad chair.
(‘મ્હુ’ વર્ગ)	મેટોટો મ્ખાયા હુયુ	આ ખરાબ છોકરો	This bad boy.
„	મેટોટો મ્ખાયા હુલે	તે, પેલો ખરાબ છોકરો	That bad boy.
(‘મ્ટી’ વર્ગ)	મેટકા મ્ખાયા હુઉ	આ ખરાબ સાદડી	This bad mat.
„	મેટકા મ્ખાયા હુલે	પેલી ખરાબ સાદડી	That bad mat.

બહુ વચન.

(‘કી’ વર્ગ)	વીટી વીખાયા હીવી	આ ખરાબ ખુરસીઓ	These bad chairs.
„	વીટી વીખાયા વીલે	પેલી ખરાબ ખુરસીઓ	Those bad chairs.
(‘મ્હુ’ વર્ગ)	વાટોટો વાખાયા હાવા	આં ખરાબ છોકરા	These bad boys.
„	વાટોટો વાખાયા વાલે	પેલા ખરાબ છોકરા	Those bad boys.
(‘મ્ટી’ વર્ગ)	મીટકા મીખાયા હીઈ	આ ખરાબ સાદડીઓ	These bad mats.
„	મીટકા મીખાયા ઈલે	પેલી ખરાબ સાદડીઓ	Those bad mats.

અભ્યાસપાઠ ૭ મો.

દર્શકસર્વનામને લગતાં વાક્યો.

Phrases containing the Demonstrative Pronouns.

કિંટો કીઝુરી હીકી	આ સુંદર કૃત્ય, આ સુંદર કામ	This fine action.
મ્માલિ મ્મેકુ ઉલે	તે લાંબું તીર, પેલું લાંબું તીર	That long arrow.
વીકાન્ડા વીલે	પેલા પલંગો, પેલા ઢોલીઆ	Those bedsteads.
કિબોકુ હીકી	આ (પેરાબનો) કુકો, કેથલી	This bladder.
મીકુપા મીયુસુ હીઈ	આ સખ્ત હાડકાં, આ કઠણુ હાડકાં	These hard bones.
કિતાયુ કીખૂઆ હીકી	આ મોટી ચોપડી	This large book.
મ્પાકા હુંઉ	આ હદ, આ સીમા	This boundary.
વીકુન્ગો હીવી	આ ખુતાનો, આ બોરિયાં	These buttons.
મીઝીન્ગા મીખૂઆ ઈલે	પેલી મોટી તોપો	Those large cannons.
મ્સકારા હુંઉ	આ કાફલો	This caravan.
મીકુકુ હીઈ	આ સાંકળો, આ કડીઆ	These chains.
કીટી કીલે	પેલી ખુરસી	That chair.
વાફાલ્મે વાલે (વાફાલિમે વાલે) }	પેલા સરદારો, પેલા રાજાઓ	Those chiefs (kings).
વાથેટો હાવા	આ છોકરાંઓ [ચેરી	These children.
મ્નાઝી હુંઉ	આ નાળિયેરનું ઝાડ, આ નાળિ-	This cocoanut-tree.
વીરાના હીવી	આ કાંસકીઓ, આ ધણીઓ	These combs.
મ્પીશી હુંયુ	આ રસોઈઓ	This cook.
કિઝીઆ હીકી	આ (સીસાનું) ખૂચ, ઢાંકણુ	This cork.
કિઝોમ્મે કીલે	પેલું ખ્યાલું, તે ખ્યાલું	That (yonder) cup.
મેન્ડે ઉલે	પેલું ખજૂરીનું ઝાડ	That date-tree.
મીલાન્ગો હીઈ	આ બારણાં, આ કમાડ	These doors.
મ્મેવી હુંયુ	આ પીથેલો, આ દારૂડીઓ, છાક્રો	This drunkard.
વાઝુન્ડુ હાવા	આ સાહેબ લોકો	These Europeans.
કિઝોલે હીકી	આ આંગળી, આ આંગલ	This finger.
મીગૂ ઈલે	તે પગો, પેલા પગ	Those feet.
મ્પૂ હુંઉ	આ પગ, આ ચરણુ, આ પાય	This foot.
મ્ગેની હુંયુ	આ પરદેશી, આ નવો માણસ	This foreigner.
વીલીન્ડી હાવા	આ ચોકી કરતારા, આ ચોકી- વાળા	These guards.
મીકિનો હીઈ	આ હાથ (pl.)	These hands.
વીવીની હીવી	આ હાથા, આ દસ્તા	These handles.
કિલીમા કિઝોગો હીકી	આ નાની ટેકરી	This little hill.

વીબાન્ડા વીંગો વીલે	પેલાં નાનાં ઝૂંપડાં	[[પિચ્ચા	Those small huts.
વાકાલીમાની વાલે	પેલા સમજવનારા, પેલા દ્વિભા-		Those interpreters.
વીસીવા વીખૂઆ વીલે	પેલા મોટા ટાપુઓ		Those large islands.
ક્રીસુ ક્રીરેકુ ક્રીલે	તે લાંબી છરી, પેલા લાંબો ચાકુ		That long knife.
ક્રીકુનિકો હીક્રી	આ ઢાંકણુ, આ ઢાંકણું		This cover, this lid.
મીચારી મીનેને હીઈ	આ જડી લીટીઓ		These thick lines.
મીડામે મીનેને હીઈ	આ જડાં હોડ (ચપ)		These thick lips.
વાજુસી વાજુરી વાલે	પેલી ખૂબસુરત ગરેાળિયો		Those beautiful lizards.
મીકાટી મીટામુ ઇલે	પેલી મીઠી રોટલીઓ		Those sweet loaves.
મ્લીમા મ્ખૂઆ હલે	તે મોટો ડુંગર, તે મોટો પર્વત		That great mountain.
વાઝે હાવા	આ ઘરડા માણસો, આ જુઠાઓ		These old men.
કિપેલે હીક્રી	આ ફફેલી, આ ફફેલો		This pimple.
મ્પી હલે	તે લાકડી, તે ઝાડ, પેલું ઝાડ		That pole or that tree.
વાપગાઝી વાવીયુ વાલે	પેલા આળસુ (સફરી) હમાલો		Those idle-porters.
વીઆઝી વીંગો હીવી	આ નાનાં રતાણુ		These small sweet pota- toes.
ક્રીગાઈક્રીખાલી ક્રીલે	પેલું ધારદાર (તિજ) ઠીકું		That sharp potsherd.
મજીન્ગા યુલે	પેલા જંગલી માણસ, તે ભેળો માણસ		That simpleton, that rude man.
વાટુમાં વાવીયુ હાવા	આ આળસુ યુલામો		These idle slaves.
મ્કુકે મ્જીટી મ્કુવી હલે	તે ટુંકો ભારે ભાલો		That short heavy spear.
વાડુમીશી વાલે	પેલા ચાકરો, તે નોકરો		Those servants.
ક્રીઆહુ ક્રીકુકૂ ક્રીલે	પેલા જૂનો જોડો		That old shoe.
મીકિકા મીપીઆ ઇલે	પેલી નવી સાદડીઓ		Those new mats.
મીકિકા મીકુરી હીઈ	આ સુંદર સાદડીઓ		These fine mats.
વીલેમ્મા વીકુરી વીલે	પેલી સુંદર પાધડીઓ		Those fine turbans.
વીઝીઆઓ વીકુરી હીવી	આ સુંદર બંડીઓ		These fine waistcoats.
મીટુન્ગી મીપીઆ હીઈ	આ નવી માટલીઓ		These new water-jars.
કિસીમા હીક્રી	આ કૂવો		This well.
વાચાવી હાવા	આ જાદૂગરો		These wizards.

બોધપાઠ ૬ ઠો.

દર્શકસર્વનામ (ચાલુ).

Demonstrative Pronouns—continued.

૨૪. સ્વાહીલી ભાષામાં દર્શકસર્વનામ અથવા કોઈપણ સર્વનામ ન્યારે કોઈ વિશેષણ કે નામની આગળ વપરાય ત્યારે તેમાંના અર્થ કરવામાં ઘણું ફરી હમેશાં

અનુરાતીમાં “છ” ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદોમાંનું કોઈપણ લાગુ પડે છે, અથવા ઇંગ્લેશમાં “ટુ બી” (To be.) જાતનાં ક્રિયાપદોમાંથી કોઈપણ ક્રિયાપદ વચન પુરૂષ પ્રમાણે વર્તમાન-કાળને રૂપે વપરાય છે, જેમકે:—

એક વચન.

કીકુ હીકી કીખાયા	આ ચીજ ખરાબ છે	This thing is bad.
કીટી કીલે કીખાયા	પેલી ખુરસી ખરાબ છે	That chair is bad.
મુ હુયુ ખ્યાયા	આ માણસ ખરાબ છે	This man is bad.
મેટો કુલે ખ્યાયા	તે છોકરો ખરાબ છે	That boy is bad.
મી હુઉ ખ્યાયા	આ ઝાડ ખરાબ છે	This tree is bad.
મેકા ઉલે ખ્યાયા	તે સાદડી ખરાબ છે	That mat is bad.

બહુ વચન.

વીહુ હીવી વીખાયા	આ ચીજો ખરાબ છે	These things are bad.
વીટી વીલે વીખાયા	પેલી ખુરસીઓ ખરાબ છે	Those chairs are bad.
વાહુ હાવા વાખાયા	આ માણસો ખરાબ છે	These men are bad.
વોટોટો વાલે વાખાયા	પેલા છોકરાઓ ખરાબ છે	Those boys are bad.
મીટી હીઈ મીખાયા	આ ઝાડો ખરાબ છે	These trees are bad.
મીકા ઈલે મીખાયા	પેલી સાદડીઓ ખરાબ છે	Those mats are bad.

૨૫. પણ ન્યારે સ્વાહીલીમાં દર્શકસર્વનામ કોઈ વિરોધભૂતી પાછળ આવે ત્યારે તેમાંથી તે ક્રિયાપદનો અર્થ નીકળતો નથી, જેમકે:—

કીમુ કીખાલી હીકી આ ધારદાર ચપ્પુ, આ તીન્ની છરી This sharp knife.
સૂચના—એવાં ખીજાં ઉદાહરણો માટે જૂઝ્મો બોધપાઠ ૫ મો કલમ ૨૩ મી; તથા
ટુ બી (to be). જાતનાં ક્રિયાપદોની વધારે હકીકત માટે જૂઝ્મો કલમ ૨૫૦ મી.

અભ્યાસપાઠ ૮ મો.

ઉપેલા પાઠમાં આપેલા નિયમોને અનુસરતાં થોડાં નાનાં વાક્યો.

Some small Phrases illustrative of the rules in the foregoing lesson.

વાહુ હાવા વાખાલી	આ લોકો વિક્રાળ છે	These people are fierce.
વાહુ વાલે વાખાયા	પેલા માણસો ખરાબ છે	Those people are bad.
ફીલામા ઉલે મેગો	તે ડુંગર નાનો છે; પેલા પર્વત	That mountain is small.
મીલીમા હીઈ મીખૂખા	આ પર્વતો મોટા છે. [નાનો છે]	These mountains are large.
મીટી મીલે મીટોગો	પેલાં ઝાડો નાનાં છે	Those trees are small.
મી હુઉ મીટી	આ ઝાડ સુંદર છે	This tree is fine.
વાહુમાં હાવા વાવીયુ	આ ગુલામો આળસુ છે	These slaves are idle.
વાહુમાં વાલે વાહુરી	પેલા ગુલામો ખૂબસુરત છે	Those slaves are beautiful.
મુ કુલે મુટી	પેલો માણસ ટીંગણો છે	That man is short.
વાહુમાં હાવા વોટોગો	આ ગુલામો નાના છે	These slaves are young.
મુકે હુઉ મીટી	આ બાલો બારે છે	This spear is heavy.

વાહુન્ય હાવા વાહીવીવુ
કિટાના હીકી કીહુરી
કિસીમા કીલે કીખૂઆ
વીઆહુ વીલે વીપીઆ
કિડાલે કિરેકુ કીલે
વાચાવી વાઆયા વાલે
કિલેઆ કીહુરી કીલે
વીલેઆ વીહુરી હીવી
મીન્યા મીટિ હુહ
મીકીન્યા મીખૂઆ ધીલે
વીઆહી વીખીચી વીલે
કીઆહી કીચાલ કીલે
વાટેટા વાચાનો હાવા
વાહુ સીતા વાલે
મીટી સખા ધીલે
મીકેકા કુમી હીધ
વીતાશુ વીનાને વીલે

આ સાહેબલોકો અદેખા છે
આ કાંસકી સુંદર છે
તે કૂચ્ચો મોટો છે
પેલા જોડા નવા છે
પેલી લાંબી આંગળી
પેલા ખરાબ જાદૂગરો
પેલી સુંદર પાઘડી
આ સુંદર પાઘડીચ્ચો
આ ભારે તોપ [તોપો
પેલી મોટી તોપો, તે મોટી
પેલાં કાચાં રતાણુ, તે કાચાં
તે ચ્ચેક રતાણુ [રતાણુ
આ પાંચ છોકરા
પેલા છ માણસો
પેલાં સાત ઝાડ
આ દસ સાદડીચ્ચો
પેલી આઠ ચોપડીચ્ચો

These Europeans are jealous.
This comb is beautiful.
That well is large.
Those shoes are new.
That long finger.
Those bad wizards.
That fine turban.
These fine turbans.
This heavy cannon.
Those large guns. [toes.
Those raw sweet pota-
That one sweet potato.
These five boys.
Those six men.
Those seven trees.
These ten mats.
Those eight books.

બોધપાઠ ૭ મો.

પુરુષવાચક સર્વનામ.

Personal Pronouns.

૨૬. સ્વાહીલી ભાષામાં પુરુષવાચક સર્વનામને વાસ્તે વપરાતા શબ્દોનાં પૂર્ણરૂપ નીચેપ્રમાણે હોયછે:—

ચ્ચેકવચન.		બહુવચન.
પેહેલો પુરુષ—મીમી હું	I.	સીસી અમે We.
ખીજો પુરુષ—વેવે તું	Thou.	ચીચી તમે You.
ત્રીજો પુરુષ—યેયે તે, તેણી	He or she.	વાચ્ચો તેઓ They.

૨૭. પુરુષવાચક સર્વનામનાં ચ્ચે સઘળાં રૂપ ફક્ત ખીબ 'મ્હુ' વર્ગના શબ્દોને મટિ ચ્ચેલેકે પ્રાણીવાચક શબ્દોને વાસ્તેજ વપરાયછે; પણ ખીજી જાતની સઘળી ચીજોને વાસ્તે સ્વાહીલીમાં ચ્ચેવી રીતનું કોઈ પુરુષવાચક સર્વનામ નહિ હોવાથી તેને ખદલે તેની જગ્યાએ દર્શકસર્વનામ વપરાયછે; જેમકે:—

“કી” વર્ગ—હીકી (or) કીલે તે It. હીવી (or) વીલે તેઓ They.

“મી” વર્ગ—હુહ (or) હીલે તે It. હીધ (or) ધીલે તેઓ They.

૨૮. પુરુષવાચક સર્વનામ બ્યારે કોઈ વિશેષણની પૂર્વે આવે ત્યારે દર્શકસર્વનામની માફક તેના અર્થ કરવામાં હંમેશાં “છ” ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદો લાગુ પડેછે, એટલેકે ધીચેજીમાં ટું ખી (To be) જાતનાં ક્રિયાપદોમાંથી કોઈપણ ક્રિયાપદ પુરુષ વચન પ્રમાણે વર્તમાનકાળને રૂપે વપરાયછે (જાઓ કલમ ૨૪ મી); તેમજ નાનાની સાથે આવનાર

ਐਤੁ ਵਧਨ.

अह्वयन.

૨૬. ખીજ તથા ત્રીજ પુરૂષનાં ઐકવચનરૂપ 'વેવે' તથા 'યેયે' જેઓ ફક્ત "મહુ" વર્ગે ખતાવેછે, તેઓ વારંવાર બોલવામાં ફેલાયેલાં થઈ જાયછે; જેમકે:—

૩૦. ગુજરાતી તથા ઇંગ્લિશ ભાષામાં બીજા પુરૂષનું એકવચન ક્રૂત માનની પાતર બદલીને બહુવચન રૂપે વાપરી રાકાય છે. પણ સ્વાહીલી ભાષામાં તેમ થવું નથી; જો એકજ માણસ હોય તો એકવચન વાપરવું, અને જો એક કરતાં વધારે માણસો હોય તોજ બહુવચન વાપરવું તોપણ એકવચન રૂપનો અર્થ માનાર્થે બહુવચન જેવા થાય ખરે; જેમકે :—

*પેહેલા, ખીજા, તથા ત્રીજા પુરૂષ માટે, વાપરેલાં સર્વનામનાં ઉપર કહેલાં સઘળાં રૂપ કર્તા તથા કર્મને માટે એક એકસરખી રીતે વપરાયછે.

બોધપાઠ ૮ મો.

પુરુષવાચક સર્વનામોને માટે વપરાતા ઉપસર્ગો.

Prefixes used for the Personal Pronouns.

૩૧. પુરુષવાચક સર્વનામ ન્યારે કોઈ સ્વાહીલી ક્રિયાપદની સાથે વાપરવામાં આવે ત્યારે તેને માટે ક્રૂત નીચે જણાવેલા પુરુષવાચક ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે લાગે છે, જેવાકે:—

અિકવચન.	બહુવચન.
ની હું I	હું અમે We.
ઉ (અથવા) ઊ તું (આનાથે 'તમે') You (sing.)	મ તમે You.
('મ્હુ' વર્ગ) આ (અથવા) યુ તે, તેણી He or she	વા તેઓ They.
('કી' વર્ગ) કી તે It	વી તેઓ They.
('મ્દી' વર્ગ) ઉ (અથવા) ઊ તે It	ધ (અથવા) ધી તેઓ They.

અમાં પહેલા તથા ખીજે પુરુષ હમેશાં 'મ્હુ' વર્ગનાં નામો અટલે કે પ્રાણીવાચકનામોને માટેજ વપરાય છે, અમે સાફ દેખીતું છે, માટે તેના વિષે અત્રે વધારે લખવાની જરૂર જણાતી નથી.

૩૨. ઉપલા સર્વનામોમાં ત્રીજા પુરુષ અિકવચન માટે વપરાતા આ તથા યુ પુરુષવાચક ઉપસર્ગોમાંથી છેલ્લા યુ ઉપસર્ગ ક્રૂત દર્શક સર્વનામને માટે તથા કો, મો, પો, તથા થી પાર્ટિકલ્સની સાથે ત્રીજો પુરુષ અિકવચન બતાવવા અર્થે વપરાય છે. (જૂઝ્મી કલમ ૧૬, ૯૪ તથા ૨૫૦); અિશિવાય યુ પુરુષવાચક અક્ષર (Personal syllable) સ્વાહીલીમાં કોઈકેજ વખત વપરાય છે, અને સાધારણ રીતે તેને ઠેકાણે હમેશાં આ ઉપસર્ગ આવે છે; જેમકે:—

આના અન્યુકા=તે પડે છે=He is falling.

૩૩. અમે પુરુષવાચક ઉપસર્ગ ન્યારે ક્રિયાપદ શિવાય અિકલા છુટક આવે ત્યારે તેઓના અર્થે “છ” ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ છે, છું, છો (is, am, are) હત્યાદિ જેવા થાય છે; જેમકે:—

(મીમી) ની મ્હુરી	હું ખૂબસુરત છું	I am beautiful.
(વેવે) ઉ મ્વીયુ	તું આળસુ છે.	You (sing.) are idle.
(વીતાયુ) વી વીપીઆ	તેઓ (ગ્રાપડીઓ) નવી છે.	They (the books) are new.

અન્યાસપાઠ ૧૦ મો.

પુરુષવાચક ઉપસર્ગોને લગતાં વાક્યો.

Phrases illustrating the Personal Prefixes.

મ્દી હુઉ ઉ મોગો	આ ઝાડ નાનું છે.	This tree is small.
મેન્ડે ઉલે ઉ મ્દુપી	વેલી ખજૂરી ટુંકી છે.	That date tree is short.

ભાષામાં ઉપર કહી ગયા પ્રમાણે જે એકજ શબ્દ વિષે બોલતા હોઈએ તો એકજ વચન વાપરવું અને માનાર્થે કદી બહુવચન વાપરવું નહિ, તોપણ પ્રસંગ પ્રમાણે તેવો અર્થ થઈ શકે છે. માટે નીચેના અભ્યાસપાઠમાં આપેલાં વાક્યોમાં જે ટેકાણે ખીજી પુરૂષ એકવચન “વેવે” આવશે તે ટેકાણે તેનો ગુજરાતીમાં અર્થ કોઈ વામત એકસરખી રીતે હું કરેલ હશે અને કોઈ ટેકાણે માનાર્થે તમે લખેલ હોય તો તેથી બહુવચન સમજવું નહિ અને તેના ઇંગ્લિશ અર્થમાં ખીજી પુરૂષ એકવચનને માટે “thou” ને બદલે હમેશાં “you (sing.)” વાપરવામાં આવશે.

અભ્યાસપાઠ ૯ મો.

પુરૂષવાચક સર્વનામને લગતાં વાક્યો.

Phrases illustrative of the Personal Pronouns.

મીમી મ્પાલી	હું વિક્રાળ છું, હું આરીણી છું	I am fierce.
વેવે મ્પુપી	તું ઠીંગણો છે (માનાર્થે, તમે ઠીંગણો છો)	You (sing.) are short.
યેયે મ્પૂબા	તે મોટો છે.	He is big.
વામ્મા વોડોગો	તેમ્મા નાના છે.	They are young.
સીસી વાઝીટા	અમે ભારે ઠેમ્મે (વજનમાં)	We are heavy.
બીબી વામ્પૂબા	તમે મોટા છો.	You are big.
(વીઆહું) હીવી વીપીઆ	તેમ્મા (ઝોડા) નવા છે	They (shoes) are new.
(વીઆહું) વીલે વીપીઆ		
(કીહું) હીકી કીનેને } (કીહું) કીલે કીનેને }	તે (ચીજ) જડી છે	It (thing) is thick.
હીવી વીકુંકુંકું } વીલે વીકુંકુંકું }	તેમ્મા જૂનાં છે (ઝુંપડીયા, &c.)	They are old (huts, &c.)
હુંકું મ્નેને } હીલે મ્નેને }	તે જડું છે (ઝાડ, ઇત્યાદિ)	It is thick. (tree, &c.)
વામ્મા વાવીયુ	તેમ્મા આળસુ છે	They are idle.
હીવી વીપીયુ } વીલે વીપીયુ }	તેમ્મા પાકેલ છે.	They are ripe.
યેયે મોગો	તે નાનો છે, તેણી નાની છે	He or she is young.
યેયે મ્પાલી	તે વિક્રાળ છે, તે આરીણી છે	He is fierce.
મીમી મ્પીયુ	હું આળસુ છું	I am idle.
બીબી વાઉવીયુ	તમે અદેખા છો	You are jealous.
વામ્મા વાઝુરી	તેમ્મા ખૂબસુરત છે	They are beautiful.
હુંકું મ્પુપુ } હીલે મ્પુપુ }	તે ખાલી છે	It is empty.
યેયે મ્પુપી	તે ઠીંગણો છે, (અથવા) તે ઠીંગણી છે	He or she is short.
વેવે મ્પૂબા	તું મોટો છે (માન્યે “તમે મોટા છો”)	‘You (sing.) are great.
બીબી વોડોગો	તમે નાના છો	You are young.
મીમી મ્પુરી	હું ખૂબસુરત છું	I am beautiful.
વેવે મ્પાયા	તમે (તું) ખરાબ છો	You (sing.) are bad.

બોધપાઠ ૮ મો.

પુરૂષવાચક સર્વનામોને માટે વપરાતા ઉપસર્ગો.

Prefixes used for the Personal Pronouns.

૩૧. પુરૂષવાચક સર્વનામ ન્યારે કોઈ સ્વાહીલી ક્રિયાપદની સાથે વાપરવામાં આવે ત્યારે તેને માટે ક્રૂત નીચે જણાવેલા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે લાગેછે, જેવાકે:—

એકવચન.	બહુવચન.
ની હું	I
હું (અથવા) ઊ તું (આનાથે 'તમે')	You (<i>sing.</i>)
('મહુ ' વર્ગ) આ (અથવા) યુ તે, તેણી	He or she
('કી ' વર્ગ) કી તે	It
('મટી ' વર્ગ) ઉ (અથવા) ઊ તે	It
	હું અમે We.
	તમે You.
	તેઓ They.
	તેઓ They.
	હું (અથવા) હું તેઓ They.

અમેમાં પહેલા તથા બીજો પુરૂષ હમેશાં 'મહુ' વર્ગનાં નામો અમલે કે પ્રાણીવાચકનામોને માટેજ વપરાયછે એ સાફ દેખીતું છે. માટે તેના વિષે અત્રે વધારે લખવાની જરૂર જણાતી નથી.

૩૨. ઉપલા સર્વનામોમાં ત્રીજા પુરૂષ એકવચન માટે વપરાતા આ તથા યુ પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોમાંથી છે. જો કે ઉપસર્ગ ક્રૂત દર્શક સર્વનામને માટે તથા કો, મો, યો, તથા થી પાર્ટિકલ્સની સાથે ત્રીજો પુરૂષ એકવચન બતાવવા અર્થે વપરાયછે (જુઓ કલમ ૧૬, ૯૪ તથા ૨૫૦); એરિવાય યુ પુરૂષવાચક અક્ષર (Personal syllable) સ્વાહીલીમાં કોઈકજ વખત વપરાયછે, અને સાધારણ રીતે તેને ડેકાણે હમેશાં આ ઉપસર્ગ આવેછે; જેમકે:—

આના અન્યકા=તે પડેછે=He is falling.

૩૩. એ પુરૂષવાચક ઉપસર્ગ ન્યારે ક્રિયાપદ રિવાય એકલા છુટક આવે ત્યારે તેઓના અર્થ "છ" ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ, છે, છું, છો (is, am, are) હત્યાદિ જેવા થાયછે; જેમકે:—

(મીમી) ની મુરી	હું ખૂબસુરત છું	I am beautiful.
(વેવે) ઉ મીયુ	તું આળસુ છે	You (<i>sing.</i>) are idle.
(વીતાયુ) વી વીપીઆ	તેઓ (ચોપડીઓ) નવી છે	They (the books) are new.

અભ્યાસપાઠ ૧૦ મો.

પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોને લગતાં વાક્યો.

Phrases illustrating the Personal Prefixes.

મી હું ઉ મોગો	આ ઝાડ નાનું છે	This tree is small.
મેન્ડે ઉલે ઉ મુપી	તેલી ખજૂરી ટૂંકી છે	That date tree is short.

10. The thick chains are broken. 11. The chain has fallen. 12. The great chiefs are dead (or have died). 13. The little boy is dead. 14. That tall cocoanut tree has fallen. 15. The little comb is broken (or has been broken). 16. The cook has fallen down. 17. The (small) cup is broken. 18. These new cups are broken. 19. Two date trees are fallen (or have fallen). 20. Four doors are broken. 21. That drunkard has fallen. 22. Seven Europeans are dead. 23. Two fingers are broken.

બોધપાઠ ૧૦ મો.

પ્રશ્નાર્થક શબ્દો.

Interrogative words.

૩૬. સ્વાહીલી ભાષામાં પ્રશ્નાર્થક શબ્દો જેઓમાં પાછળથી કાંઈ પણ ફેરફાર થતો નથી એટલે કે જેઓને કોઈ ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય લાગતો નથી એવા પાંચ છે;—

નાની?	કોણ ?	Who ?
લીની?	ક્યારે ?	When ?
નીની?	શું ?	What ?
ગાની?	કયો ? કેવો ? કેવી જાતનો ?	What ? of what sort ?
વાપી ?	ક્યાં ? ક્યાંથી ?	Where ? where from ?

૩૭. જે પ્રશ્નાર્થક શબ્દોમાંથી ગાની, લીની અને વાપી હમેશાં પોતાની સાથે સંબંધ રાખનાર નામ અથવા ક્રિયાપદની પાછળ આવેછે; જેમકે;—

મનુ ગાની ?	{ કયો માણસ ? કેવો માણસ ? કેવી જાતનો માણસ ?	{ What man ? What sort of a man ?
કીકુ ગાની ?	{ કંઈ ચીજ ? કેવી ચીજ ? કેવી જાતની ચીજ ?	{ What thing ? What sort of a thing ?
આલી કુફા લીની ?	તે ક્યારે મરી ગયો ?	When did he die ?
આમે અન્યુકા વાપી ?	તે ક્યાં પડી ગયોછે ?	Where has he fallen ?

૩૮. સ્વાહીલી ભાષામાં પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ “શું” (What) ને માટે વારંવાર “નીની” અથવા ફક્ત “ની” પ્રત્યય પણ વપરાયછે; જેમકે;—

આના ફાંયાં નીની ?	તે શું કરેછે ?	What is he doing ?
આમે પાટાની ?	તેને શું મળ્યુંછે ?	What has he got ?
આમે ફાંયાંની ?	તેણે શું કરીધુંછે ?	What has he done ?

૩૯. પ્રશ્નાર્થક “શું” અથવા “કેમ” (What or how) શબ્દોના અર્થ દર્શાવવા અર્થે વળી ક્રિયાપદને જે પ્રત્યય નીચે પ્રમાણે લાગેછે;—

આમે પાટા જે ?	તેને કેમ જડ્યું ?	How did he get it ?
આમે અન્યુકા જે ?	તે કેમ પડી ગયો ?	How did he fall down ?
આમે સેમા જે ?	તેણે શું કહ્યું ?	What has he said ?

૪૦. પ્રશ્નાર્થકસર્વનામ “કયો”, “કઈ”, “કયું” (Which or what) ના અર્થ સ્વાહીલીભાષામાં વારંવાર પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોને પી પ્રત્યય લગાડવાથી થાયછે; જેમકે;—

મુ યુપી ?	કયો માણસ ?	Which man ?
વાહુ વાપી ?	કયા માણસો ?	Which men ?
મી ઉપી ?	કયું ઝાડ ?	Which tree ?
મીટી ઈપી ?	કયાં ઝાડો ?	Which trees ?
કીહુ કીપી ?	કઈ ચીજ ?	Which thing ?
વીહુ વીપી ?	કઈ ચીજો ?	Which things ?

૪૧. એ પ્રશ્નાર્થકસર્વનામ (કયો, કઈ, કયું) ની સાથે જ્યારે કોઈ નામ આવેલું નહિ હોય ત્યારે તે કોણે જે વર્ણનું નામ અધ્યાહાર્ય હોય તેનાં રૂપ પ્રમાણે વપરાતા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોને પી પ્રત્યય લાગેછે, જેમકે;—

ઉપી ?	કયું ? (ઝાડ ઇત્યાદિ)	Which ? (tree, &c.)
યુપી ?	કયો ? (માણસ ઇત્યાદિ)	Which ? (man, &c.)
વીપી ?	કઈ ? (ચીજો ઇત્યાદિ)	Which ? (things, &c.)

૪૨. ઉપર સમજાવેલા સઘળા પ્રશ્નાર્થક રાખેદની પાછળ જ્યારે કોઈ દરજ્જાકસર્વનામ આવે ત્યારે તેઓના અર્થમાં “છ ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ જે ઇંગ્લિશમાં હુ આ (to do) જાતનાં ક્રિયાપદના વર્તમાનકાળનાં રૂપ કહેવાયછે તેઓ લાગુ પડેછે; જેમકે;—

કીહુ ગાની હીકી ?	આ કેવી ચીજ છે ?	What sort of thing is this ?
વીહુ ગાની હીવી ?	આ કેવી ચીજો છે ?	What sort of things are these ?
નાની હુયુ ?	આ કોણ છે ?	Who is this ?
નાની હાવા ?	આ કોણ છે ?	Who are these ?
નાની ઝે હુયુ ?	આ ઘરડો માણસ કોણ છે ?	Who is this old man ?
નાની વાઝે હાવા ?	આ ઘરડા માણસો કોણ છે ?	Who are these old men ?

૪૩. સ્વાહીલીમાં પ્રશ્નાર્થકસર્વનામ અથવા કોઈપણ સર્વનામ જ્યારે કોઈ નામ કે વિશેષણની પૂર્વે આવે ત્યારે પણ તેના અર્થમાં વળી “છ” ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદનો સમાવેશ થઈ શકેછે (જુઓ કલમ ૨૪ મી); જેમકે;—

નીની કીઆપો ?	સોગન એ શું છે ?	What is an oath ?
કીટી કીપી આયા ?	કઈ ખુરશી ખરાબ છે ?	Which is the bad chair ?

ઇત્યાદિ.

અભ્યાસપાઠ ૧૨ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મુ ગાની હુયુ ? ૨. નાની મુ હુયુ ? ૩. યુપી મુ હુયુ ? ૪. મીરાલે ઈપી ?
 ૫. નાની ઝે હુયુ ? ૬. મુપા ગાની હુહુ ? ૭. વીટામ્બ વીપી ? ૮. વીહુગો ગાની ? ૯. મુગ્ગી
 ઉપી ? ૧૦. કીટી કીપી ? ૧૧. વીટી વીપી ? ૧૨. મોટો યુપી ? ૧૩. મીનાઝી ઈપી ?

૧૪. મેને ઉપી? ૧૫. નાની મેવી હુયુ? ૧૬. મીટી ગાની ઈલિ? ૧૭. મીટી ઈપી ઈલિ? ૧૮. મેનો ઉપી? ૧૯. મેજો ગાની હુહ? ૨૦. કિલીમાં કીપી? ૨૧. વીસીવા વીપી વીલિ? ૨૨. મસીયા ગાની? ૨૩. મીસીમાં ગાની ઈલિ? ૨૪. મેયુપી મ્હુરી? ૨૫. યુપી મ્હાન્ગા? ૨૬. મ્હાન્ગા યુપી? ૨૭. નાની મ્હાન્ગા?

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. આ કયો માણસ છે (કેવી જાતનો છે)? ૨. આ માણસ કોણ છે? ૩. આ કયો માણસ છે? ૪. કયાં તીરો? ૫. આ ઘરડો માણસ કોણ છે? ૬. આ કેવું હાડકું છે? (અથવા, આ હાડકું કેવું છે?) ૭. કઈ ચોપડીઓ? ૮. કેવાં છુતાનો? ૯. કઈ હોડી? ૧૦. કઈ ખુરસી? ૧૧. કઈ ખુરસીઓ? ૧૨. કયો છોકરો? ૧૩. કઈ નાજિયેરીઓ? (કયાં નાજિયેરનાં ઝોડો?) ૧૪. કઈ બજારી? ૧૫. આ પીલેલા કોણ છે? ૧૬. પેલાં શું ઝાડ છે? ૧૭. પેલાં કયાં ઝાડ છે? ૧૮. કયો હાથ? ૧૯. આ કેવી રમત છે? ૨૦. કઈ ટેકરી? ૨૧. પેલા કયા ટાપુઓ છે? ૨૨. કેવું કમનસીબ? ૨૩. પેલા કયા પર્વતો છે? ૨૪. કયો, ઘરડો માણસ ખૂબસુરત છે? ૨૫. દાક્તર કયો છે? ૨૬. કયો દાક્તર? ૨૭. દાક્તર કોણ છે?

ENGLISH TRANSLATION.

1. What man is this? 2. Who is this man? 3. Which man is this? 4. Which arrows? 5. Who is this old man? 6. What sort of a bone is this? 7. Which books? 8. What sort of buttons? 9. Which canoe? 10. Which chair? 11. Which chairs? 12. Which boy? 13. Which cocoanut trees? 14. Which date tree? 15. Who is this drunkard? 16. What trees are those? 17. Which trees are those? 18. Which hand? 19. What play is this? 20. Which hill? 21. What islands are those? 22. What misfortune? (what sort of a misfortune?) 23. What mountains are those? 24. Which old man is beautiful? 25. Which is the doctor? 26. Which doctor? 27. Who is the doctor?

અભ્યાસપાઠ ૧૩ મો.

ક્રિયાપદોનાં સામાન્યરૂપની ટીપ.

List of Infinitives of Verbs.

સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદનાં સામાન્યરૂપની નિશાની હમેશાં “કુ” હોયછે, (જુઓ કલમ ૩૪ મી.) વળી નીચે આપેલાં ધણાં ખરાં બધાં સામાન્યરૂપ ઇંગ્રેજી અક્ષરમાળા પ્રમાણે ગોઠવેલાં છે.

કુ કુઆલી	કબુલ કરવું, કબુલ રાખવું (કુ ઍક્સેપ્ટ)	To accept.
,, રાટાકી	તોહિમત મૂકવું (કુ ઍક્ચુઝ)	To accuse.
,, પરાતા	એકમત થવું (કુ ઍગ્રી)	To agree.
,, બડીલી(બદીલી)	બદલાવવું, બદલી નાખવું (કુ ઍલ્ટર)	To alter, to change.
,, સુમ્બુઆ	હરકત કરવી, હેરાન કરવું (કુ ઍન્નોય)	To annoy.
,, જુબુ	જવાબ આપવો (કુ ઍન્સર)	To answer.

કુ શ્રીકા	આવી પહોંચવું, પહોંચી જવું (કુ અરોધવું)	To arrive.
„ ઉલીકા	પૂછવું (કુ આસ્ક)	To ask.
„ અમકા	જાગવું, જાગી ઊઠવું (કુ અવેક્)	To awake.
„ ઝોગા	નાહાવું, સ્નાન કરવું (કુ બેધ)	To bathe.
„ ઝાઆ (ઝા)	ફળવંત હોવું, ફળવંત થવું (કુ બેઅર ફરે)	To bear fruit.
„ પીગા	મારવું, ઠોકવું (કુ ખીટ)	To beat.
„ ઝોરઆ	માંગવું, વિનંતિ કરવી (કુ બેગ)	To beg.
„ આન્ઝા	શરૂ કરવું, મંડવું, લાગવું (કુ ખીગિત)	To begin.
„ સડીકી	માનવું, ધત્તાર કરવો (કુ બિલીવ)	To believe.
„ બિમાં	{ કરડવું, ઈજા કરવી, ઈજા થવી, દંખવું }	{ (કુ બાઇટ) To bite, sting.
„ બુમાં	ફૂકવું, પવન લાગવો (કુ બ્લો)	To blow.
„ જીસીકુ	મગરૂરી કરવી (કુ બોસ્ટ)	To boast.
„ ચેમકા (ચેમ્કા)	ઊકળવું, ઊકાળવું (કુ બોઇલ)	To boil.
„ ઝાલીવા	જન્મવું, પેદા થવું (કુ ખી બોર્ન)	To be born.
„ વેઝા	રાકવું, રાક્તિવાન હોવું (કુ ખી એબલ)	To be able.
„ બુન્ન	ભાંગી નાખવું (કુ બ્રેક)	To break.
„ લેઠા	લાવવું, આણવું (કુ બ્રિન્ગ)	To bring.
„ જોન્ગા	બાંધવું, ચણવું (ઈમારત બિગેરે) (કુ બિલ્ડ)	To build.
„ વાકા	બળવું (કુ બર્ન)	To burn (neut.)
„ ટેકેટો	બાળવું (કુ બર્ન)	To burn (act.)
„ ઝીકા	દાટવું (કુ બેરી)	To bury.
„ નુનુઆ	ખરીદવું (કુ બાઇ)	To buy, to purchase
„ હિટા	બોલાવવું (કુ કૉલ)	To call.
„ અન્ગાલીઆ	સંભાળ લેવી (કુ ટેકેરે)	To take care.
„ ટુન્ઝા	કોઈની સંભાળ લેવી (કુ ટેકેરે ઓફ)	To take care of.
„ ચુકુઆ	લઈ જવું, ઉપાડી લઈ જવું (કુ કેરી)	To carry.
„ પકીઆ	{ વહાણમાં માલ ચઢાવવો, માલ લઈ જવો }	{ (કુ લોડ આ શિપ) To load a ship,
„ કમાઠા	પકડવું, ઝાલવું (કુ કેચ ઓફ ઓફ)	to carry as cargo.
„ જોઈકા	બદલી જવું, બદલાઈ જવું (કુ ખી ચેન્જ)	To catch hold of.
„ ડન્ગાયાં	હગવું, છેતરવું, હગી લેવું (કુ ચીટ)	To be changed.
„ ટકુતા	ચાવવું (પાન, સોપારી વગેરે) (કુ ચ્યુ)	To cheat.
„ ચગુઆ	પસંદ કરવું (કુ ચૂઝ)	To chew.
„ પીગા મઝીજી	તાળિ ઝા પાડવી (કુ ક્લેપ હિંડ્સ)	To choose.
„ સોશીરા	સાફ કરવું. (કુ ક્લીન)	To clap the hands.
„ પાન્ડા (પાન્ડા)	ચઢવું, ઉપર ચઢવું (કુ ક્લાઇમ અપ)	To clean.
„ કુસાંયાં (કુસાઈઆ)	ઝમેકું કરવું (કુ કલેક્ટ)	To climb up.
„ રડી	{ પાછા ફરવું, પાછા મળવું }	{ (કુ કમ બેક, ટુ ગો) To collect, to gather
	{ પાછા આવવું, પાછા જવું }	{ બેક, ટુ રિટર્ન } To come back, to go back, to return.

કુ કચીઆ	નજદીક આવવું	(કુ કમ નીઅર)	To come near.
,, કચીખીઆ	(કાના) નજદીક આવવું	(કુ કમ નીઅરેડું)	To come near to.
,, ટોકા	નીકળવું	(કુ કમ આઉટ)	To come out, to go
,, શીન્ડા(શીન્દા) છતી લેવું		(કુ કોન્કર)	To conquer. [out.
,, પીકા	રાંધવું	(કુ કુક)	To cook.
,, કોહોઆ	ઉધરસવું, ઉધરમ થવી	(કુ કહ)	To cough.
,, કુનીકા	ઢાંકવું	(કુ કવર)	To cover.
,, ઘુકા	ઝાળંગી જવું, પારઉતરવું	(કુ ક્રોસ ઓવર)	To cross over.
,, સેટા	ચગદીનાખવું, કચરીનાખવું	(કુ કરા)	To crush.
,, લીઆ	રડવું, રોવું	(કુ ક્રાઇ, કુ વીપ)	To cry, to weep.
,, લીમા	ખેડવું	(કુ કલ્ટિવેટ)	To cultivate.
,, પોયાં(પોઇંઆં) સાઈ કરવું, (માંદગીમાંથી)		(કુ ક્યુર)	To cure.
,, કાટા	કાપવું, કાપી નાખવું	(કુ કટ, કુ કટ ડાઉન)	To cut, to cutdown.
,, ચેટા	રમવું, રમત કરવી, નાચવું	(કુ પ્લે, કુ ડેન્સ)	To play, to dance.
,, પુન્યુઆ(કુન્યુઆ) ઝાંખું હોવું, કમી થવું		(કુ ડીક્રીઝ)	To decrease.
,, લીન્ડા(લીન્દા) બચાવવું, બચાવ કરવો		(કુ ડીફેન્ડ)	To defend.
,, કવીઆ	હીલ કરવી, વખત લગાડવો	(કુ ડીલે)	To delay.
,, કાના	ના કહેવું, નાકબુલ રાખવું	(કુ ડીનાઈ)	To deny.
,, હરીઆ	ભિગાડવું, ખરાબ કરવું	(કુ સ્પોઈલ)	To spoil.
,, હરીઆ	નાશ કરવો બગાડવું	(કુ ડિસ્ટ્રોય)	To destroy.
,, છીઆ (છીઆ) ખોદવું		(કુ ડિગ)	To dig.
,, ગવાંયાં(ગવા, આ) વેઢ્યી નાંખવું, વેઢ્યી લેવું		(કુ ડિવાઈડ)	To divide.
,, ફાંયાં (ફાઆ) કરવું, બનાવવું		(કુ ડો, કુ મેક)	To do, to make.
,, ફેકોટા	ધસેડવું, ધસડી ત્રાઈ જવું	(કુ ડ્રો)	To drag.
,, ઘુટા	ખેચવું, તાણવું	(કુ ડ્રો)	To draw.
,, પીગા મ્પ્ટારી	લીટી દોરવી, લીટી આંકવી	(કુ ડ્રો આ લાઈન)	To draw a line.
,, ટેકા માછ	પાણી ભરવું, પાણી સોંચવું વિ	(કુ ડ્રો વોટર)	To draw water.
,, ઝોટા	સ્વપ્ન આવવું, ઓઆખઆવ-	(કુ ડ્રીમ)	To dream.
,, કુકુટા	હાંકી કાઢવું, ધકા મારી કાઢવું	(કુ ડ્રાઈવ અવે)	To drive away.
,, કઉકા	સકાવવું, સમાઈ જવું	(કુ ડ્રાઈ, ટુગેટ ડ્રાઈ)	To dry, to get dry.
,, અનીકા	સકાવવાને સૂકવું	(કુ પુટ આઉટ ટુ ડ્રાઈ)	To put out to dry.
,, માગા	ખાલી કરવું, રોળી નાંખવું	(કુ એમપ્ટિ આઉટ)	To empty out.
,, હરિા (ફીરા) છોડે આવવો, પુર્ણ થવું		(કુ સ્પિલ)	To spill. [ed.
,, હન્ગીઆ	દાખલ થવું, અંદર આવવું	(કુ એન્ડ)	To end, to be finish-
,, ઝમ્પીઆ	દાખલ થવું, અંદર આવવું	(કુ એન્ટર)	To enter. [saved.
,, ઝમ્પીકા	નાહામીજવું, બચીજવું બચવું	(કુ એન્ડેપ)	To escape, to be
,, ઝમ્પેટા	સમજાવવું	(કુ એક્સપ્લેન)	To explain.
,, પુન્યુકા	{ ઘટીજવું, ઝાંખું થઈ પડવું, કમી થવું	{ (કુ ફોલ શોર્ટ) (કુ બિકમ લેસ)	{ To fall short. To become less.

કુ અન્યુકા	પડવું, પડીજવું	(ટુ ફોલ)	To fall, to fall down.
કુન્ગા	ખાંધવું, ખંદકરવું	(ટુ ફેસન)	To fasten.
કુન્ગા	ખંદકરવું, ઠોકવું (ખારણાવિગેરે)	(ટુ શટ)	To shut.
કુમ્મિગોપા	ભિહિવું, ધારતી ખાવી	(ટુ ફીયર)	To fear.
લીરા	ખવરાવવું	(ટુ ફીડ)	To feed.
પીગાતા	લડવું, મારામારી કરવી	(ટુ ફાઇટ)	To fight.
પ્માના	જોવું, જડવું, મળવું	(ટુ સી, ટુ ફાઇન્ડ)	To see, to find.
માલીઝા	પુર કરવું, અંતલાવવો	(ટુ ફિનિશ)	To finish.
કાઝા	જોડી દેવું, ખરાખર ખેરવું કરવું	(ટુ ફિક્સ)	To fix.
રખા	ઉડવું, ઉડીજવું	(ટુ ફ્લાઈ)	To fly.
કુન્ગા	ધડીવાળવી, ખેવડું કરવું [જવું (ટુ ફોલ્ડ)		To fold.
કુઆરા	પાછળ પાછળ ચાલવું, પછવાડે	(ટુ ફોલો)	To follow.
ગોમ્મિઝા	મનાઈ કરવી	(ટુ ફોર્બિડ)	To forbid.
સહાઉ (સહાઓ)	ભૂલીજવું, વીસરીજવું	(ટુ ફોર્ગેટ)	To forget.
સમેહે	માફ કરવું	(ટુ ફોર્ગિવ)	To forgive.
પાટા	જડવું, મળવું	(ટુ ગેટ)	To get.
લેવા	પીવેલા હોવું, છાકટ થવું	(ટુ ગેટ ડ્રન્ક)	To get drunk.
ટોકા	બહાર નીકળવું	(ટુ ગેટ આઉટ)	To get out.
ખોન્દોકા	ઊઠવું, ઊભાથવું	(ટુ ગેટ અપ)	To get up.
રૂડી	પાછા જવું	(ટુ ગોબેક, ટુ રિટર્ન)	To go back, return.
ખોઝા	સડી જવું, ખરાબ થઈ જવું	(ટુ ગો બેડ, ટુ રોટ)	To go bad, to rot.
ખેન્ડા, ખેનેન્ડા (જકવેન્દા)	જવું <small>This is one of the irregular verbs.</small>	(ટુ ગો)	To go.
ટન્યુલીઆ	આગળ આગળ ચાલવું, પ્ર- [મુખે ચાલવું	(ટુ ગો ખીફોર)	To go before, to go
પીટા	વટાઈ જવું, પાસેથઈને જવું {	(ટુ પાસ, ટુ ગો બાય)	To pass, to go by.
થુકા	નીચે આવવું, નીચે ઉતરવું	(ટુ ગો ડાઉન, ટુ કમ)	To go down, to come
સાગા	દળવું, પીસવું	(ટુ ગ્રાઇન્ડ) [ડાઉન	To grind. [down.
લીન્ડા (લીન્દા)	ચોકી કરવી, બચાવકરવો	(ટુ ગાર્ડ, ટુ ડિફેન્ડ)	To guard, to defend.
કુરુ	હાનિ કરવી, નુકસાની પહોંચા-	(ટુ હાર્મ)	To harm.
ચુકીઆ	ધિક્કારવું, તિરસ્કારવું [ડવી	(ટુ હેટ)	To hate.
સિકીઆ	સાંભળવું,	(ટુ હીયર)	To hear.
સીકીઆ	સમજવું	(ટુ અન્ડરસ્ટેન્ડ)	To understand.
સમડીઆ	મદદકરવી, ટેકો આપવો	(ટુ હેલ્પ)	To help.
(સંધીડીઆ)			
શીઆ	સંતાડવું, છુપાવવું	(ટુ હાઇડ)	To hide.
ખિશીઆ (ખિશા)	અટકાવ કરવો [પડાવવું	(ટુ હિંડર)	To hinder.
ટવેકા	ઊંપર ચઢાવવું, ઊંપર ખેંચવું, ઊ-	(ટુ હોઇસ્ટ)	To hoist.
શીકા	પકડવું, જાલીરાખવું, ધરવું	(ટુ હોલ્ડ)	To hold.

કુ ઊમા	ઈજા કરવી, દુઃખ દેવું, ઈજા થવી (કુ હર્ટ, કુ પેન)	To hurt, to pain.
,, ઊન્ના	જોડી દેવું, સાંધી દેવું (કુ જોઇન)	To join.
,, અમુઆ (હુડ્જ)	ઈન્સાફ કરવો (કુ જજ)	To judge.
,, રૂઆ	કુદવું, નાચવું, ઉડવું, કેકવું (કુ જમ્પ)	To jump, to fly.
,, પીગા ઠોકે	લાત મારવી (કુ કિક)	To kick.
,, ઊઆ	કતલ કરવું, મારી નાખવું (કુ કિલ)	To kill.
,, છીન્ન (ગ્રીન)	હલાલ કરવું, (ખાવા સાર) કત- (કુ કિલ ફોર ફૂડ)	To kill for food.
,, જુઆ	જાણવું, ખબર હોવી [લ કરવું (કુ નો)]	To know.
,, ચેકા	હસવું (કુ લાફ)	To laugh.
,, છુકુન્ઝા	શીખવું, જ્ઞાન મેળવવું (કુ લર્ન)	To learn.
,, આઆ	છોડી દેવું, ચૂકી દેવું [લેવી (કુ લીવ)]	To leave.
,, આગા	રજા માગવી, (કોઈની) રજા (કુ ટેક લીવ ઓફ)	To take leave of.
,, ધનુઆ	ઊપાડવું (કુ લિફ્ટ અપ)	To lift up.
,, સિકીલીઝા	સાંભળવું, ધ્યાન આપવું (કુ લિસન)	To listen.
,, તઝામાં	જેવું, નિહાળવું (કુ લુક) [ફોર]	To look. [search for.
,, ટકુટા	શોધવું, શોધી કાઢવું (કુ લુક ફોર, કુ સર્ચ)	To look for, to
,, લેગેઝા	ઢીલું કરવું, મોઢળું કરવું (કુ લુઝન)	To loosen.
,, પોટેઆ	ખોવાઈ જવું, ચુમ થવું (કુ ખી લોસ્ટ)	To be lost. [prefer.
,, પેન્ઢા	ઇચ્છવું, આહાવું, પસંદ કરવું (કુ લવ)	To love, to like, to,
,, શુરા	નીચે ઉતારવું (કુ લોવર)	To lower, to lower down.
,, ફાંયાં (કાન્આ, અથવા ફાઈઝા)	કરવું, બનાવવું (કુ મેક, કુ ડુ)	To make, to do.
,, ઝોઆ	પરણવું, વિવાહ કરવો (કુ મેરી)	To marry (a wife).
,, પીમા	માપવું, ભરવું, માપણુ કરવી (કુ મેઝર)	To measure.
,, ઝોનાના	મળવું, ભેગા થવું (કુ મીટ)	To meet.
,, કુટા	સાથે મળવું, (કોની સાથે) ભેગા થવું (કુ મીટ ઉવિથ)	To meet with.
,, ચેલુકા	પીગળવું, પીગળી જવું [જવું (કુ મેલ્ટ)]	To melt.
,, કોસા	ભૂલ કરવી, ખતા કરવી, ચૂકી (કુ મિસ્ટેક, કુ બ્લંડર)	To mistake, to blunder, to miss.
,, ચન્ગાયાં	ભેળવું, મેલવણી કરવી (કુ મિક્સ)	To mix.
,, અમુર	હુકમ કરવો, ફરમાસ કરવી (કુ ઓર્ડર)	To order.
,, અ	ડવા, (વિન્દવા) ઊથલાવવું, ઊંધુ વાળવું (કુ ઓવર ટર્ન)	To overturn.
,, માગા	મા (લીક) દેણદાર હોવું, કરજવાન હોવું (કુ ઓવ)	To owe, to be in-
ધરિા (કુ)	આપવું (પગાર, કરજ વગેરે) (કુ પે)	To pay. [debted.
લીવું ધન્ગીઆ	ચુંટવું, ચુંટીલેવું, વીણી લેવું (કુ પિક અપ)	To pick up.
પા મિકાકા		
કોઠા મેલઝા	સરેંટી કાઢવું, પસંદ કરવું { (કુ પિક આઉટ), (કુ સિલેક્ટ)	To pick out. To select.
આ	{ ધકા કરાખવું (કુ પ્લેસ, કુ કીપ)	To place, to keep.

ક્ર પેન્દ્રેઝા	ખુશી કરવું	(કુ ખીઝ)	To please.
„ મિમીનો	રેડવું, ઝોતવું	(કુ પોર)	To pour.
„ સીકુ	વખાણુ કરવા, વખાણવું	(કુ પ્રેઝ)	To praise.
„ ઝોમખા	વિનંતિ કરવી, પ્રાર્થના કરવી	(કુ પ્રે)	To pray.
„ ફાનીકીવા	આખાથ વડું	(કુ પ્રોરપર)	To prosper.
„ પુટા	ઝેચવું, તાણવું	(કુ પુટ)	To pull.
„ મુકુમા	ધક્કો મારવો, હેલવું, હડસેલવું	(કુ પુરા)	To push.
„ ડીઆ	નાખવું, મેલવું	(કુ પુટ ધનુટુ)	To put into.
„ વાઆ	પેહેરવું [ખવું	(કુ પુટ ઓન)	To put on (clothes, &c.)
„ ઝીમાં	ઝોલવી નાખવું, ઝુલવી ના-	(કુ પુટ આઉટ)	To put out (a light).
„ ગોમખાના (ગોમખાના) }	કલ્હમ્મો કરવો	(કુ ક્વોરલ)	To quarrel.
„ સોમા	વાંચવું	(કુ રીડ)	To read.
„ પોકેઆ	લેવું, મેળવવું,	(કુ રીસીવ)	To receive.
„ કટાઆ	ના પાડવી, ના કહેવું	(કુ રિક્ઝુઝ)	To refuse.
„ જુટા	દિલગીર થવું, દિલગીરી કરવી	(કુ રીગ્રેટ)	To regret.
„ પુરાહી	ખુશી થવું	(કુ રીજોઈસ)	To rejoice.
„ સલીઆ	બાકી રહેવું, વધી પડવું	(કુ રીમેન ઓવર)	To remain over.
„ કુમ્મુકા	યાદ રાખવું, સંભારવું	{ (કુ રિમેમ્બર), (કુ રીકલેક્ટ) }	To remember. To recollect.
„ કુમ્મુશા	યાદ આપવું, યાદ દેવરાવવું	(કુ રીમાઇન્ડ)	To remind.
„ પુમ્મીકા	આરામ લેવો, વિરામો લેવો	(કુ રેસ્ટ)	To rest.
„ રીડી	પાછા આવવું, પાછા જવું	(કુ રિટર્ન)	To return (ncut.)
„ રીડીશા	પાછું આપવું, પાછું વાળવું	(કુ રિટર્ન, કુ ગિવ બેક)	To return, to give back.
„ ઝોઝા	સેકવું, બુંજવું, તળવું	(કુ રોસ્ટ)	To roast, to fry.
„ ઝોઝા	સડી જવું, બગડી જવું	(કુ રોટ)	To rot, to go bad.
„ વીરીન્ગા	ગોળ થવું, ગોળ હોવું	(કુ બી રાઉન્ડ)	To be round.
„ મુગુઆ	ધસવું, માંજવું, સાફ કરવું	(કુ રખા કુ ક્લીન્ઝ)	To rub, to cleanse.
„ પીગા મ્મીઆ દોડવું		(કુ રન)	To run.
„ કિમ્પીઆ	નાહાસી જવું, બાગી જવું	(કુ રન અવે, કુ ફ્લી)	To run away, to flee.
„ સેમા	કહેવું, વાતચીત કરવી	(કુ સે, કુ ટોલ્ક)	To say, to talk.
„ ટવાંયાં	વિખેરી નાખવું, ચુંથી નાખવું	(કુ સ્કેટર)	To scatter.
„ કુના	નખડિયાં પાડવાં, વિખેડવું	(કુ સ્ક્રેચ)	To scratch.
„ પેલકા	મોકલવું, મોકલી દેવું	(કુ સેન્ડ)	To send.
„ શોના	સીવવું	(કુ સો)	To sew.
„ ટિકીસા	હલાવવું, ધુણાવવું	(કુ શેક)	To shake.
„ જોઆ	હળમત કરવી, ઘેડવું	(કુ શેવ)	To shave.

કુ ઝાંઝેશા	બતાવવું, દેખાડવું	(ટુ શો)	To show.
„ ઇચ્છા(ઈચ્છા) ગાવું, ગાયન કરવું		(ટુ સિન્ગ)	To sing.
„ ઝામા	ડુબવું, ડુખીજવું	(ટુ સિન્ક, ટુ ડ્રાઉન)	To sink, to drown.
„ કા (કાચ્છા)	બેસવું, રહેવું	(ટુ સિટ, ટુ રિમેઇન)	To sit, to remain.
„ કાકી ઠોકો	બેસી રહેવું, બેસી જવું	(ટુ સિટ ડાઉન)	To sit down.
„ પીગા કોણી	થપડ મારવી, લપડાક મારવી	(ટુ સ્લેપ)	To slap, to box the
„ લાલા	ઝૂવું, ઝૂઈ રહેવું	(ટુ સ્લીપ)	To sleep. [ear.
„ નુખા	વાસ નીકળવો, વાસમારવો	(ટુ સ્મલ)	To smell (neut.)
„ સિત્રી ઠીકા	દિલગીર થવું, દિલગીર હોવું	(ટુ ખી સૉરી)	To be sorry.
„ નેના	બોલવું	(ટુ સ્પીક)	To speak.
„ ટુમી આં	ખરચવું, વાપરવું	(ટુ સ્પેન્ડ, ટુ યુઝ)	To spend, to use.
„ માગા	ઢોળવું, ટોળી નાખવું	(ટુ સ્પિલ)	To spill.
„ પસુઆ	ચીરવું, ચીરી નાખવું	(ટુ સ્પિલટ)	To split.
„ ઝમેનેઆ	ફેલાવું, પસરાવું, પથરાઈ જવું	(ટુ સ્પ્રેડ)	To spread.
„ સિમામાં	ઉભવું, ઉભારેહેવું	(ટુ સ્ટેન્ડ)	To stand.
„ ટેશા	પૂરું પડવું, પૂરું હોવું	(ટુ સફિસ)	To suffice.
„ ટેશેઆ	આશ્ચર્ય ઉપજાવવું	(ટુ સરપ્રાઇઝ)	To surprise.
„ હુન્યુકા	ઘેરી લેવું, ચોતરફ આવી રહેવું	(ટુ સરાઉન્ડ)	To surround.
„ ફગીઆ	વાસીંદુ કાઢવું, ઝાડવું	(ટુ સ્વીપ)	To sweep.
„ વીચ્છા	ઝૂલ આવવું	(ટુ સ્વેલ)	To swell.
„ ટવા(ટવાઆ) લેવું		(ટુ ટેક)	To take.
„ ટોઆ	લઈ જવું, લઈ લેવું	(ટુ ટેક અવે)	To take away.
„ વુઆ	લૂગડાં ઉતારવાં	(ટુ ટેક ઓફ ક્લોઝ)	To take off clothes.
„ ઝ્માન્ન	ચાખવું, સ્વાદ લેવો	(ટુ ટેસ્ટ) [દઝ]	To taste.
„ હુન્ડીશા(હન્ડીશા) શિખવવું		(ટુ ટીચ)	To teach.
„ ટાટુઆ	ફાડવું, ફાડી નાખવું	(ટુ ટેર)	To tear.
„ ટાટુકા	ફાટી જવું	(ટુ ખી ટૉર્ન)	To be torn.
„ રારેઆ	ટુકડે ટુકડાકરવા, ફાડીનાખવું	(ટુ ટેર ઇન પીસીસ)	To tear in pieces.
„ અમ્પીઆ or (અમ્લીઆ))	કેહેવું	(ટુ ટેલ)	To tell.
„ ધાની	વિચારવું, ખ્યાલ કરવો	(ટુ થિન્ક, ટુ સપોઝ)	To think, to sup- [pose.
„ ટુપા	પ્રેંકવું, કેંકી નાખવું	(ટુ થ્રો)	To throw.
„ ટુન્ગા	બાંધવું	(ટુ ટાઈ, ટુ બાઈન્ડ)	To tie, to bind.
„ ચોકા	થાકીજવું, કેંટાળી જવું	(ટુ બીકમ ટાયર્ડ)	To become tired.
„ ચુસા	અડવું, સ્પર્શ કરવો	(ટુ ટચ)	To touch.
„ સરીરી	સફર કરવી, મુસાફરી કરવી	(ટુ ટ્રેવલ)	To travel.
„ જરીજુ	અજમાવવું, તજવીજ કરવી	(ટુ ટ્રાઈ)	To try.

કુ ઘેઠા	બદલાવવું, ફેરવી નાંખવું (કુ ટર્ન)	To turn (act.)
„ ઘેઠા	બદલવું, બદલીજવું, ફરવું (કુ ટર્ન)	To turn (neut.)
„ કુનુઆ	{ ઊઘાડવું, ખોલવું ઢાંચું, ચોપડી, પાના વિગેરે }	(કુ ઓપન) To open, to uncover
„ કુનુઆ } „ કુનુવા }	{ ઊઘાડવું, ખોલવું, છોડવું (ખરણ), ખાપેલા માથાને વિગેરે }	(કુ ઓપન) To open, to unfasten
„ સિકીઆ	સમજવું, સાંભળવું { (કુ અન્ડરસ્ટેન્ડ, કુ હીયર.) }	To understand. To hear.
„ ટુમીઆ	વાપરવું, ઉપયોગમાં લેવું (કુ યુઝ)	To use.
„ ન્ગોળ (અંગોળ)	રાહનેવી, થોપવું (કુ ઉવેટ)	To wait.
„ ટેમ્પેઆ (ટમ્પેઆ)	{ ચાલવું કરવા જવું, સેહેલ કરવા જવું }	(કુ ઉવૉક) To walk. (કુ ટેક આ ઉવૉક) To take a walk.
„ ટાકા	{ ખપ હોવે, જરૂર હોવી, માંગવું }	(કુ ઉવૉન્ટ) To want.
„ ઓરાા (કોરાા)	ધોવું, ધોઈ નાંખવું (કુ ઉવાશ)	To wash.
„ કુટા	લૂછી નાંખવું, લૂછવું (કુ ઉવાઈપ)	To wipe.
„ તાળયુ (તાઆળયુ)	તાળુખ થવું, અજબ થવું (કુ ઉવન્ડર)	To wonder
„ અયુકુ (અયુકુ)	ભક્તિ કરવી, ભજવું (કુ ઉવરશિપ)	To worship.
„ અન્દીકા	લખવું (કુ રાઈટ)	To write.

બોધપાઠ ૧૧ મો.

ક્રિયાપદનાં કાળ.

The Tenses of Verbs.

૪૩. સ્વાહીલીભાષામાં જેમ પુરુષવાચક સર્વનામને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે ઉપસર્ગો લગાડવામાં આવેછે, તેમજ સ્ત્રીના કાળને વાસ્તે પણ ઉપસર્ગો વપરાયછે, જે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરુષવાચક કર્તર ઉપસર્ગોની પાછળ મુકાયછે. (જૂઓ કલમ ૫૦ મી).

૪૫. સાદોવર્તમાનકાળ (Indefinite present tense) દર્શાવવા માટે સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની પૂર્વે આ ઉપસર્ગ લાગેછે, પણ આ ઉપસર્ગ જાતે સ્વર હોવાથી વાક્યના પુરુષ વાચક ઉપસર્ગોમાં થોડો ફેરફાર થાયછે માટે એ કાળને વિષે પાછળથી અંતરેકે સ્વરાક્ષરોથી વર્તો ફેરફાર બતાવી ગયા પછી પૂરતી રીતે સમજાવવામાં આવશે (જૂઓ કલમ ૬૪ મી).

એ સાદોવર્તમાનકાળને બદલે જંગમ્બાર બંદરના ઘણા જોડો વારંવાર આલુવર્તમાન કાળ વાપરેછે, અને તે બંનેના અર્થ એકસરખા ગણેછે.

૪૬. આલુવર્તમાનકાળ (The present imperfect or the continuous present tense) સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરુષવાચક કર્તર ઉપસર્ગોની પાછળ ના ઉપસર્ગ ઉમેરવાથી થાયછે, જેમકે;—

નીનાપેન્દા	હું આહુંહું	I am loving.
ટુના પેન્દા	અમે આહિયે છિયે	We are loving.

૪૭. ભૂતકાળને વાસ્તે ક્રિયાપદની પૂર્વે લી અથવા આલી ઉપસર્ગ વપરાય-

છે, પણ તેઓમાંના આલી ઉપસર્ગોના પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી વાક્યમાં થોડો ફરકાર થાયછે, માટે આલી ઉપસર્ગ વિષે પાછળથી સ્વરાક્ષરોને લગતી હકીકત આવી ગયા પછી કેહેવામાં આવશે (જુઓ કલમ ૧૪). આ પાઠમાં ફક્ત લી ઉપસર્ગ ઉમેરવાથી થતો ભૂતકાળ બતાવેલછે જોમકે;—

નીલીપેન્ડા મેં આહું 'I loved.

ટુલીપેન્ડા અમે આહું We loved.

૪૮. ભવિષ્યકાળને વાસ્તે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરૂષવાચક કર્તરિ ઉપસર્ગોની પાછળ હમેશાં ટા ઉપસર્ગ વપરાયછે, જોમકે;—

નીટાપેન્ડા હું આહીરા I shall love (or like).

ટુટાપેન્ડા અમે આહીશું We shall love.

૪૯. ભૂતવર્તમાનકાળ દર્શાવવાઅર્થે સ્વાહીલીમાં મે ઉપસર્ગ વપરાયછે, અવિષે સર્વે હકીકત કલમ ૩૪ તથા ૩૫ માં કહી ગયા છિયે માટે અત્રે તેનાં વિષે કાંઈ વધારે કહેવાની જરૂર નથી, અમેવી જાતના ખીજા મિશ્રિતકાળ (The compound tenses) સ્વાહીલી ભાષામાં ઇંગ્રેજી ભાષાની માફક કેટલાક સહાયકારક ક્રિયાપદોની મદદથી બનેછે, જેઓના વિષે આગળ ચાલતાં કહેવામાં આવશે.

૫૦. હજી સુધી ફક્ત ઉપર જણાવેલા ચાર કાળ વિષે બોલી ગયા છિયે, તેઓની પૂરતી સમજ નીચેના ઉદાહરણોથી પડશે;—

પહેલો પુરૂષ એકવચન.

ચાલુવર્તમાનકાળ	*નીના પેન્ડા	હું આહુંહું	I am loving.
ભૂતકાળ	નીલી પેન્ડા	મેં આહું	I loved.
ભવિષ્યકાળ	નીટા પેન્ડા	હું આહીરા	I shall love.
ભૂતવર્તમાનકાળ	નીમે પેન્ડા	મેં આહુંછે	I have loved.

ખીજો પુરૂષ એકવચન.

ચાલુવર્તમાનકાળ	ઉના પેન્ડા	તું આહેછે	You (sing.) are loving.
ભૂતકાળ	ઉલી પેન્ડા	તેં આહું	You (sing.) loved.
ભવિષ્યકાળ	ઉટા પેન્ડા	તું આહીરો	You (sing.) will love.
ભૂતવર્તમાનકાળ	ઉમે પેન્ડા	તેં આહુંછે	You (sing.) have loved.

ત્રીજો પુરૂષ એકવચન.

ચાલુવર્તમાનકાળ	આના પેન્ડા	તે આહેછે	He (or she) is loving.
ભૂતકાળ	આલી પેન્ડા	તેણે આહું	He (or she) loved.
ભવિષ્યકાળ	આટા પેન્ડા	તે આહીરો	He (or she) will love.
ભૂતવર્તમાનકાળ	આમે પેન્ડા	તેણે આહુંછે	He (or she) has loved.

*નીના પેન્ડા અર્થમાં “ની” પહેલો પુરૂષ એકવચન કર્તરિ ઉપસર્ગ છે; “ના” ચાલુ વર્તમાન કાળ બતાવેછે; અને “પેન્ડા” ક્રિયાપદ છે. અર્થમાં વાંચ્યોના અર્થ વારંવાર સાદાવર્તમાનકાળ જેવા પણ ઘણા લોકો કરેછે, જોમકે;— નીના પેન્ડા = હું આહુંહું = I love.

શ્રીલો પુરુષ એકવચન.

“કી” વર્ગ.

ચાલુવર્તમાનકાળ	કીના અન્યુકા તે (ચીજ, વગેરે) પડેછે	It is falling.
ભૂતકાળ	કીલી અન્યુકા તે „ પડી	It fell, it fell down.
લવિષ્યકાળ	કીયા અન્યુકા તે „ પડશે	It will fall.
ભૂતવર્તમાનકાળ	કીમે અન્યુકા તે „ પડીછે	It has fallen.

શ્રીલો પુરુષ એકવચન.

“મટી” વર્ગ.

ચાલુવર્તમાનકાળ	ઉના અન્યુકા તે (ઝાડ, વગેરે) પડેછે	It is falling.
ભૂતકાળ	ઉલી અન્યુકા તે „ પડ્યું	It fell.
લવિષ્યકાળ	ઉયા અન્યુકા તે „ પડશે	It will fall.
ભૂતવર્તમાનકાળ	ઉમે અન્યુકા તે „ પડ્યુંછે	It has fallen.

મૂચના—એ સઘળા ઉદાહરણોમાં એકવચન રૂપ વાપરેલાછે તેમ્મને બહુવચનનાં રૂપ આપવાં હોય ત્યારે ક્રૂત પુરુષવાચક ઉપસર્ગો બદલાવીને બહુવચન માટે વપરાતા પુરુષવાચક ઉપસર્ગો વાપરવા (જૂઝ્મા કલમ ૩૧ મી); ન્મકે:—

હુના પેન્હા	અમે આહિયે છિયે	We are loving.
વાના પેન્હા	તેમ્મો આહેછે	They are loving.

હત્યાદિ.

અભ્યાસપાઠ ૧૪ મો.

ક્રિયાપદના કાળને લગતાં સ્વાલીલી વાક્યો.

Phrases illustrating the use of Tenses.

૧. નીમેકુઆલી. ૨. ઉઘારાટાકી. ૩. હુમેપટાના. ૪. વીટાબડીલી. ૫. વાટાસુખુઆ.
૬. નીલીજીયુ. ૭. ઈનાઅન્યુકા. ૮. કિપોકુ આનાઝ્માઆ. ૯. વાજીઆ. વાના ઉલીઝા.
૧૦. કિમોકો આનાઅઝા. ૧૧. હુટાઝ્માઆ. ૧૨. વીરામોટો વાટાઊમાં. ૧૩. વોટોટો વાના જી સીકુ. ૧૪. વોટોટો વાહને વામેઝાલીવા. ૧૫. વાજીન્યુ વામેનુનુઆ.
૧૬. રેલીનુનુઆ. ૧૭. વાઝે વાલીચેઝા. ૧૮. વાચુઆ વાનાપીગા માકોશી. ૧૯. મોટો આટા પાન્હા. ૨૦. મ્હુન્યુ આટા શીન્હા. ૨૧. મ્પીશી આમેલીકા. ૨૨. મસકોરા ઉલે ઉમેવુકા. ૨૩. વોટોટો હાવા વાટાલીઆ. ૨૪. વાટુમાં વાટાલીમા. ૨૫. વાજીકાઝી વાના ચેઝા. ૨૬. વાટુમાં વાખાયા વાલે વાના કવીઆ. ૨૭. વાટવાના વાલી છીઆ. ૨૮. આમે ક્રૂયાં (આમે ક્રૂાઈઆં). ૨૯. નીમેપીગા મીસ્ટાગી. ૩૦. કિટુન્યુ કીમેકઉકા. ૩૧. વાલેવી વાનાપીગાના. ૩૨. મીટી મીરેકુ. ઈલીઅન્યુકા. ૩૩. મ્પાટી ઉમે ઝ્માઝા. ૩૪. વાજીકાઝી વાના સાગા. ૩૫. ઉટાપીકા. ૩૬. નીના ટકુટા. ૩૭. મ્હે આમેઝ્માઆ. ૩૮. વાટાલીપા. ૩૯. હુલી એકિટિ. ૪૦. ઉનાસુકુમાં. ૪૧. નીનાસામાં. ૪૨. મ્પાહને આલીકટા (મ્પાહને આલીકટાઆ).
૪૩. મ્પુમાં આલીજીયુ. ૪૪. વાપગાઝી વાના પુઝીકા. ૪૫. વાટુમાં વાલે વામેટકા માજી. ૪૬. વાજીન્યુ મીતા વામે લેવા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં કબુલ કીધુંછે. ૨. તું તોહોમત મુકરો (માનાર્ય તમે તોહોમત મુકરો). ૩. અમે અંકમત થયા છીએ. ૪. તેઓ બદલી જશે (મીંજો, ખુરસીઓ, વગેરે “કી” વર્ગના શબ્દો). ૫. તેઓ દુઃખ દેશે (તેઓ કંટાળો આપશે). ૬. મેં જવાબ આપ્યો. ૭. તેઓ પોછે (ઝોડો હત્યાદિ “ઝી” વર્ગના શબ્દો). ૮. અંધળો માણસ ભીખ માંગેછે. ૯. જંગલી માણસો પૂછેછે. ૧૦. દરિયાઈ ઘોડો જાગેછે. ૧૧. અમે નાહાશું. ૧૨. માંચડો કરેડરો. ૧૩. છોકરાંઓ મગરૂરી કરેછે (અથવા છોકરાંઓ પોતાને વખાણેછે.) ૧૪. ચાર છોકરાં જન્મ્યાં છે. ૧૫. સાહેબલોકોએ ખરીદ કીધુંછે. ૧૬. તમે ખરીદ કીધું. ૧૭. ધરડા માણસો રમ્યા. ૧૮. ગોવાળિઆઓ તાળીઓ પાડેછે. ૧૯. છોકરો (ઊપર) ચઢશે. ૨૦. સાહેબલોક છુતી લેશે. ૨૧. રસોઈઆઓ રાંધ્યુંછે. ૨૨. પેલા કાશ્તો પાર ઉતરી ગયો છે. ૨૩. આ છોકરાંઓ રડશે. ૨૪. ગુલામો એડરો (એતર, વાડી, હત્યાદિ). ૨૫. ગોલીઓ રમેછે. ૨૬. પેલા ખરાબ ગુલામો ઢીલ કરેછે. ૨૭. ગુલામોએ ખાધું. ૨૮. તેણે કીધુંછે. ૨૯. મેં લીટીઓ દોરીછે. ૩૦. ફુંગળી (ખાજ) સૂકાઈ ગઈ છે. ૩૧. છાંકટા લોડેછે. ૩૨. જમાં ઝોડો પડી ગયાં. ૩૩. રોટલી ખરાબ થઈ ગઈ છે (સડી ગઈ છે). ૩૪. ગોલીઓ દળેછે. ૩૫. તું રાંધશે (માનાર્ય ‘તમે’ રાંધશે). ૩૬. હું શોધુંછું. ૩૭. ધરડો માણસ પરણ્યોછે. ૩૮. તેઓ આપશે (પેસા, પગાર, વગેરે). ૩૯. અમે ચુંટ્યું (અમે વીણ્યું). ૪૦. તું ધડકો મારેછે. ૪૧. હું વાગ્યુંછું. ૪૨. સરદારે નાપાડી. ૪૩. ગુલામે પસ્તાવા કીધો (ગુલામ દિલગીર થયો). ૪૪. સફરી હમાલો આરામ લેછે. ૪૫. પેલા ગુલામોએ પાણી ભર્યુંછે (સીંચ્યુંછે). ૪૬. જ સાહેબલોકો પીધેલાછે (પીધેલા થયાછે).

ENGLISH TRANSLATION.

1. I have accepted. 2. You (*sing.*) will accuse. 3. We have agreed. 4. They (the things, &c.) will alter. 5. They will annoy. 6. I answered. 7. They (the trees, &c.) are falling. 8. The blind man is begging. 9. The simpletons are asking. 10. The hyppopotamus is awaking. 11. We shall bathe. 12. The fleas will bite. 13. The children are boasting (or are praising themselves). 14. Four children have been born. 15. The Europeans have bought. 16. You bought. 17. The old people played. 18. The herdsmen are clapping (their) hands. 19. The boy will climb up. 20. The European will conquer. 21. The cook has cooked. 22. That caravan has crossed over. 23. These children will cry. 24. The slaves will cultivate. 25. The slave women are playing. 26. Those bad slaves are delaying. 27. The slaves dug. 28. He has done. 29. I have drawn lines. 30. The onion has got dry. 31. The drunkards are fighting. 32. The tall trees fell down. 33. The loaf has gone bad. 34. The female slaves are grinding. 35. You (*sing.*) will cook. 36. I am looking for. 37. The old man has married (a wife). 38. They will pay. 39. We picked up. 40. You (*sing.*) are pushing. 41. I am reading. 42. The chief refused. 43. The slave regretted. 44. The caravan porters are resting. 45. Those slaves have drawn water. 46. The six Europeans have got drunk.

બોધપાઠ ૧૨ મો.

કર્મણિવિભક્તિ તથા પુરૂષવાચક કર્મણિઉપસર્ગો.

The objective case and its personal prefixes.

પર. સ્વાહીલીમાં ગુજરાતીની માફક સાત વિભક્તિઓ છે, જેમાંની મુખ્ય ત્રણ છે. ૧. પ્રથમા અથવા કર્તરી ૨. દ્વિતીયા અથવા કર્મણિ અને ૩. પછી અથવા છત્રી વિભક્તિ; એ ત્રણ રિવાજ ખીજ સઘળી વિભક્તિ ઇંગ્રેજ ભાષાની માફક કોઈ નામયોગીય અથવા ક્રિયાપદનાં કોઈ રૂપથી દર્શાવાય છે. આ બોધપાઠમાં ખીજ એટલે કર્મણિ વિભક્તિ જે ક્રિયાપદનું કર્મ બતાવે છે તેના વિષે બોલિયે છે.

પર. જ્યારે ક્રિયાપદનું કર્મ કોઈ નામ હોય ત્યારે તેને કર્તાની માફક કોઈપણ ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય લાગતા નથી એટલે કે તેનાં અસલ રૂપમાં કરો ફરફાર થતાં નથી, જે મંદિ;—

મુઠુ આનાપીયા મુઠુ=માણસ માણસને મારે છે. A man is beating a man.

મટુમાં આલીપીયા મેટો=ગુલામ છેડકારને માર્યો A slave beat a boy.

પણ જ્યારે ક્રિયાપદનું કર્મ કોઈ પુરૂષવાચક સર્વનામ હોય ત્યારે તેને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વ નીચે આપેલા કર્મણિ ઉપસર્ગોમાંથી કોઈ પણ લાગે છે, જે હમેશાં ક્રિયાપદ તથા કાળના ઉપસર્ગની વચ્ચે આવે છે;—

એક વચન.

બહુ વચન.

પેહેલો પુરુષ	ની મને, હુંને	Me.	હું અમને, આપણને	Us.
ખીજો પુરુષ	કું તને, તુને	Thee.*	વા તમને	You.
ત્રીજો પુરુષ ("તુ" વગે)	મ તેને, તેણીને	Him or her.	વા તેઓને, તેમને	Them.
" ("તુ" વગે)	કી તેને	It.	વી તેઓને	Them.
" ("તુ" વગે) ઉ(અથવા)ઉ	તને	It.	ઈ (અથવા) ઈ તેઓને	Them.

પર. એ કર્મણિ ઉપસર્ગો કર્તાના પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોને ઘણે દરજ્જે મળતા આવે છે અને જે થોડા ફર છે તે માત્ર ખીજ તથા ત્રીજા પુરૂષના "તુ" વર્ગમાં છે (જુઓ કલમ ૩૧ મી); અને તે અને પુરૂષોનાં બહુવચન રૂપમાં ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે કર્મણિ ઉપસર્ગો એક સરખા છે તોપણ તેઓ બોલવાની ઢબ ઉપરથી તથા સમયઉપરથી પારખી કઢાય છે; એ સઘળા ઉપસર્ગો કર્મતરીકે વાક્યમાં કેવી રીતે વપરાય છે તે નીચેના ઉદાહરણથી પૂરતી રીતે સમજશે;—

એક વચન.

† આનાની પેન્ડા તે મને આહે છે. He is loving me (or he loves me).

* Thee એ શબ્દ ઇંગ્રેજીમાં માન વગરના હોવાથી તેને ડોકાણે હમેશાં સાનાર્યો "યુ" (You) વપરાય છે; તેથી જે ડોકાણે "તું અથવા તને" (Thou or thee) જેવો અર્થ બતાવવો હોય તે ડોકાણે ઇંગ્રેજીમાં અમે You (sing.) આ પ્રમાણે લખાયું.

† "આનાની પેન્ડા" એ વાક્યનું નીચે પ્રમાણે પૃથક્કરણ કરી બતાવ્યાથી વધારે ખુલ્લી રીતે સમજ પડશે;

"આ" ત્રીજો પુરૂષ એકવચન કર્તરિ ઉપસર્ગ છે, (તે, તેણી He or she).

"ના" આલુ વર્તમાનકાળ બતાવે છે, એ રૂપ વખતોવખત સાદા વર્તમાનકાળને ડોકાણે ઘણા લોકો વાપરે છે.

"તી" પેહેલો પુરૂષ એકવચન તથા કર્મણી ઉપસર્ગ છે (મને, હુંને me).

"પેન્ડા" ક્રિયાપદ છે, એનું સામાન્યરૂપ કું પેન્ડા (આહાલું To love).

એક વચન (આણું).

આનાકુ પેન્દા	તે તને આહેછે	He is loving you (sing).
આનામ પેન્દા	તે તેને (તણીને) આહેછે	He is loving him (or her).
(કી વર્ગ) આનાકી પેન્દા	તે તેને આહેછે (શાનને કા.)	He is loving it (a thing, &c.)
(મ્હી વર્ગ) આનાહ પેન્દા	તે તેને આહેછે (ઝડને કા.)	He is loving it (a tree, &c.)

બહુ વચન.

આનાકુ પેન્દા	તે અમને આહેછે	He is loving us.
આનાવા પેન્દા	તે તમને આહેછે	He is loving you.
આનાવા પેન્દા	તે તેઓને આહેછે	He is loving them.
(કી વર્ગ) આનાવી પેન્દા	તે તેઓને આહેછે (શાનને કા.)	He is loving them (things, &c.)
(મ્હી વર્ગ) આનાહ પેન્દા	તે તેઓને આહેછે (ઝડને કા.)	He is loving them (trees, &c.)

સૂચના—એ પુરૂષવાચક કર્મણિ ઉપસર્ગો તથા કલમ ૩૧ માં બતાવેલા કર્તરિ ઉપસર્ગો જ્યારે કોઈ સ્વરક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તેઓમાં થોડા ફરકાર કરવો પડેછે તે વિષે હવે પછી કહેવામાં આવશે (જુઓ કલમ ૧૪).

૫૪. એ બાધાનાં કોઈ વાક્યમાં ક્રિયાપદનું કર્મ આપેલું હોય તે છતાં પણ જો કર્મણિ ઉપસર્ગ વાપરવામાં આવે તો તે કર્મ તરફિ વાપરેલા શબ્દનો યુજરાતીમાં અર્થ કોઈ ચોક્કસ પ્રાણી પદાર્થ હોય તેવો થાયછે; એટલે કે ઇંગ્રેજી માં એ ચોક્કસપણેનો અર્થ બતાવવા સાર કર્મની પૂર્વે નિયમિત આર્ટિકલ અથવા ડિક્લિનિટ આર્ટિકલ થિ (The) મૂકેછે, અને તેનો અર્થ તે જોવા થાયછે, પરંતુ તે એટલો બધો યુર નહિ હોવાથી તેને યુજરાતીમાં વખતોવખત કાંઉસમાં મુકવામાં આવશે; જેમકે;—

આનાખીગા મ્હુ	તે માણસને મારેછે	He is beating a man.
આનાખીગા મ્હુ	તે (તે) માણસને મારેછે	He is beating the man.
આનાકાટા મ્હી	તે ઝાડ કાપેછે	He is cutting down a tree.
આનાકાટા મ્હી	તે (તે) ઝાડ કાપેછે	He is cutting down the tree.

૫૫. જ્યારે કોઈ દર્શકસર્વનામકે પુરૂષવાચક સર્વનામ ક્રિયાપદનું કર્મ હોય અથવા જ્યારે કર્મ કોઈ નામ હોય અને તેની સાથે દર્શકસર્વનામ આવેલું હોય ત્યારે સ્વાહીલીમાં બધાં કરી કર્મણિ ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે હમેશાં લાગેછે; જેમકે;—

આનાખીગા	તે તેને મારેછે	He is beating him.
આનાકાટા (મ્હી)	તે તેને (ઝાડને) કાપેછે	He is cutting it (the tree).
નીનાખીગા હુલે	હું તેને (પેલાને) મારુંછું	I am beating him (that person):
નીનાખીગા મ્હુ હુલે	હું તે માણસને મારુંછું	I am beating that man.
આનાકાટા મ્હી હુલે	તે આ ઝાડને કાપેછે	He is cutting down this tree.

એ પ્રમાણે “ડિક્લિનિટ” તથા “ઇનડિક્લિનિટ” આર્ટિકલ્સ વિષે જે ઉપર સમજાવ્યું છે તે શિવાય સ્વાહીલી બાધામાં હજી સુધી કાંઈ વધારે હકીકત બતાવવામાં આવી નથી.

અભ્યાસપાઠ ૧૫ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મ્હાલે ઉલીમ્પીગા. ૨. આનાચુકુઆ વીકાપો સીતા. ૩. ઉટાઈઆઆ મીકુપા
 ૪. નીમેમ્પોના કિટાયુ. ૫. નીમેકીમ્પોના કિટાયુ. ૬. વાહુ સીતા વાલીઉ સુકુમા મુમ્પી. ૭. મ્હા-
 લે આમેલેટા કીટી. ૮. મ્હાલે આમેકીલેટા કીટી. ૯. નીટાકીપાટા કીટી કીલે. ૧૦. નીમે
 કાટા કીઝીમે. ૧૧. નીમેકી કાટા કીઝીમે. ૧૨. નીમે ઉઆ વીરોમેટા સપ્પા. ૧૩. વાલીવા-
 મ્પોના વાગેની. ૧૪. ટુલીમ્પોના મકિનો. ૧૫. ટુલીઈમ્પોના મકિનો. ૧૬. ટુલીઈમ્પોના
 મકિનો ઇલે. ૧૭. આલીનીમ્પોએશા મ્પારી. ૧૮. મ્હાન્યો ઉમેમ્પોઝા. ૧૯. વાગેની વાલી-
 નેન્ગા વીઆન્ડા વીવીલી. ૨૦. મ્હાલીમાની મોગો આલીજીસીકુ. ૨૧. વામેલેટા વીહાન્ડા
 વીવીલી. ૨૨. વાહુ કુમી વાનહેકોટા મીઝીન્ગા મીખૂઆ મીવીલી. ૨૩. નીલીકુટા વોટોટો
 વાહતે. ૨૪. નીલીવાકુટા વોટોટો વાહતે. ૨૫. વોટોટો વાહતે વામેઝાલીવા. ૨૬. વાહુન્યુ વામે-
 કાટા મીનાઝી. ૨૭. મ્પીશી આમેઉચુન્ન મ્પુન્ગી હુઉ. ૨૮. કીનકાઝી આમેપાટા કિટાના
 કીઝી. ૨૯. વાહુન્યુ વામેમ્પૂઆ (મ+ઉઆ) મ્પીરી મ્વીવુ યલે. ૩૦. વાટુમાં વાપ્પાયા કુમી
 વાનારૂડી.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. તીર તેને વાચુ. ૨. તે છ છલ્લીમ્પા લઈ જાયછે. ૩. તું (તે) હાડકાં મુકીદેશે. ૪. મેં
 ચોપડી જોઈછે. ૫. મેં (તે) ચોપડી જોઈછે. ૬. છ માથુસોઅમે (તે) હોડીને હોલી. ૭. સરદાર
 પુરસી લાવ્યોછે. ૮. સરદાર (તે) પુરસી લાવ્યોછે. ૯. મને તે પુરસી જડશે. ૧૦. મેં ખૂચ
 (ખાટલીનો) કાપી નાખ્યોછે. ૧૧. મેં (તે) ખૂચ કાપી નાખ્યોછે. ૧૨. મેં માત આંચડને મારી
 નાખ્યાં છે. ૧૩. તેમ્પોઅમે (તે) પરદેશીઅને જોયા. ૧૪. અમે હાથ (પગ) જોયા. ૧૫. અમે
 (તે) હાથ જોયા. ૧૬. અમે તે (ચેલા) હાથ જોયા. ૧૭. તેણે મને લીટી ખતાવી. ૧૮. ખારણું સડી
 ગયુંછે. ૧૯. પરદેશીઅમે એ ઝૂંપડાં ખાંધ્યાં. ૨૦. તે નાના દ્વિભાષિઅમે મંગરૂરી કીધી
 (અથવા, પોતાનાં વખાણ કીધા). ૨૧. તેમ્પોઅમે એ ખાટલા આણ્યાછે. ૨૨. દેરા માથુસો એ
 મોટી તોપીને ધસડી લઈ જાયછે. ૨૩. હું ચાર છોકરાંને મળ્યો. ૨૪. હું (તે) ચાર છોકરાંને
 મળ્યો. ૨૫. ચાર છોકરાં જન્મ્યાં છે. ૨૬. સાહેબલોકોઅમે નાળિયેરીઅને કાપી નાખીછે.
 ૨૭. રસોઈઆઅમે આ (પાણીની) માટલી ભાંગી નાખીછે. ૨૮. ગુલામ છોકરીને મુંદર કાંસકી
 જડીછે. ૨૯. સાહેબલોકોઅમે ચેલા આજસુ રસોઈઆને મારી નાખ્યોછે. ૩૦. દેરા ખરાબ
 ગુલામો પાછા આવેછે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The arrow hit him. 2. He is carrying six matting bags. 3. You (sing.) will leave the bones.
4. I have seen a book. 5. I have seen the book.
6. Six men pushed the canoe (off). 7. The chief has brought a chair. 8. The chief has brought the chair.
9. I shall get that chair. 10. I have cut down a cork. 11. I have cut down the cork.
12. I have killed seven fleas. 13. They saw the foreigners.
14. We saw hands. 15. We saw the hands.

16. We saw those hands. 17. He showed me a line. 18. The door is rotten. 19. The strangers built two huts. 20. The young interpreter boasted (or praised himself). 21. They have brought two bedsteads. 22. Ten men are dragging two large cannons. 23. I met with four children. 24. I met with the four children. 25. Four children have been born. 26. The Europeans have cut down (the) cocoanut trees. 27. The cook has broken this water-jar. 28. The slave-girl has got a beautiful comb. 29. The Europeans have killed that idle cook. 30. Ten bad slaves are coming back.

બોધપાઠ ૧૩ મો.

ખીજ તથા ત્રીજ વર્ગના અનિયમિત શબ્દો.

Irregular words of the 2nd and 3rd classes.

૫૧. કલમ છટ્ટી તથા સાતમીમાં કહી ગયા છિયે કે જે શબ્દો મ્હુ તથા મ્હી વર્ગના નામ હોય તેઓનું બહુવચન કરવા સારું ફક્ત મ પ્રથમાક્ષર બદલીને વા તથા મી કરવો પડેછે, પણ જ્યારે તેવાં નામોનાં એકવચન રૂપમાં મ પ્રથમાક્ષરની તરતજ પાછળ અથવા તેની સાથે જોડાયેલા કોઈ સ્વર આવે ત્યારે તેઓનું બહુવચન કરવામાં નીચે અંતો વ્યા પ્રમાણે કેટલાક શબ્દોમાં તે સ્વર કાયમ રહેછે અને કેટલાકમાં તદન ઉડી જાયછે. મોટે તેઓ ઘોડા કે ઘણા અનિયમિત કહેવાયછે, પણ સમાખ્ય એવા શબ્દો સ્વાહીલીમાં બહુજ ઘોડા છે. જેમાંના ઘણા ખરા અને આખાછે:—

એકવચન.	જીજ્ઞાસીઅર્થ.	ઈંગ્લેશઅર્થ.	બહુવચન.
માનાઉમે (માનામુમે)	મરદ, માણસ	A man.	વાનાવાઉમે.
માલીમુ	શિખવનાર, શિક્ષક, માલમ	A teacher.	વાલીમુ.
માના	છોકરું, બચ્ચું, બાળક	A child.	વાના (વાઆના).
માનામે	બાયડી, સ્ત્રી, સ્ત્રી	A woman.	વાનાવાડે.
મામુઝી (કાધી, કાઝી)	ઈન્સાફકરનાર, જજ	A judge.	વામુઝી.
મુઅન્દીશી	લખનાર, મુત્સદી	A writer.	વાઅન્દીશી.
મુઆશી	કડિઆ, ચૂના કામ કરનાર	A mason.	વાઆશી (આશી).
મુએએવે (મુએવે)	ચોતિ, ધણી, ખુદ	The owner.	વેએવે.
મુએન્ઝી (મેન્ઝી)	સાથી, સંગાતી, સાબતી	A companion.	વેન્ઝી.
મુધવી	ચોર, ચોરી કરનાર	A thief.	વેવી.
માગા	ખીકણ, હિચકારો	A coward.	વાઆગા.
મુમે	તર, મરદ	A male.	વાઉમે
મુઆફોઝી	બચાવનાર, તારણ કરનાર	Saviour.	વાઆફોઝી.
માકા (મકા)	વર્ષ, વરસ (૧૨ મહિના)	A year.	મીઆકા.
માન્ઝો	રાઈઆત, આરંભ, મંડાણ	A beginning.	મીઆન્ઝો.
મામુલી (મવુલી)	છત્રી, છતર	An umbrella.	મીઆમુલી.

મગ્ગે (મગ્ગે)	આંખાનું ઝાડ	A mango-tree.	મીઝમ્ગે.
મેઝી	મહિનો, ચંદ્રમાં	A month or the	મીઝમ્ગી.
		moon.	
મુધળા	કાંટો	[કપડીર	મીધળા (મીંભા).
મુધકો	કણછો, ડોહી, મોટો ચમચો,	A spoon, &c.	મીધકો (મીધો).
મુધલી (મીલી)	શરીર, અંગ	A body.	મીલી.
મુધશો	છેડો, અંત, આખરી	An end.	મીશો.
મોશી	ધૂમોડો	Smoke.	મીઝમોશી.
મોટો	આગ, દેવતા	Fire.	મીઝમોટો.
મોયો	દિલ, નિગર.	The heart.	મીઝમોયો.
મામ્મા (મામ્મા)	પડક, પથરની ટેકરી	A rock.	મીઆમ્મા.

બોધપાઠ ૧૪ મો.

સ્વરાક્ષરથી શરૂ થતાં વિશેષણ.

Adjectives beginning with a Vowel.

૫૭. સ્વાહીલીમાં વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર (initial letter) વ્યંજન હોય અને તે બીજા અક્ષરે “મ્” વર્ગનાં નામોનો ગુણુ ખતાવે તો તેને સંબંધાર્થે અિકવચ્ચનમાં “મ” તથા બહુવચ્ચનમાં “વા” ઉપસર્ગ લાગેછે (જૂઝ્મા કલમ ૬ મી. b.); પણ જ્યારે વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય અને તેજ “મ્” વર્ગનાં નામોનો ગુણુ ખતાવે ત્યારે તેને અિકવચ્ચનમાં “મ” ને બદલે “મ્” અથવા “મુ” તથા બહુવચ્ચનમાં “વા” ને બદલે “વ” ઉપસર્ગ લાગેછે, જેમકે;—

એમાં સારું Good.

મ્હુ મ્વેમાં	સારો માણસ	A good man.	} વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર સ્વર.
વાહુ વેમાં	સારા માણસો	Good men.	
મ્હુ મ્બાયા	ખરાબ માણસ	A bad man.	} વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર વ્યંજન.
વાહુ વાબાયા	ખરાબ માણસો	Bad men.	

૫૮. વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર જ્યારે વ્યંજન હોય અને તે ત્રીજા વર્ગનાં નામોનો ગુણુ ખતાવે ત્યારે તેને સંબંધાર્થે અિકવચ્ચનમાં “મ” તથા બહુવચ્ચનમાં “મી” ઉપસર્ગ લાગેછે (જૂઝ્મા કલમ ૬ મી c.); પણ જો વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય તો અિકવચ્ચનમાં “મ” ને બદલે “મ્” અથવા “મુ” તથા બહુવચ્ચનમાં “મી” ને બદલે “મ્” લાગેછે; જેમકે;—

મ્હી મ્વેમાં	સારું ઝાડ	A good tree.	} વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર સ્વર.
મીઠી મેમાં	સારાં ઝાડો	Good trees.	
મ્હી મ્બાયા	ખરાબ ઝાડ	A bad tree.	} વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર વ્યંજન.
મીઠી મીબાયા	ખરાબ ઝાડો	Bad trees.	

૫૯. સ્વરાક્ષરથી શરૂ થતાં વિશેષણ જ્યારે “કી” નામના પેહેલા વર્ગના રાખ્સોનો ગુણુ ખતાવે ત્યારે તેઓને અિકવચ્ચનમાં ચ તથા બહુવચ્ચનમાં વ્ય ઉપસર્ગ લાગેછે; તેમજ વળી કેટલાક “કી” વર્ગના રાખ્સોનો પ્રથમાક્ષર ચ હોવાથી તેઓનું બહુવચ્ચન પણ અીવીજ રીતે

અદલીને વ્ય કરવાથી આવે, માટે તેવા શબ્દો તથા તેઓને લગતી થોડી હકીકત એવાં વિશેષણથી પ્રથમ આવવી જોઈએ [જૂઓ કલમ ૧૧-૧૨ માં]; એ કારણથી આ પાઠમાં પહેલા વર્ગના નામો પડતા મૂકી ફક્ત ખીજા તથા ત્રીજા વર્ગનાં નામોનાં શુભ અતાવનારાં સ્વરાક્ષરથી શિશ્યતાં વિશેષણ કેવી રીતે વાપરવા તે અતાવ્યું છે.

૧૦. એ જાણમાં વિશેષણ ધણું કરી પોતાની સાથે સંબંધ રાખનાર નામની પાછળ આવેછે, અને તે નામ જે વર્ગનું હોય તે ઉપરથી વિચાર કરી જે ઉપસર્ગ લાગુ પડે તે પેલાં વિશેષણની પૂર્વે ઉમેરી દેવા; એવી રીતે ઉપસર્ગ લગાડ્યા શિવાય વિશેષણનું ફક્ત મૂળ રૂપ કદી વપરાતું નથી [જૂઓ પાને ૩૭ માં સૂચના] જેમકે;—

મું એમા ને અદલે મું એમા સારો માણસ A good man.
વાહુ એમા ને અદલે વાહુ એમા સારા માણસો Good men.

એવી રીતે સ્વરાક્ષરથી શિશ્યતાં વિશેષણ સ્વાહીલીમાં ખુબ થોડાં છે. જેમાંનાં ઘણાં અર્થો નીચેની ટીપમાં આપ્યાં છે.

સ્વરાક્ષરથી શિશ્યતાં વિશેષણની ટીપ.

A list of Adjectives beginning with a Vowel.

એહસી	કાળું, કાળારંગનું, અંધારા વાળું	Black, dark.
એરેવુ	ખદિ, હુશ્યો, પડકો	Cunning, subtle, shrewd.
ઇન્ગીને	ખીજું, જૂદું	Different, other.
એષેસી	સહેલું	Easy.
એષેસી	હલકું (વજનમાં)	Light (not heavy).
અનાના	નમ્ર, નરમ, માયાળુ	Gentle, soft.
એમાં	સારો, સારું	Good.
એઝ	વાળો, ધરાવતો	Having, possessing, with.
એઝેષે	સફેદ, સફેદરંગનું, બિજળું	White, of a white colour, clear.
ઉમે (or ઉમેં)	નર જાતિનું	Male.
ઇન્ગી (or ઇન્ગી)	ઘણું, ઘણું	Much, many.
એમ્મામ્મા	સાંકડું, નાજુક	Narrow, slender.
આરેરે	નરમ, લીસું	Soft, smooth.

અભ્યાસપાઠ ૧૬ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મોહુ એમ્મામ્મા [એમ્મામ્મા]. ૨. નીલીપીગા મીસ્ટારી મેજેસી. ૩. મોટો ઉનાવાકા. ૪. મીઝીગો હીઈ મેષેસી. ૫. મીઆકા ઈલે મીટુપી. ૬. મીઆકા મીટુપી ઈલે. ૭. મીઆન્જો મેમાં મીવીલી. ૮. વેલી વાલીકિમ્પીઆ. ૯. નીલીએના વાહુ વેચુન્ડ વાધાનો. ૧૦. વાહુ વેજેસી વાલીલી વાલી એના મું મેજેષે (એ વાક્યમાં “મેજેષે” શબ્દનો

ઉચ્ચાર હમેશાં “મેઝે” સંભળાય છે.) ૧૧. દુઝામ્માના મોશી મેઝેસી. ૧૨. વાલીમુ વાવીલી વાલીની કુન્દીશા. ૧૩. ઉઠા મુઠા મુમ્મન્દીશી. ૧૪. નીલીઉ સિકીઆ માન્ઝો મ્પાયા. ૧૫. વામ્માશી વાવીલી વાલીનેન્ગા વીઆન્ડા વીવીલી. ૧૬. વાઝુન્યુ વાલી તુતુઆ મીઅવુલી મીઅુઆ મીન્ગી (અમે વાઝુમાં “મીઅવુલી” શબ્દ જે બહુવચનમાં છે તેને બદલે ઘણા લોકો જુલથી વારંવાર તેનું એકવચન “મવુલી” વાપરે છે). ૧૭. વાનાઈકાઠા મીઅમેમે મેમાં ઇલિ. ૧૮. મીઅમેઝી હીઈમેમાં, ઇલિ મીઆયા. ૧૯. વેધી વેરેવુ વાવીલી વાલીઉ ટવા મુંમ્પી.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. આ નદી સાંકડી છે. ૨. મેં કાળી લીટીઓ આંકી. ૩. દેવતા બળે છે. ૪. આ બોળ હલકા છે. ૫. પેલાં વર્ષો ટુંકાં છે. ૬. પેલાં ટુંકાં વર્ષો. ૭. જે સારી શિશુઓ. ૮. ચોરો નહાસી ગયા. ૯. મેં પાંચ રાતા માણસો જોયા. ૧૦. જે કાળા માણસોએ (એક) ગોરા શપ્તને જોયા. ૧૧. અમે કાળો ધૂમોડો જોયું. ૧૨. જે શિક્ષકોએ મને શિખવ્યું (જે માલમોએ મને શિખવ્યું). ૧૩. તું લખનારને બોલાવશે. ૧૪. મેં ખરાબ શિશુઓ સાંભળી. ૧૫. જે કડિયાઓએ જે ઝુપડાં બાંધ્યાં. ૧૬. સાહેબ લોકોએ મોટી છત્રીઓ ઘણી ખરીદ કીધી. ૧૭. તેઓ પેલા આંખાનાં સારાં ઝાડ કાપી નાખે છે. ૧૮. આ મહિના સારા છે, પેલા ખરાબ છે. ૧૯. જે હુઆ ચોરોએ (તે) હોડી લઈ લીધી.

ENGLISH TRANSLATION.

1. This river is narrow. 2. I drew black lines. 3. The fire is burning. 4. These burdens are light. 5. Those years are short. 6. Those short years. 7. Two good beginnings. 8. The thieves ran away. 9. I saw five red men. 10. Two black men saw a white person. 11. We shall see (the) black smoke. 12. Two teachers taught me. 13. You (*sing.*) will call the writer. 14. I heard the bad beginning. 15. The two masons built two huts. 16. The Europeans bought many large umbrellas. 17. They are cutting down those good mango-trees. 18. These months are good, those are bad. 19. Two cunning thieves took the canoc.

બોધપાઠ ૧૫ મો.

“અ” પ્રથમાક્ષરવાળા “કી” વર્ગના શબ્દો.

Words of the “KI” class beginning with “Ch.”

૧૧. સ્વાહીલીમાં જે શબ્દોના પ્રથમાક્ષર વળી ચ હોય તેઓ અથા પેહેલા અક્ષરે “કી” વર્ગમાં ગણાય છે, કારણકે કી ઉપસર્ગ સ્વરાક્ષરની પૂર્વે બદલાઈને વારંવાર ચ બોલાય છે. (જુઓ કલમ ૬૨), પણ એવા શબ્દો એ ભાષામાં બહુ થોડા છે, જેઓનું બહુવચન એ બદલીને વ્ય કરવાથી થાય છે, જેમકે;—

એકવચન:	ગુજરાતી અર્થ.	ઇંગ્લેશ અર્થ:	બહુવચન.
ચાકુલા	ઝોરાક, આવાની ચીજ	Food.	ચાકુલા
ચાન્ઝો	ખીલી, ખીટી	A peg.	ચાન્ઝો
ચાતુ	લાકડાંની કચરોટ, ચાળકી પાતળ	A wooden plate.	ચાતુ.

ચેચો	માપ, ભરમ	A measurement.	ચેચો.
ચેડી	ચિઠ્ઠી, પરવાનો, પાસ	A note, a passport, a pass.	વેડી.
ચોમ્બો	વહાણુ, વાસણુ, કામણું	A vessel, a utensil.	ચોમ્બો.
ચો, ચોની, ચિરેની }	રાંડાસ, જાંજરે	A water closet, a privy.	{ ચો, ચોની, ચિરેની.
ચુરા (ચૂલા)	દેડકા	A frog.	ચુરા.
ચુમાં	લોહું, લોખંડ, લોહ	Iron, a piece of iron.	ચુમાં.
ચુન્યુ	કુંડું, રાંધવાનું વાસણ	An earthen cooking pot.	ચુન્યુ.
ચુચ્ચો	ચોપડી, બુક	A book.	ચુચ્ચો.
ચુચ્ચોની (અથવા) છુચ્ચોની }	સ્કૂલ, નિશાળ [હચિયાર	A school.	ચુચ્ચોની.
ચુસા	ચ્મક જાતનું બાલા જેવું	A harpoon.	ચુસા.
ચુમ્બા (ચુમ્બા)	ચ્મરોડો	A chamber, a room.	ચુમ્બા.

૧૨. પ્રથમાક્ષર વ્યંજન વાળાં વિશેષણ જે અંગે અભ્યાસપાઠ ૩ જામાં આપી ગયા છિયે તેઓ જ્યારે કોઈ “કી” વર્ગનાં નામોના ગુણ બતાવે ત્યારે તેઓને (ફલમ ૯ મી માં કહ્યા પ્રમાણે) સંબંધાર્થે ચ્મકવચનમાં કી તથા બહુવચનમાં વી ઉપસર્ગી લાગેછે, પણ જ્યારે વિશેષણના પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય અને તે એજ “કી” વર્ગનાં નામના ગુણ બતાવે ત્યારે તેને કી ને બદલે ચ તથા વી ને બદલે વ્ય લાગેછે, જેમકે ;—

વિશેષણના પ્રથમાક્ષર વ્યંજન.	{	કીકું કીખૂઆ	મોટી ચીજ	A large thing.
		વીકું વીખૂઆ	મોટી ચીજો	Large things.
		ચોમ્બો કીખૂઆ	મોટું વહાણ	A large vessel.
		વોમ્બો વીખૂઆ	મોટાં વહાણો	Large vessels.
વિશેષણના પ્રથમાક્ષર સ્વર.	{	કીકું ચેપુન્ટું	રાતી ચીજ	A red thing.
		વીકું * વેપુન્ટું	રાતી ચીજો	Red things.
		ચાકુલા ચેમાં	સારા ખોરાક	Good food (sing.).
		આકુલા * વેમાં	સારા ખોરાકો	Good food (pl.).

અભ્યાસપાઠ ૧૭ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. ચાકુલા ચેમાં. ૨. બુરા બેરેયુ કુમી. ૩. ચુમા કીઝીટા. ૪. વ્યાન્ગો * બેઉસી વીયાતે હીવી. ૫. વ્યાન્ગો બેગસી હીવી વીયાતો. ૬. ચેચો હીકી કીકુપી. ૭. નીમેપાટા બેડી વીવીલી. ૮. આલી ઝોના ચોમ્બો ચેપુન્ટું કીમોળ. ૯. મુવી આમેકીટવા ચોમ્બો. ૧૦. નીમેનુનુચ્ચો વ્યાનું વીખૂઆ કુમી. ૧૧. ઉમેલેટા ચુન્યુ ચેપુન્ટું કીમોળ. ૧૨. નીનાટાકા ચુન્યુ બેગસી વીડેગિા વીકાકું. ૧૩. ઉગકી ચુકવા કિટાચુ કીખૂઆ કાલે?

* ચેપુન્ટું, બેમા, બેગસી, બેરેયુ—એ રાખેના ઉચ્ચાર બોલવામાં ચેપુન્ટું, વેમા, વેગસી તથા વેરેયુ ઇત્યાદિ જોવા સંભળાયછે.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. સારો ખોરાક (સારી ખાવાની ચીજ). ૨. દસ હુચ્ચાંદેડકાં. ૩. લોઢું ભારે છે. ૪. આ પાંચ કાળી ખીલીઓ. ૫. આ કાળી ખીલીઓ પાંચ છે. ૬. આ ભરપ ટુંકી છે. ૭. મને બે ચિઠ્ઠીઓ જડી છે. ૮. તેણે એક રાતું વહાણ જોયું. ૯. મચ્છીમારે (તે) વહાણ લીધું છે. ૧૦. મેં દસ માટી કથરોટો ખરીદ કીધી છે. ૧૧. તું એક રાતો કુનો (માટીનું રાંધવાનું વાસણ) લાવેછો. ૧૨. મને ત્રણ નાનાં કાળા કુનો (રાંધવાના માટીનાં વાસણો) જોઈએ છે. ૧૩. તું પેલી માટી ચોપડી લઈ જશે કે? (માનાર્યે "તમે લઈ જશો કે"?).

ENGLISH TRANSLATION.

1. Good food. 2. Ten cunning frogs. 3. Iron is heavy. 4. These five black pegs. 5. These black pegs are five. 6. This measurement is short. 7. I have got two notes. 8. He saw one red vessel. 9. The fisherman has taken the vessel. 10. I have bought ten large wooden plates. 11. You (*sing.*) have brought one red (earthen) cooking pot. 12. I want (or am wanting) three small black (earthen) cooking pots. 13. Will you (*sing.*) carry away that large book?

બોધપાઠ ૧૬ મો.

આદ્યાક્ષર સ્વરવાળા કાળનાં રૂપ; તથા તેઓની સાથે વપરાતા

પુરૂષવાચક કર્તરિ તથા કર્મણિ ઉપસર્ગો.

Forms of Vowel Tenses with Active and Passive personal prefixes.

૧૩. સ્વાલીલી ભાષામાં કોઈ કાળના ઉપસર્ગોના પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય તો પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોમાં થોડો ફેરફાર કરવો પડેછે, કારણ કે તેઓ હજેરાં એક ખીજની પાસે પાસે વપરાયછે; પણ કયા કયા કાળના ઉપસર્ગોના આદ્યાક્ષર સ્વર હોયછે તેઓનાં નામ મારે પ્રથમ જણાવવાં જોઈએ;—

(૧) સાદોવર્તમાનકાળ (Indefinite present tense) આ સ્વર લગાડવાથી થાયછે (જૂઓ કલમ ૪૫ મી).

(૨) ભૂતકાળ (Past tense) નેવાસ્તે લી તથા આલી બન્ને ઉપસર્ગો વપરાયછે, તેમાં લી ઉપસર્ગોના પ્રથમાક્ષર બ્યંજન હોવાથી તેને લગતી સર્વે હકીકત આગળ આપી ગયા છિયે (જૂઓ કલમ ૪૭ મી); પણ આલી ઉપસર્ગોના પ્રથમાક્ષર સ્વર છે, તેથી વાક્યના પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોમાં ને ફેરફાર થાયછે, તે આ પાઠમાં પૂરતી રીતે સમજાવેલછે.

૧૪. ક્રિયાપદના કાળના ઉપસર્ગોના પ્રથમાક્ષર બ્યંજન હોય ત્યારે પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો કલમ ૩૧ માં અતાવ્યા પ્રમાણે વપરાયછે, પણ જો તેઓના પ્રથમાક્ષર કોઈ સ્વર હોય તો પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોમાં નીચે અતાવ્યા પ્રમાણે ફેરફાર થાયછે, કારણ કે કાળના ઉપસર્ગો પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોની તરતજ માછળ આવેછે, અને તેઓના એ સ્વર સાથે ભળી જવાથી ગુજરાતી ભાષાની પેઠે તેઓના ઉચ્ચાર ઘણે દરજ્જે અલંકારીતયછે;—

વાહજે. ૨૪. મ્હાલ્મે આપેન્હા વાઝે. ૨૫. કીહુ આપેન્હેઝા. ૨૬. વાહુમાંવાલીની ચુકીઆ.
૨૭. વાગેની વાલીહુ ઝોગોપા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. હું (તે) ધરડા માણસને ચાહુંછું. ૨. હું ધરડા માણસને ચાહુંછું. ૩. અમે ધિક્કારિયે છિયે. ૪. અમે તેઓને ધિક્કારિયે છિયે. ૫. ખુંપડું મને ખુશ કરેછે. ૬. આ ખોરાક ખુશ કરેછે. ૭. આ ખોરાક મને ખુશ કરેછે. ૮. આ ખોરાક તને ખુશ કરેછે. ૯. ચોપડીઓ પહેાંચી. ૧૦. પેલી ચોપડીઓ પડી ગઈ. ૧૧. તું જન્મ્યો હતા (માનાર્યે 'તમે જન્મ્યા હતા'). ૧૨. તેઓ જન્મ્યા હતા. ૧૩. તે મગર થયા (તેણે પોતાના વખાણ કીધા). ૧૪. હું જાગ્યો, હું જાગી ઉઠ્યો. ૧૫. તું જાગ્યો (માનાર્યે, 'તમે જાગ્યા'). ૧૬. જ્યાં ઝાડો પડી ગયાં. ૧૭. તેણે ખારણું ખંધ કીધું. ૧૮. તેણે (તે) ખારણું ખંધ કીધું. ૧૯. મોટું આંખાનું ઝાડ પડી ગયું. ૨૦. કડિયાઓ (એટલે ચુનાનું કામ કરનારઓ)ને રાત્રી છત્રીઓ ભેઈયેછે. ૨૧. ઢાંકણું બેરાંધવાના વાસણને ઢાંકેછે (એ કુત્તાને ઢાંકેછે). ૨૨. આર કાળા ગુલામોએ તેઓને જોયા. ૨૩. તેઓએ આર કાળા ગુલામોને જોયા. ૨૪. સરદાર ધરડા માણસને ચાહેછે. ૨૫. વસ્તુ તેને ખુશી કરેછે. ૨૬. ગુલામોએ મને ધિક્કાર્યો. ૨૭. પરદેશીઓ અમારાથી ખીધા.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I love the old man. 2. I love an old man. 3. We hate. 4. We hate them. 5. The hut pleases me. 6. This food pleases. 7. This food pleases me. 8. This food pleases you (*sing.*) 9. The books arrived. 10. Those books fell down. 11. You (*sing.*) were born. 12. They were born. 13. He boasted (he praised himself). 14. I woke. 15. You (*sing.*) awoke. 16. The tall trees fell down. 17. He shut a door. 18. He shut the door. 19. The large mango-tree fell down. 20. The masons want red umbrellas. 21. The lid covers two cooking pots. 22. The four black slaves saw them. 23. They saw the four black slaves. 24. The chief loves old men. 25. The thing pleases him. 26. The slaves hated me. 27. The foreigners feared us.

બોધપાઠ ૧૭ મો.

છઠ્ઠી વિભક્તિ.

The Possessive Case.

૬૭. રવાહીલી ભાષામાં છઠ્ઠી વિભક્તિને 'સાર્' (ઇંગ્રેજીમાં *possessive of* ની માફક) હમેશાં આ અવ્યય (particle) વપરાયછે પણ આ અક્ષર જાતે સ્વર હોવાથી તેની સાથે તેની પૂર્વે લાગુ પડતો વ્યંજન લગાડ્યા શિવાય તે કદી એકલા વપરાતો નથી (જૂઓ કલમ ૬૯મી).

૬૮. છઠ્ઠી વિભક્તિ ઘણું કરી બે રાખેલાની વચ્ચે તેઓને આરસપરસ સંબંધ બતાવવા અર્થે વપરાયછે જેમાંનો એક રાખે 'કબલે રાખનાર' અને બીજો 'કબલે હોનાર' તરીકે આવેછે. ગુજરાતી ભાષામાં ઘણું કરી 'કબલે રાખનાર' રાખે છઠ્ઠી વિભક્તિના પ્રત્યય નો ની. નું. નાં. ઇત્યાદિથી આગળ અને 'કબલે હોનાર' રાખે તેની પાછળ આવેછે, જેમકે:— કાળીદાસ "ની" ચોપડી, માણસ "નું" માથું, વિગેરે.

એ વિભક્તિ ઇંગ્રેજમાં નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે બે રીતે વપરાયછે;

(૧.) ન્યારે નામને છેડે વિરામ ચિન્હ સાથે “એસ” અક્ષર આપ્રમાણે “S” આવે ત્યારે વાક્યની રાખરચના ધણું કરી યુજરાતી ઢબને મળતી આવેછે, જેમકે;—

Kalidass's book; the man's head, &c.

(૨.) પણ જ્યારે છઠ્ઠી વિભક્તિ રાખરચોગી અવ્યય ઓફ (of) થી દર્શાવવામાં આવે ત્યારે રાખરચના તેથી ઉલટી થઈ જાયછે. એટલે કે કબજે હોનાર ચીજ છઠ્ઠી વિભક્તિના અવ્યયથી આગળ અને કબજે રાખનાર તેની પાછળ આવેછે, જેમકે;—

The book of Kalidass; the head of a man, &c.

પણ સ્વાહીલી ભાષામાં છઠ્ઠી વિભક્તિને માટે રાખરચોગી વાપરતાં વાક્યરચના યુજરાતી ઢબથી તદ્દન ઉલટી થઈ જાયછે અને ઇંગ્રેજમાં “ઓફ” રાખરચોગી અવ્યય વાપરવાથી થતી વાક્યરચનાને તદ્દન મળતી આવેછે, જેમકે;—

કિતાબુસ્સા કાલીદાસ કાલીદાસની ચોપડી The book of Kalidass.

કિયવા આ મુ માણસનું માથું The head of a man.

૧૬. એ વિભક્તિને માટે વપરાતા આ અવ્યયની પૂર્વે (આગળ આવી ગયેલા ત્રણ વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખતાં) જૂદા જૂદા પ્રસંગે કયા કયા વ્યંજનો પ્રથમાક્ષર તરફ ઉમેરાય છે તે નીચે આપેલા મુખ્ય પાંચ નિયમોથી જણાશે; જે નિયમો છઠ્ઠી વિભક્તિ માટે વપરાતા અવ્યયની પૂર્વેના રાખને એટલે કે કબજે હોનાર ચીજ (The thing possessed) ને લાગુ પડેછે, અને કબજે રાખનાર (The possessor) અથવા છઠ્ઠી વિભક્તિના અવ્યયની પાછળ આવેલા રાખને બિલકુલ લાગુ પડતા નથી.

(૧.) જ્યારે છઠ્ઠી વિભક્તિ માટે વપરાતા નામચોગીની પૂર્વેના રાખ અક્રવચનમાં હોય અને તેનો પ્રક્ષમાક્ષર મ હોય (એટલે કે, ખીજ તથા ત્રીજ વર્ગના રાખોમાંથી કોઈપણ રાખ અક્રવચનરૂપે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વે આવેલા હોય) તો આ સ્વરાક્ષરની પૂર્વે હમેશાં વ વ્યંજન લાગેછે, જેથી પૂર્ણ નામચોગી વા બનેછે, જેમકે;—

મોનો થા મ્હે ધરડા માણસનો હાથ { The old man's hand, or
The hand of the old man.

મટી વા મ્હન્યુ સાહેબોકાનું ઝાડ The European's tree.

વાટુમાં વા આલી આલીના ગુલામો Ally's slaves.

(૨.) છઠ્ઠી વિભક્તિને માટે વપરાતા નામચોગીની પૂર્વેના રાખ બહુવચનમાં હોય અને તેનો પ્રથમાક્ષર વા હોય (અથવા ખીજ વર્ગના રાખોમાંથી કોઈપણ રાખ બહુવચન રૂપે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વે આવેલા હોય) તો પણ આ સ્વરની પૂર્વે વ વ્યંજન લાગેછે, જેથી પૂર્ણ નામચોગી વા બનેછે, જેમકે;—

વાટુમાં વા આલી આલીના ગુલામો Ally's slaves or the slaves of Ally.

વાટુમાં વા વાહુન્યુ સાહેબોકાના ગુલામો The Europeans' slaves or the slaves of the Europeans.

(૩.) જ્યારે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વેના રાખ બહુવચનમાં હોય અને તેનો પ્રથમાક્ષર મી હોય (એટલે કે ત્રીજ વર્ગના રાખોમાંથી કોઈપણ રાખ બહુવચનરૂપે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વે આવેલા હોય) ત્યારે તે આ સ્વરને હમેશાં ય ઉપસર્ગ લાગેછે, જેમકે;—

મીટી યા મ્હુન્યુ

સાહેબલોકનાં ઝાડ

The European's trees or the trees of the European.

મકિના યા મેટો

છોકરાના હાથ

The boy's hands or the hands of the boy.

(૮.) જ્યારે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વેના શબ્દનો પ્રથમાક્ષર કી અથવા ચ હોય (એટલે કે પેહેલા વર્ગના શબ્દમાંથી કોઈપણ શબ્દ અક્રવચન રૂપે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વે આવેલા હોય) ત્યારે આ સ્વરની પૂર્વે હમેશાં ચ ઉપસર્ગ ઉમેરાયછે, જેથી પૂર્ણ નામયોગી ચા બનેછે, જેમકે:-

કીટી આ ઝે

ઘરડા માણસની ખુરસી

An old man's chair.

કીસુ આ મુમાં

ગુલામની છરી

A slave's knife.

(૫.) એ છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વેના શબ્દ બહુવચનમાં હોય અને તેનો પ્રથમાક્ષર વી અથવા વ્ય હોય (એટલે કે પેહેલા વર્ગના શબ્દમાંથી કોઈપણ શબ્દ બહુવચન રૂપે છઠ્ઠી વિભક્તિની પૂર્વે આવે) ત્યારે આ સ્વરની આગળ વ્ય ઉપસર્ગ લાગેછે, જેથી પૂર્ણ નામયોગી વ્યા થાયછે, જેમકે:-

વીહુ વ્યા વાટુમાં

ગુલામોની ચીજો

The slave's things.

વીસુ વ્યા વાહુ

માણસોના ચાકુઓ

The men's knives.

ઇત્યાદિ.

અભ્યાસપાઠ ૧૯ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. કિપાષા આ મુમાં. ૨. કીઆષા આ ઝે. ૩. મીકુકે યા મુમાં ખીલુ. ૪. મકિના યા મેહી. ૫. મકિના યા મેહી. ૬. મીરાલે યા વાટોટો. ૭. કિબાન્ડા આ કિપાહુ. ૮. કીઆ વા મ્હુસી. ૯. મેકા વા મ્હુકા. ૧૦. વીઆહુ વ્યા મ્હુન્યુ. ૧૧. નાલીકીટવા કીસુ આ મ્હુન્યુ. ૧૨. નીટાઉ મ્માના મ્હુ વા મ્હુએ. ૧૩. નીમે મ્માના કીકીઆમ્મા આ મ્મેવી. ૧૪. ટુમેકી પીટા કિસીમા આ મ્હુન્યુ. ૧૫. નીનાઉ મ્માના મોશી મેહસી વા મોટો મ્મુમા. ૧૬. વાનાવી ટેકેટો વીટાહુ વ્યા કિહીવી. ૧૭. કીસુ આ મુમાં ચાલીઉપીઆ મ્કેનો વા મ્કેની. ૧૮. વામેશીઆ મ્લીન્ગોટો વા મ્હુમ્બી. ૧૯. મ્હુસી આમેઝીમાં મ્કેનો વા મ્કેટો.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. ગુલામની છઠ્ઠી. ૨. ઘરડા માણસનો સોગન. ૩. આખસુ ગુલામના બાલા. ૪. ઘાઇના હાથ. ૫. પીવેલાના હોડ. ૬. છોકરાંઓનો તોર. ૭. આંધળા માણસનું મૂંઝડું. ૮. ગરોળી (ચિરચી)ની પૂંછડી. ૯. મોલીની સાદડી (ગુલામ સ્મારતની સાદડી). ૧૦. સાહેબ લોકના બેડા. ૧૧. મેં સાહેબ લોકનો આકુ લીધો. ૧૨. હું સરદારનું (તે) શેઠર ભેદશ. ૧૩. મેં છાકરાની બંડી ભેદછે. ૧૪. અમે સાહેબ લોકનો (તે) કૂચ્છા વટાઈ ગયાછીએ. ૧૫. મોટી આગનો કળો ધમાડો હું ભેદજુ. ૧૬. તેઓ બેહરા માણસની આમડીઓ આળો નાખેછે. ૧૭. ગુલામની છરી પરદેશીના હાથમાં લાગી. ૧૮. તેઓએ હાડીનો ખૂંચો સંતાડ્યોછે. ૧૯. વીલોડીએ છોકરાના હાથને કસ્યોછે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The slave's matting bag. 2. The old man's oath. 3. The idle slave's spears. 4. The nurse's hands. 5. The drunkard's lips. 6. The children's arrows. 7. The blind man's hut. 8. The lizard's tail. 9. The slave woman's mat. 10. The European's shoes. 11. I took the European's knife. 12. I shall see the chief's town. 13. I have seen the drunkard's waistcoat. 14. We have passed the European's well. 15. I see the black smoke of the great fire. 16. They are burning the deaf man's books. 17. The slave's knife struck the stranger's arm. 18. They have hidden the mast of the canoe. 19. The lizard has bitten the boy's hand.

બોધપાઠ ૧૮ મો.

પૃષ્ઠચંત સર્વનામ.

Possessive Pronouns.

૭૦. સ્વાહીલીભાષામાં પૃષ્ઠચંત સર્વનામને માટે નીચે આપેલા ચોક્કસ શબ્દો વપરાય છે, જેઓમાં ક્રૂત લાગુ પડતા વ્યંજનો ઉપસર્ગ તરીકે ઉમેરવા શિવાય ખીબે કરી ફેરફાર થતો નથી;—

એકવચન.

બહુવચન.

આમ્હુ માઈ	My, Mine.	અમ્હુ અમાઈ	Our, Ours.
આઠો તાઈ	*Thy, Thine.	અનું (અનો) તમાઈ	Your, Yours.
આઠે તેનું, તેણીનું,	His, Her, Its.	આઓ તેઓનું	Their, Theirs.

૭૧. એ સર્વનામોના પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી તેઓની પૂર્વે જૂદે જૂદે પ્રસંગે જૂદા જૂદા વ્યંજનો ઉપસર્ગ તરીકે લાગે છે, જે વ્યંજનો કલમ ૧૯ મીમાં આપેલા પાંચ નિયમોથી તરત જણાઈ આવશે કારણકે છઠી વિભક્તિને સાર આપેલા સમ્રાજા નિયમો પૃષ્ઠચંત સર્વનામને પણ લાગુ પડી શકે છે.

૭૨. એ સર્વનામ યુજરાતી તથા હાથેજ ભાષાની માફક નહિ પણ ફારસી ભાષાની માફક, જે નામનો સંબંધ બતાવે તે નામની હમેશાં પાછળ આવે છે, અને તેજ નામનો રૂપ ઉપરથી તેના ઉપસર્ગો સાબિત થાય છે (જૂઓ કલમ ૧૯ મી); જેમકે;—

મું વાઠે	તેના માણસ	His (or her) man.
વાડું વાઠે	તેના માણસો	His (or her) men.
મું વાન્થુ	મારો માણસ	My man.
મું વેહુ	અમારો માણસ	Our man.
વાડું વાઠો	તારા માણસો	Your (sing.) men.
મી વાઠે	તેનું ઝાડ	His (or her) tree.
મીઠી વાઠે	તેનાં ઝાડો	His (or her) trees.

* Thy or thine એ શબ્દો માન વગરના હોવાથી હાથેજ માં સાધારણ ઉપયોગમાં આવતા નથી માટે તેઓને બદલે અમે હમેશાં આ પરમાણુ તેઓનું બહુવચનરૂપ વાપરશું;— your (sing.) or yours (sing.).

મી વાન્યુ	મારું ઝાડ	My tree.
મીટી વાન્યુ	મારાં ઝાડો	My trees.
મીટી યાકો	તારાં ઝાડો	Your (<i>sing.</i>) trees.
મી વેનું	તમારું ઝાડ	Your tree.
કીસુ ચાકે	તેનો ચપ્પુ	His knife.
વીસુ ચાકે	તેના ચપ્પુઓ	His knives.
કીસુ ચેનું	તમારો ચપ્પુ	Your knife.
વીસુ વેનું	તમારા ચપ્પુઓ	Your knives.
મીટી ચેડુ	અમારાં ઝાડો	Our trees.
વીસુ વ્યાઓ	તેઓના ચપ્પુઓ	Their knives.

અભ્યાસપાઠ ૨૦ મો.

ઉપલા પાઠમાં આપેલા નિયમોને લગતાં સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases illustrative of the Rules in the foregoing Lesson.

૧. કીસુ ચાકે કીઆલી. ૨. મશાલે વાકે ઉલીની પીગા. ૩. ચોમ્બો કીખૂઆ ચાઓ કીમેઝામાં. ૪. વાલીચેન્દા ચાકુલા ચાઓ. ૫. કિબાન્ડા ચેડુ કીમે અન્યુકા. ૬. મીટી યાકો ચાની ચેન્દેઝા. ૭. કિચવા ચાન્યુ કીનાની બિમાં. ૮. તાઓના કિપીની ચાકે. ૯. નાલીસુકુઆ મુકુ વાકે. ૧૦. મીકુકુ યાકો મીઝટિ. ૧૧. ઉઠાવા ટવા વાડુમાં ચેડુ. ૧૨. નીઝાર્ધ આઆ મીશાલે યાકો (અથવા, નીઝાવાઆ મીશાલે યાકો). ૧૩. મનાઝી વાન્યુ ઉના અન્યુકા. ૧૪. આમેકી શીઆ કીસુ ચાન્યુ. ૧૫. મીકુકે ચાઓ મીરેકુ. ૧૬. મેટો વા મુડમાં મેશી. ૧૭. મોશી વા મોટો વાઓ મીન્ગી.* ૧૮. મે આઝકા કિઝીઆઓ ચાન્યુ. ૧૯. મ્હાલે ચેડુ આમે બઆ મુડમાં વાકો. ૨૦. વાઝુન્યુ વામે કાઠા મીઠેઝે ચાઓ. ૨૧. મુ વાન્યુ આના ટવા કિઝીઆઓ ચાકો. ૨૨. મેટો વાકો મેમાં સાના (માના વાકો મેમા સાના). ૨૩. વોટોટો વાકે વાખાયા સાના.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. તેનો ચપ્પુ તેજ છે. ૨. તેવું તીરમને વાન્યુ. ૩. તેઓનું મોટું વહાણ ડૂબી પડ્યું છે. ૪. તેઓએ તેઓના ખોરાકને પસંદ કીધો. ૫. અમારું ઝૂપડું પડી ગયું છે. ૬. તારાં ઝાડો મને ખુશ કરે છે. ૭. મારું માથું મને દર્દ કરે છે. ૮. હું તેની યુદ્ધ બેઠક છું. ૯. હું તેની સાંકળ બંધકી લઈ ગયો. ૧૦. તારી સાંકળો બારે છે. ૧૧. તું અમારા યુલાનો લેશે. ૧૨. હું તારા તીરા રહેવા દઈશ. ૧૩. મારી નાળિયરી પડે છે. (મારું નાળિયરનું ઝાડ પડે છે). ૧૪. તેણે મારો ચાકુ સંતાડ્યો છે. ૧૫. તેઓના બાલા લાંબા છે. ૧૬. યુલામનો છાકરો ખૂબસુરત છે. ૧૭. તેઓની આગનો ધૂમાડો ઘણો છે. ૧૮. ધરડા માણસને મારી ખંડી (બદન) બેઠક છે. ૧૯. અમારા સરદારે તારા યુલામને મારી

* મીન્ગી=એ રાખેનો અને અરેખર ઉચ્ચાર “મીન્ગી” થાય છે પણ બોલવામાં હમેશાં “મીન્ગી” સંભળાય છે તેથી એમ લખ્યું છે.

નાખ્યો છે. ૨૦. સાહેબ લોકોએ તેઓની ખભૂરીઓ કાપી નાખી છે. ૨૧. મારો માણસ તારી બંડી લે છે. ૨૨. તારો છોકરો ઘણો સારો છે. ૨૩. તેનાં છોકરાં બહુ ખરાબ છે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. His knife is sharp. 2. His arrow struck me. 3. Their large vessel has sunk. 4. They liked their food. 5. Our hut has fallen down. 6. Your (*sing.*) trees please me. 7. My head is painning me. 8. I see its handle. 9. I carried his chain. 10. Your (*sing.*) chains are heavy. 11. You (*sing.*) will take our slaves. 12. I shall leave your (*sing.*) arrows. 13. My cocoanut tree is falling. 14. He has hidden my knife. 15. Their spears are long. 16. The slave's son is beautiful. 17. The smoke of their fire is much. 18. The old man wants my waistcoat. 19. Our chief has killed your (*sing.*) slave. 20. The Europeans have cut down their date-trees. 21. My man is taking your (*sing.*) waistcoat. 22. Your (*sing.*) son is very good. 23. His children are very bad.

બોધપાઠ ૧૯ મો.

પદ્ધતિ સર્વનામ તથા છઠી વિભક્તિ (આલુ).

The Possessive Pronouns and the Possessive Case—continued.

૭૩. ઇંગ્રેજ તથા યુજરાતી ક્રિયાપદનાં કર્મની સાથે ન્યાં પદ્ધતિ સર્વનામ અથવા છઠી વિભક્તિ આવે ત્યાં સ્વાહીલીમાં તેવાજ અર્થ બતાવવા સાર, વારંવાર વાક્યમાં બે કર્મે અથવા એક કર્મ અને બીજા કર્મનો ઉપસર્ગ વાપરે છે, જે છઠી વિભક્તિ અથવા પદ્ધતિ સર્વનામનું કામ બરાબર રીતે સારે છે; જે મોકે—

આલીનીબીગા જીયો { (તેણે+મને+માથું+આંખ)=તેણે મારી આંખને માથું.
{ (He+me+struck+eye)=He struck my eye.

• આલીનીકુન્ડા મકિનો { (તેણે+મને+ખાંધ્યા+હાથ)=તેણે મારા હાથ ખાંધ્યા.
{ (He+me+tied+hands)=He tied my hands.

આલીમકુન્ડા { (તેણે+તેને+ખાંધ્યા+અબદલા+હાથ)=તેણે અબદલાના હાથ ખાંધ્યા.
અબદલા મકિનો { (He+him+tied+Abdulla+hands)=He tied Abdulla's hands.

એવી રીતે ન્યારે એક શખ્સ બીજા શખ્સને મારે, ખાવે, કાપે, વગેરે ક્રિયા કરવામાં આવે ત્યારે તે બીજા શખ્સના શરીરના જે ભાગ ઉપર કાંઈ અસર થયેલી હોય તે ભાગનું નામ વાક્યમાં કર્મે તરફિ વાંપરતાં પેહેલાં તે શખ્સ બતાવવા અર્થે તેની પૂર્વે યુજરાતી તથા ઇંગ્રેજીમાં હમેશાં પદ્ધતિ સર્વનામ અથવા છઠી વિભક્તિ આવે છે, પણ સ્વાહીલીમાં બે રીતે આવે છે, જેમાંની એક એ છે કે જુઓ અસર થયેલા ભાગનું નામ કર્મે તરફિ વાંપરતાં પેહેલાં જે શખ્સ ઉપર ક્રિયા યુજરી હોય તે શખ્સ બતાવવા સાર કર્મેણુ ઉપસર્ગ વાપરે છે; અને

ખીછ રીતિયુજરાતી તથા હંગેજની માફક ક્રમની સાથે વૃદ્ધ્યત સર્વનામ અથવા છઠી વિભક્તિ વાપરેછે, જેના વિષે અને આગળ સમજાવી ગયા છિયે; (જુઓ બોધપાઠ ૧૭-૧૮) જેમકે:-

મેટો આલીમ કુન્ગા મુમાં મીકોનો. અથવા } છેકરાએ (તે) ગુલામના હાથ બાંધ્યા.
મેટો આલીઈ કુન્ગા મીકોનો યા મુમાં } The boy tied the slave's hands.

* આલીમકારા કિયવા અથવા } તેણે તેનું માથું કાપી નાંખ્યું.
આલીકીકારા કિયવા આકે } He cut off his head.

અભ્યાસપાઠ ૨૧ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નાલીમ પીગા મૂ. ૨. આલીની પીગા કિયવા. ૩. નાલીમ કુન્ગા મૂ. ૪. નાલી-મકુન્ગા મીગૂ. ૫. વાલીની ઊમા મીકોનો. ૬. મુસી આલીમુમા (મ+જમા) કિડલે. ૭. ક્રીસુ આલીનીયુસા મેકોનો. ૮. આલીનીકારા મેકોનો. ૯. વાળકાઝી વાલીમસુયુઆ મીયુ. ૧૦. મકાલે આલીમકુન્ગુઆ મુમાં મીકોનો.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં તેના પગને ઠોક્યા. ૨. તેણે મારા માથાને માથું. ૩. મેં તેના પગ બાંધ્યા. ૪. મેં તેના પગ બાંધ્યા. ૫. તેઓએ મારા હાથ કુખાલ્યા. ૬. ધીણાડીએ તેની આગળી કરડી. ૭. અમ્મુ મારા હાથને અડચો. ૮. તેણે મારો હાથ કાપ્યો. ૯. ગાલીઓએ તેના પગ ઘસ્યા. ૧૦. સરદારે ગુલામના હાથ છોડ્યા.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I struck his leg. 2. He hit my head. 3. I tied his leg. 4. I tied his legs. 5. They hurt my hands. 6. The lizard bit his finger. 7. The knife touched my hand. 8. He (or she) cut my hand. 9. The slave women rubbed his feet. 10. The chief unfastened the slave's hands.

બોધપાઠ ૨૦ મો.

સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ તથા “ઓઠે” અને “એએ” શબ્દો.

Reflexive Pronouns and the words “ote” and “enye.”

૭૪. સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ સ્વાહીલીમાં બે રીતે દર્શાવાયછે, જેઓના ઉપયોગ પણ જુદી જુદી બે રીતે થાયછે; ક્રિયાપદની પૂર્વે છ ઉપસર્ગ વાપરવાથી એ સર્વનામનો અર્થ નીકળેછે, પણ તે એવાં કેપથી વારંવાર ક્રિયાપદના ક્રમ તરફ આવેછે, જેમકે:-

* આલીમકારા કિયવા (આ+લી+મ+કારા+કિયવા) “આ” ત્રીજો પુરૂષ એકવચન તથા કર્તર ઉપસર્ગ છે; “લી” ભૂતકાળની નિશાની છે; “મ” ત્રીજો પુરૂષ એકવચન તથા ક્રમણિ ઉપસર્ગ બતાવેછે; “કારા” એ ક્રિયાપદ છે એમનું સામાન્યરૂપ “કુકારા” (કાપડું To cut) થાયછે; અને “કિયવા” (માથું head.) એ “ક્રી” નામના પેહેલા વર્ગનું એક નામ છે.

નાજી પેન્દા	હું પોતાને આહું	I love myself.
દુઠાજી પેન્દા	અમે પોતાને આહીશું	We shall love ourselves.
આમિજી શાઆ	તેણે પોતાને સંતાડ્યોછે	He has hidden himself.

૭૫. સ્વાયંવાચક સર્વનામ બ્યારે કોઈ નામ અથવા સર્વનામની સાથે આવે ત્યારે તેને માટે “એએવે” (ધણી, ખુદ, પોતે = Owner, himself.) શબ્દ વપરાયછે, પણ એ શબ્દનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી તેની પૂર્વે લાગુ પડતા ઉપસર્ગ ઉમેર્યાંરિવાય કદી એકલો વપરાતો નથી; જેમકે;—

મુ *મુએવે	માણુસ પોતે (ધણી)	The man himself.
વાહુ વેએવે	માણુસો પોતે	The men themselves.

૭૬. એએવે શબ્દની સાથે બ્યારે ખીજ તથા ત્રીજ વર્ગ (“મુ” તથા “મટી” વર્ગ) નાં નામોનાં એકવચન રૂપ વાપરવામાં આવે ત્યારે તેની પૂર્વે મુ અથવા મ્વ ઉપસર્ગ લાગેછે, પણ એરિવાય ખીજ-કોઈપણ નામનીસાથે એ શબ્દ આવે ત્યારે જે ઉપસર્ગો પ્રજ્ઞતસર્વનામ અથવા છટી વિભક્તિને પ્રથમાક્ષર તરફ લાગેછે, તેજ ઉપસર્ગો તેની પૂર્વે આવેછે. (નૂંમ્યા કલમ ૧૬-૭૧) જેમકે;—

મુ *મુએવે	માણુસ પોતે	The man himself.
મટી મુએવે	ઝાડ પોતે	The tree itself.
વાહુ વેએવે	માણુસ પોતે	The people themselves.
મીટી વેએવે	ઝાડા પોતે	The trees themselves.
કીમુ એએવે	ચખુ પોતે, છરી પોતે	A knife (or the knife) itself.
વીમુ વેએવે	{ ચખુમ્યા પોતે, છરીમ્યા પોતે	Knives (or the knives) themselves.
કીમુ એએવે	ચીજ પોતે	A thing (or the thing) itself.
વીમુ વેએવે	ચીજો પોતે	Things (or the things) themselves.
મીમી મુએવે	હું પોતે [“તમે પોતે”]	I myself.
વેવે મુએવે	તું પોતે (માનાર્ય)	You (sing.) yourself.
યેવે મુએવે	તે પોતે, તેણી પોતે	He himself or she herself.
સીસી વેએવે	અમે પોતે	We ourselves.
ગીગી વેએવે	તમે પોતે	You yourselves.
વામ્યા વેએવે	તેમ્યા પોતે	They themselves.

૭૭. પોતાની મેળે (by myself, by himself, by herself, by themselves, &c.) એ શબ્દ મુજે સ્વાયંવાચક સર્વનામ છે પણ ઘણુંકરી હમેશાં પોતાનો પ્રધાનાધિકાર મુશ્રીને ક્રિયાપદ વિષે કોઈ ન્યૂનાધિક દર્શાવેછે; તેથી ક્રિયાવિશેષણ ગણાયછે. પણ એ શબ્દ અત્રે લખી બતાવવાની જરૂર છે કારણ કે તે ઉપર કહેલા સર્વનામને તદને એક

* “મુએવે” એ શબ્દનો ખરેખરો ઉચ્ચાર નિયમપ્રમાણે “મુએએવે” અથવા “મ્વેએવે” થાયછે, પણ એ શબ્દને જંગમ્યાનાં રહેવાશીમ્યા અપભ્રંશ કરીને ટુકામાં “મુએવે” બાલેછે માટે અત્રે તેમજ લખેલછે.

સરખી રીતે મળતા આવેછે, અને માટે સ્વાહીલીમાં “ચેકે” (પોતાની મેળે By self or selves) શબ્દ વપરાયછે, અને જેવી રીતે ઇંગ્રેજ ભાષામાં સેલ્ફ તથા સેલ્વ્ઝ (self or selves) શબ્દો કોઈ સર્વનામ રિવાય એકલા આવતા નથી, તેવીજ રીતે સ્વાહીલીમાં “ચેકે” શબ્દ પણ એકલા આવતા નથી, અને તેની તરતજ પાછળ પ્રથમવચન પ્રમાણે લાગુ પડતું વ્યંજન સર્વનામ વપરાયછે (ન્યૂઆ કલમ ૭૦); એવી રીતે જ્યારે વ્યંજન સર્વનામ “ચેકે” શબ્દની પાછળ આવે ત્યારે તેની પૂર્વે હમેશા “ય” ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે;—

મહુ ચેકેયાકે	માણસ પોતાની મેળે	The man by himself.
વાહુ ચેકેયાઆ	માણસો પોતાની મેળે	The men by themselves.
મ્પી ચેકેયાકે	ઝાડ પોતાની મેળે	The tree by itself.
મીટી ચેકેયાઆ	ઝાડો પોતાની મેળે	The trees by themselves.
કીસુ ચેકેયાકે	ચપ્પુ પોતાની મેળે	The knife by itself.
વીસુ ચેકેયાઆ	ચપ્પુઓ પોતાની મેળે	The knives by themselves.
મીમી ચેકેયાન્યુ	હું (મારી) પોતાની મેળે	I by myself.
વેવે ચેકેયાકે	તું (તારી) પોતાની મેળે	You (sing.) by yourself.
યેયે ચેકેયાકે	તે (તેની) પોતાની મેળે	He by himself (or she by herself).
સીસી ચેકેયેકુ	અમે (અમારી) પોતાની મેળે	We by ourselves.
બીબી ચેકેયેનું	તમે (તમારી) પોતાની મેળે	You by yourselves.
વાઆ ચેકેયાઆ	તેઓ (તેમની) પોતાની મેળે	They by themselves.

૭૮. ઉપર કહ્યા પ્રમાણે “ચેકે” શબ્દની પાછળ વ્યંજન સર્વનામ આવે ત્યારે તેના અર્થ કોઈ કોઈ વખત ફક્ત, માત્ર, એકલો, એકલા, હત્યાદિ જેવા પણ થાયછે; જેમકે;—

ચેકેયાન્યુ	માત્ર હું, એકલો હું	Only I or I alone.
ચેકેયાકે	ફક્ત તે, એકલો તે	Only he or he alone.
કીસુ ચેકેયાકે	ફક્ત ચાકુ	Only the knife or the knife only.

એકે તથા એએ શબ્દો.

The words “*ote*” and “*enye*.”

૭૯. એકે (સમગ્રું, સમગ્રાં, આખું All, the whole) શબ્દનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી જે વ્યંજન વ્યંજન સર્વનામ અથવા છટ્ટી વિભક્તિના આ અવ્યયની પૂર્વે ઉપસર્ગ તરિકા વપરાયછે તેજ વ્યંજન તેની પૂર્વે લાગેછે (ન્યૂઆ કલમ ૬૬—૭૧); જેમકે;—

વાહુ એકે	સમગ્રાં માણસો	All men or all the people.
મ્પી એકે	સમગ્રું ઝાડ, આખું ઝાડ	All the tree or the whole tree.
મીટી એકે	સમગ્રાં ઝાડો	All trees or all the trees.
કીસુ એકે	આખો ચપ્પુ, આખી છરી	The entire knife.
વીસુ એકે	સમગ્રાં ચપ્પુઓ, સમગ્રાં છરીઓ	All knives or all the knives.

૮૦. એએ (વાળો, વાળા = having, possessing, with) એ શબ્દનો પણ પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી જે ઉપસર્ગો એએએ શબ્દને લાગેછે તેજ ઉપસર્ગો તેની પૂર્વે લાગેછે, (ન્યૂઆ કલમ ૭૬ મી) જેમકે;—

મુ મુજે માલી મિલકત વાળો માણસ A man having property.

વાહુ વેજે માલી મિલકત વાળા માણસો Men having property.

મીટી મુજે મળ્લની પાંદડાં વાળું ઝાડ A tree having leaves.

મીટી યેજે મળ્લની પાંદડાં વાળાં ઝાડો Trees having leaves.

કીમુ યેજે કીપીની હાથાવાળો ચપ્પુ A knife having (or with) a handle.

વીસુ યેજે વીપીની હાથા વાળા ચપ્પુઓ Knives having (or with) handles.

૮૧. “ઓઠે” તથા “એઝે” શબ્દો જ્યારે કોઈ સર્વનામનો ગુણ કે સંબંધ બતાવે ત્યારે તેઓનાં રૂપ નીચે પ્રમાણે હોયછે;—

મીમી *મુજે માલી { હું માલધણી છું, હું માલવાળો છું
I am the owner of the property or I possess the property.

સીસી સોઠે અમે સઘળા, આપણે સાથે We all or we together.

બીબી છોડે તમે સઘળા, તમે સાથે You all or you together.

૮૨. સોઠે { આલો આપણે બધા જમીએ, આલો આપણે સાથે જમીએ
Let us all go or let us go together.

વાઓ વોઠે વાલીલી { તેઓ બન્ને, તેઓ બે સાથે
Both of them or they two together.

હુપુ મુજે કિતાબુ=આ ચોપડીનો માલક છે, આ ચોપડીવાળો છે.

This is the owner of the book, or this (man) is the possessor of the book.

૮૨. એજે શબ્દ ક્રિયાપદની સાથે આવતાં તેનો અર્થ કોઈ કોઈ વખત નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે તત્પદાપેક્ષક સંધનામ જે (Which) જેવો થાયછે, તેપણ તેનો ભાવાર્થ બદલતો નથી જેમકે;—

મુ મુજે કુ પેન્દા=માણસ જે આહેછે તે (આહાતાર માણસ) “A man who loves

કિડાન્ડા એજે ગોડોરે=આટલા જે ગોદડી ધરાવેછે (ગોદડીવાળો આટલો)

A bedstead which has a mattress (or a bedstead with a mattress).

અભ્યાસપાઠ ૨૨ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. વાટુમાં વાલીલી પેન્દા. ૨. મ્પાલમે, આનાજીસીકુ. ૩. ઉમેજીકુન્ગા. ૪. વાટુમાં વાલીલી વાનાજીકુના. ૫. આમેજીકુમા જીયો મુજેવે. ૬. આજીકુન્ગા મીકિનો. ૭. વાટુમાં વોઠે. ૮. વીહુ યોઠે. ૯. મીટી યોઠે. ૧૦. વાટુમાં વોઠે વેજે વીબાન્ડા. ૧૧. મીટી યોઠે પેક્યાઓ. ૧૨. નાલીમુઓના પેક્યાકે. ૧૩. નાલીમુઓના મુજેવે. ૧૪. નાલીવાઓના વાહુ હાવા વોઠે વાલીલી. ૧૫. વાટાકિમ્પીઆ વોઠે. ૧૬. વાટાકિટુપા મીકુકે યોઠે. ૧૭. નાલી મુઓના કિમ્પીકો મુજેવે. ૧૮. નાલીમુઓના કિમ્પીકો યેજેવે. ૧૯. નાલીકિઓના મીલીમા યેજેવે (અથવા

*“મુજે” એ શબ્દનો અર્થ અરે ઉરમાર “મુ એજે” થાયછે. પણ જ્યારે અંદરમાં બાણી લોકો તેના ઉરમાર “મુજે” કહેછે તો એ તેમજ લખાયછે.

નાલીયાના મીલીમા ચેઝેવે). ૨૦. મ્જુસી મુઝે મ્જીઆ. ૨૧. મ્જી મુઝે મીમ્મા (મીંમા) મીન્ગી. ૨૨. નાલીસિમામા પેઝેયાન્યુ. ૨૩. વાલીટ્ટુટા વોઠે. ૨૪. વ્યોમ્મે વ્યોઠે વીટાઝામાં. ૨૫. વીટાઝુ વીખૂઆ વ્યોઠે. ૨૬. વીટાઝુ વ્યોઠે વીખૂઆ. ૨૭. વેવી વાલીધીટવા વીલિમ્મા વ્યેઠુ વ્યોઠે. ૨૮. ટુમેવીમ્માના વ્યોઠે. ૨૯. નાલીમ્માના મીટી મીવીલી: ઉલીધમ્માના વોઠે.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. ગુલામોએ પોતાને ચાહ્યું. ૨. સરદાર પોતાને વખાણેછે. ૩. તે પોતાને આંધ્યાછે. ૪. આજસુ ગુલામો પોતાને નખોડયાં પાડેછે. ૫. તેણે તેની પોતાની આંખને ઈજા કરીધીછે. ૬. તે પોતાના હાથ આંધરો. ૭. સઘળા ગુલામો. ૮. સઘળી સ્ત્રીને. ૯. સઘળાં ઝાડ. ૧૦. ઝૂંપડાંવાળા સઘળા ગુલામો. ૧૧. સઘળાં ઝાડ પોતાની મેળે. ૧૨. મેં તેને ચ્મિક્કલા જોયા. ૧૩. મેં તેને પોતાને જોયા (મેં ધણીને જોયા). ૧૪. મેં આ બન્ને માણસોને જોયા. ૧૫. તેઓ સઘળા નહાસી જશે. ૧૬. તેઓ સઘળા ભાલા ફેંકી નાખશે. ૧૭. મેં પોતે દરિયાઈ ઘોડો જોયા. ૧૮. મેં દરિયાઈ ઘોડાને પોતાને જોયા. ૧૯. મેં પર્વતો ખુદ જોયા. ૨૦. પૂંછડી વાળી ધણીડી (ચિચ્ચી). ૨૧. ઘણા કાંટાવાળું ઝાડ. ૨૨. હું પોતાની મેળે ઉભો રહ્યો. ૨૩. તેઓ સઘળાઓએ શોધ્યું. ૨૪. સઘળાં વહાણો ડૂબી જશે. ૨૫. સઘળી મોટી ચોપડીઓ. ૨૬. સઘળી ચોપડીઓ મોટી છે. ૨૭. ચોરોએ અમારી સઘળી પાઘડીઓ લઈ લીધી ૨૮. અમે તે સઘળી જોઈછે (પાઘડીઓ). ૨૯. મેં બે ઝાડ જોયાં; તે તે સઘળાં જોયાં.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The slaves loved themselves. 2. The chief is praising himself. 3. You (*sing.*) have tied yourself. 4. The idle slaves are scratching themselves. 5. He has hurt his own eye. 6. He will tie his own hands. 7. All slaves. 8. All things. 9. All trees. 10. All slaves having huts. 11. All trees by themselves. 12. I saw him alone. 13. I saw himself (or I saw the owner). 14. I saw both these men. 15. They will all run away. 16. They will throw all the spears. 17. I saw the hippopotamus myself. 18. I saw the hippopotamus itself. 19. I saw the mountains themselves. 20. A lizard having a tail (a lizard with a tail). 21. A tree having many thorns (or a tree with many thorns). 22. I stood by myself. 23. They all searched. 24. All the vessels will sink. 25. All the large books. 26. All the books are large. 27. The thieves took all our turbans. 28. We have seen them all (or all of them). 29. I saw two trees; you (*sing.*) saw them all.

બોધપાઠ ૨૧ મો.

તત્પદાપેક્ષક અથવા સંબંધક સર્વનામ.

The Relative Pronoun.

૮૩. સ્વાહીલી ભાષામાં તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ “જે” (Which) નેમટે ક્રિયાપદની પૂર્તે અને કાળના ઉપસર્ગની પાછળ નામોના આઠ વર્ગો પ્રમાણે જુદા જુદા ઉપસર્ગો

વપરાયછે, પણ હજી સૂધી અમે ફક્ત પેહેલા ત્રણ વર્ગનાં નામો વિષે બોલી ગયા છિયે માટે તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ પણ એજ ત્રણ વર્ગનાં નામોના સંબંધ અર્થે કેવાં રૂપથી વપરાયછે તે આ બોધપાઠમાં બતાવ્યું છે. (જુઓ કલમ ૮૫-૮૬-૮૭.)

૮૮. એ સર્વનામ સ્વાહીલીમાં ધણુંકરી ક્રિયાપદની સાથે વપરાયછે, પણ ત્યારે તેનીએ આપેલા ત્રણ કાળ શિવાય ક્રિયાપદનાં ખીન્ન કોઈ રૂપની સાથે જવલેજ આવેછે.

(૧) આણુવર્તમાન કાળ—જેને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે ના ઉપસર્ગ લાગેછે, તે; પણ એ રૂપ જ્યારે તત્પદાપેક્ષક સર્વનામની સાથે આવે ત્યારે તેનો અર્થ વારંવાર સાદાવર્તમાનકાળ (Indefinite present tense) જેવો ધણુ લોકો કરેછે.

(૨) ભૂતકાળ—જેને માટે લી અથવા આલી ઉપસર્ગ વપરાયછે તે.

(૩) ભવિષ્યકાળ—જેને માટે ટા ઉપસર્ગ વપરાયછે તે જ્યારે ઉપર કહેલા સર્વનામની સાથે આવે ત્યારે તેનો ટા ઉપસર્ગ બદલાઈને હમેશાં ટાકા થાયછે (જુઓ ઉદાહરણ કલમ ૮૫-૮૬-૮૭ માં).

૮૫. તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ જ્યારે પેહેલા ક્રી વર્ગનાં નામોનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને માટે—એકવચનમાં ઓ તથા બહુવચનમાં ઓ ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે અને કાળના ઉપસર્ગની પાછળ લાગેછે, જેમકે;—

વર્તો	{	*ક્રીઠુ ક્રીનાઓઅન્યુકા ચીજ ને પડેછે	The thing which is falling down.
		લીઠુ લીનાઓઅન્યુકા ચીજે ને પડેછે	The things which are falling down.
ભૂતો	{	ક્રીઠુ ક્રીલીઓઅન્યુકા ચીજ ને પડીગઈ	The thing which fell down.
		લીઠુ લીલીઓઅન્યુકા ચીજે ને પડીગઈ	The things which fell down.
ભવિં	{	ક્રીઠુ ક્રીટાકાઓઅન્યુકા ચીજ ને પડશે	The thing which will fall down.
		લીઠુ લીટાકાઓઅન્યુકા ચીજે ને પડશે	The things which will fall down.

૮૬. તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ જ્યારે ખીજ મ્હુ વર્ગનાં નામોનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને માટે એકવચનમાં યે તથા બહુવચનમાં ઓ ઉપસર્ગ વપરાયછે; જેમકે;—

વર્તો	{	મ્હુ આનાયેકાટા માણસ ને કાપેછે	The man who is cutting.
		વાઠુ વાનાઓકાટા માણસો જેઓ કાપેછે	The men who are cutting.
ભૂતો	{	મ્હુ આલીયેકાટા માણસ નેછે કાપ્યું	The man who cut.
		વાઠુ વાલીઓકાટા માણસો જેઓએ કાપ્યું	The men who cut.
ભવિં	{	મ્હુ આટાકાયેકાટા માણસ ને કાપશે	The man who will cut.
		વાઠુ વાટાકાઓકાટા માણસો જેઓ કાપશે	The men who will cut.

સૂચના—“કાપેછે, કાપ્યું, કાપશે” ને બદલે “કાપી નાંખેછે, કાપી નાંખ્યું, કાપી નાંખશે” તથા “પડશે” ને બદલે પડીજશે ઇત્યાદિ બતાવવા સાર સ્વાહીલીમાં એજ રૂપો વપરાયછે.

૮૭. તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ જ્યારે ત્રીજ “મ્હી” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને માટે એકવચનમાં ઓ તથા બહુવચનમાં ઓ ઉપસર્ગ વપરાયછે, જેમકે;—

* ક્રીઠુ ક્રીનાઓઅન્યુકા = “ક્રીઠુ” A thing; “ક્રી” is the subjective prefix for the word “ક્રીઠુ”; “ના” shows the imperfect tense; “ઓ” is the sign of the relative pronoun; “અન્યુકા” is the verb “to fall.”

who will run away. 19. The servants who preferred (liked) sweet potatoes. 20. The sweet potatoes which are going bad. 21. The good food which killed them all. 22. The chief who loves his wife. 23. The chief who loved his children. 24. The servant who brought my food. 25. The cook who cooked my food.

બોધપાઠ ૨૨ નો.

કર્મ તરીકે વપરાતું “તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ.”

The Relative Pronoun used as an Object.

૯૧. જ્યારે તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ સકર્મક ક્રિયાપદનાં કર્મ તરીકે આવે ત્યારે તેને માટે જે ઉપસર્ગો કર્તા તરીકે વાપરેલાં છે તેજ ઉપસર્ગો વપરાયછે; અને વાક્યમાં વધારા માત્ર એટલાજ થાયછે કે તેઓની તરતજ પાછળ અને ક્રિયાપદની પૂર્વે કર્મણિ ઉપસર્ગો લાગેછે, જેમકે;—

મુ નીલીયમ્મના	માણસ જે મેં જોયો	The man whom I saw.
મી નીલીય્મોઢકાટ	ઝાડ જે મેં કાપી નાખ્યું	The tree which I cut down.
મીકુકે નીલીયોઈનુનુઆ	ભાલા જે મેં ખરીદ કીધા	The spears which I bought.
કીસુ નીલીયોકીનુનુઆ	ચાકુ જે મેં ખરીદ કીધો	The knife which I bought.
વીસુ નીલીવોવીલિટ	ચાકુઓ જે હું લાવ્યો	The knives which I brought.
વાહુ નીલીય્મોવાય્મના	માણસો જેઓને મેં જોયા	The men whom I saw.
મુ કુલીયમ્મેન્ડા	માણસ જેને અમે ચાહ્યું	The man whom we loved.
મીટી આલીયોઈકાટ	ઝાડો જે તેણે કાપી નાખ્યા	The trees which he cut down.

અભ્યાસપાઠ ૨૪ નો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. કિલાન્ડા ઉલીચોકી વુન્ન. ૨. કિતાયુ વાલીચોકી ટવા. ૩. કિડિલે આલીચોકીઊમા. ૪. કિલીમા ઉલીચોકીઓના. ૫. કિયાન્ડા આલીચોકીજેન્ગા. ૬. વીયાન્ડા મનાવોવી-જેન્ગા. ૭. કિડિલે આનાચોકીઊમા. ૮. મ્પાકા ઉટાકામ્પી પીટા. ૯. મ્પાકે વાનાયેમ ઊઆ. ૧૦. વોટોટો આલીઓવા લેટા. ૧૧. મ્વાન્ગો નીનાઓઢકુન્ગા. ૧૨. વાહુન્યુ ઉટાકા-ઓવાઓના. ૧૩. એન્ગી વાનાયેમપીગા. ૧૪. એ વાલીયેમ મુકુમા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. આટલો (પલંગ) જે તે ભાંગી નાખ્યો. ૨. ચોપડી જે તેઓએ લીધી. ૩. આંગલી જે તેણે કરડી. ૪. ટેકરી જે તેનેઈ (જે ટેકરી તેનેઈતે). ૫. ઝૂપડું જે તેણે ખાંધું. ૬. ઝૂપડાં જે તેમે ખાંધેછો. ૭. જે આંગલી તે કરડેછે. ૮. હા જે તું વટાઈ જશે. ૯. સરદાર જેને તેઓ મારી નાખેછે. ૧૦. છાકરાં જેઓને તે લાવ્યા (અથવા, છાકરાં જેઓને તેણી લાવી). ૧૧. ખારણું જે હું બધ કરુંછું. ૧૨. સાહેબલોકો જેઓને તું જોશે. ૧૩. પરદેશી (નવા માણસ) જેને તેઓ મારેછે. ૧૪. ઘરેડા માણસ જેને તેઓએ ઘડેકો માર્યો.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The bedstead which you (*sing.*) broke. 2. The book which they took. 3. The finger which he bit. 4. The hill which you (*sing.*) saw. 5. The hut which he built. 6. The huts which you are building. 7. The finger which he is biting. 8. The boundary which you (*sing.*) will pass. 9. The chief whom they are killing. 10. The children whom he brought (or the children whom she brought). 11. The door which I am fastening. 12. The Europeans whom you (*sing.*) will see. 13. The foreigner (or the stranger) whom they are beating. 14. The old man whom they pushed.

બોધપાઠ ૨૩ મો.

પ્રશ્નાર્થક સર્વનામની સાથે વપરાતું તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ તથા “પો,” “મો” અને “કો” ઉપસર્ગોનો ઉપયોગ.

The Relative used with the Interrogatives and the use of “Po,” “Mo,” and “Ko” prefixes.

૯૨. સ્વાહીલી ભાષામાં પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ ન્યારે ક્રિયાપદની સાથે આવે અને તેની પૂર્વે નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે તત્પદાપેક્ષક સર્વનામનું રૂપ આવેલું હોય ત્યારે તે બન્ને સર્વનામોના અર્થ ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજીમાં ફક્ત પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ વાપરવાથી સમજી શકાયછે; જેમકે;—

* આલી યેની પીગા નાની? મને કોણે માર્યો? Who struck me?

નાની આલીયે કવીયા? તને કોણે બોલાવ્યો? Who called you? (*sing.*)

૯૩. પો, મો, તથા કો ઉપસર્ગો સ્વાહીલીમાં તત્પદાપેક્ષક સર્વનામને ઠેકાણેજ વપરાયછે, પણ ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજીમાં તેઓના અર્થ ક્રિયાવિશેષણ કે સંબંધયોગી અવ્યયથી દર્શાવી શકાયછે.

“પો” (નજીકપણું બતાવેછે).—જ્યાં, જ્યાં, જે તરફ—When, where, at which.

“મો” (અંદર, માંહે, એવો અર્થ બતાવેછે).—{જેમાં, જે ઠેકાણે, જેની અંદર, જ્યાં—Within which, where, wherein.

“કો” (દૂરપણું બતાવેછે).—ક્યાં, જ્યાં, જે તરફ, જ્યાંથી—Where, whither, whence.

૯૪. એ ઉપસર્ગોના અર્થ વારંવાર એકસરખા હોયછે તોપણ પ્રસંગ પ્રમાણે બોલવાની ઢબ ઉપરથી તેઓના ખરો ભાવાર્થ સમજી શકાયછે, જેમકે:—

આમાં છે પોતાથી નીજાનો કિમ્મતો એલેકેડેડ ની(કિમ્મતો) જાતના ક્રિયાપદોના અર્થ માટે જુઓ, ક્રમ ૨૧૦ મી	હુપો	તે ત્યાં છે (નજીક)	He (or she) is there (not far off).
	હુકો	તે ત્યાં છે (દૂર)	He (or she) is there (far off).
	હુમો	તે ત્યાં છે (અંદર)	He (or she) is there (inside).
	આલીપો	જ્યાં તે છે (નજીક)	Where he is (if near).
	અલીકો	જ્યાં તે છે (દૂર)	Where he is (if far off).
	આલીમો	જ્યાં તે છે (અંદર)	Where he is (if within).

* આલીયેની પીગા નાની?—એ વાક્યના સંબંધસંબંધો તરફનો ફરીએ તો આ પ્રમાણે થાયછે, “તે જેણે મને માર્યો તે કોણ?”

નીતકો રોકા	જ્યાંથી હું નીકળું	Whence I come out (or go on).
આગાકો તકામા	જ્યારે તે જોશે	When he will look.
ટુકીમાં કા	જેમાં અમે બેઠા	Within which we sat.
આનકો અન્યકા	જ્યાં તે પડે છે. (દૂર)	Where he is falling.
આલીમાં અન્યકા	જ્યાં (જેમાં) તે પડ્યો (અંદર)	Wherein he fell down.
આલીમાં અન્યકા	{ જ્યારે હું પડ્યો, અથવા } { જ્યાં હું પડ્યો (નજીક) }	When or where I fell down.
આનકો અન્યકા	જ્યાં હું પડ્યો (દૂર)	Where I fell down.

અભ્યાસપાઠ ૨૫ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. આલીયેની આના નાની? ૨. નાની આનાયે રોકા? ૩. નીટકાપો મઆના. ૪. મોની આલીપો અન્યકા. ૫. મુન્યુ આનકો રીડી. ૬. ટુનાપો સિમામા. ૭. મુઆમે આલીપો પીટા. ૮. વાહુ વેઉસી વાલીકાકિમ્પીઆ. ૯. મુઆ આલીમા કાકીરકો. ૧૦. વાપુવી વાલીપો પીન્ડવા મુખી વેહુ.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મને કોણે જોયો? ૨. કોણ (બહાર) નીકળે છે? ૩. જ્યારે હું તેને જોઈશ. ૪. પરેશી જ્યારે પડી ગયો. ૫. જ્યાં સાહેબ લોક પાછો જાય છે. ૬. જ્યાં અમે ઊભા છીએ (અથવા, જ્યાં અમે ઊભીએ છીએ). ૭. જ્યારે સરદાર વટાઈ ગયો. ૮. જ્યાંથી કાળા (સીધી) લોકો નહાસી ગયા. ૯. આગેડો જેમાં તે બેઠો. ૧૦ જ્યાં મચ્છીમારાએ અમારી હોડી ઊથાવી નાખી.

ENGLISH TRANSLATION.

1. Who saw me? 2. Who is coming out? 3. When I shall see him. 4. When the foreigner fell down. 5. Where the European is going back. 6. Where we are standing. 7. When the chief passed. 8. Whence the black people ran away. 9. The chamber in which he sat down. 10. Where the fishermen overturned our canoe.

બોધપાઠ ૨૬ મો.

આજ્ઞાર્થ તથા સંશયાર્થ રૂપ.

The Imperative and the Subjunctive forms.

૯૫. સ્વાહીલીભાષામાં આજ્ઞાર્થકરૂપ યુજગતી તથા ઇંગ્લેજ ભાષાની માફક ક્રૂડત ખીજ પુરૂષનાં એકવચન તથા બહુવચનની સાથે ઘણુંકરી આજ્ઞા કરતી વખતે વપરાય છે; એ રૂપ જ્યારે ખીજ પુરૂષ એકવચનમાં હોય ત્યારે તેને માટે (ઇંગ્લેજની માફક) ક્રિયાપદનું સાદામાં સાદું રૂપ વપરાય છે એટલે કે ક્રૂડત ક્રિયાપદનાં પ્રમાણરૂપની નિશાની “કુ” પડતી જુ-કાય છે, અને એ રૂપને ની પ્રત્યય લગાડવાથી તેનું બહુવચન બને છે જેમકે:—

એકવચન.

પેન્હા	ચાહ, હ/ચ	Love.	પેન્હાની	ચાહો, હ/ચો	Love (ye).
શીકા	પહોંચ	Reach.	શીકાની	પહોંચો	Reach (ye).
ઉલીઝા	પૂછ	Ask.	ઉલીઝાની	પૂછો	Ask (ye).
જીયુ	જવાબ દે	Answer.	જીયુની	જવાબ દો	Answer (ye).
ફિફીરી	વિચાર કર	Consider.	ફિફીરીની	વિચારકરો	Consider (ye).
સીકુ	વખાણુ કર	Praise.	સીકુની	વખાણુકરો	Praise (ye).

બહુવચન.

પેન્હા	ચાહ, હ/ચ	Love.	પેન્હાની	ચાહો, હ/ચો	Love (ye).
શીકા	પહોંચ	Reach.	શીકાની	પહોંચો	Reach (ye).
ઉલીઝા	પૂછ	Ask.	ઉલીઝાની	પૂછો	Ask (ye).
જીયુ	જવાબ દે	Answer.	જીયુની	જવાબ દો	Answer (ye).
ફિફીરી	વિચાર કર	Consider.	ફિફીરીની	વિચારકરો	Consider (ye).
સીકુ	વખાણુ કર	Praise.	સીકુની	વખાણુકરો	Praise (ye).

૯૬. એ ભાષામાં જે કોઈ ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર આ હોય તેને આનાર્થક રૂપે વાપરવા પેહેલાં તે આ અંત્યાક્ષર બદલાઈને વારંવાર એ બોલાયછે, અને જે ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર આ હોતો નથી તેનું આનાર્થક રૂપ ઉપર પ્રમાણે જ થાયછે; જેમકે;—

એકવચન.

પેન્હે	ચાહ, હ/ચ	Love.	પેન્હેની	ચાહો, હ/ચો	Love (ye).
શકિ	પહોંચ, પહોંચીજ	Reach.	શકિની	પહોંચીજમ્મા	Reach (ye).
ઉલીઝે	પૂછ	Ask.	ઉલીઝેની	પૂછો	Ask (ye).
જીયુ	જવાબ દે	Answer.	જીયુની	જવાબ દો	Answer (ye).
ફિફીરી	વિચારકર	Consider.	ફિફીરીની	વિચારકરો	Consider (ye).
સીકુ	વખાણુકર	Praise.	સીકુની	વખાણુકરો	Praise (ye).

બહુવચન.

પેન્હે	ચાહ, હ/ચ	Love.	પેન્હેની	ચાહો, હ/ચો	Love (ye).
શકિ	પહોંચ, પહોંચીજ	Reach.	શકિની	પહોંચીજમ્મા	Reach (ye).
ઉલીઝે	પૂછ	Ask.	ઉલીઝેની	પૂછો	Ask (ye).
જીયુ	જવાબ દે	Answer.	જીયુની	જવાબ દો	Answer (ye).
ફિફીરી	વિચારકર	Consider.	ફિફીરીની	વિચારકરો	Consider (ye).
સીકુ	વખાણુકર	Praise.	સીકુની	વખાણુકરો	Praise (ye).

૯૭. જે ક્રિયાપદોનો છેલ્લો અક્ષર એ, ઈ, અથવા ઉ હોય તેઓનાં આનાર્થક રૂપમાં ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ક્રિયાપદને છેડે કાંઈ પણ ફેરફાર થતો નથી, અને તે રૂપ સકર્મક ક્રિયાપદનું હોવાથી તેને કોઈકર્મણિ ઉપસર્ગ લગાડવાની જરૂર પડે તો તે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને ખીજા સર્વે ઉપસર્ગોની પાછળ ઉમેરવો; જેમકે;—

ઉનીંસમેહે	મને માફ કર	Pardon me.
ઉનીસદીકી	મને માન (મારૂં કહેવું સાચું)	Believe me.
ઉનીજીયુ	મને જવાબ દે	Answer me.

૯૮. સ્વાહીલી ભાષામાં ખીજા કેટલીક ભાષાઓની માફક આનાર્થક રૂપમાં કર્તરિ ઉપસર્ગ વારંવાર અધ્યાહાર્ય રહેછે, પણ કર્મણિ ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે કાયમ રહેછે; જેમકે;—

નીસમેહે	મને માફ કર	Pardon me.
નીસદીકી	મને માન (મારૂં કહેવું માન)	Believe me.
નીજીયુ	મને જવાબ દે	Answer me.

સંશયાર્થક રૂપ.

Subjunctive form.

૯૯. એ ભાષામાં સંશયાર્થક રૂપ વારંવાર ક્રિયાપદની પૂર્વે કી ઉપસર્ગ લગાડવાથી તથા સંકેતકાળના કોઈ રૂપથી બનેછે (જૂઓ કલમ ૧૧૧-૧૧૪) જેમકે;—

અબદલા આબીજ મખીઝ્મ { જો અબદલા આવે તો તેને કહેજે
If Abdulla come tell him.

મુમા આન્ગાલીઝ્માના ઝુલાને જોયું હત The slave would have seen.

૧૦૦. સાદામાં સાદું સંશયાર્થક રૂપ સ્વાહીલીમાં ઘણું દરજ્જે આનાર્થક રૂપને

* ઉ shows the subject "you" (sing.), which often remains understc.
† ની shows the object "me."

મળતું આવેછે, અને જોવી રીતે આશ્ચર્યક રૂપમાં ક્રિયાપદનો છેલ્લો અક્ષર આ હોય તો તે બદલાઈને એ થાયછે. તેવીજ રીતે સંશયાર્થક રૂપમાં પણ થાયછે, અને તે રૂપ જો પુરુષવચનમાં હોય તે પ્રમાણે તેની પૂર્વે કર્તાર ઉપસર્ગો લાગેછે; જેમકે;

નીપેન્દે	હું આહું	I may love.
નીમપેન્દે	હું તેને આહું	I may love him.
આપેન્દે	તે આહે	He may love.
આમપેન્દે	તે તેને આહે	He may love him.
નીસીકુ	હું વખાણું કરું	I may praise.
આસીકુ	તે વખાણું કરે	He may praise.

૧૦૧. યુજરાતી ભાષામાં ઉપર કહેલા સાદા સંશયાર્થક રૂપની સાથે જ્યારે ખીજા કોઈ વાક્યનો મંબંધ હોય ત્યારે તેની પૂર્વે ધણુંકરીને હજારાં વાક્યયોગી કે, જો અથવા તો ઇત્યાદિ આવેછે, અને ઇંગ્લિશમાં વારંવાર થેટ, ઇફ (That, if) વપરાયછે; પણ સ્વા-હીલી ભાષામાં ફક્ત સંશયાર્થક રૂપ વાપરવાથી તેમાં ઉપર કહેલા વાક્યયોગી અવ્યયોના અર્થનો સમાવેશ થઈ શકેછે; જેમકે;— [down.]

મખીગે આમ્મન્યુકે	તેને મારો કે તે પડે	Beat him that he may fall
લેટે નીબુન્ને	લાવો કે હું ભાંચું	Bring (it) that I may break (it).
મખીઅમ્મ આકાઅમ્મ	તેને કહો કે તે બેસે	Tell him that he may sit
નીપેન્દે	કે હું આહું, તો હું આહું	That I may love. [down.]
ઉપેન્દે	કે તું આહે	That you (sing.) may love.
આપેન્દે	કે તે આહે, કે તેણી આહે	That he (or she) may love.
હુપેન્દે	કે અમે આહિયે	That we may love.
મપેન્દે	કે તમે આહો	That you may love.
વાપેન્દે	કે તેઓ આહે	That they may love.
ઉઅન્યુકે ("ત્રી" વાં)	કે તે (ગડ, ઇત્યાદિ) પડે	That it may fall down.
ઈઅન્યુકે "	કે તેઓ (ગડો, ઇત્યાદિ) પડે	That they may fall down.
કીઅન્યુકે ("કી" વાં)	કે તે (ખીજા ઇત્યાદિ) પડે	That it may fall down.
વીઅન્યુકે "	કે તેઓ (ખીજા, ઇત્યાદિ) પડે	That they may fall down.

સૂચના—અમ્મમાં ઉભયાન્વયી અવ્યયનો પ્રયોગ કરવાનું કારણ એ છે, કે તેણેકરીને અમ્મ રૂપનો સંકેતાર્થ ખુલ્લી રીતે જણાવ્યો.

૧૦૨. ઉપર કહેલું સંશયાર્થક રૂપ વારંવાર આશ્ચર્યક રૂપને મટે પણ વાપરી શકાયછે. પણ ત્યારે તેનો અર્થ નીચેપ્રમાણે આશ્ચર્યની સાથે વિનંતી, આવકાર, તથા સભ્યતા દર્શાવેછે. જેમકે;—

ઉબુટે	ખેંચો (ચરવખાતીથી)	(Please to) pull.
નીતઝામે	મને જોવાદો	Let me look.
આતઝામે	તેને જોવાદો	Let him (or her) look.
નીપેન્દે	મને આહવાદો	Let me love.
હુપેન્દે	અમને આહવાદો	Let us love.
આપેન્દે	તેને આહવાદો	Let him love.

૧૦૩. એ સંશયાર્થક રૂપ ન્યારે પ્રશ્નાર્થે (Interrogatively) વાપરવામાં આવે ત્યારે તેના અર્થ નીચે પ્રમાણે થાયછે,—

નીપીડે ? { હું વટાઈ જઈએ? અથવા
હું વટાઈ જવાનો છું કે?

May I pass? or
Am I to pass?

આછીએ? { તે ખેદિ કે? અથવા
તે ખાદવાનો છે કે?

May he (or she) dig? or
Is he (or she) to dig?

નીકડિટી મી? { હું (તે) ઝાડ કાપું કે? અથવા
હું (તે) ઝાડ કાપવાનો છું કે?

May I cut the tree? or
Am I to cut the tree?

૧૦૪. સ્વાહીલીમાં સંશયાર્થક રૂપ ન્યારે કોઈ કારણાર્થે કે કોઈ ધારણા પારપાડવાના સમયે વપરાય ત્યારે તેના અર્થ ગુજરાતીમાં સામાન્ય કૃદંતથી અથવા ક્રિયાપદને વાચ્યયોગી ને અપને, કે, મારે, કાજે, કારણે, વિગેરે લગાડવાથી દર્શાવાયછે; અને ઇંગ્રેજીમાં તેવોજ અર્થ અતાવવા સાર ક્રિયાપદનું સામાન્યરૂપ વપરાયછે, અથવા ક્રિયાપદની પૂર્વે વાચ્યયોગી ઘેટ, અન્ડ; ઇન આર્ડર ઘેટ (That, and, in order that) ઇત્યાદિ લાગેછે; જેમકે,—

વાઘટે વાઘમાં વાંકુસઘડીએ { યુલામોને બોલાવ કે તેઓ તને મદદ કરે, અથવા તને મદદ
કરવાને યુલામોને બોલાવ.
Call the slaves that they may help you (sing.),
or call the slaves to help you (sing.).

એનેન્ડા ઉમેરકેટ { જા અને તેને શોધ; (તેને શોધવાને જા; તેને ગોતવા માટે જા.)
Go and look for him (or go to look for him).

* મમ્બીએ આકુસઘડીએ { તને મદદ કરવાને તેને કહે અથવા, તેને કહે કે તે તને
મદદ કરે
Tell him to help you (sing.), or tell him that
he may help you (sing.).

મમ્બીએ આકાએ { તેને બેસવાને કહે, અથવા તેને કહે કે તે બેસે.
Tell him to sit down, or tell him that he may sit down.

૧૦૫. ગુજરાતીમાં સામાન્ય કૃદંત તથા ઇંગ્રેજીમાં ક્રિયાપદનું સામાન્યરૂપ કે કોઈ વખત વર્તમાન કૃદંત ન્યારે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કોઈ કારણાર્થે વાપરેલાં હોતાં નથી અને કૃદંત સાદાં રૂપ તરીકે અવિલાં હોય તો તેઓને વાસ્તે સ્વાહીલી ભાષામાં પણ સાદું સામાન્યરૂપ વાપરવું અને તેને કેટલાં સંશયાર્થકરૂપ બિલકુલ વાપરવું નહિ, જેમકે,—

નાઝાકા કુલાલા

હું સૂવા માંચુંછું

I want to sleep.

નાપેન્ડા કુસોમા

હું વાંચવાને ચાહુંછું

I love reading (to read).

* મમ્બીએ = (મ + મમ્બીએ) “મ” ત્રીજા પુરુષ એકવચન અર્થે વપરાતો કર્મણિ ઉપસર્ગ છે; તથા “મમ્બીએ” એ આદ્યાર્થક રૂપ છે, અને એનું મૂળ ક્રિયાપદ “કુમ્બીઆ” (કેહેવું = To tell) છે.

મળતું આવેછે, અને જોવી રીતે આજ્ઞાચક રૂપમાં ક્રિયાપદનો છેલ્લો અક્ષર આ હોય તો તે અદલાઈતે એ થાયછે તેવીજ રીતે સંશયચક રૂપમાં પણ થાયછે, અને તે રૂપ જો પુરુષવચનમાં હોય તે પ્રમાણે તેની પૂર્વે કર્તાર ઉપસર્ગો લાગેછે; જેમકે;

નીપેન્દે	હું આહું	I may love.
નીમપેન્દે	હું તેને આહું	I may love him.
આપેન્દે	તે આહે	He may love.
આમપેન્દે	તે તેને આહે	He may love him.
નીસીડુ	હું પ્રખ્યાણ કરું	I may praise.
આસીડુ	તે પ્રખ્યાણ કરે	He may praise.

૧૦૧. યુજ્જરાતી ભાષામાં ઉપર કહેલા સાદા સંશયચક રૂપની સાથે જ્યારે ખીજા કોઈ વાક્યનો સંબંધ હોય ત્યારે તેની પૂર્વે ઘણુંકરીને હમેસાં વાક્યચોગી કે, જો અથવા તો ઇત્યાદિ આવેછે, અને ઇંગ્લેજમાં વારંવાર થ્રેટ, ઇફ (That, if) વપરાયછે; પણ સ્વાહીલી ભાષામાં ક્રૂર સંશયચક રૂપ વાપરવાથી તેમાં ઉપર કહેલા વાક્યચોગી અવ્યયોના અર્થનો સમાવેશ થઈ રહેછે; જેમકે;—

મપાગે આમ્મન્થુકે	તેને મારેા કે તે પડે	Beat him that he may fall
લેટે નીયુન્ને	લાવો કે હું ભાંચું	Bring (it) that I may break (it).
મખખીએ આકાએ	તેને કહો કે તે બેસે	Tell him that he may sit
નીપેન્દે	કે હું આહું, તો હું આહું	That I may love. [down]
ઉપેન્દે	કે તું આહે	That you (sing.) may love.
આપેન્દે	કે તે આહે, કે તેણી આહે	That he (or she) may love.
દુપેન્દે	કે અમે આહિયે	That we may love.
મપેન્દે	કે તમે આહેા	That you may love.
વાપેન્દે	કે તેઓ આહે	That they may love.
ઉઅન્થુકે ("આ" નજ)	કે તે (આડ, ઇત્યાદિ) પડે	That it may fall down.
ઈઅન્થુકે "	કે તેઓ (અડો, ઇત્યાદિ) પડે	That they may fall down.
કીઅન્થુકે ("કી" નજ)	કે તે (ખીજા ઇત્યાદિ) પડે	That it may fall down.
વીઅન્થુકે "	કે તેઓ (ખીજા, ઇત્યાદિ) પડે	That they may fall down.

સૂચના—એમાં ઉભયાન્વયી અવ્યયનો પ્રયોગ કરવાનું કારણ એ છે, કે તેણેકરીને એ રૂપનો સંકેતાર્થ ખુલ્લી રીતે જણાવ્યો.

૧૦૨. ઉપર કહેલું સંશયચક રૂપ વારંવાર આજ્ઞાચક રૂપને મળે પણ વાપરી શકાયછે. પણ ત્યારે તેના અર્થ નીચેપ્રમાણે આજ્ઞાની સાથે વિનંતી, આવકાર, તથા સભ્યતા દર્શાવેછે. જેમકે;—

ઉયુટે	ખેચો (જેહરનાનીથી)	(Please to) pull.
નીતઝામે	મને જોવાદો	Let me look.
આતઝામે	તેને જોવાદો	Let him (or her) look.
નીપેન્દે	મને આહાવાદો	Let me love.
દુપેન્દે	અમને આહાવાદો	Let us love.
આપેન્દે	તેને આહાવાદો	Let him love.

૧૦૩. એ સંશયાર્થક રૂપ ન્યારે પ્રશ્નાર્થે (Interrogatively) વાપરવામાં આવે ત્યારે તેના અર્થ નીચે પ્રમાણે થાયછે;—

નીપીટે ? { હું વટાઈ જઈકે? અથવા
હું વટાઈ જવાનો છું કે? May I pass ? or
Am I to pass ?

આછીખે ? { તે ખોદે કે? અથવા
તે ખોદવાનો છે કે? May he (or she) dig ? or
Is he (or she) to dig ?

નીઉકાટે મી ? { હું (તે) ઝાડ કાપું કે? અથવા
હું (તે) ઝાડ કાપવાનો છું કે? May I cut the tree ? or
Am I to cut the tree ?

૧૦૪. સ્વાહીલીમાં સંશયાર્થક રૂપ ન્યારે કોઈ કારણાર્થે કે કોઈ ધારણા પારપાડવાના સખ્યે વપરાય ત્યારે તેના અર્થ ગુજરાતીમાં સામાન્ય કૃદંતયી અથવા ક્રિયાપદને વાક્યયોગી ને અનો, કે, માટે, કાળે, કારણે, વિગેરે લગાડવાથી દર્શાવાયછે; અને ઇંગ્રેજીમાંતેવોજ અર્થ ખતાવવા સાર ક્રિયાપદનું સામાન્યરૂપ વપરાયછે, અથવા ક્રિયાપદની પૂર્વે વાક્યયોગી ઘેટે, એન્ડ, ઇન આર્ડર ઘેટે (That, and, in order that) ઇત્યાદિ લાગેછે; જો મોકે;—

વાઈટે વાડુમાં વાકુસઈડીએ { યુલામોને બોલાવ કે તેઓ તને મદદ કરે, અથવા તને મદદ
કરવાને યુલામોને બોલાવ.
Call the slaves that they may help you (sing.),
or call the slaves to help you (sing.).

એનેન્ડા ઉમટકુટે { જા અને તેને શોધ; (તેને શોધવાને જા; તેને ગોતવા માટે જા.)
Go and look for him (or go to look for him).

*મરખીએ આકુસઈડીએ { તને મદદ કરવાને તેને કહે અથવા, તેને કહે કે તે તને
મદદ કરે
Tell him to help you (sing.), or tell him that
he may help you (sing.).

મરખીએ આકાએ { તેને બેસવાને કહે, અથવા તેને કહે કે તે બેસે.
Tell him to sit down, or tell him that he may sit down.

૧૦૫. ગુજરાતીમાં સામાન્ય કૃદંત તથા ઇંગ્રેજીમાં ક્રિયાપદનું સામાન્યરૂપ કે કોઈ વખત વર્તમાન કૃદંત ન્યારે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કોઈ કારણાર્થે વાપરેલાં હોતાં નથી, અને કૃદંત સાદાં રૂપ તરીકે અવિલાં હોય તો તેઓને વાસ્તે સ્વાહીલી ભાષામાં પણ સાદું સામાન્યરૂપ વાપરવું અને તેને કેકાણે સંશયાર્થકરૂપ બિલકુલ વાપરવું નહિ, જો મોકે;—

નાટાકા કુલાલા હું જવા માંચુંછું I want to sleep.
નાપેન્ડા કુસોમા હું વાંચવાને ચાહુંછું I love reading (to read).

* મરખીએ = (મ + મરખીએ) “મ” ત્રીજા પુરુષ એકવચન અર્થે વપરાતો કર્મણિ ઉપસર્ગ છે; તથા “મરખીએ” એ આજ્ઞાાર્થક રૂપ છે; અને એનું મૂળ ક્રિયાપદ “કુમરખીઆ” (કેહેવું = To tell) છે.

અન્યાસપાઠ ૨૬ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. * મુધરિ મુ આલીયેકુપીગા નીમચ્ચોને. ૨. મપીગે આચ્ચોગિપે. ૩. મુ ઉલીયેમ-
ગિઆ. ૪. નીમઝકિ. ૫. મમ્પીચ્ચે આનીજીયુ. ૬. વીવુન્ને વીહુ વીલે (ચ્ચે વાક્યમાં
“વી” પ્રયમાક્ષર કર્મણિ ઉપસર્ગ છે તે વારંવાર જગપારમાં ઘણા લોકો પડતા મૂકેછે અને
આપ્રમાણે બોલેછે—“વુન્ને વીહુ વીલે”). ૭. વુન્નેની વીહુ વીલે. ૮. દુવુન્ને વીસુ હીવી?
૯. વુન્નેની વીસુ બેઠે. ૧૦. ઉચુકવે ઝગિા હુહ. ૧૧. અચુચ્ચે મુ મોળ આપાન્હે. ૧૨.
વીપીકે વીઆઝી હીવી. ૧૩. વીકુસાંધચ્ચે વીઆઝી વલિ નીપીકે. ૧૪. મમ્પીચ્ચે આઝી-
કુનકિ ચુન્યુ. ૧૫. વીહરીયુની વીઆન્ડા બેઠે. ૧૬. દુકાંધચ્ચે નીની? ૧૭. મુમાં આ-
કેકોટે મીટી મીરેકુ. ૧૮. વાન્કાઝી વાટેકે માણ. ૧૯. મકુકુએ કિપોકુ. ૨૦. વાકુકુએ
વીપોકુ. ૨૧. કિઝીવી આકાચ્ચે. ૨૨. મમ્પીચ્ચે આકાચ્ચે. ૨૩. આકુચેન્દા ઉમસધીડીચ્ચે.
૨૪. નાલીજરીયુ કુમપીગા ટેકે. ૨૫. વાલીકરીપીઆ વાઉપાન્હે મી. ૨૬. આલીવુઆ
આચ્ચોગે (or આલીવુઆ કવા કોગા.) ૨૭. મ્હાલે આલીપેલિકા વાડુમાં વાવીલી વાની-
ટકુટે. ૨૮. સીસી વાઠાહુ દુલીયુકા દુકીલીન્હે કિઆન્ડા કીલે.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. જે માણસે તને માર્યો તેને બોલાવ તો હું તેને જોઈ. ૨. તેને મારો કે તે પીહું (તને
મારો તો તે પીહું). ૩. જે માણસને તે મારી નાખ્યા તે. ૪. શું હું તેને દાદું કે? (અથવા,
શું હું તેને દાદવાને છું કે?). ૫. મને જવાબ આપવાને તેને કહો (તને કહો કે તે મને જ-
વાબ આપે). ૬. પેલી સ્ત્રીને ભાંગી નાખ. ૭. પેલી સ્ત્રીને ભાંગી નાખો. ૮. આ છરીચ્ચે
અમે ભાંગી નાખી ચ્ચેકે? (આ છરીચ્ચે અમે ભાંગવાના છીએકે?). ૯. સધળા આકુચ્ચે
ભાંગી નાખો. ૧૦. આ બોલે (તું) બપાડી લખજી. ૧૧. ઉપર ચઢવાને (મોટે) ચ્ચેક માણસ
પસંદ કરે (મૂઠી કાઠો). ૧૨. આ રતાણુચ્ચે રાંધો. ૧૩. પેલાં રતાણુચ્ચે ચ્ચેકાં કરે કે હું
(તેમને) રાંધું. ૧૪. (તે) કુતું (માટીનું) રાંધવાનું વાસણું ઢાંકવાને તેને કહો. ૧૫. સધળાં
ઝૂંપડાંને પાયમાલ કરી નાખો. ૧૬. અમે શું કરીચ્ચે? (અથવા, અમે શું કરવાના છીએ?) ૧૭.
ચુલામને લાંબાં ઝોડા ઘસેડવાદો. ૧૮. ગોલીચ્ચેને પાણી ભરવાદો. ૧૯. આંધળા માણસને
હાંકી કહાડ. ૨૦. આંધળા માણસોને હાંકી કહાડ. ૨૧. બેઠેરા માણસને બેસવાદો. ૨૨. તેને
કહો કે તે બેસે (તેને બેસવાને કહો). ૨૩. તે તને ચાહેછે કે તું તેને મદદ કરે (તને મદદ
કરવાને તે તને ચાહેછે). ૨૪. મેં તેને લાત મારવાની કોશિશ કરી. ૨૫. તેચ્ચે (તે)
ઝાડઉપર ચઢવાને નજદીક આવ્યા. ૨૬. તેણે ત્રહાવાને (મોટે) લગડાં ઊતારી નાખ્યાં.
૨૭. સરદારે મને શોધી કાઢવાને બે ચુલાઓ મોકલ્યા (સરદારે બે ચુલાઓ મોકલ્યા કે તેચ્ચે
મને શોધી કાઢે). ૨૮. તે ઝૂંપડાંની ચોકી કરવાને અમે ત્રણે નીચે ગયા.

ENGLISH TRANSLATION.

1. Call the man who beat you (*sing.*) that I may see him. 2. Beat him
that he may fear. 3. The man whom you (*sing.*) killed. 4. May I bury

*મુ = (મુ or મ્) is the objective prefix of the third person singular used
before a vowel, which becomes “મ” before a consonant.

him? (or am I to bury him?) 5. Tell him to answer me (or tell him that he may answer me). 6. Break those things. 7. Break (*pl.*) those things. 8. May we break these knives? or (are we to break these knives?) 9. Break (*pl.*) all the knives. 10. Carry away this load. 11. Choose one man to climb up. 12. Cook these sweet potatoes. 13. Collect those sweet potatoes that I may cook (them). 14. Tell him to cover the cooking pot. 15. Destroy (*pl.*) all the huts. 16. What must we do? (or what are we to do?) 17. Let the slave drag long trees. 18. Let the slave women draw water. 19. Drive away the blind man. 20. Drive away the blind men. 21. Let the deaf man sit down. 22. Tell him that he may sit down (or tell him to sit down). 23. He likes you (*sing.*) that you may help him [or he likes you (*sing.*) to help him]. 24. I tried to kick him. 25. They came near to climb up the tree. 26. He took off (his) clothes to bathe. 27. The chief sent two slaves to search for me. 28. We three went down to guard that hut.

આધ્યાય ૨૫ મો.

ક્રિયાપદની પૂર્વે “કા” ઉપસર્ગ લગાડવાથી થતાં રૂપ.

Forms of Verbs by prefixing “Ka.”

૧૦૬. સ્વાહીલી ભાષામાં ક્રિયાપદની પૂર્વે ન્યારે કા ઉપસર્ગ લગાડવામાં આવે ત્યારે તે ઉપસર્ગનો અર્થ હમેરાં વાક્યયોગી અને (And) જેવા યાયછે; જેમકે;—

“કાસનેહે” અને માફ કર And pardon.

“કાફેડી” અને પાછો આવ And come back.

૧૦૭. આશાયકરૂપની પૂર્વે વાક્યયોગી અનેનો અર્થ દર્શાવવા અર્થે ન્યારે કા ઉપસર્ગ વાપરવામાં આવે ત્યારે તે હમેરાં પ્રથમાક્ષર તરફે વપરાયછે અને સંશયાર્થક રૂપમાં તે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોની પાછળ આવેછે; જેમકે;—

Imperative form.	“કાટુપા, (અથવા) કાટુપે”	અને ફેંક, અને ફેંકી નાખ	And throw away.
	“કાપેન્હે, (અથવા) કાપેન્હે”	અને આહ	And love.
	“કાણુ”	અને જવાબદે	And answer.
Subjunctive form.	“નીકાટુપે”	અને હું ફેંકું	And I may throw away.
	“નીકાપેન્હે”	અને હું આહું	And I may love.
	“નીકાણુ”	અને હું જવાબ આપું	And I may answer.
Subjunctive imperative.	“નીકાટુપે”	અને મને ફેંકવાદો	And let me throw away.
	“નીકાપેન્હે”	અને મને આહવાદો	And let me love.
	“નીકાણુ”	અને મને જવાબ આપવાદો	And let me answer.

૧૦૮. એ કા ઉપસર્ગ સાધારણરૂપે સ્વાહીલીમાં ભૂતકાળને અર્થે ઘણાજ વપરાય છે; એટલે કે તે જાણે ભૂતકાળને માટે વપરાતા હોય તથા આલી ઉપસર્ગો (ભૂતકાળ કલમ ૪૭) ના જેવાજ લીજે ઉપસર્ગ હોય તેવી રીતે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોની

પાછળ આવેછે, તોપણ તેના અર્થ કરવામાં અવશ્ય કરીને વાક્યયોગી અને (And) નો સમાવેશ હમેશા થાયછે; જેમકે;—

એક વચન.

("મહુ"વર્ગ)	નીકાઅન્યુકા	અને હું પડ્યો	And I fell down.
"	ઉકાઅન્યુકા	અને તું પડ્યો	And you (sing.) fell down.
"	આકાઅન્યુકા	અને તે પડ્યો	And he (or she) fell down.
("મટી"વર્ગ)	ઉકાઅન્યુકા	અને તે પડ્યું	And it fell down.
("કી"વર્ગ)	કીકાઅન્યુકા	અને તે પડ્યું	And it fell down.

બહુ વચન.

("મહુ"વર્ગ)	ટુકાઅન્યુકા	અને અમે પડ્યા	And we fell down.
"	મકાઅન્યુકા	અને તમે પડ્યા	And you fell down.
"	વાકાઅન્યુકા	અને તેઓ પડ્યા	And they fell down.
("મટી"વર્ગ)	હકાઅન્યુકા	અને તેઓ પડ્યા	And they fell down.
("કી"વર્ગ)	વીકાઅન્યુકા	અને તેઓ પડ્યા	And they fell down.

૧૦૯. યુગરાતી તથા ઈંગ્રિજમાં કોઈ વિષયનું વર્ણન કરવામાં કે તવારીખ લખવામાં કોઈ વાક્યમાં બે અથવા બે કરતાં વધારે ભૂતકાળનાં રૂપ સાથે આવે, અને તેઓના સંબંધાર્થે અને (And) વાક્યયોગી અવ્યય આવેલા હોય કે અધ્યાહાર્ય હોય તો સ્વાહીલીમાં જેહલા ભૂતકાળનાં રૂપને માટે લી અથવા આલી ઉપસર્ગ તથા તે પછીનાં દરેક ભૂતકાળનાં રૂપને માટે કા ઉપસર્ગ વપરાયછે; જેમકે;—

આલીશુઆ આકામઅમ્પીઆ { તેણે જવાબ આપ્યો અને તેને કહ્યું.
He answered and said to him.

આકીરૂડી આકાશીકા હાપા { તે પાછો વળ્યો અને તે અહિં આવી પહોંચ્યો.
He returned and arrived here.

૧૧૦. એ કા ઉપસર્ગને ઘણા લોકો કોઈ કોઈ વાર પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો સહિત બદલીને તેનું ટુંકું રૂપ હા બોલેછે; જે બધા પુરૂષમાં અિકસરઅમ્પી રીતે વપરાયછે; જેમકે;—

"નીકામઅમ્પીનાં અથવા હામઅમ્પીનાં" અને મેં તેને જોયો And I saw him.

પણ એ છેલ્લું રૂપ સાધારણ રીતે ઘણું ઉપયોગમાં નહિ આવવાથી તેને નીચેના વાક્યોમાં વાપર્યું નથી.

અભ્યાસપાઠ ૨૭ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. કાટોકે. ૨. કાટોકેની. ૩. કાસુઈટે. ૪. કાનુનુઅમ્પી. ૫. કાઉનુનુઅમ્પી. ૬. કાનુનુઅમ્પી ઉલિ. ૭. કાઉનુનુઅમ્પી (મીટી). ૮. કાવાકુકુઝે. ૯. આકા ટવાઅમ્પી. ૧૦. આકાકી ટવાઅમ્પી (કીસુ) ૧૧. અનેન્હા કામસઈડીઅમ્પી. ૧૨. આલીટનુલીઆ આકાશીકા. ૧૩. આલી પીટા આકાકી. ૧૪. આલીનીઉલીકા નીકામઅમ્પીઆ. ૧૫. સિકીઅમ્પી કાનીશુઆ. ૧૬. સિકીઅમ્પી કાનીશુઆની. ૧૭. અતીતઝામા મકાઅમ્પીનાં મીટી. ૧૮. એટા આલી અન્યુકા આકાલીઆ. ૧૯. વાલીલિવા વાકાગોઅમ્પીનાં. ૨૦. આલીઅનેન્હોકા આકાકીઅમ્પી.

૨૧. આલીકુલ્લીઝા ઉકામખીઆ. ૨૨. વાગેની વાલીશીકા વાકાઉચેકેઝા મજી વેઃ. ૨૩. આલીવાઆ વીઆહુ વીપીઆ વ્યાકે, વીકામબીમા. ૨૪. નાલીચોકા, મીગૂ ચાન્યુ ધકાવીમ્મા. ૨૫. મકાલ્મે આલીવાઈટા વાહુ વાકે, આકાવાઅમ્મીઆ “ઝે હુધુ મ્યાવી, મ્શીકેની કામ કુન્નેની” વાકામકુન્ના. ૨૬. વાહુ વાલીમ્મામલીન્દા વાકાલિવા, વાકાલાલા, વીકામકુન્નુઆ આકાકિમ્મીઆ. ૨૭. વાહુ વલિ વાકાઅમ્મકા વાકાઆન્ઝા કુમટકુટા આલીયે કિમ્મીઆ; વાકાનીકુટા જીઆની વાકાની ઉલીઝા “ઉમે આના મુટલીયેમ કુન્ગા” ૨૮. વીકાવાઅમ્મીઆ “મુધુપી” ? ૨૯. વાકાનીઅમ્મીઆ “મ્યાવી યુલે ટુલીયેમકુન્ના હાપા.”

ગુજરાતી તરજુમો.

સૂચના:—આ અભ્યાસપાઠમાં તથા આગળ આવી ગયેલા તેમજ હવે પછી આવતા અભ્યાસપાઠોમાં સ્વાહીલી વાક્યોના રાષ્ટ્રદેરાષ્ટ્રનો તરજુમો વાંચનારને ખતાવી આપવાના સખખથી વખતે ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી બંનેમાં કાંઈ પણ કઠંગાપણું જોવામાં આવે તો તેમાં કૃતાંતી કક્ષર સમજવી નહિ કારણ કે સ્વાહીલી ભાષા જાતે તેવી છે; આ વાક્યો સાનવંતા સાહેબ એડવર્ડ સ્ટીઅર એલ. એલ. ડી. ની બનાવેલી સ્વાહીલી એક્સરસાઈઝ નામની ચોપડીમાંથી લીધેલાં છે, જેઓ મુખ્ય “કુ” ઉપસર્ગના ઉપયોગ ખતાવે છે.

૧. અને બહાર જા (અને નીકળ). ૨. અને બહાર જાઓ (અને નીકળો). ૩. અને તેને બોલાવ (અને તેણીને બોલાવ). ૪. અને ઝાડ ખરીદ કર. ૫. અને (તે) ઝાડ ખરીદ કર. ૬. અને તે ઝાડ ખરીદ કર. ૭. અને તેઓને (ઝાડોને) ખરીદ કર. ૮. અને તેઓને હાંકી કહાડ (માનાર્થે “અને તેઓને હાંકી કહાડો”). ૯. અને તેને લેવાદા. ૧૦. અને તેને તે (સાકુ) લેવાદા. ૧૧. જા અને તેને મદદ કર. ૧૨. તે પેહેલાં આલ્યા અને આવી પહોંચ્યા. ૧૩. તે વટાઈ ગયો અને પાછો વળ્યો. ૧૪. તેણે મને પૂછ્યું અને મેં તેને કહ્યું. ૧૫. (તું) સાંભળ અને મને જવાબ દે. ૧૬. (તમે) સાંભળો અને મને જવાબ દો. ૧૭. તમે જોયું અને ઝાડો લીધાં. ૧૮. છોકરો પડી ગયો અને રડ્યો. ૧૯. તેઓ છાકટા થયા અને કલ્થિયા કર્યો. ૨૦. તે જાહ્યો અને ગાયત કહ્યું. ૨૧. તેણે તેને પૂછ્યું અને તે તેને કહ્યું (અથવા તેણીએ તને પૂછ્યું અને તે તેણીને કહ્યું). ૨૨. પરદેશીઓ આવી પહોંચ્યા અને અમારું શહેર ખાળી નાખ્યું. ૨૩. તેણે પોતાના નવા જોડા પહેર્યા અને તેઓએ (જોડાએ) તેને ધબ્બ લીધી. ૨૪. હું થાકી ગયો અને મારા પગ સૂજી આવ્યા. ૨૫. સરદારે પોતાના માણસોને બોલાવ્યા અને તેઓને કહ્યું (કે) “આ ધરડો માણસ બદૂગર છે, તેને પકડો. અને ખાંધો” અને તેઓએ તેને ખાંધો. ૨૬. અને જે માણસો તેની ચોકી કરતા હતા તેઓ છાકટા થઈને સ્થઈ ગયા અને મેં તેને છોડી મૂક્યો અને તે નાહારી ગયો. ૨૭. પેલા માણસો જગી ઉઠ્યા અને જે માણસ ભાગી ગયો (હતો) તેને શોધવા મંડ્યા; અને તેઓ મને રસ્તામાં મળ્યા અને ત્યારે મને પૂછ્યું “જે માણસને અમે ખાંધો (હતો) તેને તમે જોયો કે?” ૨૮. અને મેં તેઓને કહ્યું “કયો માણસ?” ૨૯. અને (ત્યારે) તેઓએ મને કહ્યું “પેલા બદૂગર જેને અમે આદિ ખાંધો (હતો).”

ENGLISH TRANSLATION.

1. And go out. 2. And (ye) go out. 3. And call him (or her). 4. And buy a tree. 5. And buy the tree. 6. And buy that tree. 7. And

buy them (trees). 8. And drive them away. 9. And let him take. 10. And let him take it (knife). 11. Go and help him. 12. He went first and arrived. 13. He passed and he returned. 14. He asked me and I told him. 15. Hear and answer me. 16. (Ye) hear and answer me. 17. You looked and saw trees. 18. The boy fell down and cried. 19. They got drunk and quarrelled. 20. He got up and sang. 21. He asked you (*sing.*) and you (*sing.*) told him [or she asked you (*sing.*) and you (*sing.*) told her]. 22. The foreigners arrived and burnt our town. 23. He put on his new shoes and they hurt him. 24. I became tired and my feet swelled. 25. The chief called his men and said to them, "this old man is a wizard, hold him, and bind him," and they bound him. 26. And the men who guarded him got drunk and slept, and I unfastened him and he ran away. 27. Those men awoke and began to search for the man who ran away, and they saw (met) me in the road and asked me, "Did you (*sing.*) see the man whom we (had) bound?" 28. And I said to them, "what man?" 29. And they said to me "that wizard whom we (had) bound here."

બોધપાઠ ૨૬ મો.

"કી" ઉપસર્ગનો ઉપયોગ.

The use of "Ki" prefix.

૧૧૨. ક્રિયાપદની પૂર્વે કી ઉપસર્ગ વાપરવાથી થતાં ઘણાં ખરાં સર્વે રૂપ સ્વાહીલીમાં વળી સંસાર્યક રૂપમાં ગણાયછે અને તેના અર્થ જૂદે જૂદે પ્રસંગે જુદા જુદા થાયછે. જે નીચેનાં દૃષ્ટાંતો ઉપરથી સારી યેઠે સમજશે.

૧૧૨. કી ઉપસર્ગ હમેશાં કાળનાં ઉપસર્ગ તરીકે તથા કાળના ઉપસર્ગને ઠેકાણે આવેછે; એટલેકે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને પુરુષવાચક ઉપસર્ગની પાછળ વપરાયછે; અને તેની સાથે જો કોઈ કર્મેણિ ઉપસર્ગ આવે તો તેને કી ઉપસર્ગની તરતજ પાછળ વાપરવો. જેમકે;—ઉકીનીપીગા નીટાકુપીગા { જો તું મને મારશે તો હું તને મારીશ.
(If you (*sing.*) beat me, I shall beat you (*sing.*)).

૧૧૩. ક્રિયાપદની પૂર્વે કી ઉપસર્ગ આવવાથી તેનાં જુદા જુદા અર્થ નીચે પ્રમાણે થાયછે;

(A) વારંવાર વર્તમાનકદંત જેવો અર્થ થાયછે; જેમકે;—

નાલીમઆના આકીઆગા મેં તેને "નહાતાં" જોયો I saw him "bathing."

નીટાકુરાહી નીકીકુઆના { હું તને "જોતાં (જોઈને)" ખુશી થઈશ.
(Seeing you (*sing.*)) I shall rejoice.

(B) વારંવાર વાક્યયોગી અવ્યય જો, અગર, તો (If) જેવો અર્થ થાયછે; જેમકે;—

અબદલા આકીજા મખીમ્ { જો અબદલા આવે તો તેને કહેજો.
(If Abdullah come, tell him.

આકીસિમા કવેલી { જો તે સાચું કહે તો. If he tell the truth.

(C) વારંવાર ક્રિયાવિશેષણ જ્યારે, જ્યારે (When, while, &c.) ઇત્યાદિ જેવા અર્થ થાયછે; જેમકે;—

અબદલા આકીજી મખીઅમ્મ { 'જ્યારે' અબદલા આવે ત્યારે તેને કહેજો
{ "When" Abdullah comes tell him.

આકીરૂડી નીરામઅમાના { 'જ્યારે' તે પાછો આવશે ત્યારે હું તેને જોઈશ
{ "When" he comes back I shall see him.

(D) કોઈકોઈ વખત એ કી ઉપસર્ગના અર્થ કારણકે, લીધે, તેથી, જોકે, જેવો, ધારોકે ઇત્યાદિ (Because, since, though, suppose, &c.) જેવાણુ થાયછે; અથવા જે રાખ્તાથી એક વાક્યનો ખીજ વાક્યની સાથે સંબંધ સચવાઈ રહે તેવા સર્વે કોઈ રાખ્તા કી ઉપસર્ગના અર્થ થઈ શકેછે; જેમકે;—

આકીવા મુઠ્ઠુ સીવેજી નેનો { તે મોટો માણસ છે "તથી" હું કાંઈક કરી શક્તો નથી
{ "Since" he is a great man, I can do nothing.

આકીસેમાં કહેલી { "જોકે" તે સાચું કહે (તોપણ)
{ "Though" he tells the truth.

નીકીરૂડી આલીઅમ્મોગાપા { "જેવો" હું પાછો ગયો તેવાજ તે ખીહીનો
{ "As" I went back he feared.

અભ્યાસપાઠ ૨૮ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી, તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, & English Phrases.

મી ઉકીઅન્યુકા	જો ઝાડ પડે (તો)	If the tree falls.
મી ઉકીઅન્યુકા	જ્યારે ઝાડ પડે (ત્યારે)	When the tree falls.
મી ઉકીઅન્યુકા	ધારોકે ઝાડ પડેછે	Suppose the tree falls.
મી ઉકીઅન્યુકા	જોકે ઝાડ પડે (તોપણ)	Though the tree falls.
મી ઉકીઅન્યુકા	જ્યારે ઝાડ પડેછે (ત્યારે)	While the tree is falling.
મી ઉકીઅન્યુકા [અન્યુકા કારણકે ઝાડ પડેછે		Because the tree falls.
નાલીઉઅમાનાં મી ઉકી- મેં (તે) ઝાડને પડતાં જોયું		I saw the tree falling.
નીકીરૂડી આલીઅમ્મોગાપા	જેહું પાછોજાઈશતાતેખીહશે	He will fear if I go back.
	[ખીહીનો]	[afraid.
નીકીરૂડી આલીઅમ્મોગાપા	જેવો હું પાછો ગયો તેવાજ તે	As I went back he was
આલીઅમ્મોગાપા	તે નહાતાં ડૂબી ગયો [પૂછજો	He sank while bathing.
મીકીકા મુલીજેની	તમે આવી પહોંચતાં તેને	Ask him on your arrival.
મીકીકા મુલીજેની મારા	તમે આવી પહોંચ્યાકે તરતજ	Ask him as soon as you
	તેને પૂછજો	arrive.
મીકીકા મુલીજેની	જ્યારે તમે આવી પહોંચો ત્યારે	Ask him when you arrive.
	તેને પૂછજો [પૂછજો	
મીકીકા મુલીજેની	જો તમે આવી પહોંચો તો તેને	Ask him if you arrive.

સૂચના:—એવી રીતે કી ઉપસર્ગના જુદા જુદા અર્થ થાયછે તે સર્વે યોગવાના પ્રસંગ ઉપરથી તરતજ વરતાઈ આવેછે.

અભ્યાસપાઠ ૨૯ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. આક્રિષ્ટા કિટામુ, નીટાવેકા કુસેમા. ૨. આક્રિષ્ટા કિટામુ નીનાચેકીન્નુઆ.
૩. નીકી સિકીઆ ઉકીનેના, નીટાકુશુ. ૪. આકીકુબીઆ, નીટાવાબીઆ વોટોટો વહે
વોટો. ૫. નીકીમસિકીઆ આકીઈટા, નીટાઈડી. ૬. નાવામ્માના વાપગાઝી વાકીકિમ્બીઆ.
૭. ટુકીઈડી, ઈડીની ઝીમ્બે (ઝીમ્બી) ઝોટો. ૮. કિયાન્ડા કીનાઅન્યુકા, ટુકીટોકા ટુટામ્બેકોકા.
૯. આકીપીગા ઝમ્બીમ્બે, નીટામપીટા. ૧૦. કામા કિયાન્ડા કીહરીબીકા, જેન્ગા ચિન્ગીને
(અથવા-કિયાન્ડા કીકીહરીબીકા, જેન્ગા ચિન્ગીને). ૧૧. આક્રિષ્ટા મ્કુટે, ટુટાઉવુન્નુ.
૧૨. મ્પીશી આકીપીકા ચાકુલા ચેમા ટુટામસીકુ. ૧૩. મ્કુન્નુ આલીમમ્માના આકીઝામા
આકાકિમ્બીઆ. ૧૪. આકી હનુઆ મ્કેનેલ, કીસુ ચાલીઅન્યુકા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. જો તે ચોપડી લાવશે તો હું વાંચી શકીશ. ૨. જો તે જે ચોપડી હું જાણું છું તે
લાવશે તો. ૩. જો હું તને જાણતાં સાંભળીશ તો તને જવાબ આપીશ. ૪. જો તે તને
મારી નાખશે તો હું તેનાં સઘળાં છોકરાંને મારી નાખીશ. ૫. જો હું તેને જાણવાતાં
(હાંક મારતાં) સાંભળીશ તો હું પાછો વળીશ. ૬. હું સફરી હમાલોને નાહાસી જતાં જોઈ
છું. ૭. જ્યારે અમે પાછા વળીએ ત્યારે તમે સઘળા પાછા વળજો. ૮. ઝૂંપડું પડે છે,
જો આપણે બહાર નીકળીએ તો બચશું. ૯. જોઈએ તે દોડે છે તોપણ હું તેને (તેનાથી)
વટાઈ જઈશ. ૧૦. જો ઝૂંપડું પાચમાલ ધઈ ગયું હોય તો ખીજું બાંધો. ૧૧. જો તે જાણી
લાવશે તો અમે તે બાંધી નાખશું. ૧૨. જો રસોઈએ સારું ખાણું રાંધશે તો અમે તેને
વખાણશું. ૧૩. સાહેબજીએ તેને ડુબતાં જોયા અને તે નાહાસી ગયા. ૧૪. જેણે તેણે હાથ
જોયા કીધા તેણે જ ચાકુ પડ્યો.

ENGLISH TRANSLATION.

1. If he brings a book, I will be able to read (it). 2. If he brings the
book which I know. 3. I shall answer you (*sing.*) if I (shall) hear you
(*sing.*) speaking. 4. I shall kill all his children if he kills you (*sing.*).
5. I shall return if I (shall) hear him calling. 6. I see the caravan porters
running away. 7. Return all of you when we return. 8. The hut is fall-
ing, we shall escape if we go out. 9. I shall pass him though he runs. 10.
If the hut is destroyed, build another. 11. If he brings a spear we shall
break it. 12. If the cook cooks good food we shall praise him. 13. The
European saw him sinking and ran away. 14. As he lifted up (his) hand
the knife fell.

*ઝમ્બીમ્બે એ રાખ્દના ઉચ્ચારમાં “મ” પ્રથમાક્ષર જરા નાકમાંથી ફૂટત અનુસ્વા-
રની પેઠે જાણાય છે, અને સાંભળવામાં “અમ્બીમ્બે” જેવો ઉચ્ચાર જણાય છે.

બોધપાઠ ૨૭ મો.

સંકેતકાળ

Conditional Tenses.

૧૧૪. સંકેતકાળનાં સર્વે રૂપ સંસારાયકરૂપ (Subjunctive form) માં ગણાયછે. અને સાધારણ રીતે સ્વાહીલીમાં તેઓના પ્રયોગ સંકેતાર્થ ભૂતકાળ તરીકે થાયછે. જેને યુજરાતીમાં નિષ્પત્તિભૂત કરીને કહેછે. કારણ કે ક્રિયા બની ગઈ નહિ હોય તોપણ કેટલેક ઠેકાણે ભૂતરૂપ વપરાયછે જેમકે:—

“જો કોઈ બન્યું હત તો આમ થાત,” “હું કરત,” “હું ગયો હત,” “મેં માર્યો હત,” વિગેરે.

એવી રીતે સ્વાહીલીમાં સંકેતકાળ દર્શાવવા સાદ ક્રિયાપદની પૂર્વે અને કાળના ઉપસર્ગને ઠેકાણે ન્ગાલી રાખ્દ વપરાયછે. અને તેની પૂર્વે હમેશાં બાથુ પડતો પુરૂષવાચક કૃતેષ ઉપસર્ગ જેવી રીતે ખીબ સર્વે કાળને લાગેછે. તેવીજ રીતે તેને પણ લાગેછે; જેમકે:—

મ્પી ઉન્ગાલી અન્યુકા	ઝાડ પડ્યું હત	The tree would have fallen.
મ્પુમાં આન્ગાલીએના	યુલામે જોયું હત	The slave would have seen.
કીહુ કીન્ગાલી અન્યુકા	ચીજ પડી હત	The thing would have fallen.

૧૧૫. એવી રીતનાં સંકેતકાળનાં વાક્યોમાં ઘણું કરી પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો ઉપર તથા જે મૂળ ક્રિયાપદ હોય તેના પ્રથમાક્ષર ઉપર જરા ભાર (Emphasis*) મૂકીને બોલાયછે; જેમકે:—

નીન્ગાલી અન્યુકા	હું પડ્યો હત	I should have fallen.
ઉન્ગાલી અન્યુકા	તું પડ્યો હત	You (sing.) would have fallen.
આન્ગાલી અન્યુકા	તે પડ્યો હત	He (or she) would have fallen.
દુંગાલી અન્યુકા	અમે પડ્યા હત	We should have fallen.

એવી રીતનાં વાક્યો આવે ત્યારે વાંચનારે પૂરતા ધ્યાનથી તેઓના ઉચ્ચાર કરવા કારણ કે દરેક ઠેકાણે એકસેન્ટ મૂકીને ઉચ્ચાર કરી બતાવેલ નથી.

૧૧૬. સંયુક્ત વાક્યના પૂર્વ ભાગમાં તેમજ અપર ભાગમાં એ રૂપ વાપરી રાકાયછે. પણ ત્યારે યુજરાતીમાં જેમ વાક્યની પૂર્વે જો, અગર, તો, વિગેરે વાક્યયોગી આવેછે, તથા ઇંગ્લેન્ડમાં જેમ ઇફ (If) લાગેછે, તેમ સ્વાહીલીમાં વાક્યની પૂર્વે કામા (જો, અગર If) રાખ્દ વપરાયછે; જેમકે:—

* કામા નીન્ગાલી કુઓના નીન્ગાલી કુપીગા=જો મેં તને જોયો હત તો હું તને મારત. If I had (should have) seen you (sing.) I should have beaten you (sing.)

* એ વાક્યનું પૃથક્કરણ નીચે પ્રમાણે સમજવ્યાથી વાંચનારને દરેક રાખ્દનો અર્થ તરતજ જણાઈ આવશે; અને તેઓને યાદ રાખવાથી વાક્યો ગોઠવવાનું કામ બહુ સહેલું થઈ પડશે.

કામા	જો, અગર If.	કુ	તને	You (sing.) or thee.
ની	હું, મેં I.	ની	હું, મેં I.	
ન્ગાલી	હત should have	ન્ગાલીપીગા	માર્યો હત should have beaten.	
ન્ગાલીઓના	જોયો હત, જોયું હત. should have seen.	કુ	તને	You (sing.) or thee.

સૂચના.—આથી ઉપસર્ગમાં તેમજ અન્યુકાશમાં ન અક્ષર જોડાયેલો છે, તેનો ઉચ્ચાર બહુજ ટુંકો થાય છે. એટલે કે ફક્ત નાકમાંથી જરા આવાજ આવે છે. અથવા તેનાથી આગળના અક્ષર ઉપર અનુસ્વાર મૂકીને બોલવાથી તે ન અક્ષરના જેટલુંજ કામ સારે છે; જેમકે:—

નીંગાલી અન્યુકા	હું પડ્યો હત	I should have fallen.
આંગાલી અન્યુકા	તે પડ્યો હત	He would have fallen.

અન્યાસપાઠ ૩૦ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. કામા નીન્ગાલીમસિકીઆ, નીન્ગાલીએગોપા. ૨. કામા કીસુ કીન્ગાલી અન્યુકા, કીન્ગાલીનીકાકા. ૩. ઉન્ગાલીકોટેકેકા કિયાન્ડા ચકે. ૪. મન્ગાલીવરિકેકેકા વીયાન્ડા બ્યામ્મા. ૫. કામા મીકુમ્પી ચામ્મા ઈન્ગાલીરૂડી, હુન્ગાલીએકોકા. ૬. મેવેવી આન્ગાલીમજીઆ મોટો વાકે. ૭. નાલીમએના આકીવીરા, ઉકાની અમ્પીઆ “આમે-કાંઈઆં મુમ્પી”. ૮. નીકામમ્પીઆ “હુયુ આમેમા ઉમેકાંઈઆં મુમ્પી, નાટાકાકુઉ તકામા.” ૯. આકાનીઅમ્પીઆ “કામા ઉન્ગાલીવાઉલીકા વાટુમાં વાન્યુ વાન્ગાલી કુએએરા મુમ્પી વાન્યુ.” ૧૦. નીકામમ્પીઆ “નીએએરો મુએવે”; નીકાઉએના-નીકાતાબયુ. ૧૧. કામા મન્ગાલીઉએના મન્ગાલીતાબયુ.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. જો મેં તેને સાંભળ્યો હત તો હું ખીહત. ૨. જો ચાકુ પડ્યો હત તો તે મને કાપત. ૩. તે તેનું ઝૂંપડું બાળ્યું હત. ૪. તમે તેઓનાં ઝૂંપડાં બાળ્યાં હતા. ૫. જો તેઓની હોડીઓ પાછી આવી હોત તો અમે અચી જાત. ૬. પીધેલાએ (છાકરાએ) તેનાં બાળકને મારી નાખ્યો હત. ૭. મેં તેને વણતાં જોયો, અને તે મને કહ્યું (કે) તેણે હોડી બનાવી છે. ૮. અને મેં તેને કહ્યું “આ (માણસ) કહે છે (કે) તે હોડી બનાવી છે, હું તે જોવા માગું છું.” ૯. અને તેણે મને કહ્યું (કે) “જો તમે (માનવે બરબાન બાબુ ૭) મારા ગુલામોને પૂછ્યું હોત તો તેઓએ તમને મારી હોડી બનાવી હત.” ૧૦. અને મેં તેને કહ્યું (કે) “મને તું પોતે જણાડ” અને મેં તે જોઈ અને હું અજબ થયો. ૧૧. જો તમે તે જોઈ હો તો તમે (પણ) અજબ થાત.

ENGLISH TRANSLATION.

સૂચના.—આ વાક્યો માનવંતા સાહેબ એડવર્ડ રૂડીઅર એલ. એલ. ડી. એ પનાવેલી સ્વાહીલી એકમરસાઈઝ નામની કિતાબમાંથી લીધેલા છે.

1. If I had heard him I should have feared. 2. If the knife had fallen it would have cut me. 3. You (*sing.*) would have burnt his hut. 4. You would have burnt their huts. 5. If their canoes had come back we should have escaped. 6. The drunkard would have killed his child. 7. I saw him passing, and you (*sing.*) said to me “he has made a canoe.” 8. And I said to him “this (man) says you (*sing.*) have made a canoe, I want to look at it.” 9. And he said to me, “if you (*sing.*) had asked my slave, they

would have shown you (*sing.*) my canoe." 10. And I said to him, "show me yourself," and I saw it and wondered. 11. If you had seen it you would have wondered (too).

બોધપાઠ ૨૮ મો.

નિષેધાર્થક રૂપ.

Negative forms.

૧૧૭. સ્વાહીલી ભાષાનાં વાક્યાને નિષેધાર્થક રૂપ આપવા માટે મુખ્ય ફેરફાર પુરૂષ-વાચક ઉપસર્ગોમાં થાયછે.

પેહેલા પુરૂષ એકવચન શિવાય કલમ ૩૧ માં આપેલા બધા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગોની પૂર્વે હ અક્ષર ઉમેરવાથી તેઓ નિષેધાર્થક પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો બનેછે, અને પેહેલા પુરૂષ એકવચનને માટે હમેશાં સી ઉપસર્ગ વપરાયછે; જેમકે:—

એકવચન.

બહુવચન.

સી હું નહિ, નથી I not,

હું અમે નહિ, નથી We not.

હું તું નહિ, નથી You (*sing.*) not,

હું તમે નહિ, નથી You not.

હા અથવા હ તે નહિ, નથી He (or she) not.

હવા તેઓ નહિ, નથી They not.

("કી" વર્ગ) હકી તે નહિ, નથી It not.

હતી તેઓ નહિ, નથી They not.

("મી" વર્ગ) હઉ તે નહિ, નથી It not.

હઈ તેઓ નહિ, નથી They not.

નિષેધાર્થક વર્તમાનકાળ.

Negative present tense.

૧૧૮. ક્રિયાપદની પૂર્વે સામાન્યરૂપની નિશાની કુ પડતી મુકી તેને ઠેકાણે ક્રૂત ઉપર કહેલા નિષેધાર્થક પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો ઉમેરવાથી નિષેધાર્થક વર્તમાનકાળ બનેછે, પણ જે ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર આ હોય (જેવકે-કુ પેન્હા કુઅન્યુકા, કુપીગા, ઇત્યાદિ) તેઓને નિષેધાર્થક વર્તમાનકાળનું રૂપ આપવા પેહેલાં તેઓનો છેલ્લો આ અક્ષર બદલાઈને ઇ થાયછે, અને જે જે ક્રિયાપદનો અંત્યાક્ષર આ હોતો નથી તેઓમાં ઉપર કહેલા નિષેધાર્થક પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો ઉમેરવાશિવાય બીજો કશો ફેરફાર થતો નથી; જેમકે:—

એકવચન.

મી પેન્હી

હું આહતો નથી

I do not love.

હું પેન્હી

તું આહતો નથી

You (*sing.*) do not love.

હ પેન્હી

તે આહતો નથી

He (or she) does not love.

હકી પેન્હી

તે આહતું નથી

It does not love.

હઉ પેન્હી

તે આહતું નથી

It does not love.

સીસીકુ

હું વખાણતો નથી

I do not praise.

સીજીઝ

હું જવાબ આપતો નથી

I do not answer.

અન્યાસપાઠ ૩૨ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. સીકુકુભાલી. ૨. હકુકુપટાના. ૩. સીકુજીયુ. ૪. વાફાદમે (વાફાઉમે) હવાકુફીકા.
૫. વાજુન્યુ હવાકુનુનુઆ. ૬. મીશી હકુલેન્ગા કિઆન્ડા. ૭. હમકુનુનુઆ (ઝીમ્મી). ૮.
મફાદમે (મફાઉમે) હકુ સિમાંમાં. ૯. મ્મે હકુકટાઆ. ૧૦. મ્શાલે હકુમખીગા. ૧૧.
સીકુમ્મોન્ન વીટુન્યુ. ૧૨. સીકુવીમ્મોન્ન વીટુન્યુ. ૧૩. સીકુમખીઆ મ્મે. ૧૪. વીટાલુ
હવીકુફીકા. ૧૫. હકુજીસીકુ ૧૬. વાનાવાકે વાલે હવાકુટેકા માજી. ૧૭. વાજુન્યુ સીતા હવા-
કુલેવા. ૧૮. હવાકુલેટા વીહાન્ડા વીવીલી. ૧૯. હવાકુવીલેટા વીહાન્ડા વીવીલી. ૨૦. વાજુન્યુ
હવા કુકાટા મીનાંઝી. ૨૧. વાજુન્યુ હવાકુજીઆ વાટુમાં સીતા. ૨૨. મ્હાલીમાની હકુની
મ્મોજેરા વીસીવા. ૨૩. વાગેની હવાકુલેન્ગા વીઆન્ડા. ૨૪. વાગેની હવાકુવીલેન્ગા
વીઆન્ડા. ૨૫. વાગેની હવાકુવીલેન્ગા વીઆન્ડા વીલે. ૨૬. રુટુમાં હકુમચુકીઆ.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં કજીલ કીધું નહિ. ૨. અમે અંકમત થયા નહિ. ૩. મેં જવાબ આપ્યો નહિ.
૪. સરદારો આવી પહોંચ્યા નહિ. ૫. સાહેબ લોકોએ ખરીદ કીધું નહિ. ૬. રસોડાઆ-
એ ઝૂંપડું બાંધ્યું નહિ. ૭. તમે ખરીદ કીધું નહિ. ૮. સરદાર ઉભો થયો નહિ. ૯. ધરડા
માણસે નાપાડી નહિ. ૧૦. તીર તેને વાંધું નહિ. ૧૧. મેં પ્યાજ (ડુંગલી) આપી નહિ.
૧૨. મેં (તે) પ્યાજ આપી નહિ. ૧૩. મેં ધરડા માણસને કહ્યું નહિ. ૧૪. ચોપડીએ
આવી પહોંચી નહિ (અથવા ચોપડીએ આવી પહોંચી નથી). ૧૫. તે મગફળી થયો
નહિ (અથવા તેણે પોતાના વખાણ કીધા નહિ). ૧૬. પેલી સ્ત્રીએ પાણી ભર્યું નહિ.
૧૭. છ સાહેબ લોકો ખીચેલા (છાકટા) થયા નહિ. ૧૮. તેઓ બે પલંગ (ખાટલા) લાવ્યા
નહિ. ૧૯. તેઓ (તે) બે પલંગ લાવ્યા નહિ. ૨૦. સાહેબ લોકોએ નાળિયેરીઓ કાપી
નહિ (અથવા કાપી નથી). ૨૧. સાહેબ લોકોએ છ ગુલામોને કતલ કીધા નહિ. ૨૨.
દિભાષિએ મને ટાપુએ બતાવ્યા નહિ. ૨૩. પરદેશીઓએ (અથવા અજાણ્યા માણસોએ)
ઝૂંપડાં બાંધ્યાં નહિ. ૨૪. પરદેશીઓએ (તે) ઝૂંપડાં બાંધ્યાં નહિ. ૨૫. પરદેશીઓએ
પેલાં ઝૂંપડાં બાંધ્યાં નહિ. ૨૬. ગુલામે તેને ધિક્કાર્યો નહિ (અથવા તેણીને ધિક્કારી નહિ).

ENGLISH TRANSLATION.

1. I did not accept (it). 2. We did not agree. 3. I did not answer.
4. The chiefs did not arrive. 5. The Europeans did not buy. 6. The cook
did not build a hut. 7. You did not buy (it). 8. The chief did not stand.
9. The old man did not refuse. 10. The arrow did not hit him. 11. I did
not taste onions. 12. I did not taste the onions. 13. I did not tell the old
man. 14. The books did not arrive (or have not arrived). 15. He did not
boast (or he did not praise himself). 16. Those women did not draw water.
17. The six Europeans did not get drunk (or have not got drunk). 18.
They did not bring two bedsteads. 19. They did not bring the two bed-

steads. 20. The Europeans did not (or have not) cut down (the) cocoanut trees. 21. The Europeans did not kill six slaves. 22. The interpreter did not show me (the) islands. 23. The strangers did not build huts. 24. The strangers did not build the huts. 25. The strangers did not build those huts. 26. The slave did not hate him (or her).

બોધપાઠ ૩૦ મો.

“હજી નહિ” તથા “હજી સૂધી નહિ” નો રૂપ.

The forms of “not yet” and “not as yet.”

૧૨૪. સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની સાથે હજી નહિ કે હજી નથી (Not yet) નો અર્થ ખતાવવા સારું ક્રિયાપદની પૂર્વે અને નિષેધાર્થક પુરૂપવાચક ઉપસર્ગની પાછળ જા* ઉપસર્ગ વપરાયછે; જે હજેરા કાળના ઉપસર્ગને કેકાણે આવેછે, જેમકે:—

હજી શીકા	તે હજી આવી પહોંચ્યો નથી	He has not yet arrived.
સીબમ્બોના	મેં હજી તેને જોયો નથી	I have not yet seen him.
કીકું હકીજાઅન્યુકા	સીજ હજી પડી ગઈ નથી	The thing has not yet fallen.
વીકું હકીજાઅન્યુકા	સીજે હજી પડી ગઈ નથી	The things have not yet fallen.

૧૨૫. જ્યારે કોઈ ક્રિયાપદનો પ્રથમાક્ષર ઈ અથવા ઐ હોય [જેવાકે—કું ઈરા (to finish), કું ઐન્ડા (to go)] ત્યારે તેની પૂર્વે જા ઉપસર્ગ બદલાઈને વારંવાર જે બોલાયછે, જેમકે:—

હજીઈરા (અથવા) હજેરા	તેણે હજી પૂરું કર્યું નથી	He has not yet finished.
હજીઐન્ડા (અથવા) હજેન્ડા	તે હજી ગયો નથી	He has not yet gone.

૧૨૬. સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની સાથે હજી સૂધી નહિ (not as yet) જેવો અર્થ ખતાવવા સારું ઉપર કહેલાં રૂપની તરતજ પાછળ બાડો (not yet, soon, in a short time) રાખ્દ વપરાયછે; એ બાડો રાખ્દ વાપરવાથી જે બાબત વિષે આપણે બોલતા હોઈએ તે બાબત હજી સૂધી બની નથી પણ થોડી મુદતે બનવાનો સંભવ છે, એવા અર્થ નીકળેછે; જેમકે:—

સીબમ્બોના બાડો	{ હજી સૂધી તે મેં તેને જોયો નથી (પણ ધારું છું કે જોઈશી) I have not seen him as yet (but I think I shall).
હજીસિકીઆ બાડો	{ તેણે હજી સંભળ્યું નથી (પણ તે સંભળશે) He has not heard as yet (but he will).
હજીશીકા બાડો	{ તે હજી સૂધી આવી પહોંચ્યો નથી (જોકે તે રસ્તામાં છે તોપણ) He has not arrived as yet (though he is on the way).

* જા=એ જા અક્ષરનો ઉચ્ચાર તાળવુંને જીભ અડાવીને કરવો જેમકે જાઉંમાં (જોઈ જાનવર) જાઉં (જંગલી માથા) છત્યાદિ, એ જે રાખ્દોમાં જેવી રીતે જા અક્ષરનો ઉચ્ચાર તાળવુંમાંથી થાયછે તેવી રીતે કરવો; અનેક અમારા પ્રિય વાંચનારા તેનો અરો ઉચ્ચાર કરે માટે જા અક્ષરની નીચે અનુસ્વાર મુકયુંછે.

૧૨૩. “ખાડો” શબ્દનો અરેખરો અર્થ જગખાર બંદરનાં ઘણાં લોકો “હજીવાર છે, અથવા હજી થોડો વખત છે.” એવો સમજેછે; ને મહે:—

ખાડો કિઝાગો હજી થોડો વખત છે, હજીવાર છે. A little time is required.

અભ્યાસપાઠ ૩૩ નો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મોની હજીકાટા મ્કાટી. ૨. મોની હજીકાટા મ્કાટી. ૩. સીન્જીમોના કિઝાગુ. ૪. સીન્જીમોના કિઝાગુ. ૫. મોની હજીવાલીરા વાટોટો. ૬. મ્લેઝી હજીવાલીરા વાટોટો. ૭. હવાન્લેટા વીકાન્ડા વીવીલી. ૮. હજીવુન્જ મ્કુકુ ખોડો. ૯. હજીવુન્જ મ્કુકુ ખોડો. ૧૦. વાકાદમે (વાકાદમે) હવાન્જીલીયા ખોડો. ૧૧. વાકુન્જ હવાન્જીલીયા મીનાઝી. ૧૨. વાકુન્જ હવાન્જીલીયા મીનાઝી. ૧૩. વાકુન્જ હવાન્જીલીયા મીનાઝી ખોડો. ૧૪. મ્પાશી મ્પીયુ હજીમ્પીયુઆ કીકુન્જી. ૧૫. વાકુવી હવાન્જીલીયા મ્કુમ્પી ખોડો. ૧૬. વાકુવી હવાન્જીલીયા મ્કુમ્પી ઉલે ખોડો.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. પરદેશીએ (અજણા માણસે) હજી રોટલી કાપી નથી. ૨. પરદેશીએ હજી (તે) રોટલી કાપી નથી. ૩. મેં હજી આપડી જોઈ નથી. ૪. મેં હજી (તે) આપડી જોઈ નથી. ૫. પરદેશીએ હજી (તે) છોકરાંએને ખવડાવ્યાં નથી. ૬. દાઈએ (તે) છોકરાંને હજી ખવડાવ્યાં નથી. ૭. તેએ હજી બે પલંગ લાવ્યા નથી. ૮. તેણે હજી સ્થળી સાંકળ ભાંગી નથી. ૯. તેણે હજી સ્થળી (તે) સાંકળ ભાંગી નથી. ૧૦. સરદારેએ હજી સ્થળી મને આપ્યા નથી (પેસા, પગાર, વગેરે). ૧૧. સાહેબલોકેએ હજી નાજિયેરીએ કાપી નાખી નથી. ૧૨. સાહેબલોકેએ હજી (તે) નાજિયેરીએ કાપી નાખી નથી. ૧૩. સાહેબલોકેએ હજી સ્થળી (તે) નાજિયેરીએ કાપી નાખી નથી. ૧૪. આજસુ રસુ-ઈએએ હજી (તે) દાંકણું માંજી નથી. ૧૫. મઝીમારાએ હજી સ્થળી હોડી લાવ્યા નથી. ૧૬. મઝીમારાએ હજી સ્થળી (પેલી) હોડી લાવ્યા નથી.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The foreigner (or the stranger) has not yet cut a loaf. 2. The foreigner has not yet cut the loaf. 3. I have not yet seen a book. 4. I have not yet seen the book. 5. The foreigner has not yet fed the children. 6. The nurse has not yet fed the children. 7. They have not yet brought two bedsteads. 8. He has not broken a chain as yet. 9. He has not broken the chain as yet. 10. The chiefs have not paid me as yet. 11. The Europeans have not yet cut down cocoanut trees. 12. The Europeans have not yet cut down the cocoanut trees. 13. The Europeans have not cut down the cocoanut trees as yet. 14. The idle cook has not yet cleaned the lid. 15. The fishermen have not brought a canoe as yet. 16. The fishermen have not brought that canoe as yet.

બોધપાઠ ૩૧ મો.

નિષેધાર્થક ભવિષ્ય તથા સંકેત કાળ.

Negative future and conditional tenses.

૧૨૮. ભવિષ્યકાળનાં સઘળાં રૂપ જે અમે બોધપાઠ ૧૧ માં સમજાવી ગયા છિયે તેઓના પૂર્વે આવેલા પુરુષવાચક કર્તર ઉપસર્ગોને બદલી નિષેધાર્થક પુરુષવાચક ઉપસર્ગો વાપરવાથી નિષેધાર્થક ભવિષ્યકાળ અનેછે; જેમકે;—

નીટાપેન્દા	હું આહીરા	I shall love.
સીટાપેન્દા	હું આહીરા નહિ	I shall not love.
ઉટાપેન્દા	તું આહારો	You (<i>sing.</i>) will love.
હુટાપેન્દા	તું આહારો નહિ	You (<i>sing.</i>) will not love.
આટાપેન્દા	તે આહારો (તિણી આહારો)	He (or she) will love.
હટાપેન્દા	તે આહારો નહિ	He (or she) will not love.
દુટાપેન્દા	અમે આહીશું	We shall love.
હદુટાપેન્દા	અમે આહીશું નહિ	We shall not love.
મટાપેન્દા	તમે આહારો	You will love.
હમટાપેન્દા	તમે આહારો નહિ	You will not love.
વાટાપેન્દા	તેઓ આહારો	They will love.
હવાટાપેન્દા	તેઓ આહારો નહિ	They will not love.

૧૨૯. સંકેતકાળને નિષેધાર્થક કરવા માટે પણ એજ પ્રમાણે તેના પુરુષવાચક ઉપસર્ગો બદલીને નિષેધાર્થક પુરુષવાચક ઉપસર્ગો વાપરવા; (જૂઝ્યાબોધપાઠ ૨૭ મો) જેમકે;—

નીન્ગાલીપેન્દા	મેં આહું હત	I should have loved.
સીન્ગાલીપેન્દા	મેં આહું હત નહિ	I should not have loved.
ઉન્ગાલીપેન્દા	તેં આહું હત	You (<i>sing.</i>) would have loved.
હુન્ગાલીપેન્દા	તેં આહું હત નહિ	You (<i>sing.</i>) would not have loved.
આન્ગાલીપેન્દા	તેણે આહું હત	He would have loved.
હન્ગાલીપેન્દા	તેણે આહું હત નહિ	He would not have loved.
દુન્ગાલીપેન્દા	અમે આહું હત	We should have loved.
હદુન્ગાલીપેન્દા	અમે આહું હત નહિ	We should not have loved.
મન્ગાલીપેન્દા	તમે આહું હત	You would have loved.
હમન્ગાલીપેન્દા	તમે આહું હત નહિ	You would not have loved.
વાન્ગાલીપેન્દા	તેઓ આહું હત	They would have loved.
હવાન્ગાલીપેન્દા	તેઓ આહું હત નહિ	They would not have loved.

(“ક્રી”વર્ગ) ક્રીન્ગાલી અન્યુકા	તે પડ્યું હત	It would have fallen.
(“ક્રી”વર્ગ) હક્રીન્ગાલી અન્યુકા	તે પડ્યું હત નહિ	It would not have fallen.
„ વીન્ગાલી અન્યુકા	તેઓ પડ્યાં હત	They would have fallen.
„ હવીન્ગાલી અન્યુકા	તેઓ પડ્યાં હત નહિ	They would not have fallen.
(“ઝટી”વર્ગ) ઉન્ગાલી અન્યુકા	તે પડ્યું હત	It would have fallen.
„ હઉન્ગાલી અન્યુકા	તે પડ્યું હત નહિ	It would not have fallen.
„ ઇન્ગાલી અન્યુકા	તેઓ પડ્યાં હત	They would have fallen.
„ હઈન્ગાલી અન્યુકા	તેઓ પડ્યાં હત નહિ	They would not have fallen.

અન્યાસપાઠ ૩૪ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. હટારડી. ૨. હટુટામઓના. ૩. હટુન્ગાલીમઓના. ૪. હમટાવાઓના વાહુ વેહુ. ૫. હટુટાસીરી. ૬. હટાનીસમેહે. ૭. ગે હટારડી. ૮. સીન્ગાલીમપેન્દા. ૯. વાહુન્યુ હવાન્ગાલીલાલા. ૧૦. કામા હુન્ગાલી શીકા હન્ગાલીટુઓના. ૧૧. મ્શાએ (મ્શાએ) વેહુ હટાવાપેન્દા વાહુન્યુ વાલે. ૧૨. વાહુન્યુ હવાન્ગાલીપેન્દા વાગાન્ગા વેહુ. ૧૩. વાટુમાં વાવીયુ હવાન્ગાલીપેન્દા વાસિમામીઝી વાખાલી. ૧૪. વાહુવેહુસી હવાન્ગાલી કિમ્પીઆ. ૧૫. મીહુમ્પી હઈન્ગાલી વુન્જુકા. ૧૬. હવાન્ગાલીની અમુર.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. તે પાછો જશે નહિ (તેણી પાછી જશે નહિ). ૨. અમે તેને (અથવા-તેણીને) જોઈશું નહિ. ૩. અમે તેને જોયા નહિ હત. ૪. તમે અમારા માણસોને જોશો નહિ. ૫. અમે મુસાફરી કરશું નહિ. ૬. તે મને માફ કરશે નહિ. ૭. ધરડો માણસ પાછો જશે નહિ. ૮. મે તેને આહ્યા નહિ હત. ૯. સાહેબલોકો સ્થતા નહિ હત. ૧૦. જો તું આવી પહોંચ્યો નહિ હત તો તેણે અમને જોયા હત નહિ. ૧૧. અમારો સરદાર પેહેલા સાહેબ લોકોને આહારો નહિ. ૧૨. સાહેબલોકોએ આપણા વેદાને આહ્યા હત નહિ. ૧૩. આજસુ ગુલામોએ આલાક દેખરેખ રાખનારાઓને આહ્યા હત નહિ. ૧૪. કાળા માણસો ખાહાસી ગયા નહિ હત. ૧૫. હોડીઓ ભાંગી ગઈ નહિ. ૧૬. તેઓએ મને હુકમ કીધો નહિ હત.

ENGLISH TRANSLATION.

1. He (or she) will not go back. 2. We shall not see him (or her). 3. We should not have seen him. 4. You will not see our men. 5. We shall not travel. 6. He will not forgive me. 7. The old man will not go back. 8. I should not have loved him. 9. The Europeans would not have slept. 10. If you (*sing.*) had not arrived, I would not have seen us. 11. Our chief will not love those Europeans. 12. The Europeans would not have liked

our physicians. 13. The idle slaves would not have liked sharp overlookers. 14. The black men would not have fled. 15. The canoes would not have been broken. 16. They would not have ordered me.

બોધપાઠ ૩૨ મો.

નિષેધાર્થક “આનાર્થ” તથા “સંશયાર્થ.”

Imperative and Subjunctive Moods used negatively.

૧૩૦. નિષેધાર્થક આનાર્થક રૂપ રવાણીલીમાં સાદા આનાર્થક રૂપની પૂર્વે સી (નહિ, not) ઉપસર્ગ લગાડવાથી થાયછે; જેમકે;—

સી	સીપેન્દા or સીપેન્દે	નહિ આહ, નહિ ઇરંછ	Love not or don't love.
	સીસીકુ	વખાણુ નહિ કર	Praise not or don't praise.
	સીઉલીઝા or (સીઉલીઝે)	પૂછ નહિ	Ask not or don't ask.
	સીજીયુ	જવાબ નહિ દે	Answer not or don't answer.
અહિ	સીપેન્દાની or સીપેન્દેની	નહિ આહો	Love (ye) not or do not love.
	સીસીકુની	વખાણુ નહિ કરે	Praise (ye) not or do not praise.
	સીઉલીઝાની or સીઉલીઝેની	પૂછો નહિ	Ask (ye) not or do not ask.
	સીજીયુની	જવાબ નહિ દો	Answer (ye) not or do not answer.

૧૩૧. નિષેધાર્થક આનાર્થક રૂપની સાથે અપારે કોઈ કર્મ આવે ત્યારે તેને માટે કમંભિ ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે અને નિષેધાર્થક “સી” ઉપસર્ગની પાછળ વપરાયછે; જેમકે;—

સીનીપેન્દે મને આહતો નહિ Love me not or don't love me.

સીમપેન્દે તેને આહતો નહિ Love him not or don't love him.

૧૩૨. નિષેધાર્થક આનાર્થક રૂપને માટે વળી નીચે આપેલું નિષેધાર્થક સંશયાર્થક રૂપ પણ વાપરી શકાયછે, પણ ત્યારે તે રૂપ કાંઈક નમ્રતા તથા આવકારથી પરવાનગી માગતા હોઈએ એવો અર્થ બતાવેછે, જે સર્વે નીચેની કલમમાં આપેલા ઉદાહરણથી જણાશે.

૧૩૩. નિષેધાર્થક સંશયાર્થક રૂપને માટે સાદા સંશયાર્થક રૂપ (જુઓ કલમ ૧૦૦—૧૦૩)ના પુરૂપવાચક ઉપસર્ગો તથા ક્રિયાપદની વચ્ચે સી (નહિ=not) ઉપસર્ગ વપરાયછે, અને તેના અર્થ જુદે જુદે પ્રસંગે નીચે પ્રમાણે જુદા જુદા થાયછે, જેમકે;—

(સંશયાર્થ)	નીસીપેન્દે	હું નહિ આહું	I may not love.
(આનાર્થ)	નીસીપેન્દે	મને આહવા નહિ દો	Let me not love.
(સંશયાર્થ)	ઉસીપેન્દે	તું નહિ આહે	You (sing.) may not love.
(આનાર્થ)	ઉસીપેન્દે	નહિ આહો (મદમાનીથી)	(Please) not to love.
(સંશયાર્થ)	આસીપેન્દે	તે નહિ આહે	He may not love.
(આનાર્થ)	આસીપેન્દે	તેને આહવા નહિ દો	Let him not love.
(સંશયાર્થ)	હુસીપેન્દે	અમે નહિ આહીએ	We may not love.
(આનાર્થ)	હુસીપેન્દે	અમને આહવા નહિ દો	Let us not love.
(સંશયાર્થ)	હુસીઆને	અમે જોઈએ નહિ	We may not see.

(આત્માર્થ) દુસીઓને અમને જોવા નહિ દો Let us not see.
 (સંશયાર્થ) આસીરૂડી તે પાછો જાય નહિ He may not return.
 (આત્માર્થ) આસીરૂડી તેને પાછો જવાદેતા નહિ Let him not return.

સૂચના—ઉપર આપેલા ઉદાહરણોમાં સંશયાર્થક રૂપના યુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ અર્થ કરવામાં વારંવાર ઉભયાન્વયી અવ્યય કે, જો (That, if) ઇત્યાદિ વપરાયછે. (જુઓ કલમ ૧૦૧).

૧૩૮. એ નિષેધાર્થક સંશયાર્થક રૂપ વળી કોઈ પણ બાબત નહિ હોવા અથવા નહિ કરવાની ધારણા દર્શાવવા અર્થે પણ વાપરી શકાયછે, ત્યારે તેના અર્થ નીચેના ઉદાહરણોમાં સમજાવ્યા પ્રમાણે યુજરાતીમાં સામાન્ય કૃદંત તથા ઇંગ્લેશમાં સામાન્ય રૂપ જોવા થાયછે. (જુઓ કલમ ૧૦૪); જ્યેષ્ઠકે—

વાઅમ્ખીએ વાટુમાં વાસીમસઈડીએ { તેને મદદ નહિ કરવાને ગ્રહામોને કહે.
 Tell the slaves not to help him.

મમ્ખીએ આસીકુસઈડીએ { તેને મદદ નહિ કરવાને તેને કહે.
 Tell him not to help you (sing.)

” { તેને કહે કે તે તેને મદદ કરે નહિ
 Tell him that he may not help you (sing.)

અભ્યાસપાઠ ૩૫ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. ઉસીતઝામે. ૨. મસીતઝામે. ૩. દુસીપોટે મ્પી. ૪. દુસીઉપોટે મ્પી. ૫. દુસીઉપોટે મ્પી ઉલે. ૬. દુસીઉપોટે મ્પી હુઉ ૭. ઉસીમમ્ખીએ. ૮. ઉસીરૂકેરૂકે કિઆન્ડા આન્યુ. ૯. ઉસીલિવે. ૧૦. ઉસીવાસીકુ વીળકાઝી. ૧૧. મપીગે આસીકાંઈએ. ૧૨. વાઅમ્ખીએ વાસીરૂકેટ્ટે કીકુ કીલે. ૧૩. વાઅમ્ખીએ વાસીરૂકેટ્ટે કીકુ કીલે. ૧૪. મશીકે મેટોટા આસીઆન્યુકે. ૧૫. વીશીચે વીટામ્બ વાસીસામે. ૧૬. વાઅમ્ખીએ વાસીસિકીલીઝે. ૧૭. અન્ગાલીએ કીસીકુ કાટે કિઝાલે કીમુ. ૧૮. અન્ગાલીએ ઉસીમપીગે મ્બુન્યું હુલે. ૧૯. ઉસીલેટે કિટામ્બ, સીમ્બુઈ કુસોમાં. ૨૦. ઉકીમગેઆ ઉસીવાગીએ વોટોટો વાકે.

યુજરાતી તરજુમો.

સૂચના—આ પાઠમાં ઘણા ખરાં વાક્યોમાં ખીજા પુરૂષ એકવચનનો અર્થ બહુવચન રૂપે કરેલછે.

૧. (તું) જોતો નહિ. ૨. (તમે) જોતા નહિ. ૩. અમને ઝાડ વટાઈ જવાદેતા નહિ. ૪. અમને (તે) ઝાડ વટાઈ જવાદેતા નહિ. ૫. અમને તે (પેલું) ઝાડ વટાઈ જવાદેતા નહિ. ૬. અમને આ ઝાડ વટાઈ જવાદેતા નહિ. ૭. તેને કહેતા નહિ. ૮. મારે ઝૂંપડું બાળતા નહિ. ૯. પીધેલા (છાકરા) થતા નહિ. ૧૦. (તે) યુઝામ છોડીએને વખાણતાં નહિ. ૧૧. તેને મારો કે તે કરે નહિ. ૧૨. તેએને કહે કે તેએ તે સીજને શોધે નહિ. ૧૩. તે સીજ નહિ શોધવાને તેએને કહે. ૧૪. છોકરાને પકડે કે તે પડી જાય નહિ. ૧૫. (તે) ચોપડીએ સંતાડી મુકે કે તેએ (તેમને) વાંચે નહિ. ૧૬. તેએને કહે કે તેએ સાંભળે નહિ (અથવા તેએને નહિ સાંભળવાને કહે). ૧૭. સંભાળ રાખજો કે ચોકું તમારી આંગળી કાપે નહિ. ૧૮. સંભાળ રાખજો કે પેના સાહેબલોકને ડેડો નહિ (અથવા પેલા

સાહેબલોકને નહિ ઠોકવાને સંભાળ રાખજો. ૧૯. આપડી લાવતો નહિ, (કારણકે) હું વાચતો બાણનો નથી. ૨૦. અગર તું તેને મારી નાખે (તોપણ) તેના છોકરાને મારી નાખતો નહિ.

ENGLISH TRANSLATION.

1. Do not look (*sing.*) 2. Do not look (*pl.*) 3. Let us not pass a tree. 4. Let us not pass the tree. 5. Let us not pass that tree. 6. Let us not pass this tree. 7. Do not tell him. 8. Do not burn my hut (or don't burn my hut). 9. Do not get drunk. 10. Do not praise the slave girls. 11. Beat him that he may not do (it). 12. Tell them that they may not look for that thing. 13. Tell them not to look for that thing. 14. Hold the child that he may not fall down. 15. Hide the books that they may not read (them). 16. Tell them that they may not listen (or tell them not to listen). 17. Take care that the knife may not cut your finger. 18. Take care that you (*sing.*) may not strike that European (or take care not to strike that European). 19. Do not bring a book (because) I do not know (how) to read. 20. If you (*sing.*) kill him do not kill his children.

બોધપાઠ ૩૩ મો.

તત્પદાપેક્ષક અથવા સંબંધક સર્વનામની સાથે નિષેધાર્થક રૂપનો ઉપયોગ.

The use of the negative forms with the Relative Pronoun.

૧૩૫. સાદા તત્પદાપેક્ષક અથવા સંબંધીસર્વનામનાં સઘળાં રૂપ (જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૧ મો) ને જ્યારે નિષેધાર્થકરૂપ આપવાં હોય ત્યારે પુરુષવાચક કર્તાની ઉપસર્ગ તથા તત્પદાપેક્ષક સર્વનામના ઉપસર્ગની વચ્ચે “સી” અક્ષર લગાડવો, અથવા કાળના ઉપસર્ગને ઠોકણે સી અક્ષર વાપરવો એટલે કે એવાં રૂપમાં બીજા કોઈ પણ કાળનો ઉપસર્ગ લાગતો નથી કારણકે એ રૂપ વર્તમાન, ભૂત, ભવિષ્ય, તથા ભૂતવર્તમાનકાળને અર્થે એક સરખી રીતે વપરાયછે જેનો ખરો અર્થ પ્રસંગ ઉપરથી તરત વર્તાઈ આવેછે; જેમકે;—

નીસીયેન્દા { હું જે આહતો નથી, હું જેણે આહું નહિ, હું જે આહીરા નહિ, અથવા હું જેણે આહું નથી.

ઉસીયેન્દા { તું જે આહતો નથી, આહું નહિ, આહીરો નહિ અથવા આહું નથી.

ગીકુ કીસીચોઅન્યુકા { એજી જે પડતો નથી, પડી નહિ અથવા પડશે નહિ ઇત્યાદિ.

વીકુ વીસીચોઅન્યુકા { એજી જે પડતો નથી, પડી નહિ અથવા પડશે નહિ ઇત્યાદિ.

૧૩૬. એ રૂપ જો કોઈ સકર્મક ક્રિયાપદનું હોય અને તેની સાથે કોઈ કર્મ વાપરવું હોય તો તેને મોટે કર્મણે ઉપસર્ગ ક્રિયાપદની પૂર્વે અને તત્પદાપેક્ષક સર્વનામની પાછળ ઉમેરી દેવો; પણ ત્યારે વિચારવાનું માત્ર એટલું જ છે કે એ સર્વનામ જે કર્તાને અર્થે આવેલું હોય તો જે

પુરૂષ તથા વચનમાં કર્તા હોય તે પ્રમાણે તે સર્વનામનો ઉપસર્ગ શોધી કાઢવો અને તેને કર્મને અર્થ આવેલું હોય તો કર્મ જે પુરૂષ વચનમાં હોય તે પ્રમાણે તેનો ઉપસર્ગ વાપરવો (જુઓ કલમ ૮૮ તથા ૯૧); એ સર્વનામ કર્તા અર્થ કે કર્મ અર્થ આવે તો પણ તેનાં અસંલક્ષ્યોમાં કરી ક્રેદકાર થતો નથી એટલુંજ નહિ પણ તેને વાપરવાની જગ્યા હમિશાં એકજ હોયછે; જેમકે;—

કુસીએકુ પેન્દા { અમે જેઓ તને આહાતા નથી, આણું નહિ, અથવા આહાણું નહિ હત્યાદિ.
We who do not, did not, or shall not love you (sing.), &c.

કુસીયિકુ પેન્દા { તું જેને અમે આહાતા નથી, આણું નહિ, અથવા આહાણું નહિ હત્યાદિ.
You (sing.) whom we do not, did not, or shall not love, &c.

નીસીયિકુ એના મી { હું જેને ઝાડને જોતો નથી, જેણે જોયું નહિ, અથવા જોઈશ નહિ હત્યાદિ.
I who do not, did not, or shall not see the tree, &c.

નીસીએકુ એના મી { તે ઝાડ જે હું જોતો નથી, જે મેં જોયું નહિ, અથવા જોઈશ નહિ.
The tree which I do not, did not, or shall not see, &c.

ઉસીયિકુ અમ્પીઆ { તું જે અમને કહેતો નથી, જેણે કહ્યું નહિ અથવા જે કહેશે નહિ હવે
You (sing.) who do not, did not, or will not tell us, &c.

ઉસીએકુ અમ્પીઆ { અમે જેઓને તું કહેતો નથી, તે કહ્યું નહિ અથવા કહીશ નહિ હવે.
We whom you (sing.) do not, did not, or will not tell, &c.

૧૩૩. એ રૂપના ઉપસર્ગો જ્યારે કોઈ સ્વાહીલી ક્રિયાપદ શિવાય એકલા આવે ત્યારે વળી તેઓના અર્થ નીચે પ્રમાણે થાયછે;—

નીસીય { હું જે નથી, જે નહિ હતો, જે નહિ હશે, હત્યાદિ.
I who am not, was not, or shall not be, &c.

ઉસીય { તું જે નથી, જે નહિ હતો, જે નહિ હશે, હત્યાદિ.
You (sing.) who are not, were not, or will not be, &c.

આસીય { તે જે નથી, જે નહિ હતો, જે નહિ હશે, હત્યાદિ.
He who is not, was not, or will not be, &c.

અન્યાસયાહ ઉદ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English Phrases.

કિયુલી કીસીયોતીટા	{ પડછાયો જે વટાઈ જતો નથી	A shadow which does not pass.
	{ પડછાયો જે વટાઈ ગયો નહિ	A shadow which did not pass.
	{ પડછાયો જે વટાઈ જશે નહિ	A shadow which will not pass.
	{ પડછાયો જે (હમણા) વટાઈ જતો નથી	A shadow which is not passing.
	{ પડછાયો જે વટાઈ ગયો નથી	A shadow which has not passed.
વાસીએમજુઆ	તેઓ જે તેને ઓળખતા નથી They who do not know him.	

વાસીઓ મજાઆ	{ તેઓ જેમણે તેને જાણ્યો નહિ	They who did not know him.
	{ તેઓ જે તેને જાણ્યો નહિ	They who will not know him.
	{ તેઓ જેમણે તેને જાણ્યો નથી	They who have not known him.
વાસીએ મજાઆ	{ તે જેને તેઓ જાણ્યો નથી	He whom they do not know.
	{ તે જેને તેઓ જાણ્યો નહિ	He whom they did not know.
	{ તે જેને તેઓ જાણ્યો નહિ	He whom they will not know.
	{ તે જેને તેઓ જાણ્યો નથી	He whom they have not known.
મુઠ્ઠા આસપિટુપા મુકે	{ માણસ જે બાણ ફેંકતો નથી	A man who does not throw a spear.
	{ માણસ જેણે બાણ ફેંક્યો નહિ	A man who did not throw a spear.
	{ માણસ જે બાણ ફેંકશે નહિ	A man who will not throw a spear.
મુઠ્ઠા આસપિટુપા મુકે	{ માણસ જે (તે) બાણ ફેંકતો નથી	A man who does not throw the spear.
	{ માણસ જે (તે) બાણ ફેંકશે નહિ	A man who will not throw the spear.
મુઠ્ઠા આસપિટુપા મુકે હિ	{ માણસ જે તે (પેલા) બાણ ફેંકતો નથી કહ્યાદિ.	{ A man who does not throw that spear, &c.

અન્યાસપાઠ ૩૭ મો.

નીચેનાં વાક્યોનો સ્વાહીલીમાં તરજુમો કરો.

Translate the following Phrases into Swahili.

૧ હું જે તેને જાણ્યો નથી	I who do not know him.
૨ તે જેને હું જાણ્યો નથી	He whom I do not know.
૩ હું જે તેને જાણ્યો નહિ	I who shall not know him.
૪ તે જેને મેં જાણ્યો નહિ	He whom I did not know.
૫ ખુરશી જે ભાંગી ગઈ નહોતી	The chair which was not broken.
૬ ભોળા (જંગલી) માણસો જે આ ભાગી જશે નહિ	The simpletons who will not run away. [(the) river.
૭ સાહેબોક જે નદી જાણી ગયા નથી	The European who has not crossed
૮ તોફારો જે આ રતાળુમાં આહવા નથી	The servants who do not like sweet potatoes. [them all.
૯ વૈદ જે તેઓ સમજાવે સારાં કરશે નહિ	The physician who will not cure
૧૦ રસોઈમાં જેણે માંસ આણું પકાવ્યું નહિ	The cook who did not cook my food.
૧૧ સારો ખોરાક જે અમને મારી નાખશે નહિ	The good food which will not kill us.
૧૨ સારો ખોરાક જે અમને મારી નાખતો નથી	The good food which does not kill us.
૧૩ મેં ત્રણ માણસોને જોયા, જેઓને તું જોતો નથી	I saw three men whom you (sing.) do not see.
૧૪ મેં ત્રણ માણસોને જોયા, જેઓને તું જોશે નહિ	I saw three men whom you (sing.) will not see.

૧૪ તું જે ને જોઈને નથી

You (sing.) who do not see them.

૧૫ તું જેણે ને જોઈને નહિ

You (sing.) who did not see them.

૧૬ ગાલીઆ જેઆ (પાણીના) ઘડા

The slave women who do not carry

લઈ જતી નથી

water jars.

૧૮ જેઆ જે (પાણીના) ઘડા લઈ જશે નહિ

They who will not carry water jars.

સ્વાહીલી તરજુમા

૧. *નીસીયેમજુઆ. ૨. *નીસીયિમજુઆ. ૩. *નીસીયિમજુઆ. ૪. *નીસીયિ-
મજુઆ. ૫. કીકી કીસીયોવુજુકા. ૬. વાંજુઆ વાસીઆકિમ્પીઆ. ૭. મ્બુજુ
અસીયિ વુકા એ. ૮. વાડુમીગી વાસીઆચેન્દા વીઆહી. ૯. મ્બાન્ગા આસીયિવા
પોયા વોં. ૧૦. મ્બાચી આસીયિપીકા આકુલા આન્ગુ. ૧૧. આકુલા એમા કીસીયોવુ-
જુઆ. ૧૨. આકુલા એમા કીસીયોવુજુઆ. ૧૩. નાલીઆના વાડુ વાડુકુ, ઉસીઆ
વાઆના. ૧૪. નાલીઆના વાડુ વાડુકુ ઉમીઆવાઆના. ૧૫. ઉસીયિવાઆના. ૧૬. ઉસીયિ-
વાઆના. ૧૭. વાજુકાહી વાસીઆયુકવા મીદુન્ગી. ૧૮. વાસીઆયુકવા મીદુન્ગી (વાઆ).

બોધપાઠ ૩૪ મો.

“કી” ઉપસર્ગ વાપરવાથી થતા કાળના નિષેધાર્થક રૂપ.

The negative forms of the “Ki” tense.

૧૩૮. “કી” ઉપસર્ગ વાપરવાથી થતા કાળનાં સૂચનાં રૂપ (જુઓ અભ્યાસપાઠ ૨૮મા) ને નિષેધાર્થક કરવા માટે “કી” ને ડેકાણે “સી” (not) ઉપસર્ગ જોડેરીને તેની. પાછળ તથા ક્રિયાપદની પૂર્વે સંબંધક સર્વનામ “પો” વપરાયછે (જુઓ કલમ ૯૪); અને તે એકજ રૂપ વર્તમાન, ભૂત, તથા ભવિષ્ય કાળનું કામ એકસરખી રીતે સારેછે; જેમકે:—

આસીયોચેન્દા	{	તે નહિ આહીને, નહિ આહતાં	He not having loved.
		જે તે આહતો નથી તે	If he does not love.
		જે તેણે આહું નહિ તે	If he did not love.
		જે તે નહિ આહશે તે	If he will not love.
		જ્યારે તે આહતો નથી ત્યારે	When he does not love.

* આ જોહેલા આર વાજ્યામાં જોહેલા પુરૂષ તથા ત્રીજા પુરૂષનાં એકવચનને અર્થે વાપરેલા તત્પદાયોક્ત સર્વનામના કર્તારિ તથા કર્મણિ ઉપસર્ગો એક હોવાથી તે સર્વનામ કર્તાને અર્થે વાપરેલુંછ કે કર્મને અર્થે વાપરેલું છે એ જાણવું બહુ મુશ્કેલ છે, પણ એ મુશ્કેલી દૂર કરવાને જંગળારના યોદ્ધા વારંવાર જે રાજદને અર્થે તે સર્વનામ અપિલું હોય તે રાજદનું પૂણું રૂપ વાજ્યની પૂર્વે મુકેછ; જેમકે:—

“મીમી નીસીયિમજુઆ” હું જે તેને જાણતો નથી I who do not know him.

“વેયે નીસીયિમજુઆ” તે જેને હું જાણતો નથી He whom I do not know.

આસીપીપેન્દા

જ્યારે તેણે આહું નહિ
જોડે તે આહતો નથી
જોકે તેણે આહું નહિ
કારણ કે તે આહતો નથી
કારણ કે તે આહશે નહિ
તેણે આહું નહિ તેથી

૪૮વાદિ

When he did not love,
Though he does not love.
Though he did not love,
Because he does not love.
Because he will not love.
Since (or as) he did not love,
&c.

સૂચના—સ્વાહીલીમાં યો ઉપસર્ગ સંયંધક અથવા તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ તરફિ ગણાયછે. (જૂઝ્મા કલમ ૯૪) માટે યે સર્વનામનાં નિષેધાર્થક રૂપમાં આપેલા સર્વ નિ-યમો યો ઉપસર્ગને પણ લાગુ પડેછે.

અન્યાસપાઠ ૩૮ મો.

નીચેનાં વાક્યોનો સ્વાહીલીમાં તરજુમો કરો.

Translate the following Phrases into Swahili.

૧. જો તે તને આહતો નથી તો હું તેને આહીરા નહિ I will not love him if he does not love you (*sing.*).
૨. તે તને આહતો નથી તેથી હું તેને આહીરા નહિ As he does not love you (*sing.*), I will not love him.
૩. જોકે તે મને આહતો નથી તોપણ હું તેને આહું I love him though he does not love me.
૪. જો તેઓ આહર નહિ જાય તો સરદારો અંદર આવશે નહિ The chiefs will not come in (enter) if they do not go out.
૫. જો હાડકું ભાંગી ગયું નહિ હોય તો હાથ સારો થશે The arm will get well if the bone is not broken.
૬. જો હાડકું ભાંગ્યું નહિ હશે તો હાથ સારો થશે The arm will get well if the bone will not be broken.
૭. હાડકું ભાંગી ગયું ન હોયું તેથી હાથ સારો થયો [જરૂરી નહિ] As the bone was not broken, the arm has got well.
૮. જો હું રાહ જોઈશ નહિ તો મને તેનો આક્રુ I shall not get his knife if I wait not.

સ્વાહીલી તરજુમો.

૧. આસીપીકુપેન્દા સીટામપેન્દા. ૨. આસીપીકુપેન્દા સીટામપેન્દા. ૩. આસી-પીનીપેન્દા નામપેન્દા. ૪. વાસીપીટાકા આક્રાલે હવારામન્ગીઆ. ૫. મ્પુપા ઉસીપી પુન્લકા મ્પેનો ઉટાપોયાં. ૬. મ્પુપા ઉસીપીપુન્લકા મ્પેનો ઉટાપોયાં. ૭. મ્પુપા ઉસીપી પુન્લકા મ્પેનો ઉમ્પોયાં. ૮. નીસીપીન્ગોબ સીટાપાટ કીસુ આકે.

બોધપાઠ ૩૫ મો.

સહભેદ (Passive Voice).

૧૩૬. આગળ કહી ગયેલાં સર્વ નિયમિત ક્રિયાપદોનાં સામાન્યરૂપમાં જેઓનો

અત્યાક્ષર આ સ્વર હોય અને તે સ્વરની પૂર્વે બીજા કોઈ સ્વર આવેલો નહિ હોય તો તેવી જાતના અર્થાં ક્રિયાપદોને સહલેદનું રૂપ આપવા માટે તેઓનાં સઘળાં રૂપમાં છેલ્લા સ્વરાક્ષરની પૂર્વે ક્રમ "વ" ઉમેરવામાં આવેછે; એ શિવાય બીજી સઘળી બાબતોમાં ક્રમક લેદ તથા સહલેદ એક બીજાને મળતા રહેછે; જેમકે;—

વર્તમાન	{ નાપેન્દા નાપેન્દવા	હું આહું અહવાજીહું	I love. I am loved.
આલુવર્તમાન	{ નીનાપેન્દા નીનાપેન્દવા	હું આહું (સહ ક્રિયા) અહવાજીહું	I am loving. I am being loved.
ભૂતવર્તમાન	{ નીમેપેન્દા નીમેપેન્દવા	મેં આહું અહવાયોહું	I have loved. I have been loved.
ભૂતકાળ	{ નાલીપેન્દા નીલીપેન્દા નાલીપેન્દવા નીલીપેન્દવા	{ મેં આહું, મેં આહું હતું હું અહવાયો હતો	I loved. I was loved.
ભવિષ્ય	{ નીટાપેન્દા નીટાપેન્દવા	હું આહીરા અહવાઈરા	I shall love. I shall be loved.
નિષેધાર્થક વર્તમાન	{ સીપેન્દી સીપેન્દવી	હું આહતો નથી અહવાતો નથી	I do not love. I am not loved.
નિષેધાર્થક ભૂત	{ સીકુપેન્દા સીકુપેન્દવા	મેં આહું નહિ [યા ન હતો] અહવાયો નહિ, અહવા-	I did not love. I was not loved.
નિષેધાર્થક ભવિષ્ય	{ સીટાપેન્દા સીટાપેન્દવા	હું આહીરા નહિ અહવાઈરા નહિ ક્રિયાદિ	I shall not love. I shall not be loved.

૧૮૦. સ્વાહીલી ભાષામાં બીજાં કેટલાંએક અનિયમિત ક્રિયાપદ તથા જે ક્રિયાપદનો અત્યાક્ષર એ, ઈ અથવા ઉ હોય તથા જે ક્રિયાપદને છેડે એ સ્વરાક્ષર આવેલા હોય તેઓનાં સહલેદનુદી રીતે થાયછે, જેઓના વિષે પાછળથી સમજાવવામાં આવશે, કારણકે એવાં ક્રિયાપદોને કમળી થાડી વધારે જરૂરની બાબતો પ્રથમ જાણવાનીછે. (ભૂઆ કલમ ૨૭૭).

૧૮૧. જે ક્રિયાપદનો અત્યાક્ષર આ સ્વર નહિ હોય તેઓ કાણું કરીને અર્થા અપરિભાષામાંથી લીધેલાંછે માટે તેઓને સ્વાહીલીભાષામાં વાપરતાં તેઓનાં થાડુંકે કાણું અનિયમિતપણું હમેશાં જોવામાં આવેછે.

૧૮૨. યુજરાતી ભાષામાં સક્રમક ક્રિયાપદના ક્રમકલેદને સહલેદનું રૂપ આપતાં તેવી રીતે કરતાં પંચમી વિભક્તિમાં આવે અને કર્મ પ્રથમાંમાં ક્રિયાનાથ બનેછે તેવીજ રીતે ઇંગ્રેજીમાં કરતાં. By અને સ્વાહીલીમાં ના (By=થી) રાખેયોગી અવ્યય લાગેછે અને જે કર્મ હોય તે કર્તા બનેછે; જેમકે—

મ્હાલમે આલીનીબીઆ	તે સરદારે મને માર્યો	The chief beat me.
નાલીપીગના ના મ્હાલમે	હું તે સરદારથી માર્યો	I was beaten by the chief.
મ્હુ આલીનીપેન્દા	તે માણસે મને આહો	The man loved me.
નાલીપેન્દવા ના મ્હુ	હું તે માણસથી અહવાયો હતો	I was loved by the man.

અન્યાસપાઠ ૩૯ મો.

સ્વાહીલી વાક્યા.

Swahili Phrases.

૧. નાલીપીગવા. ૨. હુકુપીગવા (વેવે). ૩. આરાપીગવા ના મુટમાં. ૪. વાપીગવે. ૫. વાપીગવે. ૬. મ્જે આરાપીગવા. ૭. મ્કુકે ઉલીલિટવા. ૮. વીબાન્ડા વીવીલી વીના નેન્ગવા. ૯. મુટમાં હજાકીકવા. ૧૦. વીબાકાકી ચાનાઈવા. ૧૧. વાહુન્યુ હવારાશીન્દા. ૧૨. વાહુન્યુ હવારાશીન્દવા. ૧૩. સીમ્મીગોપી. ૧૪. સીમ્મીગોપવી. ૧૫. હુટાકુમ્મુકા. ૧૬. હુટાકુમ્મુકવા. ૧૭. મુધવી આલીઉટવા મ્કુકે. ૧૮. મ્કુકે ઉલીટવા ના મુધવી. ૧૯. વાગેની વાઇન્ને વામેઇન્ગીઆ મ્જી. ૨૦. મ્જી ઉમેઇન્ગીવા ના વાગેની વાઇન્ને. ૨૧. કામા નીન્ગાલીમમ્પીઆ વાહુન્યુ હવાન્ગાલીની પેન્દા. ૨૨. કામા નીન્ગાલીમમ્પીઆ સીન્ગાલી પેન્દવા ના વાહુન્યુ. ૨૩. મુટમાં વાકે આમેનીમ્મમ્પીઆ. ૨૪. નીમે, અમ્પીવા ના મુટમાં વાકે. ૨૫. કીમ્પા હકીજી રૂડીશ્વા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. હું મરાયો હતો (મને માર પડી હતી). ૨. તું મરાયો નહોતો (તને માર પડી નહોતી). ૩. તે યુલામથી મરાયો હતો (તેને યુલામથી મારવામાં આવ્યો હતો). ૪. તેમને મરાવો (તેમને માર આવો). ૫. કે તેમ્મો મરાય (અથવા, જેથી તેમ્મો માર આવ્યો). ૬. ધરડો માણસ મરાશે (ધરડા માણસને મારવામાં આવશે). ૭. બાલો લાવવાયો હતો (બાલો લાવવામાં આવ્યો હતો). ૮. બે મુપડાં બંધાયે. ૯. યુલામ હજી દટાયો નથી (યુલામ હજી દાટવામાં આવ્યો નથી). ૧૦. યુલામ છોડીમ્મો બોલાવાયે (યુલામ છોડીમ્મોને બોલાવવામાં આવે). ૧૧. સાહેબ લોકો જીતશે નહિ. ૧૨. સાહેબ લોકો જીતાશે નહિ. ૧૩. હું ખીહિતો નથી. ૧૪. હું ખીહિવાતો નથી (મારાથી ખીજી લોકો ખીહિતા નથી). ૧૫. તું યાદ કરશે નહિ. ૧૬. તું યાદ કરાશે નહિ (તને યાદ કરવામાં આવશે નહિ). ૧૭. ચોર (તે) બાલો ફેંક્યો. ૧૮. ચોરથી (તે) બાલો ફેંકાયો હતો. ૧૯. માર અબ્બણ્યા માણસો શહેરમાં દાખલ થયા. ૨૦. શહેર (માં) માર અબ્બણ્યા માણસોથી દાખલ થવાયું છે. ૨૧. જો મેં તેને કહ્યું હત તો સાહેબ લોકો મને સાહ્યા નહિ હત. ૨૨. જો મેં તેને કહ્યું હત તો હું સાહેબ લોકોથી ચહવાયો નહિ હત. ૨૩. તેના યુલામને મને કહ્યું. ૨૪. હું તેના યુલામથી કહેવાયો હતો (અથવા મને તેના યુલામથી કહેવામાં આવ્યું હતું). ૨૫. આરસી હજી પાછી અપાઈ નથી (આરસી હજી પાછી આપવામાં આવી નથી).

ENGLISH TRANSLATION.

1. I was beaten. 2. You (*sing.*) were not beaten. 3. He was beaten by a slave. 4. Let them be beaten. 5. That they may be beaten. 6. The old man will be beaten. 7. The spear was brought. 8. The two huts are being built. 9. The slave is not yet buried. 10. The slave girls are being called. 11. The Europeans will not conquer. 12. The Europeans will not be conquered. 13. I do not fear. 14. I am not feared. 15. You (*sing.*) will not remember. 16. You (*sing.*) will not be remembered. 17. The thief threw the spear. 18. The spear was thrown by the chief. 19. Four

strangers have entered the town. 20. The town has been entered by four strangers. 21. The Europeans would not have liked me if I had (= would have) told him. 22. I would not be (or would not have been) liked by the Europeans if I had told him. 23. His slave told me. 24. I was told by his slave. 25. The looking-glass has not yet been given back.

બોધપાઠ હું મો.

ક્રિયાવિશેષણ.

Adverbs.

૧૪૩. સ્વાહીલીમાં ક્રિયાવિશેષણ ઘણું કરી જો રાખેલી સાથે સંબંધ રાખતું હોય તેની પાછળ વપરાયછે જો મહે;—

સેમા સાના મોટી બોલો, સારી પેઠે બોલો. Speak loud or well.
મ્હુરી સાના ઘણું ખૂબસુરત. Very beautiful.
હત્યાદિ.

ક્રિયાવિશેષણોની ટીપ.

List of Adverbs.

જુ. (જુ.)	ઉપર માથે	Up, on, upon, above, on the top
* ભામ્બદ (ભાધ)	પછી (કોઈની પછી)	After, afterwards. [of
ભામ્બદાયે (ભાધયે)	તેની પછી, પાછળથી	Afterwards, after him (or it)
જુમાં	પાછળે, પાછળ	Behind.
તેના	ફરીથી, પછી, બીજું	Again, afterwards, further.
કળીસા	તદનં તમામ, બિલકુલ	Entirely, altogether, utterly.
સીકુઝોઝે	હમેશા	Always, ever, all days.
મ્હેલે (ઉમ્હેલે)	આગળ, પ્રમુખે, દૂર	Before, in front, further on.
છીની	નીચે, હેઠળ, તળિયે	Below, at the bottom.
યપ્રીની	અરેઅર, બેરાક	[પણ Certainly, without any doubt.
હતા	અંતરુ, તોળી, અંતરુ છતાં	Even, at length.
કિલ્લા સીકુ, (સીકુ કવા સીકુ)	રોજ, દરરોજ, રોજરોજ	Every day, daily.
હલીસી	બરાબર રીતે	Exactly.
ગભાલી (ભાલી)	દૂર, છોટે, બહુ, છુટું	Far, far off, separate, different.
ઉપેસી	જલદીથી, જડપથી	Fast, quickly.
ઝસાની	અગાઉ, ઘણું વખત આગળ	Formerly, long ago, before.
પોલે પોલે (કિલે કિલે)	ધીમેથી, આહસ્તે, નરમાસથી	Slowly, gently, moderately.
ખરે	મફત, પૈસા આપ્યા વગર, ફાકર, આપે	[Gratis, for nothing, in vain, for no good.

* ભામ્બદ તથા ભામ્બદાયે—જ્યે જે રાખેલાં જ્યે અક્ષરોના ઉચ્ચાર અરુપિ દ “અ
દિન” અક્ષર જેવા થાયછે એવાં તેઓમાં જ્યે અક્ષર હમેશા જરા બોલાયછે.

[(a time)]

મારા	તરત, એકદમ જલદીથી, (વાર, વખત)	Immediately, at once
મારા નંગામી	કેટલા વખત, કેટલાકેરા	How many times ?
ન્દાની (નવાની)	અંદર, માંહે	Inside, within.
ચુઈરો	છેલ્લે, છેલ્લે સરવાળે, અંતે	Lastly, at last. [but this.
ફ (ફુઅ)	માત્ર, ફક્ત, માત્ર એજ	Only, merely, nothing
ઝઈડી (ઝયીડી)	વધારે, અધિક	More.
ઝઈડીયા	કોઈના કરતાં વધારે	More than.
કરીબુ	પાસે, નજદીક, આગળ	Near.
સાસા	હમણા [તરતજ	Now. [at once.
સાસાહીવી	હમણાજ, પાંધરે, આજ વખતે,	Now, directly, just now,
મારા બીન્ગી	ઘણા વખત, વારંવાર, ઘણીકરીને	Often, many times.
બ્હે (બુન્હે)	બહાર, બહારની તરફ	Outside, without.
યામકીની	સંભવતી રીતે, બને એવી રીતે	Possibly.
લખુડા (લખદા)	કદાચિત, ક્વચિતજ	Perhaps. [scntly.
દેલાકુ	પછી, થોડા વખત રહીને, તરતજ	Then, afterwards, pre-
હીમા	જલદીથી, ઝડપથી	Quickly, hastily.
સલામા	સહિસલામતરીતે	Safely.
ગાફલા	એકાએક, એાચિતું, અફલતમાં	Suddenly, unexpectedly.
કવેલી	ખરેખર, સાચું, ચક્રીતથી	Truly, in truth, certainly
સાના	ઘણું, સારીપેઠે, જોરથી, મોટીથી, અતી	Very well, hard, loudly.
લખુડા (લખદા)	કદાચિત, ક્વચિતજ, વખતે	Perhaps. [roughly.
વેમા	વારે, સાહે, સારીપેઠે, પૂરતીરીતે	Well, properly, tho-
અબ્બુ	અજબરીતે, તાજુખીથી	Wonderfully.

અભ્યાસપાઠ ૪૦.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. હમ્મેની વેમા. ૨. નાલીમમ્માના આકીરૂડી ઉપેસી. ૩. મ્માએ *યુકો જૂ, વાદુમાં *વાકો છીની. ૪. નીટાકિખીગ્મા ઉપેસી. ૫. સીસીમી સાના. ૬. નીચેવાદુમ્મકા મારા બીન્ગી વાકુ વાવીલી વાલે. ૭. કામા વાન્ગાલીટુ બુઆ વાન્ગાલીટુ બીઆ (સીસી) વોકે મારા. ૮. નીમેનુનુઆ મ્મકુકે મ્મુરી સાના. ૯. સીપેન્દી સાના વાદુમાં વાવીયુ. ૧૦. સીન્ગાલીજેન્ગા કિયાન્ડા કીખૂઆ સાના. ૧૧. નાલીતઝામા ઝુમા નીકામ્માના વાગેની વાવીલી.

*યુકો તથા વાકો—એ શબ્દોના અર્થ છ ધાતુમાંથી નીકળતા ક્રિયાપદો થાય છે. ને હવે છમાં ધુઆ જતના ક્રિયાપદ કહે છે, (જમ્મા કલમ ૨૫૦ મી નંબર ૫ માં).

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. તે અરાખર જોતો નથી. ૨. મેં તેને જડપથી પાછો આવતાં જોયા. ૩. સરદાર ઉપર છે, (અને) યુલામો નીચે છે. ૪. હું જડપથી નાહાસી જઈશ. ૫. હું મોટેથી બોલતો નથી. ૬. મેં પેલા બે માણસોને ઘણી વખત (વારંવાર) યાદ કરીધા છે. ૭. જો તેઓએ અમને ઝાળખ્યા હતા તો અમને અધાને તરતજ મારી નાખત. ૮. મેં ઘણું સુંદર ભાણું ખરીદીધા છે. ૯. હું આજણુ યુલામોને ઘણો આહતો નથી. ૧૦. મેં ઘણું મોટું મૂંપડું બાંધ્યું તહિ હત. ૧૧. મેં પાછળ જોયું અને બે પરદેશીઓ (અજાણ્યા માણસો) ને દીઠા.

ENGLISH TRANSLATION.

1. He does not see well. 2. I saw him coming back fast. 3. The chief is above (and) the slaves below. 4. I shall run away fast. 5. I do not speak loudly. 6. I have often remembered those two men. 7. They would at once have killed us all if they had known us. 8. I have bought a very fine spear. 9. I do not like idle slaves much. 10. I should not have built a very large hut. 11. I looked behind and saw two foreigners (or strangers).

બોધપાઠ ૩૭ મો.

શબ્દયોગી અભ્યયો.

Prepositions.

૧૪૪. સ્વાહીલી ભાષામાં અરેખરાં શબ્દયોગી અભ્યય જેઓ છઠ્ઠક શબ્દો તરફ વપરાય છે, એવા માત્ર ચાર જેવામાં આવે છે; જેવાકે;—ના, આ, કવા તથા કટીકા. એ ચાર શબ્દોના અર્થ શું થાય છે, તથા તેઓ કેવી રીતે વપરાય છે તે નીચેથી સમજારો; (૧) ના=સાથે, સહિત, સાથેસાથે, થી; With, along with, by.

એ શબ્દયોગી વળી જ્યારે સહબેદમાં ક્રમ ક્રિયાનાથ થાય છે તથા કર્તા હોય તે ક્રમે બને છે ત્યારે પંચમી વિભક્તિના ઉપસર્ગ તરફ આવે છે, તેમજ તેનો અર્થ વાક્યયોગી અને (and) જેવો પણ થાય છે; (જુઓ કલમ ૧૫૦).

(૨) આ (જગત યા) ને; નીચું, ના; બી.

એ “આ” શબ્દયોગી છઠ્ઠી વિભક્તિ દર્શાવે છે, અને તે જાતે સ્વર હોવાથી તેની પૂર્વ નિયમ પ્રમાણે લાગુ પડતા જૂઠા જૂઠા વ્યંજનો ઉમેરવા સિવાય કદી એકલા વપરાતો નથી, જેના વિષે આગળ અમે પૂરતી રીતે સમજાવી ગયા છીએ; (જુઓ બોધપાઠ-૧૭ મો.) પણ એ આ અભ્યય જ્યારે કોઈ ક્રિયાવિશેષણની સાથે મિશ્રિત રીતે વપરાય ત્યારે તેની પૂર્વે ય વ્યંજન સિવાય બીજો કોઈ વ્યંજન જવલેજ લાગે છે; જેમકે;—

બૂઝા=(કોઈની) ઉપર. On, upon (any body or thing).

(૩) કવા= { એ, થી, થકી, માટે, વાસ્તે, ને, કને, રીત પ્રમાણે
With, by, for, on account of, to, or after the manner of

એ શબ્દયોગી ત્રણું કરી ખીજી, ત્રીજી, તથા ચોથી વિભક્તિ જેવો અર્થ દર્શાવે છે.

(ક) કટીકા { માં, અંદર, માંથી, સૂચી, તરફ, જેવામાં જેવારે હત્યાદ
In, into, to, from, out of, up to, at, during, while, &c.

એ શબ્દયોગી ધણું કરી પાંચમી તથા સાતમી વિભક્તિના અર્થ દર્શાવે છે.

૧૪૫. સ્વાહીલીમાં વળી કેટલાંક ક્રિયાવિશેષણની સાથે ના અથવા યા શબ્દયોગી મળી જવાથી મિશ્રિત શબ્દયોગી બને છે; અને તેઓનાં આખું રૂપ એક જ શબ્દયોગી તરીકે ગણાય છે; જેમકે;—

ક્રિયાવિશેષણ:	{ પામોળ	સાથે, ભેગા	Together.
	{ કરીયુ	નજીક, પાસે	Near.
	{ ઝુમાં	પછવાડે, પાછળ	Behind.
શબ્દયોગી.	{ પામોળ ના	(કોઈની) સાથે	Together with.
	{ કરીયુ ના	(કોઈની) નજીક	Near to, near with.
	{ ઝુમાં યા	(કોઈની) પછવાડે	Behind (at the back of).

૧૪૬. કોઈનામ અથવા ક્રિયાપદની પૂર્વે કવા શબ્દયોગી આવવાથી તે વારંવાર ક્રિયાવિશેષણ બને છે, અને તે મિશ્રિત ક્રિયાવિશેષણની પાછળ યા શબ્દયોગી ઉમેરવાથી તે આખું રૂપ મિશ્રિત શબ્દયોગી ગણાય છે; જેમકે;—

નામ	સખાણુ	કારણ	A cause.
ક્રિયાવિશેષણ	*કવા સખાણુ	કારણથી, કારણે	By cause, for cause.
શબ્દયોગી	કવા સખાણુ યા (કોઈને) કારણે, કારણથી		By cause of, because of.
ક્રિયાપદ	કુળુઆ	જાણું	To know.
ક્રિયાવિશેષણ	કવા કુળુઆ	જાણીને, જાણીનેહીને	Knowingly.
શબ્દયોગી	કવા કુળુઆ યા (કોઈના) જાણવાથી		By knowing of.

૧૪૭. સ્વાહીલીમાં ખીજા ઘણાં ખરા શબ્દયોગી અવ્યયોના અર્થ ક્રિયાપદને છે કે થોડા ફેરફાર કરવાથી દર્શાવાય છે. (જુઓ ભાગ ત્રીજો ભાષણ ૭૫ મો) જેમકે;—

કુલેટા	લાવવું	To bring.
કુલેટઆ	(કોઈને) લાવતે, પાસે, કને લાવવું	To bring to, for, &c.
કુલુનુઆ	ખરીદવું	To purchase.
કુનુલીઆ	(કોઈને) મરિ, લાવતે, ખરીદવું	To purchase for, &c.

૧૪૮. થોડા મિશ્રિત શબ્દયોગી અવ્યયો જે સાધારણ રીતે ઉપયોગમાં આવે છે તેઓ સર્વે નીચેની રીપમાં આપ્યા છે;—

મિશ્રિત શબ્દયોગી અવ્યયો.

Compound Prepositions.

જુપા (જુઉપા) (કોઈની) ઉપર, માથે, મથાડે, ઉપરથી	Above, on, upon, on the top
બાઆદયા પછી, પાછળ (વખત બતાવે છે)	After (of time). [of, over.
ઝુમાયા પછવાડે, પાછળ (જગ્યા બતાવે છે)	After, behind (at the back of).
કાટીકાટીયા વચ્ચે, દરમિયાન	Amidst (in the middle of).

* “કવા સખાણુ” એ મિશ્રિત શબ્દનો અર્થ વારંવાર વાચ્યયોગી “કારણ કે” (because) જેવો પાણુ થાય છે.

મળેલા (અમ્મેલે)	આગળ, પેલી તરફ, મોઢેરામાં	Before, in front of.
છીનીયા	નીચે, તળિયે, હેઠળ	Below, beneath.
માહાલીયા	વાસ્તે. બદલે, ડેકાણે, જગોએ	For, instead of, in place of.
ધાનીયા	(કોઈની) અંદર, માંહે	In, into, inside, within.
કરીયુના (અથવા) કરીયુયા	(કોઈની) નજદીક, પાસે	Near to.
જોયા (ઇન્જોયા)	(કોઈની) બહાર	Out of, outside of.
ઠાન્યુ	ન્યારથી, થી, સ્થી	Since, from, for.
હત્તા	સુધી, લગ, ન્યાંસુધી	Till, up to, so far as.

અન્યામપાઠ ૪૧ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નાલીમકુટા કટીકા રજી. ૨. આઠાઈડી કટીકા રજી. ૩. આલીપાન્ડા જુયા મટી. ૪. આમેપાન્ડા કવા મીમી. ૫. આલીનુનુઆ કવા મીમી. ૬. નામ્મોના મુ આકીસિમામા જુયા મટી. ૭. આકાકીપેકેઆ કીકુ કવા મીકેના મીવીલી. ૮. આલીશુકા કટીકા મુમ્બી વાન્યુ. ૯. નીમેનુનુઆ કીટી આ મુમાં ઉલે. ૧૦. નીમેનુનુઆ વીટી વ્યા વાટુમાં વાલે. ૧૧. નીમેમમ્મોના મુમાં વાકે. ૧૨. નીમેવામ્મોના વાટુમાં વાકે. ૧૩. નીમેમ્મોના મટી વાકે. ૧૪. નીમેમ્મોના મીટી યાકે. ૧૫. વાકાકીકા છીનીયા કિલીમા. ૧૬. મુમાં હજીશીકા કટીકા રજી (મટી) હુઉ. ૧૭. આલીકુજી ઇન્જોયા જુમ્મા. ૧૮. આલીકવેન્ડા મ્મેલે હત્તા આકાવામ્મોના વાટુમાં વેહુ. ૧૯. આલીકવેન્ડા ધાનીયા જુમ્મા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. હું તેને શહેરમાં મળ્યો. ૨. તે શહેરમાં પાછો આવશે (અથવા તે શહેરમાંથી પાછો આવશે). ૩. તે ઝાડ ઉપર ચઢી ગયો. ૪. તે મારા માટે અટક્યો છે. ૫. તેણે મારેવાસ્તે ખરીદ કીધું. ૬. હું ઝાડ ઉપર (એક) માણસને બિલેલો જોઉં છું. ૭. અને તેણે (તે) ચીજ એ હાથથી લીધી. ૮. તે મારી હોડીમાંથી નીચે ઊતર્યો. ૯. મેં તે ગુલામની ખુરસી ખરીદ કીધી છે. ૧૦. મેં પેલા ગુલામોની ખુરસીઓ ખરીદ કીધી છે. ૧૧. મેં તેના ગુલામ જોયા છે. ૧૨. મેં તેના ગુલામો જોયા છે. ૧૩. મેં તેનું ઝાડ જોયું છે. ૧૪. મેં તેનાં ઝાડ જોયા છે. ૧૫. અને તેઓ ટેકરીની નીચે આવી પહોંચ્યા. ૧૬. ગુલામ હજી આ શહેરમાં આવી પહોંચ્યા નથી. ૧૭. તે ધરથી બહાર આવ્યો. ૧૮. તેણે ન્યાં સુધી અમારા ગુલામોને જોયા ત્યાં સુધી તે આગળ આવ્યો ગયો. ૧૯. તે ધરની માંહે ગયો.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I met him in the town. 2. He will come back to the town (or he will come back from the town). 3. He climbed up the tree. 4. He has climbed up for me. 5. He bought (it) for me. 6. I see a man standing on the tree. 7. And he received the thing with (his) two hands.

8. He came down out of my canoe. 9. I have bought a chair of that slave. 10. I have bought chairs of those slaves. 11. I have seen his slave. 12. I have seen his slaves. 13. I have seen his tree. 14. I have seen his trees. 15. And they arrived at the bottom of the hill. 16. The slave has not yet arrived in this town. 17. He came out of the house. 18. He went further on until he saw our slaves. 19. He went into the house.

બોધપાઠ ૩૮ મો.

વાક્યયોગી અવ્યયો. Conjunctions.

૧૪૯. વાક્યયોગી અવ્યયોને માટે જેવી રીતે ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશમાં સંયુક્ત અથવા સાંકેતિક વાક્યોના વિવિધસંબંધ દર્શાવવા અર્થે વારંવાર જૂદા જૂદા સંયોજક શબ્દો વપરાયછે તેવી રીતે સ્વાહીલીમાં હમેશાં વપરાતા નથી, પણ મુખ્યત્વેકરીને તેઓમાંના ધણાં અસામાના અર્થ આગળ આવી ગયેલાં ક્રિયાપદનાં કેટલાંક રૂપથી દર્શાવી રાકાયછે, જે રૂપો વિષે અત્રે ટુંકામાં કહેવાની જરૂર નહિયોછે;—

(A) વાક્યયોગી અને, પણ (And, but) ના અર્થ ક્રિયાપદની પૂર્વે “કા” ઉપસર્ગ લગાડવાથી બતાવાયછે (જુઓ બોધપાઠ ૨૫ મો). જેમકે:—

આહીઅન્યુકા આકાનેના { તે પડી ગયો “અને” બોલ્યો
He fell down “and” spoke.

(B) વાક્યયોગી જો, અગર, તો, જોકે, હત્યાદિ (If, though, &c.) ને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે કી ઉપસર્ગ વપરાયછે (જુઓ બોધપાઠ ૨૬ મો) જેમકે:—

આકીનેના નીટામપીગા { “જો” તે બોલશે તો હું તેને મારીશ
I shall beat him “if” he will speak.

(C) વાક્યયોગી કે, માટે, કારણે, કારણે હત્યાદિ (That, in order that, &c.) તથા ખીજા એવાજ શબ્દોના અર્થ સ્વાહીલીમાં વારંવાર સંસાર્યકરૂપથી દર્શાવી રાકાયછે. (જુઓ કલમ ૧૦૧-૧૦૪) જેમકે:— You (sing.)

આહટે વાટુમા વાકુસઈડી એ { તને મદદ કરવા “ને” ગુલામોને બોલાવ અથવા
ગુલામોને બોલાવ “કે” તમે તને મદદ કરે; અથવા
તને મદદ કરવા “માટે” ગુલામોને બોલાવ, હત્યાદિ.

૧૫૦. વાક્યયોગી અવ્યય અને (And) જ્યારે ક્રિયાપદની સાથે નહિ આવતાં કોઈ નામ કે જે સર્વનામની વચ્ચે આવે ત્યારે તેને માટે સ્વાહીલીમાં ના સંયોજક શબ્દ વપરાયછે જેમકે:—

મીઠિના ના મીઠૂ	હાથ અને પગ	Hands and feet.
મુઠ્ઠી ના મુઠ્ઠાં	ચોર અને ગુલામ	A thief and a slave.
યે ના મીમી	તું અને હું	You (sing.) and I.
યે ના મીમી	તે અને હું	He and I.
હું ના હું	આ અને તે	This and that.

મગલેયા (અમલેલે)	આગળ, પેલીમેર, માહોરામા	Before, in front of.
ધીનીયા	નીચે, તળિયે, હેઠળ	Below, beneath.
માહાલીયા	વાસ્તે, બદલે, ડેકાણે, જગોએ	For, instead of, in place of.
ધાનીયા	(કોઈની) અંદર, માહે	In, into, inside, within.
કરીયુના (અથવા) કરીયુયા	(કોઈની) નજદીક, પાસે	Near to.
બ્જેયા (બેન્જેયા)	(કોઈની) બાહેર	Out of, outside of.
ટાન્યુ	ત્યારથી, થી, સુધી	Since, from, for.
હતા	સુધી, લગ, ત્યાંસુધી	Till, up to, so far as.

અભ્યાસપાઠ ૪૧ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નાલીમકુટા કટીકા મ્બુ. ૨. આઠારડી કટીકા મ્બુ. ૩. આલીપાન્ડા જુયા મ્બી. ૪. આચિપાન્ડા કવા મીમી. ૫. આલીનુનુઆ કવા મીમી. ૬. નામ્મીના મુ આકીસિમામા જુયા મ્બી. ૭. આકાકીપેકેઆ કીકુ કવા મીકોના મીવીલી. ૮. આલીથુકા કટીકા મુગ્બી વાન્યુ. ૯. નીમેનુનુઆ કીટી આ મુમાં ઉલે. ૧૦. નીમેનુનુઆ વીટી વ્યા વાટુમાં વાલે. ૧૧. નીમેમ્મીના મુમાં વાકે. ૧૨. નીમેવામ્મીના વાટુમાં વાકે. ૧૩. નીમેમ્મીના મ્બી વાકે. ૧૪. નીમેમ્મીના મીટી વાકે. ૧૫. વાકા-શીકા છીનીયા કિલીમા. ૧૬. મુમાં હજીશીકા કટીકા મ્બુ (મ્બી) હુઉ. ૧૭. આલીકુન્ડા બન્જેયા જુમ્બા. ૧૮. આલીકવેન્ડા મ્બેલે હતા આકાવામ્મીના વાટુમાં વેકુ. ૧૯. આલીકવેન્ડા ધાનીયા જુમ્બા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. હું તેને શહેરમાં મળ્યો. ૨. તે શહેરમાં પાછો આવરો (અથવા તે શહેરમાંથી પાછો આવરો). ૩. તે ઝાડ ઉપર ચઢી ગયો. ૪. તે મારા સાથે ચલ્યો છે. ૫. તેણે મારે વાસ્તે ખરીદ કીધું. ૬. હું ઝાડ ઉપર (અંક) માણસને બેસાડે બેઠેલું. ૭. અને તેણે (તે) ચીજ બે હાથથી લીધી. ૮. તે મારી હોડીમાંથી નીચે બેઠ્યો. ૯. મેં તે શુભામની ખુરશી ખરીદ કીધી છે. ૧૦. મેં પેલા શુભામની ખુરશીમાં ખરીદ કીધી છે. ૧૧. મેં તેના શુભામ જોયા છે. ૧૨. મેં તેના શુભામ જોયા છે. ૧૩. મેં તેનું ઝાડ જોયું છે. ૧૪. મેં તેનાં ઝાડ જોયા છે. ૧૫. અને તેમ્મીટકેરીની નીચે આવી પહોંચ્યા. ૧૬. શુભામ હજી આ શહેરમાં આવી પહોંચ્યા નથી. ૧૭. તે ધરથી બાહેર આવ્યો. ૧૮. તેણે ત્યાં સુધી અમારા શુભામને જોયા ત્યાં સુધી તે આગળ ચાલ્યા ગયા. ૧૯. તે ધરની માહે ગયો.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I met him in the town. 2. He will come back to the town (or he will come back from the town). 3. He climbed up the tree. 4. He has climbed up for me. 5. He bought (it) for me. 6. I see a man standing on the tree. 7. And he received the thing with (his) two hand

8. He came down out of my canoe. 9. I have bought a chair of that slave.
10. I have bought chairs of those slaves. 11. I have seen his slave.
12. I have seen his slaves. 13. I have seen his tree. 14. I have seen his
trees. 15. And they arrived at the bottom of the hill. 16. The slave has
not yet arrived in this town. 17. He came out of the house. 18. He
went further on until he saw our slaves. 19. He went into the house.

બોધપાઠ ૩૮ મો.

વાક્યયોગી અન્યયો.

Conjunctions.

૧૪૯. વાક્યયોગી અન્યયોને માટે જેવી રીતે ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશમાં સંયુક્ત
અથવા સાંક્રિતિક વાક્યોના વિવિધસંબંધ દર્શાવવા અર્થે વારંવાર જૂદા જૂદા સંયોજક
શબ્દો વપરાયછે, તેવી રીતે સ્વાહીલીમાં હમેશાં વપરાતા નથી, પણ મુખ્યત્વેકરીને તેઓમાંના
ધણાં અસામાના અર્થ આગળ આવી ગયેલાં ક્રિયાપદનાં કેટલાંક રૂપથી દર્શાવી રાકાયછે,
જે રૂપો વિષે અત્રે ટુંકામાં કહેવાની જરૂર જણાયછે;—

(A) વાક્યયોગી અને, પણ (And, but) ના અર્થ ક્રિયાપદની પૂર્વે “કા” ઉપ-
સર્ગ લગાડવાથી બતાવાયછે (જૂઓ બોધપાઠ ૨૫ મો). જેમકે:—

આલીઅન્યુકા આકાનેના { તે પડી ગયો “અને” બોલ્યો
He fell down “and” spoke.

(B) વાક્યયોગી જો, અગર, તો, જોકે, હત્યાદિ (If, though, &c.) ને માટે
ક્રિયાપદની પૂર્વે કી ઉપસર્ગ વપરાયછે (જૂઓ બોધપાઠ ૨૬ મો) જેમકે:—

આકીનેના નીટામપીગા { “જો” તે બોલશે તો હું તેને મારીશ
I shall beat him “if” he will speak.

(C) વાક્યયોગી કે, માટે, કારણે, કાજે હત્યાદિ (That, in order that, &c.)
તથા ખીન્ન એવાજ શબ્દોના અર્થ સ્વાહીલીમાં વારંવાર સંશયાર્થકરૂપથી
દર્શાવી રાકાયછે. (જૂઓ કલમ ૧૦૧-૧૦૪) જેમકે:— You (sing.)

નાહટે વાટુમા વાકુસઈડીએ { તને મદદ કરવા “ને” ગુલામોને બોલાવ અથવા
ગુલામોને બોલાવ “કે” તેઓ તને મદદ કરે; અથવા
તને મદદ કરવા “માટે” ગુલામોને બોલાવ હત્યાદિ

૧૫૦. વાક્યયોગી અન્યય અને (And) જ્યારે ક્રિયાપદની સાથે નહિ આવતાં કોઈ
નામ કે જે સર્વનામની વચ્ચે આવે ત્યારે તેને માટે સ્વાહીલીમાં ના સંયોજક શબ્દ વપ-
રાયછે જેમકે:—

મીકાનો ના મીગુ	હાથ અને પગ	Hands and feet.
મુઈધી ના મુમા	ચોર અને ગુલામ	A thief and a slave.
વેવે ના મીમી	તું અને હું	You (sing.) and I.
યેયે ના મીમી	તે અને હું	He and I.
હુયુ ના હુલે	આ અને તે	This and that.

પણ ના અવ્યય ત્યારે કલમ ૨૬ માં કહેલા પુરુષવાચક સર્વનામોની પૂર્વે આવે ત્યારે તેઓ વારંવાર ટુંકાં થઈ જાય છે, અને તેઓનું ફક્ત અડધું રૂપ વપરાય છે; જે રૂપ કેતાં તથા કર્મને માટે એકસરખી રીતે આવે છે; જેમકે:—

નાની	અને હું; અને મને	And I; and me.
નાવે	અને તું; અને તને	And you (sing.); and you (sing.)
નાયે	અને તે (તેણી); અને તેને (તેણીને)	And he (or she); and him (or her).
નાસી	અને અમે; અને અમને	And we; and us.
નાગી	અને તમે; અને તમને	And you; and you.
નાઓ	અને તેઓ; અને તેમને	And they; and them.

૧૫૧. ના સંયોજક રાખે ત્યારે ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે પુરુષવાચક ઉપસર્ગોની સાથે આવે ત્યારે તેના અર્થ વળી રાખ્દયોગી જેવાપણ થઈ રહે છે; જેમકે:—

નાની	મારી સાથે	With me.
નાવે	તારી સાથે (માનાર્યે, તમારી સાથે)	With you (sing.)
નાયે	તેની સાથે (તેણીની સાથે)	With him (or her).
નાસી	અમારી સાથે (આપણી સાથે)	With us.
નાગી	તમારી સાથે	With you.
નાઓ	તેઓની સાથે (તેમની સાથે)	With them.

૧૫૨. પ્રાણિવાચક “નામો” ને માટે વપરાતા પુરુષવાચક સર્વનામોની સાથે ના અવ્યય આવે ત્યારે તેઓનાં રૂપ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે થાય છે; પણ ત્યારે નિર્ણવ પદાર્થોનાં (એટલે કે “કી” વર્ગનાં નિર્ણવ સ્ત્રીઓનાં તથા “ઠી” વર્ગનાં) નામોને અર્થ વપરાતા પુરુષવાચક સર્વનામોની સાથે ના અવ્યય વાપરવો હોય ત્યારે તે કેટલાં નિર્ણવ પદાર્થોને અર્થે વપરાતા તત્પદાપેક્ષક સર્વનામો (જુઓ કલમ ૮૫-૮૭) કામે લાગે છે અને તેઓ ના અવ્યયની સાથે નીચે પ્રમાણે વપરાય છે; જેમકે:—

(“કી” વર્ગ)	નાઓ	અને તે; તેની સાથે	And it; with it.
”	નાઓ	અને તેઓ; તેમની સાથે	And they; with them.
(“ઠી” વર્ગ)	નાઓ	અને તે; તેની સાથે	And it; with it.
”	નાઓ	અને તેઓ; તેમની સાથે	And they; with them.

૧૫૩. ઉપર કહી ગયા પ્રમાણે ના અવ્યયની સાથે પુરુષવાચક સર્વનામો આવે ત્યારે તેના અર્થ વળી કેવળ સંગમૂલ્યક વાક્યયોગી જેવા નીચે પ્રમાણે થાય છે:—

નાની	હું ખી; હું પણ; હું ચે	I too.
નાસી	અમે ખી, અમે પણ	We too.

ઘોડાં વાક્યયોગી અવ્યયોની ટીપ.

A list of some Conjunctions.

ના	અને, વળી	And, also.
----	----------	------------

“ત્રીજા પુરુષ બહુવચન માટે વપરાતું સર્વનામ “વાઓ” ત્યારે ના અવ્યયની સાથે આવે ત્યારે જેવી રીતે ખીજા સર્વનામોના ફક્ત પહેલા અક્ષર વપરાય છે તેવી જ રીતે તેના છેલ્લા અક્ષર “ઓ” વપરાય છે.

વલા	અને, પણ, વળી	And, also, but.
તેના	ફરીથી, પછી, પણ	Again, then, also, moreover.
સ્વામી } કામો }	જો, અગર, જોકે, } કે, જાણેકે, માફક }	Though, if, although, that, as if, supposing, as, whether.
લકીની	પણ, તોપણ	But, however.
પણ (Force of prep)	પણમાત્ર, શિવાય, વિના,	But only, except, unless, but.
પણકીની	પણ	But (except however).
વણકીની	પણ	But (nor however).
આમ્મો	અથવા, યાતો	Or.
આમ્મો—આમ્મો } અમો—અમો }	યાતો—અથવા તો	Either-or.
કવાની	કારણકે, સખજકે, શામાટે	For, because, why for.
હલી	હીથે, કાલે, મારે	In order that.
વલા—વલા	બેમાંનું એકે નહિ, આ પણ નહિ ને તે પણ નહિ [થી]	Neither-nor. [finished.
પીછશા	પછી, તેની પછી, આ પૂરું થયા-	Afterwards, next; this being
કવા સખજક હીથ	તેટલા મારે, તેથી, જે મારે	Therefore, wherefore.

અભ્યાસપાઠ ૪૨ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. કિલના ના એ વાલીનીકુઆરા કટીકા મજી (મજી). ૨. એ આકાસિમામા કટીકા આન્ગો ના મુકે. ૩. નીકામુલીકા “ઉમેપાટા વાપી મુકે હલે.” ૪. હકુનીજીયુ. ૫. નીકામુલીકા તેના, વલા હકુનીપા જવાયુ. ૬. મારા નીકામએના કિલના તેના. ૭. નીકામુલીકા. “એ હુયુ આમેપાટા વાપી મુકે મ્જી હલે.” ૮. આકાનીઅમ્પીઆ મુલીકે મુજેવે. ૯. નીમે મુલીકા લકીન હકુનીજીયુ. ૧૦. લજુડા હકુકુસિકીઆ સેમા સાના. ૧૧. કિલના આકાની અમ્પીઆ આમ્મો આમેઉકીયા આમ્મો આમેઉપાટા કટીકા મીલીમા. ૧૨. વાહુ વા મજી (મજી) હુહ વામબુઆ સાના. ૧૩. હુયુ મુધીયી યા-યુ મેટોરા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. (એક) જવાન અને (એક) બુદ્ધો માણસ મારી પછવાડે રોહેરમાં આધ્યા. ૨. પણ ધરડો માણસ (એક) ભાલાસહિત દરવાજામાં બેઠો રહ્યો. ૩. મેં તેને પૂછ્યું કે પેલા ભાલા તને ક્યાંથી જડ્યો. ૪. તેણે મને (કાંઈ) જવાબ દીધો નહિ. ૫. અને મેં તેને ફરીથી પૂછ્યું પણ તેણે મને જવાબ આપ્યો નહિ. ૬. અને તરતજ મેં (તે) જવાનિયાને પણ જોયો. ૭. મેં તેને પૂછ્યું કે આ ધરડાને પેલા સુંદર ભાલા ક્યાંથી જડ્યો છે? ૮. તેણે મને કહ્યું કે ઘણીને પોતાને પૂછે. ૯. મેં તેને પૂછ્યું પણ તેણે મને જવાબ આપ્યો નહિ.

* હરકોઈ નિષ્ક્રમક રૂપની સાથે ના અન્યથા વાપરવાની જરૂર પડે તે ઠેકાણે ના ને બદલે વલા વાક્યમાંથી વાપરવા.

૧૦. કદાચ તેણે તમને સાંભળ્યા નહિ હોય, મોટેથી બોલો. ૧૧. જવાનિયાએ મને કહ્યું કે યાત્રા તેણે તે ચોરાવ્યા છે યાત્રા તેને પર્વતોમાંથી જડીઆવ્યા છે. ૧૨. આ રોહિતના લોકો તેને મારીપેટે આજબોજે. ૧૩. એ આજક હતા ત્યારથીજ ચોર છે (એ અચપ-લુથીજ ચોર છે).

ENGLISH TRANSLATION.

1. A youth and an old man followed me into the town. 2. But the old man stood at the door with a spear. 3. I asked him, "where have you (*sing.*) got that spear from?" 4. He did not answer me. 5. And I asked him again, but he answered me not. 6. And immediately I saw also the youth. 7. I asked him "where has this old man got that fine spear from?" 8. He told me to ask the owner himself. 9. I asked him, but he did not answer me. 10. Perhaps he might not have heard you (*sing.*); speak loud. 11. The youth said to me "either he has stolen it, or (he) has found it in the mountains." 12. The people of this town know him very well. 3. He is a thief since (he was) a child.

બોધપાઠ ૩૯ મો.

નામોના બીજા વર્ગ.

Other classes of Nouns.

અત્યારજુદી જે હકીકત નામોને વિષે કહેવામાં આવી છે તે સર્વે આસ ત્રણ (કી, મ્હુ તથાઝી) વર્ગનાં નામો જે આપણે આગળ શિખી ગયા છિયે તેમ્મને મટિજ સમજવી અને બાકી રહેલા પાંચ વર્ગોવિષે હવે પછી કહેવામાં આવશે.

વર્ગ ૪ થો (Class 4th).

"માહાલી" વર્ગ.

૧૫૮. માહાલી (જગ્યા, ડેકાણું. A place or places) એ એકજ શબ્દને મટિ રવાહીલીમાં આખો ચોચો વર્ગ ફરેલછે; કારણકે એ શબ્દ જે રૂપથી વપરાયછે તે રૂપમાં બીજા કોઈ શબ્દે બિલકુલ વાપરવામાં આવતા નથી; એ શબ્દ એકવચન તથા બહુવચનમાં હમેશાં એકજ રૂપ રહેછે, જેમકે:—

માહાલી	જગ્યા, ડેકાણું	A place.
માહાલી	જગ્યાએ, ડેકાણું	Places.

૧૫૯. જેવી રીતે કોઈ વિશેષણ કે સર્વનામને આગળ આવી ગયેલા ત્રણ વર્ગનાં નામોની સાથે આવતાં જૂદા જૂદા પ્રકારમાક્ષર લાગેછે (જૂમ્માકલમ ૯ મી, a, b, c.) તેવીજ રીતે તેમ્મો માહાલી શબ્દની સાથે આવતાં તેમ્મને યા પ્રથમાક્ષર લાગેછે, જેમકે:—

માહાલી પાહુરી	સુંદર જગ્યા	A fine place.
માહાલી પાઆયા	ખરાબ જગ્યા	A bad place.

માહાલી પાન્યુ

મારી જગ્યા

My place.

માહાલી પાપી ?

કઈ જગ્યા ?

Which place ?

૧૫૨. માહાલી રાખ્દનો સંબંધ બતાવનાર વિશેષણનો પ્રથમાક્ષર વ્યંજન હોય તો તેને જાપર કલાપ્રમાણે પા પ્રથમાક્ષર લાગેછે, પણ જો તેના પ્રથમાક્ષર “એ” અથવા “ઈ” સ્વર હોય તો તેને પાને બદલે પે પ્રથમાક્ષર લાગેછે; અથવા પા ઉપસર્ગમાં સમાવેલા આ સ્વર ન્યારે કોઈ એ અથવા ઈ સ્વરની પૂર્વે આવે ત્યારે તે બદલાઈને હમેશાં એ થાયછે; જેમકે;—

માહાલી પેભસી

કાળી જગ્યા

A black place.

માહાલી પેમા

સારી જગ્યા

A good place.

૧૫૩. માહાલી રાખ્દને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક કર્તરિ તથા કર્મણિ ઉપસર્ગને માટે પણ પા અક્ષર વપરાયછે, જે તેના શિવાય ખીજા કોઈને માટે બિલકુલ વપરાતો નથી. માટે વારંવાર માહાલી રાખ્દ પડતો મુકી શકત પા અક્ષર વાપરવાથી તે આપ્પા રાખ્દનો અર્થ સમજી શકાયછે; જેમકે;—

પાનીપેન્દેઝા

તે (જગ્યા) મને ખુશી કરેછે

It (the place) pleases me.

પાનીપેન્દેઝા

તેઓ (જગ્યાઓ) મને ખુશી કરેછે

They (the places) please me.

તો પાઓના

હું તે (જગ્યા) જોઈછું

I see it (the place).

તો પાઓના

હું તેઓ (જગ્યાઓ) જોઈછું

I see them (the places).

૧૫૪. માહાલી રાખ્દનો સંબંધ દેખાડનાર દર્શક સર્વનામની સાથે પણ પા અક્ષર વપરાયછે; જેમકે;—

માહાલી હાપા

આ જગ્યા, આ જગ્યાઓ

This place or these places.

માહાલી પાલે

તે જગ્યા, પેલી જગ્યા, જગ્યાઓ

That place or those places.

એ બન્ને ઉદાહરણમાં માહાલી રાખ્દ આપેલાછે, તે ન્યારે અધ્યાહાર્ય હોય ત્યારે ખાકી રહેલા દર્શક સર્વનામનો અર્થ ક્રિયાવિશેષણ જેવો થઈ જાયછે; જેમકે;—

હાપા

આ જગ્યાએ, અહિંઆ

At this place, here.

પાલે

તે જગ્યાએ, ત્યાં

At that place, there.

એ સર્વનામોનાં મૂળરૂપને લગતી તથા ખીજી પૂર્ણ હકીકત બોધપાઠ ૫ મો વાંચવાથી જાણારો.

૧૫૬. પ્રત્યયક સર્વનામ ન્યારે માહાલી રાખ્દનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને પણ પા ઉપસર્ગ લાગેછે, જુઓ કલમ ૪૦; જેમકે;—

માહાલી પાપી ?

કઈ જગ્યા ? કઈ જગ્યાઓ ?

Which place or places ?

માહાલી પાન્યાપી ?

કેટલી જગ્યાઓ ?

How many places ?

૧૬૦. ષષ્ઠ્યંત સર્વનામ ન્યારે માહાલી રાખ્દનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને એજ પા ઉપસર્ગ લાગેછે, પણ પા ઉપસર્ગની પાછળ કોઈ એ અથવા ઈ સ્વર આવે તો તે બદલાઈને હમેશાં પે થાયછે; જેમકે;—

માહાલી પાન્યુ

મારી જગ્યા, મારી જગ્યાઓ

My place, or places.

માહાલી પાકો

તારી જગ્યા, તારી જગ્યાઓ

Your (sing.) place or places.

માહાલી પેહ

અમારી જગ્યા, અમારી જગ્યાઓ

Our place or places.

માહાલી પેનુ

તમારી જગ્યા, તમારી જગ્યાઓ

Your place or places.

૧૬૧. માહાલી રાખ્દનો સંબંધ દેખાડનાર છઠ્ઠી વિભક્તિનાં રાખ્દયોગીનેસારે પણ
યા (નો, ની, તું, ના=of) અક્ષર વપરાયછે; જેમકે:—

માહાલી પા અબ્દુલા=અબ્દુલાની જગ્યા Abdulla's place or place of Abdulla.

૧૬૨. એંઝેવે, એંઝે તથા ઓઠે રાખ્દો (જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૦ મો) ન્યારે માહાલી
રાખ્દનો ગુણકે સંબંધ બતાવે ત્યારે તેઓને પણ પા ઉપસર્ગ લાગેછે; પણ યાદ રાખવું કે એ
ઉપસર્ગ હમેશાં એ અથવા ઈ સ્વરની પૂર્વે બદલાઈને થે થાયછે (કલમ ૧૬૦) અને આ
તી પૂર્વે બદલાઈને થો થાયછે; જેમકે:—

માહાલી પેંઝે મીટી { ઝોડાવાળી જગ્યા, ઝોડાથી ભરપૂર જગ્યા
{ A place having trees, or with trees, or full of trees.

માહાલી પેંઝેવે { જગ્યા પોતે, અથવા જગ્યાઓ પોતે
{ The place itself, or the places themselves.

માહાલી પોઠે { સઘળી જગ્યા, અથવા સઘળી જગ્યાઓ
{ All the place, the whole place, or all the places.

૧૬૩. માહાલી રાખ્દને અર્થે આવતા તત્પદાપેક્ષકસર્વનામને સાફ ક્રિયાપદને
પૂર્વે થો ઉપસર્ગ વપરાયછે; જેમકે:—

માહાલી પાલીપોતી પેન્દેઝા જગ્યા જેણું મને ખુશી થયો The place which pleases
નીલીપોપોઓના જે (જગ્યા) મેં જોઈ Which (place) I saw. [m

એ થો ઉપસર્ગના ખીજ અર્થ ક્યાં, જ્યાં (where) હત્યાદિ જેવાં પણ થાય
(જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૩ મો).

અન્યાસપાઠ ૪૩ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નાલીપાપીટા માહાલી પેંઝેવે. ૨. નાલીપાપીટા માહાલી મુંઝેવે. ૩. નાલીપીટા માહ
પેંકેયાન્ટુ. ૪. નાલીપાપીટા માહાલી પેંકેયાન્ટુ. ૫. નાલીપાપીટા માહાલી પાલે પેંકેયા
૬. નાલીઓના માહાલી પેંઝે વીખાન્ડા વીન્ગી. ૭. હમેઓના માહાલી પાન્તુ કે
શાંબા લાકે? ૮. નીકાકુમ્બુકા માહાલી પાજુરી ફરીથયા મો ઉલે. ૯. ટુલીપાઓના
માહાલી પાજુરી. ૧૦. નાલીપાઓના માહાલી, વાલીપોસિમામા વાટુમા. ૧૧. આ
અમ્બીઆ, કવેલી માહાલી પાજુરી સાના. ૧૨. માહાલી પાપી ઉનાપેન્દા? ૧૩.
હાલી ટુલીપોપાઓના જાના.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. હું તે જગ્યા ખુદને વટાઈ ગયો. ૨. હું પોતે તે જગ્યા વટાઈ ગયો. ૩. હું પે
જેને જગ્યા વટાઈ ગયો. ૪. હું પોતાની મેળે તે જગ્યા વટાઈ ગયો. ૫. હું પોતાની
પેલી જગ્યા વટાઈ ગયો. ૬. મેં ઘણાં સુપર્ગવાળી જગ્યા જોઈ. ૭. તમે (તે
બાગમાં) મારી જગ્યા જોઈછો કે? ૮. અને પેલી નદીપાસેની તે સુદર જગ્યા મને

આવી. ૯. અને તે સઘળી સુંદર જગ્યાઓ જોઈ. ૧૦. જ્યાં યુવાનો બિભા હતા તે જગ્યા મેં જોઈ. ૧૧. અને તેણે મને કહ્યું કે “અરે અર જગ્યા બહુ સુંદર છે.” ૧૨. કઈ જગ્યા તને પસંદ કરેછી? ૧૩. જે જગ્યા આપણે કાલે જોઈ તે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I passed the place itself. 2. I passed the place myself. 3. I passed a place by myself. 4. I passed the place by myself. 5. I passed that place by myself. 6. I saw a place having (or where there were) many huts. 7. Have you (*sing.*) seen my place in his garden? 8. And I remembered the beautiful place near that river. 9. We saw all the beautiful places. 10. I saw the place where the slaves were standing. 11. And he said to me, “truly the place is very beautiful.” 12. Which place do you prefer (= like)? 13. The place which we saw yesterday.

બોધપાઠ ૪૦ નો.

વર્ગ ૫ મો (Class 5th).

નામને રૂપે વપરાતાં ક્રિયાપદનાં સામાન્ય રૂપ.

Infinitives used as substantives.

૧૬૪. સ્વાહીતીમાં ક્રિયાપદનાં સામાન્ય રૂપ જ્યારે નામ તરીકે આવે ત્યારે તેઓનાં અસલ રૂપમાં કરી ફેરફાર કર્યો શિવાય નામની જે તેઓનું રૂપાખ્યાન થાયછે, અને તેઓના અર્થ યુજાસતીમાં નામ તરીકે વપરાતા સામાન્ય કૃદંતરી તથા ઇંગ્લિશમાં વારંવાર નામ તરીકે આવતા વર્તમાનકૃદંત અથવા સામાન્યરૂપથી દર્શાવાયછે; જેમકે:—

કુદા	મરવું તે	Dying, becoming dead; to die.
કુપીગાના	લડવું તે	Fighting, to fight.

૧૬૫. પ્રથમાક્ષર જંજન વાળાં વિશેષણ (જૂઓ અબ્યાસપાઠ ૩ જો) જ્યારે નામને રૂપે વપરાતાં ક્રિયાપદનાં સામાન્યરૂપનો યુલ્લ ખતાવે ત્યારે તેઓને સંબંધાર્થે હમેશાં કુ ઉપસર્ગ લાગેછે, અને પ્રથમાક્ષર સ્વર વાળાં વિશેષણ જ્યારે તેઓના યુલ્લ ખતાવે ત્યારે તેઓને કુ ને બદલે કવ ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે:—

પ્રથમાક્ષર જંજન	{ કુદા કુહરી	સાઈં માત, સાઈં મરવું તે [વીતે	A noble death or dying.
	{ કુપીગાના કુખૂખા	મોટી મારામારી, મોટી લડાઈ કરે.	A great fighting.
પ્રથમાક્ષર સ્વર	{ કુપીગાના સીકવેમા	મારામારી કરવી, જે સાઈં નથી	Fighting (to fight) is not good.
	{ કુદા સીકવેમા	મરવું જે સાઈં નથી	Dying (to die) is not good.

૧૬૬. જે રૂપની સાથે જ્યારે દર્શક સર્વનામ આવે ત્યારે તેને મટિ પણ કુ પુરૂપ-વાચક અક્ષર ઉપસર્ગ અથવા પ્રત્યય તરીકે વપરાયછે. (જે શિવાય દર્શક સર્વનામની ખીલ હકીકત માટે જૂઓ બોધપાઠ ૫ મો); જેમકે:—

કુલુલુ હુકુ	આ “જવાબ આપવો તે”	This answering.
કુલુલુ કુલે	પેલો “જવાબ આપવો તે”	That answering.

૧૬૭. એ દૂપને માટે કંતરિ તથા કંઠાણુ પુરવવાચક ઉપસર્ગ પણ હમેશાં કુહોયછે, જે સ્વરાક્ષરની પૂર્વે બદલાઈને આવેયછે; અને છઠી વિભક્તિ તથા ષટ્થત્વ સર્વ તા-
મને અર્થ વપરાતા સ્વાહીલી સંજ્ઞાનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોવાથી તેઓને માટે પણ એવાં
દૂપમાં કદ ઉપસર્ગ વપરાયછે. જેમકે :—

કુહાં ક્વાકે કુમેતી પેન્દેઝા..... { તિના આવવાએ મને ખુશ કીધેઢે.
His coming has pleased me.
હકુકુની પેન્દેઝા કુકિમ્પીઆ ક્વાકે } { તારા નાહાસી જવાએ મને ખુશ કીધે નહિ
અથવા } Your (sing.) running away did not
કુકિમ્પીઆ ક્વાકે હકુકુની પેન્દેઝા } please me.
કુકિમ્પીઆ ક્વા અબ્દુલા } { અબ્દુલાનું નાહાસીજવું } Abdulla's running away
કુશીનીયુમ્મુઆ સાના } { મને બહુ હેરાન કરશે } will annoy me much.

અભ્યાસપાઠ ૪૪ નો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English phrases.

કુહીઆ કુટાકુપુર	રડવું તને નુકસાન કરશે	Crying will harm you (sing.)
કુહીસીકુ સીઝેમાં	મગર રીકરવી એ સાઈ નથી	Boasting is not good.
કુકુબાલી	કબુલ કરવું તે	Accepting.
કુપથાના	એકમત થવું તે	Agreeing.
કુહીકુ મારા બીન્ગી	વારંવાર જવાબ આપવા તે	Answering often.
કુતુનુ વાટુમાં સી- ઝેમાં	ચુલામો ખરીદવા એ સાઈ નથી	To purchase slaves is not good.
કવા કુહીમાં	ખેડવાથી (વાડી, ખેતર)	By (means of) cultivating.
કડીકા કુચેઝા	રમવામાં, નાચવામાં [વાથી	In playing, while dancing.
કવા કુહીઆ સાના	ઊંડુ ખોદવાથી, ઘણું ખોદ-	By digging deep.
કુશાઈઆ કુબાયા સીઝેમાં	ખરાબ કરવું એ સાઈ નથી	To do bad is not good.
કુસમેઢે સુઈલી સી- ઝેમાં	ચોરને માફ કરવું એ સાઈ નથી	To forgive a thief is not good.
વાલીવાઓના કડીકા કુપીગાના	મેં તેઓને મારામારીમાં બોલા	I saw them in (or while) fighting.

બોધપાઠ ૪૧ નો.

વર્ગ ૬ થી (Class 6th).

“ ના ” વર્ગ.

૧૬૮. સ્વાહીલીમાં જે સંજ્ઞાનું બહુવચન સા ઉપસર્ગ લગાડવાથી થાયછે. તેવા સર્વ
સંજ્ઞાના વર્ગમાં ગણાયછે, જેમકે :—

લોઝી બદામ An almond. માલોઝી બદામો Almonds.

૧૬૯. એ વર્ગના જે શબ્દોનો પ્રથમાક્ષર અસલથીજ આ હોય તેઓ હવેનાં બહુ વચન રૂપેજ વપરાયછે; જે મોકલે—

માણ પાણી Water.
માકુટા (મકુટા) તેલ Oil.

૧૭૦. એ વર્ગનાં નામોનાં એકવચન રૂપમાં ધણું કરી કોઈ ઉપસર્ગ હોતો નથી, પણ બ્યારે કોઈ નામ એકાક્ષરી શબ્દ (monosyllabic word) હોય અને તે વચનથી શરૂ થતો હોય તો છ અને સ્વરથી શરૂ થતો હોય તો જ ઉપસર્ગ એકવચનમાં લાગેછે; જે મોકલે,—

એકવચન.	બહુવચન.
આંખ An eye. માંચો આંખો Eyes.	
પથર A stone. માંવે પથરા Stones.	
કામ, બાબત An affair. માંમો કામો, બાબતો Affairs.	

ટીકા—આ વર્ગના ઘણાં બધા શબ્દો તેઓનાં બહુવચન સહિત નીચેના અભ્યાસપાઠ-માં આપેલાછે તેઓ વાંચી ખૂબ મોટે રાખવાથી હવે પછીનાં વાંચેસિંહેલાઈથી સમજશે.

અભ્યાસપાઠ ૪૫ મો.

“મા” વર્ગના શબ્દોની ટીપ.

List of Words of the “Ma” class.

એકવચન.	શુભરાતી અર્થ.	ઈંગ્રિજ અર્થ.	બહુવચન.
માગીરી (માવરી)	શિખામણ, સલા	A counsel, an advice.	મારાગીરી.
મામો.	કામ, બાબત, ચીજ, વસ્તુ	An affair, a thing, a circumstance.	માંમો.
માચુકીઓ.	પિટ્કાર, તિરસ્કાર	An abhorrence, a dis-	(always in pl.)
માપેન્દ્રી	પ્યાર, હેત, આહના	An affection, a love.	માંપેન્દ્રી.
મામ્મગાનો (માગાનો)	બાલી, કરાર, લખત	An agreement.	માંમાગાનો.
માપગાનો	એકસંપ, મેળ	An agreement, a conspiracy.	માંમાપગાનો.
માલી	બદામ	An almond.	માંમાલી.
માણસીકું	ચંદ્રીમાદળિયો, તાવિથ	An amulet.	માંમાણસીકું.
છબ્બુ	જવાબ, ઉત્તર	An answer.	માંછબ્બુ.
તાંચો	મહેરામકમાન, ગુમ્બજ	An arch.	માંતાંચો.
કાપા	બગલ, કાપ્પ	An armpit.	માંકાપા.
છાકુ	રાખ, રજ, વાતી (જાવવા)	Ashes. [of assembly.	માંછાકુ (બહુ સંગ)
માટુસાઈકો	સભા, મંડળી, મંડળીની	An assembly or a place (always in pl.)	માંમાટુસાઈકો.
સાકા	કુહાડો, વાપણો	An axe.	માંસાકા.
કાન્ડા (કાન્ડા)	લાંબા સાંકડો, સાધરીનો	A long narrow mat-	માંકાન્ડા.
	કોથળો [કોથળો]	ting bag [ting bag.	
પેટા (પેટા)	તાનો ચોરસ સાધરીનો	A small square mat-	માંપેટા (સાધરી)

યાઈ જેઉપે	સફેદ ઇંડું	A white egg.
મારાકા મેન્ગી	ધણા રાક, ધણા વેહેમ	Many doubts.
કચ્છરી ડોંગો જેગ્યામ્યા	નાની સીકડી કબર	A small narrow tomb.
માછુપા મેચુન્ડ મેમાં	સારી રાતી બાટલીઓ	Good red bottles.
શોધા જેમાં	સારો કુહડો, સારો ખાયલો	A good axe.
માશોકા મેપેસી મેમાં	સારા હલકા કુહડા	Good light axes.
માજીયુ મેરેવુ	લુચ્છાઈ ભરેલા જવાબો	Cunning answers.

બોધપાઠ ૪૩ મો.

“ મા ” વર્ગનાં નામની સાથે સંબંધ રાખનાર દર્શકસર્વનામ.

Demonstrative Pronouns demonstrating the Nouns of “ Ma ” class.

૧૭૪. મા વર્ગનાં નામોના સંબંધ દેખાડનારાં સઘળાં સર્વનામોના ઐક્યવચનમાં લી તથા બહુવચનમાં યા પુરૂષવાચક અક્ષરો ઉપસર્ગ તરફિ (અથવા કોઈકેન કેકાણે પ્રત્યય તરફિ) વપરાયછે (જુઓ કલમ ૧૭૮).

૧૭૫. દર્શકસર્વનામ “આ” (This or those) જે નજીકની ચીજો બતાવેછે, તેઓને માટે સ્વાહીલીમાં જે રાખેલા વપરાયછે તેઓના પ્રથમાક્ષર હમેશાં હ હોયછે (જુઓ કલમ ૧૮) અને તેની તરતજ પાછળ “ મૂળસ્વર ” (The root vowel) ચ્ચિટ્તેજે જે સ્વર લાગુ પડતા પુરૂષવાચક અક્ષરમાં સમાવેલા હોય તે ઉમેરી દેવા અને તેની પછી તે પુરૂષવાચક અક્ષર પ્રત્યય તરફિ લગાડવો. (જુઓ કલમ ૨૧) જેમકે—

કાશા હીલી	આ પેટી, આ પેટારો	This chest.
માકાશા હાયા	આ પેટીઓ, આ પેટારા	These chests.

૧૭૬. દર્શકસર્વનામ તે અથવા પેલો, તેઓ અથવા પેલા (That or those) ને માટે સ્વાહીલીમાં જે રાખેલા વપરાયછે તેઓના છેલ્લો અક્ષર હમેશાં લે હોયછે (જુઓ કલમ ૨૨ મી) અને તે છેલ્લા અક્ષરની પૂર્વે (નામોના વર્ગ પ્રમાણે) જે પુરૂષવાચક અક્ષર લાગુ પડે તે ઉપસર્ગ તરફિ ઉમેરી દેવા; જેમકે—

કાશા હીલિ	તે પેટી, પેલી પેટી	That chest.
માકાશા યાલે	તે પેટીઓ, પેલી પેટીઓ	Those chests.

અન્યાસપાઠ ૪૭ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેજ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English Phrases.

કાશા ખૂબા હીલી	આ મોટી પેટી	This large chest.
માસુકરી આ માખૂબા યાલે	પેલાં મોટાં તપેલાં	Those large metal pots.

માસીકીઝા મારેડુ યાલે	પેલા લાંબા કાન	Those long ears.
ઢાસાડેગો હીલી	આ નાની ભલ	This small mistake.
કુંડું લીલે	પેલું છિદ્ર	That hole.
જીએ ખૂબા હીલી	આ મોટી આંખ	This large eye.
મેનો માખૂબા હાયા	આ મોટાં દાંત	These large teeth.
યાઈ ખીચી ખૂબા-હીલી	આ મોટું કાચું ઇંડું	This large raw egg.
માયાઈ માખીચી માખૂબા	આ મોટાં કાચાં ઇંડાં	These large raw eggs.
યાઈ ખીચી લીલે [હાયા	પેલું કાચું ઇંડું [સીસા	That raw egg.
માછુપા યલે	પેલી બાટલીઝા, પેલા	Those bottles.
માતાઝો માયાનો હાયા	આ પાંચ ગુમ્બજો	These five arches.
જીયુ લીલે	તે જવાબ, પેલો જવાબ	That answer.
મણોઝી મેગેપે હાયા	આ સફેદ બદામો	These white almonds.
સાવરી જેમા હીલી	આ સારી શિખામણ	This good advice.
માખો માખીઆ હાયા	આ નવી બાબતો	These new circumstances.
માજી માટાચુ યલે	પેલું મીઠું પાણી	That sweet water.
પીપા લીલે	તે પીપ	That barrel.
પીપા હીલી	આ પીપ	This barrel.
માપીપા હાયા	આ પીપો	These barrels.
*માજી યલે માટાચુ	પેલું પાણી મીઠું છે	That water is sweet.
મણોઝી હાયા મેગેપે	આ બદામો સફેદ છે	These almonds are white.
મેનો હાયા માખૂબા	આ દાંત મોટાં છે	These teeth are large.
યાઈ ખૂબા હીલી ખીચી	આ મોટું ઇંડું કાચું છે	This large egg is raw.
માસીકીઝા યાલે મારેડુ	પેલા કાન લાંબા છે	Those ears are long.

બોધપાઠ ૪૪ મો.

“મા” વર્ગનાં નામોની સાથે વપરાતાં પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ.

Interrogative Pronouns used with the Nouns of “Ma” Class.

૧૭૭. મા વર્ગનાં નામોને અર્થ આપતા પુરૂપવાચક સર્વનામ લી તથા યા ની પાછળ પી પ્રત્યય લગાડવાથી એજ મા વર્ગનાં નામોની સાથે મંબંધ રાખનાર પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ કયો, કઈ, કયું, કયાં, ક્યાંદિ (Which, &c.) બને છે. (ભૂઝો કલમ ૮૦-૪૧), જેમકે:—

કાસા લીપી?	કઈ પેટી?	Which chest?
માકાસા યાપી?	કઈ પોટીઝા?	Which chests?
જીપા લીપી?	કઈ બાટલી?	Which bottle?
માછુપા યાપી?	કઈ બાટલીઝા?	Which bottles?

* જીપલા અભ્યાસપાઠના છેલ્લા પાંચ વાક્યમાં છે, છું, છેા ક્યાંદિ નામનાં (to be નાં) ક્રિયાપદો લાગુ પડે છે. (ભૂઝો કલમ ૨૪ મી).

ચાઈ જે ઉપે	સફેદ ઈંડું	A white egg.
મારાકા મેન્ગી	ધણા શાક, ધણા વેહેમ	Many doubts.
કચુરી ડોંગો જેખ્યાખ્યા	નાની સીકેડી કબર	A small narrow tomb.
માછુપા મેખુન્ડું મેંમાં	સારી રાતી આટલીચ્ચા	Good red bottles.
શોધ્રા જેમાં	સારો કુહડો, સારો પાયલો	A good axe.
મારોશ્ર મેપેસી મેંમા	સારા હલકા કુહાડા	Good light axes.
માજીજી મેરેવુ	હુચ્ચાઈ ભરેલા જવાબો	Cunning answers.

બોધપાઠ ૪૩ મો.

“ મા ” વર્ગનાં નામની સાથે સંબંધ રાખનાર દર્શકસર્વનામ.

Demonstrative Pronouns demonstrating the Nouns of “ Ma ” class.

૧૭૪. મા વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનારાં સઘળાં સર્વનામોનાં ચ્ચેકવચનમાં લી તથા બહુવચનમાં યા પુરૂષવાચક અક્ષરો ઉપસર્ગ તરફિ (અથવા કોઈકેનું ઉકાણે પ્રત્યય તરફિ) વપરાયછે. (જુઓ કલમ ૧૭૮.)

૧૭૫. દર્શકસર્વનામ “આ” (This or these) જે નજીકની ચીજો બતાવેછે તેઓને માટે સ્વાહીલીમાં જે શબ્દો વપરાયછે તેઓનો પ્રથમાક્ષર હમેશાં હ હોયછે. (જુઓ કલમ ૧૮) અને તેની તરતજ પાછળ “ મૂળસ્વર ” (The root vowel) ચ્ચેકલે કે જે સ્વર લાગુ પડતા પુરૂષવાચક અક્ષરમાં સમાવેલા હોય તે ઉમેરી દેવા અને તેની પછી તે પુરૂષવાચક અક્ષર પ્રત્યય તરફિ લગાડવો. (જુઓ કલમ ૨૧) જેમકે:—

કાસા હીલી	આ પેટી, આ પેટારો	This chest.
માકાસા હાયા	આ પેટીચ્ચો, આ પેટારા	These chests.

૧૭૬. દર્શકસર્વનામ તે અથવા પેલો, તેઓ અથવા પેલા (That or those) ને માટે સ્વાહીલીમાં જે શબ્દો વપરાયછે તેઓનો છેલ્લો અક્ષર હમેશાં લે હોયછે. (જુઓ કલમ ૨૨ મી) અને તે છેલ્લા અક્ષરની પૂર્વે (નામોના વર્ગ પ્રમાણે) જે પુરૂષવાચક અક્ષર લાગુ પડે તે ઉપસર્ગ તરફિ ઉમેરી દેવા; જેમકે:—

કાસા લીલે	તે પેટી, પેલી પેટી	That chest.
માકાસા યાલે	તે પેટીચ્ચો, પેલી પેટીચ્ચો	Those chests.

અભ્યાસપાઠ ૪૭ મો.

જેનો ઉદ્દેશ

કારણ કે તે

લાગેછે, પણ

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Wahili, Gujarati, and English Phrases.

કાસા	આ હીલી	આ મોટી પેટી	This large chest.
માકાસા	આ માખૂઆ યાલે	પેલાં મોટાં તપેલાં	Those large metal pots.

માસીકીઓ મારેડુ યાલે	ચેલા લાંબા કાન	Those long ears.
કોસાડોગે હીલી	આ નાની ભૂલ	This small mistake.
કુંડું લીલે	ચેલું છિદ્ર	That hole.
છુએ ખૂબા હીલી	આ મોટી આંખ	This large eye.
મેના માખૂબા હાયા	આ મોટાં દાંત	These large teeth.
યાઈ ખીચી ખૂબા હીલી	આ મોટું કાચું ઇંડું	This large raw egg.
માયાઈ માખીચી માખૂબા	આ મોટાં કાચાં ઇંડાં	These large raw eggs.
યાઈ ખીચી લીલે [હાયા	ચેલું કાચું ઇંડું [સીસા	That raw egg.
માછુપા યાલે	ચેલી બાટલીઓ, ચેલા	Those bottles.
માતાઓ માથાનો હાયા	આ પાંચ ગુમ્બજો	These five arches.
છુચુ લીલે	તે જવાબ, ચેલો જવાબ	That answer.
માલોઢી મેજપે હાયા	આ સફેદ બદામો	These white almonds.
શાવરી જે મા હીલી	આ સારી શિખામણ	This good advice.
માગ્યો માખીઆ હાયા	આ નવી બાબતો	These new circumstances.
જે છ મારામુ યાલે	ચેલું મીઠું પાણી	That sweet water.
હીલે	તે પીપ	That barrel.
	આ પીપ	This barrel.
	આ પીપો	These barrels.
ગમુ	ચેલું પાણી મીઠું છે	That water is sweet.
ગિપે	આ બદામો સફેદ છે	These almonds are white.
ગૂબા	આ દાંત મોટાં છે	These teeth are large.
ડી ખીચી	આ મોટું ઇંડું કાચું છે	This large egg is raw.
કારા તે મારેડુ	ચેલા કાન લાંબા છે	Those ears are long.
માસીકી		

બોધપાઠ ૪૪ મો.

વર્ગનાં નામોની સાથે વપરાતાં પ્રત્યયક સર્વનામ.

Active Pronouns used with the Nouns of "Ma" Class.

૧૭૭. આ વર્ગનાં નામોને અર્થે આવતા પુરૂષવાચક સર્વનામ હી તથા યા ની પાછળ પી પ્રત્યય લગાડવાથી એજ આ વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર પ્રત્યયક સર્વનામ કયો, કઈ, કયું, કયાં, છત્યાદિ (Which, &c.) બને છે. (જુઓ કલમ ૮૦-૮૧); જેમકે:—

કારા લીપી ?	કઈ પેટી ?	Which chest ?
માકારા યાપી ?	કઈ પોટીઓ ?	Which chests ?
છુપા લીપી ?	કઈ બાટલી ?	Which bottle ?
માછુપા યાપી ?	કઈ બાટલીઓ ?	Which bottles ?

* જોપલા અભ્યાસપાઠના છેલ્લા પાંચ વાક્યમાં છે, છું, છો છત્યાદિ નામનાં (to be નાં) ક્રિયાપદો લાગુ પડે છે. (જુઓ કલમ ૨૪ મી.)

અન્યાસપાઠ ૪૮ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English Phrases.

માયાઈ યાપી ?	કયાં ઈંડાં ?	Which eggs ?
છાંચો લીપી ?	કઈ આંખ ?	Which eye ?
માફુન્ડા યાપી ?	કયાં ફળ ?	Which fruits ?
ફુન્ડું લીપી ?	કયું છિદ્ર ?	Which hole ?
ચીમો લીપી ?	કયો ખોડો ?	Which pit ?
ચોકા લીપી ?	કયો કુહોડો ?	Which axe ?
મારોકા યાપી ?	કયા કુહોડા ?	Which axes ?
માફસીઆ યાપી ?	કયાં હલ્લેસાં ?	Which oars ?
માછુ યાપી ?	કયું પાણી ?	Which water ?
માફુટા (મફુટા) યાપી ?	કયુ તેલ ?	Which oil ?

બોધપાઠ ૪૫ મો.

“મા” વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક સર્વનામ.

Personal Pronouns used for the Nouns of

“Ma” Class.

૧૭૮. મા વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક સર્વનામોને માટે સ્વાહીલીમાં હમેશાં એકવચનમાં હી તથા બહુવચનમાં યા ઉપસર્ગો વપરાયછે, (જુઓ કલમ ૧૭૮) નોંધકે:—

યાઈ લીન્નિઅન્યુકા	ઈંડું પડી ગયુંછે	The egg has fallen down.
માયાઈ યામેઅન્યુકા	ઈંડાં પડી ગયાંછે	The eggs have fallen down.
યાઈ લીનાઅન્યુકા	ઈંડું પડેછે	The egg is falling.
માયાઈ યાનાઅન્યુકા	ઈંડાં પડેછે	The eggs are falling.
યાઈ લીલીઅન્યુકા	ઈંડું પડ્યું, ઈંડું પડી ગયું	The egg fell down.
માયાઈ યાપીઅન્યુકા	ઈંડાં પડ્યાં, ઈંડાં પડી ગયાં	The eggs fell down.
યાઈ લીટાઅન્યુકા	ઈંડું પડશે, ઈંડું પડી જશે	The egg will fall down.
માયાઈ યાટાઅન્યુકા	ઈંડાં પડશે, ઈંડાં પડી જશે	The eggs will fall down.

૧૭૯. મા વર્ગનાં નામોને માટે વપરાતા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો અ્યારે ક્રિયાપદ શિવાય એકલા અથવા ત્યારે તેઓના અગ્ર છે, છું, છો, છતાં, ત્યારાદિ ને વા થાયછે; જેને ઇંગ્લેશમાં ટુબી (To be) ક્વતવનાં ક્રિયાપદો કહેછે (જુઓ કલમ ૩૩ મી): નોંધકે:—

કાસા લી ઝીટા	ગંડી ભારે છે	The chest is heavy.
માકાસા યા માઝીટા	ચેટીઓ ભારે છે	The chests are heavy.

૧૮૦. આ વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂપવાચક સર્વનામ જ્યારે ક્રિયાપદનાં કર્મ તરીકે વાપરવાં હોય ત્યારે જે ઉપસર્ગો કરતાં તરીકે વપરાયછે તેજ ઉપસર્ગો તેને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને કાળના ઉપસર્ગની પાછળ ઉમેરવા; જેમકે:—

આટાલીપેન્દા	તે તેને આહરે	He will love it.
આટાયાપેન્દા	તે તેઓને આહરે	He will love them.
નીમેલીપેન્દા	મે તેને આહુંછે	I have loved it.
નીમેયાપેન્દા	મે તેઓને આહુંછે	I have loved them.

૧૮૧. સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની પૂર્વે કર્મણિ ઉપસર્ગ વાપરેલા હોય તેઈંતાં પણ જો કર્મ વાપરવામાં આવે તો તે કર્મ તરીકે આવેલા સર્વ કોઈપણ ચોક્કસ ચીજનું નામ હોય એવા અર્થ થાયછે, એટલે કે ઇંગ્લેન્ડમાં કર્મને ડેફિનિટ આર્ટિકલ (ધ the) લાગેછે, જેમકે:—

વાપગાઝી હવાકુલીચુકુઆ કાશા { હમાલીઓ (તે) પેટી લઈ ગયા નહિ.
The porters did not carry the chest.

વાપગાઝી હવાકુયાચુકુઆ માકાશા { હમાલીઓ (તે) પેટીઓ લઈ ગયા નહિ.
The porters did not carry the chests.

૧૮૨. એ લી તથા યા ઉપસર્ગો જ્યારે કોઈ સ્વરાક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તેઓમાં સમાવેલા સ્વર તદન પડતો મુકાયછે, અને જે સ્વર તેઓની પછવાડે વાપરવામાં આવે તે કાયમ રહેછે, જેમકે:—

છુપા લા અન્યુકા	બાટલી પડેછે	A bottle falls down.
માછુપા યા અન્યુકા	બાટલીઓ પડેછે	Bottles fall down.

અન્યાસપાઠ ૪૯ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નીમેફાંઈઓં શાવરી. ૨. નીમેલીફાંઈઓં શાવરી. ૩. સીરાબદીલી માગાને
૪. આમેવુન્ન બાકુલી. ૫. આમેલીવુન્ન બાકુલી. ૬. લેટે માપીપા સીતા. ૭. લેટેની
માપીપા સીતા. ૮. આલીયેલીજેન્ગા કચુરી નાની? ૯. વુનુઆ માયાઈ કુમી. ૧૦. સીવુન્ને
માયાઈ. ૧૧. નાપેન્દા કુટકુના ગાન્ડા ટામુ હીલી. ૧૨. કામા વાન્ગાલીટવેકા હાન્ગા
ફાન્ગાલીઓકા. ૧૩. કામા હવાન્ગાલી ટવેકા હાન્ગા ખુઆ હવાન્ગાલી કામા. ૧૪. ટવાલી
કુસાંયાં માચુન્ગા. ૧૫. મ્પીશી વેકુ આટાપીકા માનનાસી (માઅનનાસી). ૧૬. કુનકિ
સુફરીઆ. ૧૭. લીકુનકિસુફરીઆ. ૧૮. માઝીવા (મઝીવા) યાનાપુનુઆ. ૧૯ વાલી
માગા મકુટા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં શિખામણ લીધીછે. ૨. મેં (તે) શિખામણ લીધીછે. ૩. હું કરાર ફેરવીરા
નહિ. ૪. તેણે ખાલું ભાંગી નાખ્યુંછે. ૫. તેણે (તે) ખાલું ભાંગી નાખ્યુંછે. ૬. છ પીપ
લાવ. ૭. છ પીપ લાવો (pl.) ૮. (તે) ક્યાર કોણે ખાંધી? ૯. દરા ઇંડાં ખરીદ કર.
૧૦. ઇંડાં ભાંગી નાખતા નહિ. ૧૧. આ મીઠું છલકું આવવાને હું હચ્છું. ૧૨. જે
તેઓએ મદ ચલાવ્યું હત તો તેઓ અચી જાત. ૧૩. જે તેઓએ મોઢું

અન્યાસપાઠ ૪૮ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English Phrases.

માયાઈ યાપી ?	કયાં ઈંડાં ?	Which eggs ?
જીવો લીપી ?	કઈ આંખ ?	Which eye ?
માહુન્ડા યાપી ?	કયાં ફળ ?	Which fruits ?
હુન્ડ લીપી ?	કયું છિદ્ર ?	Which hole ?
શીખા લીપી ?	કયો ખોડો ?	Which pit ?
શોકા લીપી ?	કયો કુહાડો ?	Which axe ?
મારોકા યાપી ?	કયા કુહાડા ?	Which axes ?
માકસીઆ યાપી ?	કયાં હથેલિયાં ?	Which oars ?
માજી યાપી ?	કયું પાણી ?	Which water ?
માકુટા (મકુટા) યાપી ?	કયું તેલ ?	Which oil ?

બોધપાઠ ૪૯ મો.

“મા” વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક સર્વનામ.

Personal Pronouns used for the Nouns of

“Ma” Class.

૧૭૮. મા વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક સર્વનામોને માટે સ્વાહીલીમાં હમેશાં “મ્મિકવચનમાં લી તથા અહુવચનમાં યા ઉપસર્ગો વપરાયછે. (જુઓ કલમ ૧૭૮) નોંધકે:—

યાઈ લીન્નિઅન્યુકા	ઈંડું પડી ગયુંછે	The egg has fallen down.
માયાઈ યાન્નિઅન્યુકા	ઈંડાં પડી ગયાછે	The eggs have fallen down.
યાઈ લીનાઅન્યુકા	ઈંડું પડેછે	The egg is falling.
માયાઈ યાનાઅન્યુકા	ઈંડાં પડેછે	The eggs are falling.
યાઈ લીલીઅન્યુકા	ઈંડું પડ્યું, ઈંડું પડી ગયું	The egg fell down.
માયાઈ યાલીઅન્યુકા	ઈંડાં પડ્યાં, ઈંડાં પડી ગયાં	The eggs fell down.
યાઈ લીટાઅન્યુકા	ઈંડું પડશે, ઈંડું પડી જશે	The egg will fall down.
માયાઈ યાટાઅન્યુકા	ઈંડાં પડશે, ઈંડાં પડી જશે	The eggs will fall down.

૧૭૯. મા વર્ગનાં નામોને માટે વપરાતા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો ન્યારે ક્રિયાપદ રિવાજ અંકના અર્થે ત્યારે તેઓનાં અર્થ છે, છું, છો, છતાં જેવા થાયછે; જેને અંગ્રેજીમાં ટુબી (To be) ભાવનાં ક્રિયાપદો કહેછે. (જુઓ કલમ ૩૩ મી); નોંધકે:—

કોસા લી કોશા	પેટી ભારે છે	The chest is heavy.
માકોસા યા માકોશા	પેટીઓ ભારે છે	The chests are heavy.

૧૮૦. મા વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરુષવાચક સર્વનામ બ્યારે ક્રિયાપદનો કર્મ તરફ વાપરવાં હોય ત્યારે એ ઉપસર્ગો કર્તા તરફ વપરાયછે, તેજ ઉપસર્ગો તેને મોટે ક્રિયાપદની પૂર્વે અને ક્રાણતા ઉપસર્ગોની પાછળ ઉમેરવાં જોઈએ:—

આટલીપેન્દા	તે તેને આહરો	He will love it.
આટાયાપેન્દા	તે તેઓને આહરો	He will love them.
નીમેલીપેન્દા	મેં તેને આહરુંછે	I have loved it.
નીમેયાપેન્દા	મેં તેઓને આહરુંછે	I have loved them.

૧૮૧. સ્વાહીલીમાં ક્રિયાપદની પૂર્વે કર્મણિ ઉપસર્ગ વાપરેલા હોય તેછતાં પછીને કર્મ વાપરવામાં આવે તો તે કર્મ તરફ આવેલા શબ્દ કોઈપણ ચોક્કસ ચીજનું નામ હોય એવો અર્થ થાયછે, એટલે કે ઇંગ્રેજીમાં કર્મને ડેફિનિટ આર્ટિકલ (the) લાગેછે, જેમકે:—

વાપગાહી હવાકુહીચુકઆ કાસા { હમાલીઓ (તે) પેટી લઈ ગયા નહિ.
The porters did not carry the chest.

વાપગાહી હવાકુયાચુકઆ માકાસા { હમાલીઓ (તે) પેટીઓ લઈ ગયા નહિ.
The porters did not carry the chests.

૧૮૨. એ હી તથા યા ઉપસર્ગો બ્યારે કોઈ સ્વરાક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તેઓમાં ય માર્બોલા સ્વર તદ્દન પડતો મુકાયછે, અને એ સ્વર તેઓની પછવાડે વાપરવામાં આવે તે કાયમ રહેછે, જેમકે:—

છુપા હા અન્યુકા	ગાટલી પડેછે	A bottle falls down.
માછુપા યા અન્યુકા	ગાટલીઓ પડેછે	Bottles fall down.

અન્યાસપાઠ ૪૯ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નીમેકાંઈઆં શાવરી. ૨. નીમેલીકાંઈઆં શાવરી. ૩. સીટાપહીલી માગાતો ૪. આમેલુન્ન આકુલી. ૫. આમેલીલુન્ન આકુલી. ૬. લેટે માપીપા સીતા. ૭. લેટેની માપીપા સીતા. ૮. આલેલિલીન્ગા કુચુરી નાની? ૯. નુનુઆ માયાઈ કુમી. ૧૦. સીલુન્ન માયાઈ. ૧૧. નાપેન્દા કુટકુના ગાન્ડા ટામુ હીલી. ૧૨. કામા ચાન્ગાલીટવેકા કાન્ગા કાન્ગાલીએકિકા. ૧૩. કામા હવાન્ગાટી ટવેકા કાન્ગા ખુઆ હવાન્ગાલી કામા. ૧૪. ટવાલી કુસાંયાં માચુન્ગા. ૧૫. મ્પીશી વેકુ આટાપીકા માનનાસી (આમ્નનાસી). ૧૬. કુનકિ મુટુરીઆ. ૧૭. લીકુનકિમુટુરીઆ. ૧૮. માહીયા (મહીયા) ચાન્ગાપનુઆ. ૧૯. વાલી માગા મડુટા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં શિખાવણ લીધીછું. ૨. મેં (તે) શિખાવણ લીધીછું. ૩. હું કમર કરવીરા નહિ. ૪. તેણે ખાલુ બાગી નાખ્યુંછે. ૫. તેણે (તે) ખાલુ બાગી નાખ્યુંછે. ૬. હા પીપા લાવ. ૭. હા પીપા લાવો (pl). ૮. (તે) કચર દોણે બાંધી? ૯. દરાર્દી બમીન. ૧૦. હાં બાગી નાખતો નહિ. ૧૧. આ મીઠું કાપડું આવવાને હાથચૂકું. ૧૨. મુટુરીઆ. ૧૩. લીકુનકિમુટુરીઆ. ૧૪. માહીયા (મહીયા) ચાન્ગાપનુઆ. ૧૫. વાલી માગા મડુટા.

અકાંચું નહિ હતે તો તેઓ ડૂબી જત નહિ. ૧૪. અમે નારંગીઓ એકઠી કીધી. ૧૫. અમારો રસોઈઓ અનનાસો રાંધરો. ૧૬. તપેલાંને દંકો (સુકરીઆને દંકો), ૧૭. નો તપેલાંને દંકો. ૧૮. દૂધ ઓઠું થતું જાયછે. ૧૯. તેઓએ તેલ દોળી નાખ્યું.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I have taken an advice. 2. I have taken the advice. 3. I shall not alter (the) agreement. 4. He has broken a basin. 5. He has broken the basin. 6. Bring six barrels. 7. Bring (pl.) six barrels. 8. Who built the tomb? 9. Buy ten eggs. 10. Don't break (the) eggs. 11. I like to chew this sweet bark. 12. If they had hoisted the sail, they would have escaped. 13. If they had not hoisted the large sail, they would not have sunk. 14. We collected (the) oranges. 15. Our cook will cook pine-apples. 16. Cover (the) metal pot. 17. Cover the metal pots. 18. The milk is decreasing. 19. They spilt (the) oil.

બોધપાઠ ૪૬ મો.

“ મા ” વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર ષષ્ઠી વિભક્તિ તથા ષષ્ઠ્યંત સર્વનામ.

The Possessive Case and the Pronoun possessing the Nouns of “ Ma ” class.

૧૮૩. રવાહીલીમાં છઠ્ઠી વિભક્તિને માટે હમેશાં આ (તો, ની, નું, નાં of) રાખવોગી અવ્યય વપરાયછે, પણ તે જાતે સ્વર હોવાથી તેની પૂર્વે લાગુ પડતા જૂદા જૂદા વ્યંજનો ઉમેર્યાં શિવાય કદી એકલો વપરાતો નથી (જુઓ કલમ ૬૭).

૧૮૪. “ મા ” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનાર છઠ્ઠી વિભક્તિના આ અવ્યયની પૂર્વે એકવચને લ તથા બહુવચને ચ વ્યંજનો ઉપસર્ગ તરફ લાગેછે; (જુઓ બોધપાઠ ૧૭ મો) નોંધકે;—

કારા લા આલી આલીની પેટી Aly's chest or the chest of Aly.

માકારા યા આલી આલીની પેટીઓ Aly's chests or the chests of Aly.

૧૮૫. મા વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનાર ષષ્ઠ્યંત સર્વનામ (જુઓ કલમ ૭૭) માટે પણ એકવચનમાં લ તથા બહુવચનમાં ચ વ્યંજનો ઉપસર્ગ તરફ વપરાયછે; નોંધકે;—

એકવચન.

કારા લા-યુ	મારી પેટી	My chest.
કારા લેડુ	અમારી પેટી	Our chest.
કારા લાંકો	તારી પેટી	Your (sing.) chest.
કારા લેનું	તમારી પેટી	Your chest.
કારા લાંકે	તેની પેટી	His or her chest.
કારા લાઓ	તેઓની પેટી	Their chest.

બહુવચન.

માકાશા યાન્થુ	મારી પેટીઓ	My chests.
માકાશા યેહુ	અમારી પેટીઓ	Our chests.
માકાશા યાકો	તારી પેટીઓ	Your (sing.) chests.
માકાશા યેનું	તમારી પેટીઓ	Your chests.
માકાશા યાકે	તેની પેટીઓ	His or her chests.
માકાશા યાઓ	તેઓની પેટીઓ	Their chests.

૧૮૬. સ્વાહીલીમાં ઓઠે, ઓઝે, તથા ઓઝેવે શબ્દો (જુઓ બાધપાઠ ૨૦ નો)
જ્યારે આ વર્ગનાં નામોની સાથે આવે અથવા તેઓનો ગુણ કે સંબંધ બતાવે ત્યારે
તેઓને પણ વ્યંકવચનમાં જ તથા બહુવચનમાં ચ ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે;—

કાશા લેઠે	આખી પેટી	The whole box.
માકાશા યોઠે	સઘળી પેટીઓ	All the boxes.
બાકુલી લેઝે માયાઈ	ઈંડાંવાળું ખાલું	The basin with eggs.
માબાકુલી યેઝે માયાઈ	ઈંડાંવાળાં ખાલાં	The basins with eggs.
કાશા લેઝેવે	પેટી પોતે	The box itself.
માકાશા યેઝેવે	પેટીઓ પોતે	The boxes themselves.
કાશા પેકેયાકે	પેટી પોતાની મેળે	The box by itself.
માકાશા પેકેયાઓ	પેટીઓ પોતાની મેળે	The boxes by themselves.
નાલીઓના માકાશા યેઝેવે	મે પેટીઓ જુદને ભેઠ	I saw the boxes themselves.

અભ્યાસપાઠ ૫૦ નો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી, તથા અંગ્રેજી વાક્યો.

Swahili, Gujarati, & English Phrases.

(A) “જૂઠી વિભક્તિ” ને લગતાં વાક્યો.

શીન્ગો લા ઝે	ધરડા માણસની ગરદન	The old man's neck.
માજીયો યા ઝેની	પરદેશીની દિલગીરી	The stranger's regret.
માજી યા મુમાં	ગુલામનું પાણી	The slave's water.
સુકરીઆ લા મીશી	રસોઈઆનું તપેલું	The cook's metal pot.
માપેન્ગી લા મ્વેઝી	ધાઈના પ્યાર	The nurse's affection.
મેનો યા વોટોટો	છોકરાંઓની દાંત	The children's teeth.
મઝીવા યા કિપોકુ	આંધળા માણસનું દૂધ	The blind man's milk.
હુયુ લા મુન્યુ	સાહેબલોકનો જવાબ	The European's answer.

(B) "પાઠ્યત સર્વનામ" ને લગતાં વાક્યો.

હાડા લાન્યુ ખીરુ	મારે ફળ પકિલું છે.	My fruit is ripe.
ચોકા લાકિ આલો	તેના કુદોડા તેજ છે.	His axe is sharp.
આલો પેન્દા માચુન્ગા યાચ્ચા તેણે તેઓની નારંગીઓ	પસદ કીધી	He liked their oranges.
નાચ્ચોના હુંજી લાકિ	હું તેનું છિદ્ર બેઠેલું.	I see its hole.
નાલીચુકુઆ. માચુન્ગા યાકે	હું તેની નારંગીઓ લઈ ગયો.	I carried his oranges.
ઉઠારવા માચુન્ગા ચેહું	તું અમારી નારંગીઓ લેશે.	You (sing.) will take our oranges.
મ્યાચુકીઆ મજીઆ ચેહું ?	તમે અમારાં ફૂલોને ધિ- ક્કારશો કે ?	Will (pl.) you despise our flowers?
આંગ્રીચા માહુંડા યાન્યુ	તેણે મારાં ફળ સંતાડ્યાં છે.	He has hidden my fruits.

(C) "ઓઠે" "એઝે" તથા "એઝેવે" શબ્દોને લગતાં વાક્યો.

માહુમયમહા ચોકે	સઘળી ગમતો, સઘળી રમુ-	All amusements.
છાશુ લેઝેવે	જવાબ પોતે	[જે] The answer itself.
માપીમા ચેઝેવે	પીપા પોતે	The barrels themselves.
માપીપા ચેઝે માછ	પાણીવાળાં પીપ	The barrels with water.
પીપા લેઝે મકુટા	તેલવાળાં પીપ	[દેઝે] The barrel with oil.
માછપુ ચોકે યાનીજિમા	સઘળાં યુંબડાં મને	હજી- All the boils hurt me.
લેટે માઆકુલી ચોકે	સઘળાં ખાલાં લાવ	Bring all the basins.
સીકીઆ લેઝેવે	કાન પોતે	The ear itself.
માસીકીઆ ચેઝેવે	કાન (pl.) પોતે	The ears themselves.

બોધપાઠ ૪૭ મો.

"મા" વર્ગનાં નામોની સાથે તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ.

The Relative Pronoun with the Nouns of

"Ma" Class.

૧૮૭. રવાહીલીમાં તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ જ્યારે ક્રિયાપદની સાથે આવે ત્યારે તે ભૂત, ભવિષ્ય, તથા ચાલુવર્તમાન કાળ સિવાય ખીજા કોઈ કાળની સાથે જરૂરિયાત વપરાય છે. (નૂઓ કુલમ ૨૪).

૧૮૮. મા વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર તત્પદાપેક્ષક સર્વનામને મોટે એકવચનમાં લો તથા બહુવચનમાં યો ઉપસાગે વપરાય છે. જેઓ કુર્તા તથા કર્મ તરફ એકસરખી રીતે આવે છે; જેમકે—

* "છે"—જ્યારે રવાહીલીમાં કોઈ સર્વનામ વિશેષણથી આવળ આવે ત્યારે તેઓના અર્થ કરવામાં વારંવાર છે, છું, છો નામનાં હું ખી જાતનાં ક્રિયાપદ લાગુ પડે છે. (નૂઓ કુલમ ૨૪ મી).

જીનો લીનાલિભા	{ દાંત જે દરદ કરેછે; જે દાંત દરદ કરેછે તે }	The tooth which is aching.
જીનો લીલીલિભા	{ દાંત જેણે દરદ કીધું; જે દાંત દુખું તે }	The tooth which ached.
જીનો લીટાકાલિભા	{ દાંત જે દરદ કરશે; જે દાંત દુખશે તે }	The tooth which will ache.
મેના યાનાયિભા	દાંતો જેઓ દરદ કરેછે	The teeth which are aching.
મેના યાલીયિભા	દાંતો જેઓએ દરદ કીધું	The teeth which ached.
મેના યોટાકયિભા	દાંતો જે દરદ કરશે	The teeth which will ache.
* મુકરીઆ નીલીલિનુનુઆ	તપેલું જે મેં ખરીદ કીધું	The pot which I bought,
અથવા	અથવા	or
નીલીલિનુનુઆ મુકરીઆ	જે તપેલું મેં ખરીદ કીધું તે	The pot I bought.
મામુકરીઆ નીલીયિનુનુઆ	તપેલાં જે મેં ખરીદ કીધાં	The pots which I bought.
નીલીયેલીનુનુઆ મુકરીઆ	હું જેણે તપેલું ખરીદ કીધું	I who bought the metal pot.
મામુકરીઆ નીલીયેયાનુનુઆ	હું જેણે તપેલાં ખરીદ કીધાં	I who bought the metal pots.
પીપા લો લોટે	કોઈપણ પીપા જે કોઈપણ	Any barrel whatever,
	પીપા [ણ પીપા	
માપીપા યો ચોટે	કોઈપણ પીપા, જે કોઈપણ	Any barrels whatever.

અન્યાસપાઠ ૫૧ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મારાવરી નીલીયિયાપોટેઆ. ૨. આકુલી નીલીલિલીયુન્જ. ૩. માકુટા ઉનાયિયા મીમીના. ૪. હાન્ગા વાનાલિલીટવેકા. ૫. હાન્ગા વાનાલિલીટવેકા સાસા. ૬. હાન્ગા લીનાલિટવેકવા. ૭. હાન્ગા લીટાકાલિટવેકવા. ૮. માગાનો દુલ્લિયાકાઈઆં (વેવે ના મીમી). ૯. માલોઝી યાલીયિ ઝીટોટવા. ૧૦. માલોઝી યાનાયિ ઝીટોટવા. ૧૧. શોકા લીટાકાલિલિકાટા ટી કિલે. ૧૨. કનીસા દુ નાલિલીલેન્ગા કટીકા ૧૭.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. જે શિખામણે (સલા) મને મળી તે. ૨. પ્યાલું જે મેં ભાખ્યું. ૩. તેલ જે તું રેડેછે. (ઝીતેછે). ૪. સદ જે તેઓ ચઢાવેછે. ૫. સદ જે તેઓ હમણા ચઢાવેછે. (આલુ વર્તમાન). ૬. સદ જે ચઢાવાયછે. (ચઢાવવામાં આવેછે). ૭. સદ જે ચઢાવાશે (ચઢાવવામાં આવશે). ૮. જે કારર આપણે કીધા તે. ૯. અદામો જે ચુંટાઈ હતી (ચુંટવામાં આવી હતી). ૧૦. અદામો જે ચુંટવામાં આવેછે. (ચુંટાયછે). ૧૧. કુહોટો જે પેલું ત્રાડ કાપી નાંખશે. ૧૨. દેવલ જે અમે રોહરમાં બાંધીએ છીએ.

“મુકરીઆ નીલીલિનુનુઆ” એ વાક્યને તરજુમીનાં ઘણાં લોકો આ પ્રમાણે બોલેછે: “મુકરીઆ નીલીયોનુનુઆ” કારણકે ત્યાંનાં કેટલાક લોકો તરપદપિણક સર્વનામને માટે અન્નણપણે હમેશાં ઓ ઉપસર્ગ વાપરેછે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The advices which I received. 2. The basin which I broke.
3. The oil which you (*sing.*) are pouring. 4. The sail which they hoist.
5. The sail which they are hoisting now. 6. The sail which is hoisted, or the sail which is being hoisted. 7. The sail which will be hoisted.
8. The agreement which we made. 9. The almonds which were picked up.
10. The almonds which are picked up (or which are being picked up).
11. The axe which will cut down that tree. 12. The church which we are building in the town.

બોધપાઠ ૪૮ મો.

“મા” વર્ગનાં નામોની સાથે નિષેધાર્થક રૂપનો ઉપયોગ.

The use of negative forms with the Nouns of
“ Ma ” class.

૧૮૯. આગળ આવી ગયેલાં સઘળાં નિષેધાર્થક રૂપ ન્યારે મા વર્ગનાં નામોની સાથે આવે ત્યારે તેઓમાંનાં ઘણાં ખરાંઓને મોટે ઐકવચનમાં હલી તથા બહુવચનમાં હયા નિષેધાર્થક પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો વપરાયછે, પણ નિષેધાર્થક આદ્યાર્થ સંશયાથે તથા તત્પદાપેક્ષક સર્વનામનાં રૂપને મોટે ઐકવચનમાં લીસી તથા બહુવચનમાં યાસી નિષેધાર્થક પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો વપરાયછે; એ શિવાય બીજી સર્વે હકીકત આગળ આવી ગયેલાં નિષેધાર્થક રૂપો પ્રમાણેજ જાણવી (જૂઝૂમ્યા બોધપાઠ ૨૮ થી ૩૫ સુધી) જોમકે;—

ટોને હલીઅન્યુકી	ટીપું પડતું નથી	The drop does not fall (or the drop is not falling)
મોટોને હયાઅન્યુકી	ટીપાં પડતાં નથી	The drops do not fall (or the drops are not falling).
ટોને હલીકુઅન્યુકા	ટીપું પડ્યું નહિ	The drop did not fall.
મોટોને હયાકુઅન્યુકા	ટીપાં પડ્યાં નહિ	The drops did not fall.
કાન્ગા હલીકુથુસ્વા	સઠ ઉતારવામાં આવ્યું નહોતું	The sail was not lowered.
માકાન્ગા હયાકુથુસ્વા	સઠો ઉતારવામાં આવ્યાં નહોતાં	The sails were not lowered.
ટોને હલીટાઅન્યુકા	ટીપું પડશે નહિ	The drop will not fall.
મોટોને હયાટાઅન્યુકા	ટીપાં પડશે નહિ	The drops will not fall.
કાન્ગા હલીટાથુસ્વા	સઠ ઉતારવામાં આવશે નહિ	The sail will not be lowered.
માકાન્ગા હયાટાથુસ્વા	સઠો ઉતારવામાં આવશે નહિ	The sails will not be lowered.
જુનો હલીગિમી	દાંત દુખતું નથી	The tooth does not ache.
જુનો હલીકુગિમા	દાંત દુખ્યું નહિ (નથી)	The tooth did not ache.
જુનો હલીટાગિમા	દાંત દુખશે નહિ	The tooth will not ache.

મેના હયાકુ ઊમા	{ દાંતો દુખ્યા નહિ અથવા દુખ્યા નથી	The teeth did not ache, or have not ached,
મેના હયારા ઊમા	દાંતો દુખશે નહિ	The teeth will not ache.
યાઈ લીસીઆઝે	{ ઇંડું ખરાય થાય નહિ (મજાગય નહિ) અથવા ઇંડાંને ખરાય થવા દેતા નહિ	(That) the egg may not go bad, or Let not the egg go bad.
માયાઈ માસીઆઝે	{ ઇંડાં ખરાય થાય નહિ અથવા ઇંડાંને ખરાય થવા દેતા નહિ	(That) the eggs may not go bad, or Let not the eggs go bad.
જીનોલીસણા ઊમા	{ દાંત જે દુખતું નથી દાંત જે દુખ્યું નહિ દાંત જે દુખશે નહિ	The tooth which does not ache. [ache. The tooth which did not ache. [ache. The tooth which will not ache. [ache.
મેના યસણા ઊમા	{ દાંતો જેઆ દુખતાં નથી દાંતો જેઆ દુખ્યાં નહિ [ત્યાદિ. દાંતો જેઆ દુખશે નહિ ઇ-	The teeth which do not ache. [ache. The teeth which did not ache. [ache. The teeth which will not

અન્યાસપાઠ ૫૨ મો.

“મા” વર્ગનાં નામોની સાથે આવતાં નિષેધાર્થક રૂપને લગતાં વાક્યો.

Phrases showing the use of the negative forms
with the Nouns of “Ma” class.

૧. માગ્યો હાયા હયાનીસુમ્મુઈ. ૨. માજુમયુઝો હાયા હયાનીપેન્દેઝી. ૩. પીપા હલીઝામી. ૪. માપીપા હયાઝામી. ૫. માસીકીઆ હયાઆમી. ૬. માંચો હયા સીકીઈ. ૭. બાકુલી હલીકુ શીકા. ૮. શોકા હલીકુની ઊમા. ૯. તલાસીમુ હલીકુ મધુર. ૧૦. માડવા ચુન્યુ હયાકુનીપીયાં. ૧૧. માનનાસી હયારાઆઝા. ૧૨. માજુટો હાયા હયાટાની-હાઆ. ૧૩. મારાઈટી હાયા હયારામપેન્દેઝા સાના. ૧૪. મારાઈટી યકિ હયાટા-મેપેન્દેઝા મુલતાની. ૧૫. ટોને હલીજાઅન્યુકા. ૧૬. મોટોને હયાજાઅન્યુકા. ૧૭. માયાઈ (મયાઈ) હયાજા પીકવા. ૧૮. માજાની (મજાની) હયાજાકહિકા. ૧૯. માજાની હયાજા-કહિકા ખાડો. ૨૦. માજુ હયાજા ચેમકા ખાડો. ૨૧. માયાઈ યાસીઆઝી. ૨૨. મા-યાઈ યાસીઆઝે. ૨૩. માચુન્યા યાસીઆન્યુકે. ૨૪. માચુન્યા યાસીઆન્યુકે.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. આ બાપતો મને કંટાળો આપતો નથી. ૨. આ ગમતો મને ખુશ કરતો નથી. ૩. પીપા દુખી જતું નથી. ૪. પીપો દુખી જતા નથી. ૫. કાનો જોતા નથી. ૬. આંખો સાંભળતી નથી. ૭. આંખું પહોંચું નહિ. ૮. કુહાડાએ મને ઈજા દીધી નહિ. ૯. તાવિયે

(મંત્રેલા માંદજિયાઓ) તેને હરકત કીધી નહિ (તેને કાંઈ નુકસાન કીધું નહિ). ૧૦. કડવી દવાઓએ મને સારો કીધો નહિ. ૧૧. અતનાસો સડી જશે નહિ. ૧૨. આ દિલગીરી મને ક્ષયદો આપશે નહિ. ૧૩. આ બથેતો તેને બહુ ખુશી કરશે નહિ. ૧૪. તારા બથેતો મુલતાનને ખુશ કરશે નહિ. ૧૫. ટીપું હજી પડ્યું નથી. ૧૬. ટીપાં હજી પડ્યાં નથી. ૧૭. ઇંડાં હજી રંધાયાં નથી. ૧૮. ધામ હજી સૂકાઈ ગયું નથી. ૧૯. ધામ હજી સૂકી સૂકાઈ ગયું નથી. ૨૦. પાણી હજી સૂકી ઉકળ્યું નથી (થાડી વાર છે). ૨૧. ઇંડાં સડી જાય નહિ. ૨૨. ઇંડાંને સડી જવા દેતા નહિ. ૨૩. નારંગીઓ પડે નહિ. ૨૪. નારંગીઓને પડવા દેતા નહિ.

ENGLISH TRANSLATION.

1. These circumstances do not annoy me. 2. These amusements do not please me. 3. The barrel does not sink. 4. The barrels do not sink. 5. The ears do not see. 6. The eyes do not hear. 7. The basin (or the cup) did not arrive. 8. The axe did not hurt me. 9. The amulet did not harm him. 10. The bitter medicines did not cure me. 11. The pine-apples will not go bad. 12. This regret will not avail me. 13. These verses will not please him much. 14. Your (*sing.*) verses will not please the Sultan. 15. The drop has not yet fallen. 16. The drops have not yet fallen. 17. The eggs are not yet cooked. 18. The grass has not yet got dry. 19. The grass has not got dry as yet. 20. The water has not boiled as yet. 21. The eggs may not go bad. 22. Let not the eggs go bad. 23. The oranges may not fall down. 24. Let not the oranges fall down.

બોધપાઠ ૪૯ મો.

વર્ગ ૭ મો (Class 7th).

“ન” વર્ગ.

* ૧૯૦. સ્વાહીલીમાં ઘણાં ખરાં બધાં ભાવવાચકનામ તથા જે નામોનો પ્રથમાક્ષર ઉહોય તેઓ શિવાય જે શબ્દો એકવચન તથા બહુવચન બન્નેમાં એકજ રૂપે વપરાય તેઓ હમેશાં “ન” વર્ગમાં ગણાય છે; જેવાં:—

એકવચન.			બહુવચન.		
નાઝી	નાજિયેર	A cocoanut.	નાઝી	નાજિયેરો	Cocoanuts.
ન્દો	બાલદી, ડોલ	A bucket.	ન્દો	બાલદીઓ	Buckets.
ગોઝી	ચામડું, ચામડી	A hide.	ગોઝી	ચામડાં	Hides.
ઝુગ્મા or ઝુગ્મા	ઘર.	A house.	ઝુગ્મા or ઝુગ્મા	ઘરો	Houses.

૧૯૧. જે શબ્દો ઊપર કહ્યા પ્રમાણે બન્ને વચનમાં એકજ રૂપે વપરાય છે તેઓને “ન” વર્ગનાં નામો એક અભિધાન આપવાનું કારણ એ છે કે તેઓમાંના કેટલાક શબ્દોનો પ્રથમાક્ષર હમેશાં ન હોય છે, અને કેટલાક શબ્દોમાં એ ન અક્ષર સ્વરની પૂર્વે જવાલાઈ ને જ થાય છે, અને કેટલાકમાં મ બોલાય છે, તો પણ તેઓ અનુનાસિક હોવાથી ઘણે દરજ્જે

ન અક્ષરના ઉચ્ચારને મળતા રહેછે; અને કેટલાક શબ્દોમાં ચોક્કસ વ્યંજનોની પૂર્વે એ ન આદ્યોક્ષર તદન પડતો મુકાયછે. (જૂઝ્મો નીચે આપેલા શબ્દોની ટીપ); એ સર્વ બાબતો બેપરથી વિચાર કરતાં એવા શબ્દોને ન વર્ગ શિવાય ખીબ કોઈ વર્ગનું નામ આપવું વધારે લિયાકત ભરેલું જણાવું નથી.

૧૬૨. એ વર્ગના શબ્દોનો પ્રથમાક્ષર ન જ્યારે કોઈ બ અથવા ભ તથા વ અક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તે બદલાઈને મ બોલાયછે; જેમકે:—

એથુ	ને બદલે	એથુ	ખી, ખીજ	Seed or seeds.
જુઝ્મા	”	મુઝ્મા	વરસાદ	The rain.
ગુઝ્મા	જ્યાયા	”	ગુઝ્મા મ્યાયા	ખરાબ ઘર

ગુઝ્મા	ખીલી	} ને બદલે {	ગુઝ્મા	મ્ખીલી	} બે ઘર Two houses.
અથવા			અથવા		
ગુઝ્મા	ખીલી		ગુઝ્મા	મ્ખીલી	

૧૬૩. જ્યારે ન પ્રથમાક્ષર કોઈ લ અથવા ર અક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તે લ અથવા ર અક્ષરો થેતે બદલાઈને ઢ બોલાયછે; જેમકે:—

નક્ષીમી	ને બદલે	નઢમી	જાપાનો	Tongues.
લેકું	ને બદલે	લેકું	લાંબું, ઊંચું	Long, high.

૧૬૪. ન પ્રથમાક્ષર જ્યારે કોઈ સ્વરાક્ષર (vowel) ની પૂર્વે આવે ત્યાં તે વારંવાર બદલાઈને ઝ બોલાયછે; જેમકે:—

નહીઝી	“એથુનું”	રાતું કેથું	A red banana.
-------	----------	-------------	---------------

અભ્યાસપાઠ ૫૩ મો.

વર્ગ ૭ મો (Class 7th).

“ ન ” વર્ગના શબ્દોની ટીપ.

List of Words of the “ N ” Class.

હિસાબુ	હિસાબ, લેખું, ખાતું	An account.
દફતારી (ધફતારી)	દફતર, ચોપડો, વહી	An account book.
હવા	હવા, પવનની લહેર	Air.
સદાકા (સડાકા)	સંધેકો, ખેરિયાત, ખળીદાન	Alms, offering.
અમેરીકાનો (મરીકાનો)	અમેરીકાથી આવેલું કાપડ	American sheeting.
નાગા	(વહાણનું) લંગર, નંગર	An anchor.
હંસીરા	ગુસ્સો, ક્રોધ	Anger.
પેઝ (કેઝ)	ખૂણા	An angle, a corner.
ચુન્યુ	કીડી, (કીડીઓ)	An ant.
સીઆકુ	ભૂરા-રંગની કીડી	A brown ant.
મ્યવા	સફેદ રંગની કીડી ઉધઈ	A white ant.

આની	(અંકજાતનો આલાક) વાદરો	An ape.
અધુ	જોર, અજ, સત્તા, અધીકાર	Authority, strength, power.
દુકું (દુકું)	દોડ	A ball.
ફરિમ	નીરંગ, ભાર	A ballast.
ત્રીજી	ફેળાં, ફેળાકુંળી	A banana (or bananas).
ત્યાગ્યો (ત્યાગ્ય)	મામે આશ્રુનો કિનારો	The opposite bank.
ભારીતી (ભારીતી)	મુડથી, ભારોટિયું	A beam, a roof, a pole.
તેવું (તેવું)	દાદી	A beard.
ખેત્રોલે	ધંટ, ધંટી	A bell.
જેનેઝા (જેનેઝા)	જનાજો, મુડદાં ઊપાડવાની	A bier.
ગમુ	લોહી, રૂધિર, રક્ત	Blood.
તો	આલદો, ડોલ	A bucket, a pail.
ત્યાગ્યો	દાલ, અચાવ કરવાનો હથિયાર	A buckler, a shield.
શુશ્રુષી (શુશ્રુષી)	કામ, ધંધો, રોજગાર	A business, an engagement.
સીઆગી	માખણ, મસ્ટો, મલાઈ	Butter, cream.
ફનીકી	આસમાની રંગનું કપડું	Blue calico.
છીટી (છીટી)	છીટ, છપેલી છીટ	Printed calico.
કોપીઆ	ટોપી	A cap.
શેહેના	માલ, (વહાણમાં ભરેલું માલ)	Cargo.
ખુલિયા (ખુલિયા)	ગાલીચો, રોત્તજ	A carpet.
નસીખ	નસીખ, આનસ, અખત	A chance, a lucky hit.
નધરી (નધરી)	મરજી, હાથશ, નજર	Choice.
સા (સાઆ)	ધડિયાલ (નાનું અથવા મોટું), ક્લોક	A clock, a watch, an hour.
ત્યુઆ	લગડાં, કાપડ	Clothes, cotton cloth.
જેહ (જેહ)	જઝ્બો, અરબિકારાનનો	An Arab coat, a woollen
કરાકુ (કરાકુ, ગરાકુ)	લવિંગ	Cloves. [robe.
નાઝી	નાખિયેર	A cocoanut.
કાહાવા	કાવો, કાપી	Coffee.
રંગી	રંગ	Colour, dye, paint.
હાલી	હાલત, સ્થિતી	A condition, a state.
મંદરસી (મંદરસી)	ચંદરસ	Copal, gum anime.
રાખા	તાંબું, પીતલ	Copper, brass.
જોએ (જોએ)	ખુણો, કોણ	A corner, an angle.
ગામ્યા	કપાસ, ક	Cotton.
ધીરા (ધીરા)	હાથ, ધમતગજ	A cubit, about half a yard.
ધરતુરી	આદત, રિવાજ, ધરતુર	A custom.
રૂંડ	ખજૂર	Dry dates.
રૂંડ કાકુ	ખારક, મુસી ખારક	Dates.

સીકું	દિવસ, રાત્રીદિવસ	A day (of 24 hours).
મ્યાના	દિવસ, સૂરજ ઊગ્યાથી અસ્ત પામ્યાસુધી	A day (of 12 hours).
ડેની	કરજ, લેહેણું	Debt.
સિંધાહા	પુતક	Deck.
તફાબીતી (તફાવતી)	તફાવત, ફેર	Difference.
શીડા (શીધા)	મુશકેલી, દુખ, મેહેનત	Difficulty, distress, trouble.
તલાકા	તલાક, છુટાછેડા	Divorce.
નેટો	રવાનું, ઓઆપ [ત	A dream. [dance.
ગોમા	દોલ, દોલવગાડી રમવું, નાચવું	A drum, a drumming, a
ધંધી (મંઠી)	મુલ્ક, ગામ, જમીન	A country, an earth, a land.
રાહા (રાહ)	આરામ, ચેત, ખુશી	An ease, a comfort, a joy.
જન, (ખંજ)	જુખ, દુકાળ	Hunger, a famine.
હોકા (ઓકા)	ધાસ્તી, ભય	Fear, dread.
ફુપા	કાનસ	A file.
બન્દેરા	વાવટો	A flag.
ફાઈડા	પ્રાપ્તિ, લાભ	A gain, a profit.
ખુરતાની	બાગ, વાડી	A garden.
સમલી	ધી, ગરમ કરેલું માખણ	Ghee, clarified butter.
અવાદી	બક્ષિસ, નજરાણું, ભેટ	A gift, a token of remem-
ધાહાણ (ઝાહાણ)	સોનું	Gold. [brance.
જુથુ (જુથુ)	શિંગાફળી, ભોંપસિંગ	A groundnut.
ખંદુકી (ખંદુકી)	ખંદુક	A gun.
બાઈટી (બાઈટી)	ખંદુકનો દારૂ	Gunpowder.
વંસ (વંસ)	અડધું, અડધ બાગ	A half.
લેસો	રમાલ	A handkerchief.
આશિયા	તનદુરસ્તી, સારી તબિયેત	Health, good health.
ગામાં (ગામાં)	વહાણનો બંડાર	The hold of a ship.
અસાલી	ગોળનું રસ	Syrup.
અસાલીયા બુકી	મધ	Honey.
હેશીમાં (હેશીમાં)	માન, હેશીમત, આપર, ધજત	Honour, respect.
જુમ્પા (જુમ્પા)	ઘર	A house.
સનાંમુ	ચત્રિત, પૂતણું, છબી	An image, an idol, a picture.
સફારી	સુસાફરી, સફર	Travel, a journey, a voyage
કુરાહા	ખુશી, આનંદ	A joy, a pleasure.
હકી	ધન્સાપ, હક	Justice, right.
નામના (નમુના)	નમુનો, જાત, કિસમ	A pattern, a sort, a kind.
ગાઝી	દાદર, સીડી, નિસરણી	A ladder.
તા	દીવા, બતી	A lamp.

રાટીયા (શેરીઆ)	કાયદો, ધારો, રારા	A law, a rule.
રિસાસી	સીસું, ગોલાલી	Lead, a bullet.
અંબીસું (હલિસું)	હલમ, વિદ્યા, મત	Learning, a doctrine.
ખરૂઆ	કાગળ, ચીઠ્ઠી, અત	A letter, a note, a document.
નુર	રોશની, તેજ, નુર	A light.
છેડા	ચૂનો	Lime.
હસારા	નુકસાની, ગેરફાયદો	A loss, a damage.
અંગળે	આંગો, કેરી	A mango.
અલામા	નિરાની, માર્કો	A mark.
માઆનાં (માયના)	અર્થ, માયના	A meaning.
ડાવા (દાવા)	દવા, આસડ	A medicine.
ફેધા	પૈસા, નાંછું, રૂપું	Money, silver.
હમ્બુ (હમ્બુ)	મચ્છર	A mosquito.
સિન્ધાનો	માથ, સૂએ	A needle.
હાપરી	સમાચાર, અખર અંતર	News.
સાગીતી (સાવતી)	આવાજ, ઘોઘાટ, ગડબડ	Noise, voice, sound.
પુઆ (કુઆ)	નાક	The nose.
હિસાબ	હિસાબ, સંખ્યા	A number, an account.
અસીલી	અસલ, મૂળ, મૂળતત્ત્વ	An origin, a nature, a sub-
કરતાસી	કાગળ (કેરો કાગળ)	A paper. [stance.
અમાની	સલાસંપ, શાંતિ	Peace.
લુલુ	મોતી	A pearl.
કજામુ	કલમ, લેખણ	A pen.
ન્યુઝો	ધાંબલો, ધમ્મ	A pillar, a column, a post.
માહાની	રિકાળી	A plate.
નંછા (હંછા)	છેડો, અણી	A point, a thin end.
સુમુ	ઝેર, વિષ	A poison.
સોકા	વખાણ, સિવત. ચાલચલણ,	A eulogy, character.
થમાની	કિમત, મૂલ, ભાવ	A price, a value.
આહારી (આહધી)	વચન, મુકન	A promise.
રોખો (રૂખો)	પા. ચોથો ભાગ	A quarter, the fourth part.
ફાઈડા (ફાયીડા)	ફાયદો	A profit.
મુઆ (મુઆ)	વરસાદ	Rain.
ઉમુઆ (ઉમુઆ)	કુતો	A dog.
ડીની (દીની)	દીન, ધર્મ, બક્ષિત, પૂજા	A religion, worship.
હાજ	અરજ, વિનંતી, હરકા	A request, a desire.
માલી	માલ, પૈસા, કમળો	Property, riches, possession.
પરી (ટારી)	છાપડ, ડાજ	A roof, an upper floor

નશાસી	જગ્યા, વખત	A room, a space, a time.
કાગ્યા (કામ્યા)	દોરડું, રસી	A rope.
કુંડ	કાટ, મેલ	Rust.
પરાકુબે	ઈસ્ક્રૂ	A screw.
બાહારી	દરિયા, સમુદ્ર	The sea, an ocean.
સીસી	છુપું ભેદ, ખાનગી બાબત	A secret, secrecy, mystery.
આકીલી	અક્કલ, બુદ્ધિ	A sense, an intellect, the wits.
હાયા (હયા)	શરમ, અદબ, લાજ	Shame, modesty.
મરિકિયુ (મરિકિયુ)	વહાણુ	A ship.
દલીલી	નિશાની, પૂરાવો, દલીલ	A sign, a mark, an evidence.
ધશારા	ધશારો, નિશાન	A sign, a signal.
નગોલી	આમકું, આમડી	A hide, a skin of leather.
નકુંબ (નકુંબ)	શિતળા, માતા	Small-pox.
સાબુની	સાબુન	Soap.
રોહો	જીવ, દિલ, હૃદય	A soul, life.
બોટા	તારો	A star. [stance.
હાલી	હાલત, બાબત, તનદુરસ્તી	A state, health, a circum-
શીમ્બો (શીમ્બો)	લાકડી	A stick.
મેઝા	ટેબલ, મેજ	A table.
લામી	કીલ, ઝમર	Tar.
દુરખીની (દુરખીની)	દુરખીન	A telescope.
ખેમા (હેમા)	તખ્ત	A tent.
કીજી	તરસ	Thirst.
હન્ડાકી (હન્ડાકી)	ખાઈ, ચર, ખંદક	A trench, a ditch.
હિલા (હીલા)	ચુકિત, હિકમત, કાવતરું	A trick, a stratagem.
મ્યાગા	વનસ્પતિ, બાજીયાલો	A vegetable.
સીકી	મુરકો, ખટાણુનો તેળાવ	Vinegar.
નજીઆ	રસ્તો, માર્ગ, ઉપાય	A way, a road, means.
કાખારી (કાખારી)	લોહાની ફાયર, ધાતુની લગડી	A wedge.
ગાનો	ધર્ણ	Wheat.
અબ્બા	અજાબખી	A wonder.
કાઝી	કામ, ધંધો, રોજગાર	A work, an employment.
જોરાહા (જોરાહા)	જખમ [વધ]	A wound.
ડવાટી	લખવાની મેજ (પત્તા લખવાની નાની	A writing desk.

બોધપાઠ ૫૦ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવનારાં વિશેષણ.

Adjectives qualifying the Nouns of “N” class.

૧૬૫. ન વર્ગના નામોનો ગુણ બતાવનારાં વિશેષણોનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય (જુઓ બોધપાઠ ૧૪ મો) તો તેઓને સંબંધાર્થે બન્ને વચનમાં જ ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે;—

એકવચન — અલામા જેઉપે	સફેદ નિશાન	A white mark.
બહુવચન — “ ”	સફેદ નિશાનો	White marks.

૧૬૬. પ્રથમાક્ષર સ્વરવાળાં બધાં વિશેષણમાંથી ક્રૂડત એક વિશેષણ એ મા (સાંઈ=good) ત્યારે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવવા અર્થે આવે ત્યારે તે બધે કોઈ અનિયમિત વિશેષણ હોય એવી રીતે તેનાં રૂપ તદ્દન ફેરવાઈ જાયછે; જેમકે;—

એકવચન—ગુઝા નજેમા (અચા) ગુઝા નેમા	સાંઈ ઘર	A good house.
બહુવચન—“ ” “ ” “ ”	સારાં ઘર	Good houses.

૧૬૭. પ્રથમાક્ષર વ્યંજન વાળાં વિશેષણ ત્યારે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે જે નિયમો ન વર્ગનાં નામોને અર્થે આપેલાછે તેજ નિયમો તેઓને બન્ને વચનમાં લાગુ પડેછે, એટલેકે તેઓમાંના કેટલાંકને ન ઉપસર્ગ લાગેછે, તથા કેટલાંકમાં ન ઉપસર્ગ બદલાઈને મ બોલાયછે, તથા કેટલાંકને બિલકુલ કોઈ ઉપસર્ગ લાગતો નથી તેમજ કેટલાક રાજ્યોની પૂર્વે ન અક્ષર આવવાથી તેઓના ઉચ્ચાર ફેરવાઈ જાયછે (જુઓ બોધપાઠ ૪૯ મો) જેમકે;—

જુરી નબલે નજુરી	સુંદર, ખૂબસુરત	Fine, beautiful.
જેની “ જોની	પરદેશી, અજાણ્યો	Foreign, strange.
થુથુ “ થુથુ	કઠણ, સખ્ત	Hard.
ઝીઝી “ જીઝી	ભારે, તોલદાર	Heavy.
હોગો “ હોગો	નાનું, યોકું	Little, small, young.
ઝીમા “ જીમા	આખું, પૂર્ણ, નિર્દોષી	Whole, perfect, sound.
રેથુ “ રેકુ (અથ ૧૯૩) લાંબુ		Long.
ખાયા “ ખાયા	ખરાબ	Bad.
વીવુ “ વીવુ	આળસુ	Idle.
ખીચી “ ખીચી	કાચું, કચડું	Raw, fresh.
ખીવુ “ ખીવુ	પકેલું, પુખ્ત	Ripe.
ખોવુ “ ખોવુ	સોડલું	Rotten.
હુથુ “ હુથુ	ઊંધાડું, ખાલી, કંકત	Bare, empty, only.
ચુચુ “ ચુચુ	કડવું, તિજકું	Bitter.
યાનો “ યાનો	પહોળું, ગોઠવું	Broad, flat.

કુઉ નેખલે કુઉ	મોટું, મુખ્ય	Great, chief.
કાવુ „ કાવુ	સુકું, સુકેલું	Dry.
છાછ „ છાછ	થાડું, થોડાં	A little, few.
ખાલી „ ખાલી	વિકાળ, તેજ, યુસ્સેદાર	Fierce, sharp.
ખૂખા „ ખૂખા	મોટું, જખડું	Large, big.
કુપી „ કુપી	ટુંકું, ઠીંગાળું	Short.
ટાચુ „ ટાચુ	મીઠું, મીઠારાવાળું	Sweet.
નેને „ નેને	જાડું, ઘાટું	Thick.
કુડું „ કુડું	જૂનું, ઘસાર્ધ ગયેલું	Old, worn out.

પ્રથમક્ષર વ્યંજનવાળાં અર્થાં વિશેષણમાંથી નીચે આપેલાં માત્ર બે વિશેષણ અને અનિયમિત ગણાયછે, કારણ કે તેઓ જ્યારે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે તેઓને ઉપર કહેલા નિયમો લાગુ પડી શકતા નથી, જેમકે;—

ખીઆ નેખલે	ઉખીઆ	નવું, કોઈ	New.
વાઝી „ (અખ ૧૯૨)	વાઝી	ખુલ્લું, ઉઘાડું	Open.

૧૯૮. “ ન ” વર્ગનાં નામોની સાથે આવનારાં સંખ્યાવાચક વિશેષણને જે નિયમો આ ભોધપાઠમાં ગુણવાચક વિશેષણને માટે ઉપર કહી ગયા છિયે તેજ નિયમો લાગુ પડેછે અને તેઓનાં રૂપનીચે પ્રમાણે થાયછે;

મોળ	એક	One	સીતા	છ	Six
મ્પીલી	બે	Two	સયા	સાત	Seven
ઠાકું	ત્રણ	Three	નાને	આઠ	Eight
ન્ને (ઉત્તે)	ચાર	Four	કેન્હા	નવ	Nine
થાનો (થાનું) પાંચ		Five	કુંમી	દશ	Ten.

અન્યાસપાઠ ૫૪ મો.

નીચેનાં વાક્યોનો સ્વાહીલીમાં તરજીમો કરો.

Translate the following phrases into Swahili.

૧. એક મચ્છર	One mosquito.	૧૦. ઘણી જગ્યા	Much space.
૨. પાંચ મચ્છર	Five mosquitoes.	૧૧. લાંબા ઇસ્કુ [વાડી	Long screws.
૩. સારાં સમાચાર	Good news.	૧૨. સુંદર બાગ, સુંદર	A fine garden.
૪. લાંબુ નાક	A long nose.	૧૩. મોટાં ચામડાં	Large hides.
૫. આઠ કાગલ (લખેલાં)	Eight letters.	૧૪. મોટું ચામડું	A large hide.
૬. રૂપાળાં મોતી	Beautiful pearls.	૧૫. નરમ સાબુન	Soft soap.
૭. સારી કલમ	[ગુયારો] A good pen.	૧૬. નાના તારા	Small stars.
૮. પોણા (ના.) ત્રણમ	Three-quarters (૩/૪).	૧૭. ખરાબ હાલત	A bad state.
૯. સારાં છાપરાં	Good roofs,	૧૮. લાંબી લાકડી	A long stick.

બોધપાઠ ૫૦ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવનારાં વિશેષણ.

Adjectives qualifying the Nouns of “N” class.

૧૯૫. ન વર્ગના નામોનો ગુણ બતાવનારાં વિશેષણોના પ્રથમાક્ષરે સ્વર હોય (જુઓ બોધપાઠ ૧૪ મો) તો તેઓને સંબંધાર્થે અને વચનમાં જ ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે;—

એક વચન — અલામા જેઠે	સફેદ નિશાન	A white mark.
બહુ વચન — “ ”	સફેદ નિશાનો	White marks.

૧૯૬. પ્રથમાક્ષરે સ્વરવાળાં અર્થાં વિશેષણમાંથી રૂઝત એક વિશેષણ એ મા (મારું=good) ન્યારે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવવા અર્થે આવે ત્યારે તેઓ કોઈ અનિયમિત વિશેષણ હોય એવી રીતે તેનાં રૂપ તદ્દન ફેરવાઈ જાયછે; જેમકે;—

એક વચન—ગુમ્મા ન્હે મા (અથવા) ગુમ્મા ન્હે મા	સારું ઘર	A good house.
બહુ વચન—“ ” “ ” “ ”	સારાં ઘર	Good houses.

૧૯૭. પ્રથમાક્ષરે વ્યંજન વાળાં વિશેષણો ન્યારે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે જે નિયમો ન વર્ગનાં નામોને અર્થે આપેલાછે તે જ નિયમો તેઓને અને વચનમાં લાગુ પડેછે, એટલેકે તેઓમાંના કેટલાંકને ન ઉપસર્ગ લાગેછે, તથા કેટલાંકમાં ન ઉપસર્ગ બદલાઈને મ બોલાયછે, તથા કેટલાંકને ગિલકુલ કોઈ ઉપસર્ગ લાગતો નથી તેમજ કેટલાક શબ્દોની પૂર્વે ન અક્ષર આવવાથી તેઓના ઉચ્ચાર ફેરવાઈ જાયછે. (જુઓ બોધપાઠ ૪૯ મો) જેમકે;—

જુરી નેખલે જુરી	સુંદર, ખૂબસૂરત	Fine, beautiful.
જેની “ જોની	પરદેશી, અજાણ્યો	Foreign, strange.
થુથુ “ થુથુ	કઠણ, સખ્ત	Hard.
ઝીટો “ જીટો	ભારે, તોલદાર	Heavy.
ટોગો “ ટોગો	નાનું, થોડું	Little, small, young.
ઝીમા “ જીમા	આખું, પૂર્ણ; નિરોગી	Whole, perfect, sound.
રેજુ “ રેકુ (અમ ૧૯૭) લાંબુ		Long.
ખાયા “ ખાયા	ખરાબ	Bad.
વીવુ “ વીવુ	આળસુ	Idle.
ખીચી “ ખીચી	કાચું, કચડું	Raw, fresh.
ખીવુ “ ખીવુ	પાકેલું, પુખ્ત	Ripe.
ખોવુ “ ખોવુ	સોડું	Rotten.
હુપુ “ હુપુ	બિનાડું, ખાલી; ફકત	Bare, empty, only.
ચુચુ “ ચુચુ	કડવું, તિજખું	Bitter.
યાનો “ યાનો	પહોળું, મોકળું	Broad, flat.

કુઉ નેખદલે કુઉ	મોટું, મુખ્ય	Great, chief.
કાવુ „ કાવુ	સુકું, સુકેલું	Dry.
છાછે „ છાછે	થોડું, થોડાં	A little, few.
ખાલી „ ખાલી	વિક્રાળ, તેજ, યુરસેદાર	Fierce, sharp.
ખૂખા „ ખૂખા	મોટું, જમણું	Large, big.
કુપી „ કુપી	ટુંકું, ટીંગણું	Short.
ટામુ „ ટામુ	મીઠું, મીઠારાવાળું	Sweet.
નેને „ નેને	જાડું, ઘાડું	Thick.
કુકું „ કુકું	જૂનું, ધસાઈ ગયેલું	Old, worn out.

પ્રથમાક્ષર વ્યંજનવાળાં બધાં વિશેષણમાંથી નીચે આપેલાં માત્ર બે વિશેષણ અત્રે અનિયમિત ગણાયછે, કારણ કે તેઓ ન્યારે ન વર્ગનાં નામોનો અર્થ બતાવે ત્યારે તેઓને ઉપર કહેલા નિયમો લાગુ પડી શકતા નથી, જેમકે;—

ચીઆ નેખદલ	ઉમ્મીઆ	નવું, કોઈ	New.
વાઝી „ (કામ ૧૯૨)	વાઝી	ખુલ્લું, ઉઘાડું	Open.

૧૯૮. “ ન ” વર્ગનાં નામોની સાથે આવનારાં સંખ્યાવાચક વિશેષણને જે નિયમો આ બોધપાઠમાં ગુણવાચક વિશેષણને માટે ઉપર કહી ગયા છિયે તેજ નિયમો લાગુ પડેછે અને તેઓનાં રૂપ નીચે પ્રમાણે થાયછે;

મોજા	એક	One	સીતા	છ	Six
મ્પીલી	બે	Two	સખા	સાત	Seven
ઠાકું	ત્રણ	Three	નાને	આઠ	Eight
ન્ને (બન્ને)	ચાર	Four	કેન્ઠા	નવ	Nine
થાનો (થાનું) પાંચ		Five	કુમી	દશ	Ten.

અન્યાસપાઠ ૫૪ મો.

નીચેનાં વાક્યોનો સ્વાહીલીમાં તરજ્યુ મો કરો.

Translate the following phrases into Swahili.

૧. એક મચ્છર	One mosquito.	૧૦. ઘણી જગ્યા	Much space.
૨. પાંચ મચ્છર	Five mosquitoes.	૧૧. લાંબા ધમ્કુ (વાડી)	Long screws.
૩. સારાં સમાચાર	Good news.	૧૨. મુંદર બાગ, મુંદર	A fige garden.
૪. લાંબુ નાક	A long nose.	૧૩. મોટાં ચામડાં	Large hides.
૫. આઠ કાગલ (લખેલાં)	Eight letters.	૧૪. મોટું ચામડું	A large hide.
૬. રૂપાળાં મોતી	Beautiful pearls.	૧૫. નરમ સાબુન	Soft soap.
૭. સારી કલમ	[તુયારા] A good pen.	૧૬. નાના તારા	Small stars.
૮. ત્રણ (ના) ત્રણમ	Three-quarters (૩/૪).	૧૭. ખરાબ હાલત	A bad state.
૯. સારાં છાપરા	Good roofs.	૧૮. લાંબી લાકડી	A long stick.

૧૯. પહોળી મેજો	Broad tables.	૩૪. નવા વાવડા	New flags.
૨૦. સફેદ તંબુઓ	White tents.	૩૫. કાળી નિરાળી	A black mark.
૨૧. ટુંકો રસ્તો	A short way.	૩૬. સફેદ રૂપું	White silver.
૨૨. પકેલા ધણે	Ripe wheat.	૩૭. અણીદાર સોય	A sharp needle.
૨૩. ભારે લંગરો	Heavy anchors.	૩૮. મોટી કિમત	A large price.
૨૪. મીઠાં કેળાં	Sweet bananas.	૩૯. મોટી કિમતો	Large prices.
૨૫. લાંબી દાઢી	A long beard.	૪૦. હુચ્ચોઈ બરેલી	A cunning trick.
૨૬. કાળું લોહી	Black blood.	યુક્તિ	
૨૭. નાની બાલદી	A small bucket.	૪૧. રાતું કાટ	Red rust.
૨૮. નાની બાલદીઓ	Small buckets.	૪૨. ઘણું ભોર (બળ)	Much strength.
૨૯. મોટો ગાલીચો	A large carpet.	૪૩. ઘણી મોટી નુકસાનીઓ	Very great losses.
૩૦. સફેદ રંગ	A white colour.	નીઓ	
૩૧. છ સોય, છ સૂઓ	Six needles.	૪૪. મોટી મોટી ઘણી નુકસાનીઓ	Many great losses.
૩૨. દસ દિવસ	Ten days.	નુકસાનીઓ	
૩૩. ઘણાં સ્વપ્નાં	Many dreams.	૪૫. મોટું ઘર	A large house.

સ્વાલીલી તરબુમો.

૧. હમ્યુ મોળ. ૨. હમ્યુ યાનો. ૩. હપ્પારી ન્જેમા. ૪. કુચ્ચો *ન્દેકુ. ૫. બરેચો નાનો. ૬. હુહુ ન્જુરી. ૭. કલામુ ન્જેમા. ૮. રોચો ઠાકુ (અથવા) કાસ રોચો. ૯. ડારી ન્જેમા. ૧૦. નશાસી બીન્ગી. ૧૧. પરાકુલો ન્દેકુ. ૧૨. છામ્પા મ્જુરી. ૧૩. *ન્જોઝી ખૂચા. ૧૪. *ન્જોઝી ખૂચા. ૧૫. સાચુની ઝારોરો. ૧૬. ઓટા *ન્જોગો. ૧૭. હાલી મ્પાયા. ૧૮. શીમ્પો *ન્દેકુ. ૧૯. મેઝા પાના. ૨૦. ઝમ્માં જહો. ૨૧. *ન્જુયા કુપી. ૨૨. *ન્ગાનો મ્પીયુ. ૨૩. નાંગા *ન્જીટા. ૨૪. *ન્દીઝી યામુ. ૨૫. *ન્જેકુ *ન્દેકુ. ૨૬. ડામું જહોસી. ૨૭. *ન્દો *ન્જોગો. ૨૮. *ન્દો *ન્જોગો. ૨૯. જુલીયા ખૂચા. ૩૦. રન્ગી જહો. ૩૧. સિન્ધાનો સીતા. ૩૨. સીકુ કુમી. ૩૩. *ન્જોટો બીન્ગી. ૩૪. બન્દેરા ઉમ્પીઆ. ૩૫. અલમાં જહોસી. ૩૬. કેષા જહો. ૩૭. સિન્ધાનો ખાલી. ૩૮. થમાની ખૂચા. ૩૯. થમાની ખૂચા. ૪૦. હિલ્લા જરેકુ. ૪૧. કુહું જમ્પુન્ડે. ૪૨. ન્યુકુ બીન્ગી. ૪૩. હસારા ખૂચા સાના. ૪૪. હસારા ખૂચા બીન્ગી. ૪૫. જુમ્પા ખૂચા.

બોધપાઠ ૫૧ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક ઉપસર્ગો.

Personal prefixes used for the Nouns of “N” class.

૧૯૯ “ન” વર્ગનાં નામોને અર્થે આવતા પુરૂષવાચક સર્વનામોને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે એકવચનમાં “ઈ” તથા બહુવચનમાં “ઝી” ઉપસર્ગો વપરાય છે. જેઓ કર્તા તથા કે મેં તરીકે એક સરખી રીતે આવે છે; જે મેં કે;—

*ન્જોઝી, ન્જોગો, ન્દેકુ, ન્જુઆ, ન્ગાનો, ન્જીટા, ન્દીઝી, ન્જેકુ, ન્દેકુ, ન્દો, ન્જોટો, બુલ્યાદિમાં “ન” પ્રથમાક્ષર બહુલ ટુંકો બોલાય છે, એટલેકે એ રાખેલા ઉચ્ચાર બોલવામાં *ન્જોઝી, ન્જોગો, ન્દેકુ, ન્જુઆ, ન્ગાનો, ન્જીટા, ન્દીઝી, ન્જેકુ, ન્દો, ન્જોટો, બુલ્યાદિ જેવા સંભળાય છે.

ઝુમ્મા ઇમેઅન્યુકા	ઘર પડી ગયુંછે	The house has fallen down.
ઝુમ્મા ઝીમેઅન્યુકા	ઘરો પડી ગયાંછે	The houses have fallen down.
ઝુમ્મા ઇનાઅન્યુકા	ઘર પડેછે	The house is falling down.
ઝુમ્મા ઝીનાઅન્યુકા	ઘરો પડેછે	The houses are falling down.
નીમેઈનુનુઆ ઝુમ્મા	મેં (તે) ઘર ખરીદ કીધુંછે	I have bought the house.
નીમેઝીનુનુઆ ઝુમ્મા	મેં (તે) ઘરો ખરીદ કીધાંછે	I have bought the houses.
નીનાઈનુનુઆ ઝુમ્મા	હું (તે) ઘર ખરીદ કરુંછું	I am buying the house.
નીનાઝીનુનુઆ ઝુમ્મા	હું (તે) ઘરો ખરીદ કરુંછું	I am buying the houses.
(કલામું). ઇમેઅન્યુકા	તે (કલમ) પડી ગઈછે	It (the pen) has fallen.
(કલામું). ઝીમેઅન્યુકા	તેઓ (કલમો) પડી ગઈછે	They (the pens) have fallen.
નીમેઈમ્માના (કલામું)	મેં તે જોઈછે (કલમ)	I have seen it (the pen).
નીમેઝીમ્માના (કલામું)	મેં તેઓ જોઈછે (કલમો)	I have seen them (the pens)

૨૦૦. અમે ઉપસર્ગો જ્યારે કોઈ સ્વરાક્ષર (Vowel) ની પૂર્વે આવે ત્યારે અંકવચનમાં “ઈ” ને બદલે “ય” તથા બહુવચનમાં “ઝી” ને બદલે “ઝ” થાયછે; જેમકે;—

ઝુમ્મા યાલીઅન્યુકા	ઘર પડી ગયું	The house fell down.
ઝુમ્મા ઝાલીઅન્યુકા	ઘરો પડી ગયાં	The houses fell down.
ઝુમ્મા *યાઅન્યુકા	ઘર પડેછે	The house falls down.
ઝુમ્મા *ઝાઅન્યુકા	ઘરો પડેછે	The houses fall down.

૨૦૧. અમે ઉપસર્ગો જ્યારે ક્રિયાપદ શિવાય અંકલા છુટક વપરાય ત્યારે તેઓના અર્થ કરવામાં વળી “છ” ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ લાયુ પડેછે, જેને ઇંગ્લેશમાં હુ ખી (to be) જાતનાં ક્રિયાપદ કહેછે (જુઓ કલમ ૩૩-૧૭૯) જેમકે;—

ઝુમ્મા ઇ ખૂઆ	ઘર મોટું છે	The house is large.
ઝુમ્મા ઝી ખૂઆ	ઘરો મોટાં છે	The houses are large.

૨૦૨. પુરૂષવાચક સર્વનામ તરીકે વપરાતા ઉપસર્ગો જો કર્તા તરીકે વાપરવા હોય તો તેઓ હમેશાં ક્રિયાપદના ખીજ બધા ઉપસર્ગોની પૂર્વે આવે; પણ જો કર્મે તરીકે વાપરવા હોય તો તેઓ ક્રિયાપદની આગળ અને ખીજ બધા ઉપસર્ગોની પાછળ મુકાય છે. (જુઓ કલમ ૧૯૯ માં ઉદાહરણો).

* “ય” તથા “ઝ” are the personal pronouns for the nouns of “N” class used before the vowel “આ” which shows the Indefinite Present tense.

અન્યાસપાઠ ૫૫ નો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, & English phrases.

સૂચના—નીચેનાં વાક્યોમાં જે શબ્દની પૂર્વે “ન” અક્ષરનો અડધો ભાગ ભેડાયેલો હોય તેનો ઉચ્ચાર કરતાં “ન” અક્ષરને સાત્ર અતુસ્વાર જેવો જરા નાકના આવાને બોલવો.		
હિસાબુ ઝાનીપેન્દેઝા	હિસાબો મને ખુશ કરેછે	The accounts please me.
હિસાબુ યાનીપેન્દેઝા	હિસાબ મને ખુશ કરેછે	The account pleases me.
ફાયદા યાનીપેન્દેઝા	ફાયદો મને ખુશ કરેછે	The profit pleases me.
ફાયદા ઝાનીપેન્દેઝા	ફાયદો મને ખુશ કરેછે	The profits please me.
નાન્ગા ઈ ન્ઝટિ	(વહાણનું) લંગર ભારે છે	The anchor is heavy.
નાન્ગા ઝી ન્ઝટિ	લંગરો ભારે છે	The anchors are heavy.
વાલી ઝીપીકેઆ સદાકા	તેમ્માએ (તે) ખેરિયાતો લીધી	They received the alms.
બારીથી ઝી ન્ઝેકુ	ભારોટિઆં લાંબાં છે	The (roof) beams are long.
નીમેઈસિકીઆ ખેન્ગેલે	મેં (તે) ઘંટ સાંભળ્યું છે	I have heard the bell.
સા ઈકાપીગા	અને ઘડિયાલ વાગ્યું	And the clock struck.
નાલીઝીનુનુઆ કરાકુ	મેં લવિંગ ખરીદ કીધાં	I bought the cloves.
ન્જ ઈનાનીગિમાં	ભૂખ મને ઈજ દેછે	I feel the pangs of hunger.
વાટાઈ ટવેકા ખંદેરા	તેમ્મા વાવટો ચઢાવશે	They will hoist up the flag.
સીકુપાટા ફાઈડા	મને શયદો મળ્યા નહિ	I did not get profit.
નીમેપાટા હસારા	મને ખાટ થઈ છે	I have suffered loss.
ટવાલીઈસિકીઆ સાઉતી અથવા	} અમે (તે) ઘોંઘાટ સાંભળ્યું	We heard the noise.
ટુલીઈસિકીઆ સાઉતી		
ટુટાઈસિકીઆ સાઉતી	અમે (તે) ઘોંઘાટ સાંભળ્યું	We shall hear the noise.
ટુલીઝીઆનાં ખંદેરા	અમે (તે) વાવટાં જોયા	We saw the flags.
ખંદેરા ઝીલીઆનાવા	{ વાવટાં જોવાયાહતા	} The flags were seen.
	{ વાવટાં જોવામાં આવ્યાહતા	
ખંદેરા ઈમેઆનાવા	વાવટાં જોવાયાં છે (જોવામાં આવ્યાં છે)	The flag has been seen.
ખંદેરા ઝીટાઆનાવા	વાવટાં જોવાશે (જોવામાં આવશે)	The flags will be seen.
ખંદેરા ઝીમેઆનાવા	{ વાવટાં જોવાયાં છે, અથવા	} The flags have been seen.
	{ વાવટાં જોવામાં આવ્યાં છે	
નીનાઈઆના ખંદેરા	હું (તે) વાવટો જોઈશું	I see the flag.
નીનાઈઆના ખંદેરા	હું (તે) વાવટાં જોઈશું	I see the flags.

બોધપાઠ ૫૨ નો.

“ન” વર્ગનાં નામોની સાથે વપરાતા દર્શક તથા પ્રત્યાર્થક સર્વનામ.
 Demonstrative and Interrogative Pronouns used
 with the Nouns of “N” class.

૨૦૩. “ન” વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધરાખનાર દર્શક સર્વનામને મોટે અક્ષરવચનમાં

“હીઈ” (આ This) તથા “ ઈલે ” (તે, યેલા That, yonder) અને બહુવચનમાં
“હીઝી” (આ These) તથા “ઝીલે” (તેઓ, યેલા Thoso) રાખેલા વપરાયછે; જેમકે;—

એકવચન.

બહુવચન.

ઝુમ્મા હીઈ આ ઘર This house. ઝુમ્મા હીઝી આ ઘરો These houses.

ઝુમ્મા ઈલે પેલું ઘર That house. ઝુમ્મા ઝીલે પેલાં ઘરો Those houses.

એ દરેકસર્વનામની વધારે હકીકત માટે જૂઝ્મા કલમ ૨૧ મી તથા બોધપાઠ ૪૩ નો.

૨૦૪. પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ (The Interrogative Pronoun) કયો, કયી, કયું
હત્યાદિ જ્યારે “ ન ” વર્ગનાં નામોના સંબંધ બતાવે ત્યારે તેને માટે એકવચનમાં “ ઈપી ”
તથા બહુવચનમાં “ઝીપી” રાખેલા વપરાયછે. (જૂઝ્મા કલમ ૪૦ મી) જેમકે ;—

એકવચન.

બહુવચન.

ઝુમ્મા ઈપી? કયું ઘર? Which house? ઝુમ્મા ઝીપી? કયાં ઘરો? Which houses?

અભ્યાસપાઠ ૫૬ નો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, & English phrases.

ઝુમ્મા ખૂબા હીઈ	આ મોટું ઘર	This large house.
ઝુમ્મા ખૂબા હીઝી	આ મોટાં ઘરો	These large houses.
અજબુ ખૂબા હીઈ	આ મોટી અજબપી	This great wonder.
ઝુમ્મા હીઈ ખૂબા	આ ઘર મોટું છે	This house is large.
ઝુમ્મા હીઝી ખૂબા	આ ઘરો મોટાં છે	These houses are large.
અજબુ હીઈ ખૂબા	આ અજબપી મોટી છે	This wonder is great.
ઈશારા ઈલે	પેલી ઈશારત, પેલી નિશાની	That signal, yonder signal.
ઝુમ્મા ઈપી?	કયું ઘર ?	Which house ?
ઝુમ્મા ઝીપી?	કયાં ઘરો ?	Which houses ?
જોઝી કાવુ ઝીલે	પેલાં સૂકેલાં ચામડાં	Those dry hides.
જોઝી ઝીલે કાવુ	પેલાં ચામડાં સૂકેલાં છે	Those hides are dry.
ઝમ્મૈ ટામુ હીઝી	આ મીઠી કેરીઓ (આંબા)	These sweet mangoes.
ઝમ્મે હીઝી ટામુ	આ કેરીઓ(આંબા) મીઠી છે	These mangoes are sweet.
તા હમ્પીઆ હીઈ	આ નવો દીયો, આ નવી બત્તી	This new lamp.
સિન્ધાનો ઝીપી ?	કઈ સોયો?	Which needles?
સિન્ધાનો હીઝી	આ સોયો	These needles.
તા હીઝી ?	આ બત્તીઓ, આ દીવા	These lamps.
તા ઝીપી ?	કઈ બત્તીઓ? કયા દીવા?	Which lamps ?
ખાફી હીઈ	આ (બંદુકનો) દારૂ	This gunpowder.
ખેમાં ઝીલે	પેલા તમ્બુઓ	Those tents.

હુલીયા ઈપા ?

કયો ગાલીચો?

Which carpet ?

હુલિયા હીઈ

આ ગાલીચો; આ રોતન

This carpet.

ન્યુઆ હીઝી

આ લગડા

These clothes.

બોધપાઠ ૫૩ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ રાખનાર છટ્ટી વિભક્તિ તથા ષષ્ઠ્યંત

સર્વનામ તેમજ ઓઠે, એંજે, તથા એંજેવે શબ્દો.

૨૦૫. સ્વાહીલીમાં છટ્ટી વિભક્તિને માટે આગળ કહી ગયા પ્રમાણે હમેશાં આ અવ્યયની પૂર્વે નામોના વર્ગ પ્રમાણે લાગુ પડતા ઉપસર્ગો ઉમેરીને વાપરેછે (જૂઓ કલમ ૧૭-૧૮૩).

૨૦૬. એ છટ્ટી વિભક્તિનો આ અવ્યય ન્યારે “ન” વર્ગનાં નામોનાં એકવચનની સાથે આવે ત્યારે તેની પૂર્વે ય તથા બહુવચનની સાથે આવે ત્યારે તેની પૂર્વે ઓ ઉપસર્ગો લાગેછે નેમકે ;—

અબ્દુલા યા અબ્દુલા અબ્દુલાનું ઘર Abdulla's house or the house of Abdulla.

અબ્દુલા ઓ અબ્દુલા અબ્દુલાનાં ઘર Houses of Abdulla. or Abdulla's houses.

૨૦૭. ષષ્ઠ્યંત સર્વનામો (કલમ ૭૦) ન્યારે “ન” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેઓને માટે પણ એજ પ્રથમાક્ષરો ઉપસર્ગો તરીકે વપરાયછે; નેમકે;—

એકવચન.

બહુવચન.

અબ્દુલા યાન્યુ માઈ ઘર

My house.

અબ્દુલા ઝાન્યુ

અબ્દુલા યાકો તાઈ ઘર

Your (sing.) house.

અબ્દુલા ઝાકો

અબ્દુલા યાકે તેનું, તેણીનું ઘર

His or her house.

અબ્દુલા ઝાકે

અબ્દુલા યેકુ અમાઈ ઘર, આપણું ઘર

Our house.

અબ્દુલા ઝેકુ

અબ્દુલા યેતું તમાઈ ઘર

Your house.

અબ્દુલા ઝેતું

અબ્દુલા યાઓ તેઓનું ઘર

Their house.

અબ્દુલા ઝાઓ

નાઝી યાન્યુ માઈ નાજિયર

My cocoanut.

નાઝી ઝાન્યુ

કોફીઆ યાકે તેની ટોપી

His cap.

કોફીઆ ઝાકે

કોફીઆ યેકુ અમારી ટોપી

Our cap.

કોફીઆ ઝેકુ

ઓઠે, એંજે, તથા એંજેવે શબ્દો.

૨૦૮. એ શબ્દો ન્યારે ન વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવે ત્યારે તેઓની પૂર્વે એજ આધાક્ષરો એમલ કે એકવચનમાં ય તથા બહુવચનમાં ઓ ઉપસર્ગો લાગેછે, નેમકે;—

અબ્દુલા યોઠે સઘણું ઘર, આખું ઘર

The whole house.

અબ્દુલા ઝોઠે સઘણાં ઘર

All the houses.

અબ્દુલા યેંજે મલાન્યો બારણાવાળું ઘર

The house with a door.

અબ્દુલા એંજે મીલાન્યો બારણાવાળાં ઘરો

The houses with doors.

અબ્દુલા યેંજેવે ઘર પોતે

The house itself.

અબ્દુલા એંજેવે ઘરો પોતે

The houses themselves.

૨૦૮. “ પોતાની મેળે ” (By itself, by themselves.) એ રાખ્દનો અર્થ સ્વાહીલીમાં દર્શાવવા અર્થે શુજરાતી તથા ઇંગ્લેન્ડની પેઠે હમેશાં યદ્યત સર્વના મેળની પૂર્વે “ પેકે ” (મેકે, નોત, Self or selves) રાખ્દ વપરાયછે (જૂઝ્યા કલમ ૭૭) જેમકે,—

શુઝ્યા યાલીઅન્યુકા પેકેયાકે	{ ઘર પોતાની મેળે પડી ગયું. The house fell down of itself.
શુઝ્યા ઝાલીઅન્યુકા પેકેયાઅો	{ ઘરો પોતાની મેળે પડી ગયા. The houses fell down of themselves.
શુઝ્યા ઇમિઅન્યુકા પેકેયાકે	{ ઘર પોતાની મેળે પડી ગયુંછે. The house has fallen down of itself.
શુઝ્યા ઝીમિઅન્યુકા પેકેયાઅો	{ ઘર પોતાની મેળે પડી ગયાછે. The houses have fallen of themselves.

અભ્યાસપાઠ ૫૭ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili phrases.

૧. નીમેઝ્યાના હિસાબુ ઝકિ. ૨. નીઝ્યાએરો દફતારી યાકો. ૩. બોરીથી ઝા શુઝ્યા યાન્યુ. ૪. આલીમકાઠા એ ન્દેલું. ૫. શુયુલી ચેલુ ઝીન્ગી. ૬. ન્ગોટો ન્ગેમાં ઝેલુ. ૭. હુપા ઝેનું. ૮. તા ઝેનું ઝીનાવાકા. ૯. ફાંઈઆં કાઝી યાકો. ૧૦. નાચુકીઆ ઝવાદી ઝેલે. ૧૧. એમાં ઝેએ બેદરા. ૧૨. સીઆગી ચોડે ઇચેયુકા. ૧૩. વાલીઝ્યાના એમાં ઝેનું. ૧૪. સીસિકીઈ સાઉતી ઝાઝ્યા. ૧૫. હટાનીઅમ્પીઆ સીરી ઝકિ. ૧૬. નીમેનુંનુઆ ન્દીઝી ઝકિ ઝેલે. ૧૭. વાટોટા વાનાઝીપીગા એએલે મ્પીલી ઝેલુ. ૧૮. આલીશુશા ન્દો ચેલુ કટીકા કિસીમા આકો. ૧૯. મચુકી આમેવા* કોશીઆ એમ્પુન્ડુ યાન્યુ.

શુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં તેના હિસાબો જોયાછે. ૨. તારો ચોપડો (વધી) મને દેખાડ. ૩. મારા ઘરના આડસરો. ૪. તેણે ઘરડા માણસની દાદી કાપી (કાતરી). ૫. અમારે કામ ધણું છે. ૬. અમારાં સારાં સ્વપ્નાં. ૭. તમારી કાનસો. ૮. તમારી બતીઝ્યા (દીવા) બળેછે. ૯. તારું કામ કર. ૧૦. હું સઘળી બક્ષિસોને ઘિફકાઈ છું. ૧૧. વાવડાવાળા તંબુઝ્યા. ૧૨. સઘણું માણસ પીગળી ગયુંછે. ૧૩. તેઝ્યાએ તમારા તમ્બુઝ્યા જોયા. ૧૪. હું તેઝ્યાના સ્વર (આવાજ) સાંભળતો નથી. ૧૫. તે પોતાની છુપી વાતો (છુપાં ભેદ) મને કહેશે નહિ. ૧૬. મેં તેનાં સઘળાં કેળાં ખરીદ કરીધાંછે. ૧૭. છોકરાં આપણા બે ઘટ વગાડેછે. ૧૮. તેણે અમારી બાલદી તારા કૂવામાં ઉતારી. ૧૯. મચુકીએ મારી રાતી ટોપી પેહેરીછે.

1. I have seen his accounts. 2. Show me your account book. 3. The beams of my house. 4. He cut the old man's beard. 5. Our business is much. 6. Our good dreams. 7. Your files. 8. Your lamps are

* “વા” તથા, “તા” અને “સા” રાખ્દોના ઉચ્ચાર જરા લંબાવીને થાયછે; જેમકે “વાઝ્યા”, “તાઝ્યા”, “સાઝ્યા” ઇત્યાદિ.

burning 9. Do your (*sing.*) business. 10. I hate all (the) presents. 11. The tents with flags. 12. All the butter has melted. 13. They saw your tents. 14. I do not hear their voices. 15. He will not tell me his secrets. 16. I have bought all his bananas. 17. The children are ringing (striking) our two bells. 18. He let down (lowered) our bucket into your (*sing.*) well. 19. Mabruki has put on my red cap.

બોધપાઠ ૫૪ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનારાં તત્વદાયક સર્વનામ.

The Relative Pronouns relating to the Nouns of “N” class.

૨૧૦ “ન” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનારાં તત્વદાયક સર્વનામને મોટે ઋષિક-વચનમાં “યો” તથા બહુવચનમાં “જો” ઉપસર્ગો વપરાયછે (ભૂચ્છા બોધપાઠ ૨૧ મો.) જેમકે;—

ઝુમ્મા ઈલીયોઅન્યુકા	{ ધર જે પડી ગયું, અથવા	The house which fell down.
ઝુમ્મા ટ્યાલીયોઅન્યુકા	{ જે ધર પડી ગયું તે	
ઝુમ્મા ઝીલીઝોઅન્યુકા	{ ધરો જે પડી ગયાં	The houses which fell down.
ઝુમ્મા ઝાલીઝોઅન્યુકા		
ઝુમ્મા નીલીયોઈનુનુઆ	{ ધર જે મેં ખરીદ કીધું	The house which I bought.
ઝુમ્મા નાલીયોઈનુનુઆ		
ઝુમ્મા નીલીઝોઝીનુનુઆ	{ ધરો જે મેં ખરીદ કીધાં	The houses which I bought.
ઝુમ્મા નાલીઝોઝીનુનુઆ		[down.
ઝુમ્મા ઇનાયોઅન્યુકા	ધર જે પડેછે	The house which is falling
ઝુમ્મા ઝીનાઝોઅન્યુકા	ધરો જેઓ પડેછે	The houses which are falling down.
ઝુમ્મા ઇટાકયોઅન્યુકા	ધર જે પડશે	The house, which will fall down.
ઝુમ્મા ઝીટાકઝોઅન્યુકા	ધરો જેઓ પડશે	The houses which will fall down.
નીનાયેઈઝ્મીના ઝુમ્મા અથવા	હું જે (તે) ધર જોઈશું	{ I who see the house, or
(મીમી) નીનાયે ઇઝ્મીના ઝુમ્મા	”	{ I who am seeing the house.
નીલીયેઈઝ્મીના ઝુમ્મા	હું જેણે (તે) ધર જોયું	I who saw the house.
નીટાકયેઈઝ્મીના ઝુમ્મા	હું જે (તે) ધર જોઈશ	I who shall see the house.
નીલીયેઝીઝ્મીના ઝુમ્મા	હું જેણે (તે) ધરો જોયાં	I who saw the houses.

* ઈલીયોઅન્યુકા (ઈ + લી + યો + અન્યુકા) ઇ=ત્રીજો પુરૂષ ઋષિકવચન બતાવેછે.
+ યાલીયોઅન્યુકા (ઈ + યાલીયોઅન્યુકા) ઋષીમાં “ઈ” કરતરી ઉપસર્ગ છે તે સ્વરા-ક્ષરની પૂર્વે બદલાઈને ય થયેછે. (ભૂચ્છા કલમ ૨૦૨).

- ઝુમ્પા નીસીયોઈ નુનુઆ { ઘર ને હું ખરીદ કરતો નથી.
 { The house which I do not buy.
 " { ઘર ને મેં ખરીદ કીધું નહિ.
 { The house which I did not buy.
 " { ઘર ને હું ખરીદ કરીશ નહિ.
 { The house which I shall not buy, &c.
 ઝુમ્પા નીસીઝીઝી નુનુઆ { ઘરો ને હું ખરીદ કરતો નથી, કીધા નહિ, તથા કરીશ નહિજ્યાદિ.
 { The houses which I do not, did not, or shall not
 buy, &c.

અન્યાસપાઠ ૫૮ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. જરાહા નીલીયોઈ પોંયાં. ૨. જરાહા નીસીઝીવેઝી કુપોંયાં. ૩. ઉલીઈમ્મીના કાઝી વાલીયોઈફાઈઆ. ૪. ન્ગાનો ઇટાકયોસાગવા. ૫. કપારી ઈલે, મ્બુ વેહુ આલીયોઈઝીઆ ધીનીયા આન્ગો, ઈલીલેગેઝવા. ૬. નાલીઝીમ્મીના અલામા નીલીઝીઅમ્મીવા નીઝીઅન્ગાલીમ્મે. ૭. ઝીટ્ટુટે પારાકુને ટુલીઝીઝીમ્મીના જ્ઞના. ૮. શીમ્બો ઈલીયોપીટા જુયા ડારી ચેહુ ઈલી ઈન્ગીઆ કટીકા ઝુમ્પા ઉમ્મીઆ વાનાયો ઈન્ગા. ૯. લુલુ આલીયોઈ લેટા મ્બુવી હુટુકુઈમ્મીના કપીસા.

૧. જખમ ને મેં સાઈ કીધું (મટાડી દીધું). ૨. જખમો ને હું સારાં કરી રાકતો નથી, (સારાં કરી રાખ્યો નહિ, અથવા સારાં કરી રાકીશ નહિ). ૩. ને કામં તેમ્મામ્મે કીધું તે તે જોયું. ૪. ઘેજે ને દળારો (ને દળવામાં આવરો). ૫. તે ફાયર ને અમારા માણસે ખારણા નીચે મૂકી તે દીલી પડી ગઈ હતી. ૬. ને નિશાનીમ્મીની સંભાળ રાખવાને મને કહેવામાં આવ્યું હતું તેમ્માને મેં જોઈ. ૭. ને ઇસ્કૂમ્મા અમે કાલે જ્યાં તે ગોતી કહોડો. ૮. ને લાકડી અમારાં છાપરાં ખરથી વટાઈ ગઈ તે નવું ઘર ને તેમ્મા બાંધેલું તેમાં દાખલ થઈ. ૯. મચ્છીમાર ને મોતી લાવ્યો (હતો) તે અમે બિલકુલ જોયો નથી.

1. The wound which I cured. 2. The wounds which I cannot (or could not or shall not be able to) cure. 3. You (*sing.*) saw the work which they did. 4. The wheat which will be ground. 5. The wedge which our man put under the door was loosened. 6. I saw the marks which I was told to take care of (to notice). 7. Look for the screws we saw yesterday. 8. The stick which passed over our roof, got into (entered) the new house which they are building. 9. We have never seen the pearl which the fisherman brought.

બોધપાઠ ૫૫ મો.

“ન” વર્ગનાં નામોની સાથે વપરાતા નિષેધાર્થક રૂપ.

The negative forms used with the Nouns of
“N” class.

૨૧૧. “ન” વર્ગનાં નામોની સાથે ન્યારે નિષેધાર્થક રૂપ આવે ત્યારે તેઓને માટે એક વચનમાં “હઈ” તથા બહુવચનમાં “હઝી” પુરૂષવાચક નિષેધાર્થક ઉપસર્ગો વપરાયછે; એ સિવાય બીજી વધારે હકીકત માટે જૂઝ્યા બોધપાઠ ૨૮ થી ૩૫ સુધી; જુએ:—

જુઝ્યા યાન્યુ હઈઅન્યુકી	મારું ઘર પડતું નથી	My house does not fall.
જુઝ્યા ઝાન્યુ હઝીઅન્યુકી	મારાં ઘરો પડતાં નથી	My houses do not fall.
જુઝ્યા યાન્યુ હઈકુઅન્યુકી	મારું ઘર પડ્યું નહિ	My house did not fall.
જુઝ્યા ઝાન્યુ હઝીકુઅન્યુકી	મારાં ઘરો પડ્યાં નહિ	My houses did not fall.
જુઝ્યા યાન્યુ હઈટાઅન્યુકી	મારું ઘર પડશે નહિ	My house will not fall.
જુઝ્યા ઝાન્યુ હઝીટાઅન્યુકી	મારાં ઘરો પડશે નહિ	My houses will not fall.
જુઝ્યા ઝીલિ હઝીજાઅન્યુકી	પેહેલાં ઘર હજી પડી ગયાં નથી	Those houses have not yet fallen.

જુઝ્યા ઝીલિ હઝીજાઅન્યુકી બાકી { પેહેલાં ઘરો હજી { Those houses have not
જુઝી પડી ગયાં નથી } fallen as yet.

સિન્ધાનો ઝેકુ હઝીન્ગાલી ધુન્કા { આપણી સોયો ભાંગી ગઈ ન હોત { Our needles would not have been broken.

કાઝી યાકો હઈજાઈરવા { તારું કામ હજી પુરું { Your (sing.) work is not yet
અથવા થયું નથી અથવા તારું } finished.
કાઝી યાકો હઈજેરવા { કામ હજી પુરું કરવામાં
આન્યું નથી }

કાઝી યાકો હઈપેન્ડવી { તારું કામ પસંદ કરવામાં આવતું { Your (sing.) work is not
નથી } liked.

કાઝી ઝાકો હઝીપેન્ડવી { તારાં કામો પસંદ કરવામાં આવ- { Your (sing.) works are not
તાં નથી } liked.

કાઝી ઝેનુ સી જ્જેમા તમારાં કામો મારાં નથી Your works are not good.

અન્યાસપાઠ ૫૬ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો

Swahili Phrases.

૧. હિસામ્બુ ઝાકે હઝીકુની પેન્ડેઝા. ૨. કાઈદા હીઈ હઈટાકુટોશા. ૩. હવા હીઈ હઈટાકુપોયા. ૪. સદાકો ઝામ્બો હઝીન્ગાલીમપેન્ડેઝા મુન્યુ. ૫. હસીરા યા મ્પાદમે હઈનીપુર. ૬. સાઉતી યા ખેગેલે હઈકુની મુમ્બુઆ. ૭. ગલાવા હઈજા ઝામા. ૮. સા હઈનીગી. ૯. સા હઝીજાપીગા. ૧૦. ખરઆ હઈશીકી. ૧૧. ખરઆ ઝેનુ હઝીકુ પીકી.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. તેના હિસાબોએ મને ખુશ કીધો નહિ. ૨. આ ફાયદો તમને (બીજા સુરખ એકવચને આ પાઠમાં બહુવચન રૂપે વાપરેલ છે) પૂરતો થશે નહિ. ૩. આ હવા તમને સોરાં કરશે નહિ (મંદવાડમાંથી). ૪. તેઓની ખેરતાએ ખુદાને ખુશ કીધો નહિ હત. ૫. સરદારનો ગુરસો મને (કાંઈ) નુકશાન કરતો નથી. ૬. ઘંટનાં આવાજો મને કંઈજો આપ્યો નહિ. ૭. (દોલીઆની નિસાવ આસપાસ લાડાં બાંધેલી) હોડી હજી ડૂબી ગઈ નથી. ૮. ઘડિયાલ વાગતો નથી. ૯. ઘડિયાલો હજી વાગ્યા નથી. ૧૦. કાગળ પહોંચ્યો નથી. ૧૧. તમારા કાગળો પહોંચ્યા નહિ.

ENGLISH TRANSLATION.

1. His accounts did not please me. 2. This profit will not suffice you (*sing.*). 3. This air will not cure you (*sing.*). 4. Their alms would not have pleased God. 5. The Chief's anger does not harm me. 6. The sound of the bell did not annoy me. 7. The canoe has not yet sunk. 8. The clock does not strike. 9. The clocks have not yet struck. 10. The letter has not arrived. 11. Your letters did not arrive.

બોધપાઠ ૫૬ મો.

વર્ગ ૮ મો (Class 8th).

“ જી ” વર્ગ.

૨૧૨. સ્વાહીલીમાં જે નામોનો પ્રથમાક્ષર ઉ અથવા જી હોય તેઓ બધા “જી” નામનાં આઠમા વર્ગમાં ગણાયછે, અને એ વર્ગનાં થોડા રાજ્દેમાં જી પ્રથમાક્ષર સ્વરની પૂર્વે આવવાથી તે બદલાઈને વ બોલાયછે, પણ સમાયે એવા રાજ્દે બહુજ થોડા છે; જે મહે:—

જીપોટુ	આંધળાપણું	Blindness.
જીપાન્ગા	તલવાર	A sword.
વેમ્બે	અસ્તરો	A razor.

૨૧૩. એ વર્ગનાં નામોના પ્રથમાક્ષર જી ની તરતજ પાછળ (કલમ ૨૧૭ માં આપેલા પાંચ વ્યંજનો શિવાય) જ્યારે ખીજે કોઈ વ્યંજન આવે ત્યારે સાધારણ રીતપ્રમાણે તેઓનું બહુવચન ફક્ત જી પ્રથમાક્ષર પડતો મૂકવાથી થાયછે; જે મહે:—

એકવચન.

બહુવચન.

જીમ્બીએ	સાવરણી, બ્રુઆરી	A broom.	ફૂગીએ	સાવરણીએ	Brooms.
જીકુન્યુએ	ફૂંચી, કિલ્લી	A key.	ફૂચીએ	ફૂંચીએ	Keys.

૨૧૪. એ વર્ગનાં નામોના પ્રથમાક્ષર જીની તરતજ પાછળ જે કોઈ સ્વર આવેલો હોય તો તેઓનું બહુવચન પ્રથમાક્ષર જી બદલીને ઝ કરવાથી થાયછે; જે મહે:—

એકવચન.

બહુવચન.

ઉમ્બો (ઊમ્બો)	ગીત, ગાયન	A song.	ઝીમ્બો (ઝીમ્બો)	ગીતો	Songs.
ઊઆપો	સોગન, કસમ	An oath.	ઝાપો	સોગનો	Oaths.

૨૧૫. ઋ આઠમા વર્ગમાં જે ભાવવાચક નામો આવેલાછે તેઓનું અહુવચન બિલ-
કુલ થતું નથી; અને તેઓ હંમેશાં ઋકવચનરૂપે વપરાયછે; જેમકે:—

ઊઝુરી
ઊઝ

ખૂબસુરતી
ઘડપણ, યુદ્ધાપો

The beauty.

An old age.

૨૧૬. “ઊ” વર્ગનાં નામોમાં કેટલાંક બે ર્વરી (Dissyllabic) રાખેલાં અહુવચન
કરવા સારાં જી પ્રથમાક્ષર કાયમ રાખી તેની પૂર્વે ઝ ઉપસર્ગ ઉમેરાયછે; જેમકે:—

ઊસો એહેરો, શિકલ
ઊફા તડ, ફાટ, ચીર

Face.

A crack.

ઝુસો એહેરા

ઝુફા તડ, ચીરાં

Faces.

Cracks.

૨૧૭. “ઊ” વર્ગનાં નામોના આઠાક્ષર ઊની તરતજ પાછળ ન્યારે ડ, ર, લ, ખ, તથા
વ અજનામાંથી કોઈપણ આવે ત્યારે તેઓનું અહુવચન જી પ્રથમાક્ષર બદલીને ન કરવાથી
થાયછે, પણ ડ, ર, તથા લ અક્ષરની પૂર્વે ન અક્ષર આવે ત્યારે તેઓ બદલાઈને ઠ થાયછે
(જૂઝ્મા કલમ ૧૯૩); અને ખ તથા વ અક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે તે ન અક્ષર થોતે બદલા-
ઈને મ થોલાયછે (જૂઝ્મા કલમ ૧૯૨); જેમકે:—

ઐકવચન—

ઊડુ

દાદીના બાલ

A hair of a beard.

અહુવચન—

ઠેવુ

દાદીના બાલ, દાદી

Hairs of a beard; a beard.

ઐકવચન—

ઊલીમી

જાપાન, જીભ

A tongue.

અહુવચન—

ઠીમી

જાપાનો

Tongues.

ઐકવચન—

ઊલીમી મરેકુ

લાંબી જાપાન

A long tongue.

અહુવચન—

ઠીમી ઠેકુ

લાંબી જાપાનો

Long tongues.

ઐકવચન—

ઊબાઝ્મા

પાટીજી, તકતો

A plank.

અહુવચન—

આઝ્મા

પાટિઆં, તકતા

Planks.

૨૧૮. ઊપલી કલમમાં સમજાવ્યા પ્રમાણે “ઊ” વર્ગનાં નામોના પ્રથમાક્ષર “ઊ”ની
તરતજ પાછળ ન્યારે કોઈ વ અક્ષર આવે ત્યારે તેઓનું અહુવચન જી પ્રથમાક્ષર બદલીને
મ કરવાથી થાયછે, પણ મ અક્ષર ન્યારે વ અક્ષરની પૂર્વે આવે ત્યારે વારંવાર તે વ બદ-
લાઈને બ થોલાયછે; જેમકે:—

ઊવીન્યુ

આકાશ

A sky.

ખીન્યુ

આકાશ (pl.) Skies.

સૂચના—આ બોધપાઠમાં કલમ ૨૧૩, ૨૧૪, તથા ૨૧૫ મીને લાગુ પડે એવા રાખેલાં
પુષ્કળ છે; અને બાકીના નિયમોને અનુસરતા રાખેલાં અહુજ થોડા મળી આવશે.

અભ્યાસપાઠ ૬૦ મો.

વર્ગ ૮ મો (Class 8th).

“ઊ” વર્ગનાં નામોની ટીપ.

List of Substantives of the “U” class.

ઐકવચન.

જીજ્ઞાસાની અર્થ.

જીજ્ઞાસા અર્થ.

અહુવચન.

ઊકુબાલી

કચુલ કરચું તે

An acceptance.

.....

ઊઝ

ઘડપણ, યુદ્ધાપો

An old age.

.....

ઊંચુ	દાઢીનો ખાલ	A hair of the beard.	(નંદુ)
ઊઝરી	ખૂબસુરતી	Beauty.
ઊચુન્ડુ	કડવાપણું	Bitterness.
ઊપોકુ	આંધળાપણું, અંધાપો	Blindness.
ઊપીન્ડી (ઊપીન્દી)	તીર	A bow.	પીન્ડી (પીન્દી)
ઊપાના	પહોળાઈ	A breath.
ઊકીન્ગો	કિનારો, કાંઠો, પડદો	A brink, a screen.
ઊશગીચ્ચો	સાવરણી, યુઆરી	A broom.	કુગીચ્ચો
ઊટોટો	બચપણ, નાનપણ	Childhood.
ઊકુઆ	નખ, નોહોર, પંખે	A nail, a claw.	કુઆ
ઊથુળ	હિમ્મત, બહાદુરી [વાડો]	Courage.
ઊચ્ચા	ચોક, આંગણું, મેદાન,	A courtyard.	ચુચ્ચા
વેલિવુ	છુટકારો, મુક્તિ, તારણ	Deliverance.
ઊમાન્ડે (ઊમાન્ડે)	દવ, ઝાકળ	Dew, mist.
ઊચ્ચાધુ	બદી, બુરાઈ, ખરાબપણું	Evil, badness.
ઊસો	ચહેરો, શિકલ	A face.	ચુસો
ઊવાન્ગો	ખોટાપણું, જુઠાઈ	Falsehood.
ઊચ્ચાંગા (ઝાકુ)	ધાસ્તી, ભય	Fear, dread.
ઊકાલી (ઊખાલી)	જંગલીપણું, ધાતકીપણું,	Fierceness.
	ઘેરેઠેની [તણ		
ઊકુની (ઊખુની)	બલતણનો કટકો, બલ-	A piece of firewood.	કુની (ખુની)
ઊન્ગો	આટો, ચુરો, લોટ	The flour.
ઊઆયો	પગલું, પગની છાપ	A foot-print.	અયો
ઊમા	સાહેબ લેકોનો ખાવાનો	A fork, pain, a sting.	ચુમા
	કોટો, ઈન્જી, દુઃખ, દંખ		
ઊચલે (ઊચલે)	નરમાસ, ધીમાસ, નમ્રતા	Gentleness.
વેમા	સારાઈ, સારાપણું, મેહે-	Goodness, kindness.
	રખાનગી		
વાલી	રંધેલું અનાજ, રંધેલાં	The cooked grain.
	ચોખ્ખા, જમણ		
ઊજ	રાખડી, રાખ	Gruel.
ઊશીઝી	દાંતનો પારો	Gums of the teeth.	શીઝી
ઊચલ (ઊચ્ચલ)	ખાલ, વાળ	A hair.	ચલ (ચુચ્ચલ)
ઊકોશી	મૂઠી, મૂઠ	A handful.	કોશી
ઊવીન્ડુ	આકારો, આસમાન	A heaven, a sky.	ખીન્ડુ
ઊવીધુ	આળસ, આળસાઈ,	Idleness.
	સુસ્તિ		
ઊરીધો	વારસો, વારસપણું	Inheritance.

વીના	સાહી, (લખવાની) સાઈ	Ink.
ઊણે	મોટી ડુલ્લી, યુખડું	A large pimple, itches.	જેલ
ઊખીશી	મરાકરી	A joke.
ઊકુન્યુઆ	કુચી, કિલી [દારી	A key.	કુન્યુઆ
ઊકાલમે (ઊકાઊમે)	રાજ્ય, રાજપણ્ય, સર-	A kingdom, kingship.
ઊટાખી (ઊટાખી)	દીવાની વાટ, દીવટ	A lamp wick.	ટાખી (ટાખી)
ઊકુરાસા (ઊકુરાસા)	ચોપડીનું પાનું	A leaf of a book.	કુરાસા (કુરાસા)
ઊરેકુ	લંબાઈ, લંબાણ	Length.
ઊમેમે	વીજલી, વીજ	The lightning.
ઊઓને	નીચપણું, હલકાઈ,	Meanness.
	પાણપણું		
વાયુ	શિકાર કરવાની જાળ	A net used in hunting.	વાયુ
ઊસીકુ	રાત, રાત્રી	A night.	સીકુ
ઊપુઝી (ઊપૂઝી)	વગર અર્થનું બાલવું તે,	Nonsense, a silly talk.
	બેવકુશી, અનાડીપણું		
ઊઆપો	જોગન, કસમ	An oath.	આપો
ઊખાઆ	પાટિયું, પાટિયાંનો કટકો	A plank.	ખાઆ
વીન્ની	પુષ્કળપણું, મોટાજથ્થો,	A great quantity, plenty.
ઊગાલી	ખીચડી [ધણુંજ	The porridge.
ઊમિસકીની	ગરીબાઈ, મિચ્છીનપણું	Poverty.
ઊવેઝો	શક્તિ, બળ, બુદ્ધિ	Ability, power. [ness.
ઊગોમલી (ઊગોમ્મે)	કળાઆ, કળાઆચારી	A quarrel, quarrelsome.
ઊટુલીકુ	શાંતપણું, ચુપતા,	Quietness.
	સ્વસ્થપણું		
વેઝે	સળાઈઆ, અસ્તરો	A razor.	વેઝે
ઊકુકુઆ	કયામત, મુઆલાનું ફરી	The resurrection.
	પાણું ઊકવું તે [નાજ		
વાલી	રાંધેલચોખ્ખા, રાંધેલું અ-	Rice (when cooked).
ઊટુમાં	ગુલામગીરી, નોકરી	Slavery, service.
	કાંઈકામ કરવાસાહેબવું તે		
ઊરાસીકા	ભાગીદારી, પાંતી રાખ-	A sharing, partnership.
	વી તે, પંત્યાણ		
ઊસાશી	લાકડાની છોલ	Shavings of wood.
વેરેવુ	હુઆઈ, ટોંગાઈ, શાહ-	Shrewdness.
	ણપણું, પક્કાઈ		
ઊગોન્નવા	મંદવાડ, ખીમારી, રોગ	A sickness, a disease.
ઊટેપ (ઊટેપ)	પેટા, પોટા, લીટી	A stripe, a line.	ટેપ (ટેપ)
ઊસુલતાની	સુલતાનપણું	The sultanate.

ઊપાન્ગા	તલવાર	A sword.	પાન્ગી
ઊકાગા	દાંતનું મેલ	Tartar on the teeth.
ઊપાન્હે (ઊપાન્હે)	બાજુ, પડખું, તરફણી	A side.	પાન્હે (પાન્હે)
ઊઠ્ઠિયો	ગીત, ગાયન, રાગ, રાગ-	A song.	ઊઠ્ઠિયો
ઊઝી	દોરી, દોરડી, દોરું, રૂસી	A string, thread.	ઝૂઝી
ઊલીમી	જવાન, જીભ	The tongue.	ઢીમી
ઊઠ્ઠી	ચોરી, ચોરપણું, ચોટાઈ	Theft, thievishness.
વકતી (વકતી, વખતી)	વખત, તક	A time, a season.
ઊઘીઆ	માથાકુટ, કંટાળો, ધોંધાટ	Trouble, noise, confu-
ઊવઝીરી	વઝીરપણું, પ્રધાનપણું	The viziership. [sion.
ઊકુટા	ભીંત, દિવાલ	A wall.	કુટા
ઊધાઈકુ (ઊઘઈકુ)	ઝંઘડી, નબળાઈ	Weakness, feebleness.
ઊતાજીરી	તવંગરી, પૈસાદારપણું	Wealthiness.
વજીષે	સફેદતાઈ	Whiteness.
ઊષેષા	પવન	The wind.	ષેષા (ફૂફા)
ઊઆવી	જાદુ, કામણ	Witchcraft.
ઊલીમુઝ્મિન્યુ	દુનિયા	The world.
ઊજાના	જવાની	A youth.

ઔધપાઠ ૫૭ મો.

“ ઊ ” વર્ગનાં નામોનો ગુણ બતાવનારાં વિશેષણ.

Adjectives qualifying the nouns of “ U ” class.

૨૧૯. ગુણવાચક કે સંખ્યાવાચક વિશેષણો જ્યારે “ ઊ ” વર્ગનાં નામોના સંબંધાર્થે આવે ત્યારે તેઓનાં રૂપ ઐકવચનમાં ત્રીજી ઋષ્ટી વર્ગનાં નામોના ગુણ દેખાડનારાં વિશેષણોને તથા બહુવચનમાં સાતમા “ ન ” વર્ગનાં નામોના ગુણ બતાવનારાં વિશેષણોને ઐક સરખી રીતે મળતાં આવેછે (જૂઝ્મા કલમ ૫૮ તથા ઔધપાઠ ૫૦); તથા ઐનો પૂરતો ખુલાસો નીચેની બે કલમોથી તેમજ તેઓમાં આવેલા ઉદાહરણોથી મળશે.

• ૨૨૦. જ્યારે આગળ આવી ગયેલાં વિશેષણો “ ઊ ” વર્ગનાં નામોના ઐકવચન-રૂપનો ગુણ બતાવે ત્યારે જો તેઓનો પ્રથમાક્ષર વ્યંજન હોય તો તેઓને સંબંધાર્થે મ ઉપસર્ગ લાગે, પણ જો તેઓનો પ્રથમાક્ષર સ્વર હોય તો તેઓને મને બદલે મ્વ અથવા મુ ઉપસર્ગ લાગેછે; જેમકે:—

ઊંઘું પ્રથમાક્ષર અન્ય વર્ણો વિશેષ	વેચ્છે મખાલી	ધારદાર (તજ) અસ્તરો	A sharp razor.
	ઊઠ્ઠિયો મજૂરી	સુંદર ગીત	A beautiful song.
	ઊકુટા રોગો	નાની દિવાલ	A small wall.
પ્રથમાક્ષર સ્વર વર્ણો વિશેષ	વેચ્છે મેમા	સારો અસ્તરો	A good razor.
	ઊકુટા મેઝીષે	સફેદ દિવાલ	A white wall.
	ઊકુન્યુઓ મેઝીસી	કાળી ફૂંચી	A black key.

૨૨૧. પણ બ્યારે એવીજ રીતિ વિશેષણો “જી” વર્ગનાં નામોનાં બહુવચનરૂપનો શુણ્ણ બતાવે ત્યારે જો તેઓનો પ્રથમાક્ષર કોઈ સ્વર હોય તો તેઓને જ ઉપસર્ગ લાગેછે, અને જો તેઓનો પ્રથમાક્ષર બંજર હોય તો તેઓમાનાં કેટલાંકને ન તથા કેટલાંકને જ ઉપસર્ગ લાગેછે, તથા કેટલાંકને કોઈ ઉપસર્ગ લાગતો નથી; એટલે કે દુકામાં કહિયે તો તેઓ “ન” વર્ગનાં નામોનાં બહુવચનરૂપનો શુણ્ણ બતાવનારાં વિશેષણોને તદન એકસરખી રીતે મળતાં આવેછે, (જૂઓ બોધપાઠ ૫૦) જેમકે:—

કુન્યુઓ એઊસી	કાળી કૂંચીઓ	Black keys.
એમ્મે એમ્પુન્ડ	રાતા અસ્તરા	Red razors.
રાખી એઊચે	સફેત દીવડો	White wicks.
કુન્યુઓ જાડીટો	ભારે કૂંચીઓ	Heavy keys.
એમ્મે જુરી	સુંદર અસ્તરા	Beautiful razors.
રાખી ન્દેકુ	લાંબી દીવડો	Long wicks.
કુન્યુઓ નેને	જાડી કૂંચીઓ	Thick keys.
એમ્મે પાતા	મહોળા અસ્તરા	Broad razors.
રાખી કુપી	ટુંકી દીવડો	Short wicks.
કુન્યુઓ આંયા	ખરાબ કૂંચીઓ	Bad keys.
બીઓ જોમા	સારાં ગીત, ગાયનો	Good songs.
એમ્મે ઉમ્પીઆ	નવા અસ્તરા	New razors.

અભ્યાસપાઠ ૬૧ મો.

સ્વાહીલી, ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેશ વાક્યો.

Swahili, Gujarati, and English Phrases.

જાહે મ્પીન્ગી	મોટી ઉંમર, ઘણી ઉંમર	A great age.
નેકુ ન્દેકુ	લાંબી દાદી,	A long beard.
જીવુ મ્પેકુ	લાંબું દાદીનું બાલ (લાંબા દાદીના બાલ)	A long hair of the beard.
જાહુરી મ્પીન્ગી*	ઘણી ખૂબસુરતી	Much beauty.
જાપીન્ડી મ્પેકુ	લાંબી કમાન	A long bow.
પીન્ડી ન્દેકુ	લાંબી કમાનો	Long bows.
ફગીઓ ન્દેગો	નાની સાવરણીઓ	Small brooms.
કુચા કુપી	ટુંકા નખ	Short nails.
જાકુચા મ્પેકુ	લાંબું નખ [માક]	A long nail.
માન્ડે મ્પીન્ગી	ઘણી ઝાકળ, ઘણું દવ (ઘણી	Much dew.
જોસા મ્પુરી	સુંદર ચેહેરો	A fine face.
ખુસા જુરી	સુંદર ચેહેરા	Fine faces.
જિન્ગા મ્પેઉપે*	સફેત લોટ, સફેત આટો	White flour.
આઓ નેને	જાડાં પાટિયાં	Thick planks.
જાઓ મ્પેપેસી*	હલકું પાટિયું	A light plank.

* મ્પીન્ગી, મ્પેઉપે, મ્પેપેસી એ શબ્દોના ઉચ્ચાર વારંવાર મ્પીન્ગી, મ્પેઉપે, મ્પેપેસી સંભળાયછે.

મળામળા બેખુન્ડ મળીલી	બે રાતાં પાટિયાં	Two red planks.
નાલી મળાના બિન્ગા મળીલી	મેં ઘણું લોટ ભેલું	I saw much flour.
નીમે નુનુઆ મળામળા નેમા	મે પાંચ સારાં પાટિયાં ખરીદ	I have bought five
યાનું	કીધા છે.	good planks.
નાલી સિકી આ બીમો ઠાકું	મેં ત્રણ ગીત સાંભળ્યાં	I heard three songs.
નાટાકા ફૂગીઆ ખુબા મળીલી	{ મને બે મોટી સાવરણીઆ {	{ I want two large brooms.
લેટે બિકુગીઆ મૂડરી	સુંદર સાવરણી લાવો	Bring a fine broom.
ડુનુમ્મે બિપાન્ગા મોળ	એક તલવાર ખરીદ કરો	Purchase one sword.

બોધપાઠ ૫૮ મો.

“ઉ” વર્ગનાં નામોને અર્થે વપરાતા પુરૂષવાચક સર્વનામ.

Personal Pronouns used for the Nouns of “U” class.

૨૨૨. “ઉ” વર્ગનાં નામોને અર્થે પુરૂષવાચક સર્વનામે વાપરવાં હોય ત્યારે તેઓને મોટે એકવચનમાં ઉ તથા બહુવચનમાં ઓ ઉપસર્ગી ક્રિયાપદની પૂર્વે લાગેછે, અને તેઓ કર્તા તથા કર્મ તરીકે એકજ રૂપથી વપરાયછે; જેમકે:—

બિપાન્ગા ઉમેપેટિઆ	તલવાર ખોવાઈ ગઈછે	{ A sword is lost (or has been lost). [been lost].
પાન્ગા ઓમેપેટિઆ	તલવારો ખોવાઈ ગઈછે	Swords are lost (or have
નીમેઉપાટા બિપાન્ગા	મને તલવાર જડીછે.	I have got the sword.
નીમેઓપાટા પાન્ગા	મને તલવારો જડીછે.	I have got the swords.
નીમેઠીટવાં કુન્યુમ્મે	મેં ફૂંચીઆ લીધછે.	I have taken the keys.

૨૨૩. એ ઉપસર્ગી ન્યારે કોઈ ક્રિયાપદ રિવાય એકલા છુટક વપરાય ત્યારે તેઓના અર્થે છ ધાતુમાંથી નીકળતાં ક્રિયાપદ છે, છુ, છો, છત્યાદિ જેવા થાયછે (જૂનુઆ કલમ ૩૩-૧૭૯) જેમકે:—

બિપાન્ગા ઉ કુપી	તલવાર ટુંકી છે	The sword is short.
પાન્ગા ઓ કુપી	તલવારો ટુંકી છે	The swords are short.

૨૨૪. એ પુરૂષવાચક ઉપસર્ગી ન્યારે કોઈ સ્વરાક્ષરની પૂર્વે વાપરવામાં આવે ત્યારે તેઓનાં રૂપ બદલાઈને એકવચનમાં “ઉ” ને બદલે “વ” તથા બહુવચનમાં “ઓ” ને બદલે “અ” થાયછે; જેમકે:—

ઉકુન્યુમ્મે વાઅન્યુકા	ફૂંચી પડેછે.	A key falls down.
કુન્યુમ્મે ઓઅન્યુકા	ફૂંચીઆ પડેછે.	Keys fall down.
ઉકુન્યુમ્મે વાલીઅન્યુકા	ફૂંચી પડીગઈ	A key fell down.
કુન્યુમ્મે ઓલીઅન્યુકા	ફૂંચીઆ પડીગઈ	Keys fell down.

“ઓ” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ રાખનાર છઠ્ઠી વિભક્તિ.

The possessive case possessing the Nouns of “U” class.

૨૨૫. “ઓ” વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર છઠ્ઠી વિભક્તિને મોટે એકવચનમાં “વા” તથા બહુવચનમાં “ઓ” રાખવોગી અન્યથો વપરાયછે; અથવા એ છઠ્ઠી વિભક્તિને

મોટું મુકરર કરેલા “આ” શબ્દયોગીની પૂર્વે એકવચનમાં વ તથા બહુવચનમાં અ પ્રથમાક્ષરે ઉપસર્ગ તરીકે લાગેછે; નેમકે;—

એએ વા અબદુલા	અબદુલાનો અસ્તરા	Abdulla's razor.
એએ ઝા અબદુલા	અબદુલાના અસ્તરા	Abdulla's razors.

“જી” વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર પ્રકૃત સર્વનામ.

The Possessive Pronouns possessing the Nouns of “U” class.

૨૨૧. પ્રકૃત સર્વનામો ત્યારે “જી” વર્ગનાં નામોના સંબંધાર્થે આવે ત્યારે તેઓને પણ એકવચનમાં વ તથા બહુવચનમાં અર્કપસર્ગો લાગેછે, કારણ કે સંબંધ પ્રકૃત સર્વનામના આધાર ૨૨ છે (જૂઓ, બાધપાઠ ૧૮ મો); નેમકે;—

જીપાન્ગા વાન્થુ	મારી તલવાર	My sword.
પાન્ગા ઝાન્થુ	મારી તલવારો	My swords.
જીપાન્ગા વાંથિ	તારી તલવાર	Your (sing.) sword.
પાન્ગા ઝાંથિ	તારી તલવારો	Your (sing.) swords.
જીપાન્ગા વાંકે	તેની તલવાર	His sword.
પાન્ગા ઝાંકે	તેની તલવારો	His swords.
જીપાન્ગા વેકુ	{ અમારી તલવાર, આપણી તલવાર }	Our sword.
પાન્ગા ઝેકુ	{ અમારી તલવારો, આપણી તલવારો }	Our swords.
જીપાન્ગા વેનુ	તમારી તલવાર	Your sword.
પાન્ગા ઝેનુ	તમારી તલવારો	Your swords.
જીપાન્ગા વાંચ્ચા	તેઓની તલવાર	Their sword.
પાન્ગા ઝાંચ્ચા	તેઓની તલવારો	Their swords.

“જી” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ દેખાડનારાં દર્શક સર્વનામ.

The Demonstrative Pronouns demonstrating the Nouns of “U” class.

૨૨૨. “જી” વર્ગનાં નામોના સંબંધ દેખાડનાર દર્શક સર્વનામને મોટે એકવચનમાં “હુઉ” (આ=this) તથા “હલે” (તે, પેલા=that, yonder) અને બહુવચનમાં “હીઝી” (આ=these) તથા “હીલે” (તેઓ, પેલાં=those) શબ્દો વપરાયછે; એ શિવાય બીજી વધારે વિગતવાર હકીકત મોટે જૂઓ કલમ ૨૧ મી તથા બાધપાઠ ૪૩ મો; નેમકે;—

જીહુન્યુઓ હુઉ	આ કૂચી	This key.
જીહુન્યુઓ હલે	પેલી કૂચી	That key.
હુન્યુઓ હીઝી	આ કૂચીઓ	These keys.
હુન્યુઓ હીલે	પેલી કૂચીઓ	Those keys.

“જી” વર્ગનાં નામોની સાથે પ્રશ્નાર્થક સર્વનામનો ઉપયોગ.

The use of the Interrogative Pronoun with the Nouns of “U” class.

૨૨૩. સ્વાહીલીમાં “જી” વર્ગનાં નામોના સંબંધાર્થે આવનાર પ્રશ્નાર્થક સર્વનામ કયો? કયી (કઈ), કયું, કયાં ઇલાદિ (which, what, etc.) ને મોટે એકવચનમાં “હી” તથા બહુવચનમાં “હીયી” શબ્દો વપરાયછે (જૂઓ, બાધપાઠ ૧૦ મો); નેમકે;—

જાપાન્ગા ઉપી?

કઈ તલવાર?

Which sword?

પાન્ગા ઝીપી?

કઈ તલવારો?

Which swords?

વેગ્ગે ઉપી?

કયો અસ્તરો?

Which razor?

ઝેગ્ગે ઝીપી?

કયા અસ્તરો?

Which razors?

ઊસીકુ ઉપી?

કઈ રાત?

Which night?

સીકુ ઝીપી?

કઈ રાતો?

Which nights?

ઊકુન્યુઝ્મા ઉપી?

કઈ કૂચી?

Which key?

કુન્યુઝ્મા ઝીપી?

કઈ કૂચીઝ્મા?

Which keys?

“જી”વર્ગનાં નામોની સાથે સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ તથા “ઓઠે” અને “એઝે” શબ્દોનો ઉપયોગ.

The use of the Reflexive Pronoun and the words Ote and Enye with the Nouns of “U” class.

૨૨૯. સ્વાર્થ કે સ્વવાચક સર્વનામ “એઝેવે” તેમજ “ઓઠે” તથા “એઝે” શબ્દો (જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૦ માં) જ્યારે “જી” વર્ગનાં નામોનો સંબંધ બતાવે ત્યારે તેઓને એકવચનમાં “વ” તથા બહુવચનમાં “ઝ” ઉપસર્ગ લાગેછે, જેમકે;—

જાબાઝ્મા વોઠે

આખું પાટિયું, સઘળું પાટિયું

The whole plank.

ખ્યાઝ્મા ઝોઠે

સઘળાં પાટિયાં

All the planks.

જાન્ગા વોઠે

સઘળું લોઠ

All the flour.

જાકુરા વેઝે ખ્યાઝ્મા

પાટિયાંવાળી દિવાલ

A planked wall.

કુરા ઝેઝે ખ્યાઝ્મા

પાટિયાંવાળી દિવાલો

Planked walls.

વેગ્ગે વેઝેવે

અસ્તરો પેતે (ખુદઅસ્તરો)

A razor itself.

ઝેગ્ગે ઝેઝેવે

અસ્તરો પેતે (ખુદઅસ્તરો)

Razors themselves.

નાલીઝીઝ્માનાં
પાન્ગા ઝોઠે }

મેં સઘળી તલવારો જોઈ

I saw all the swords.

“જી”વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ.

Relative Pronouns relating to the Nouns of “U” class.

૨૩૦. “જી”વર્ગનાં નામોની સાથે સંબંધ રાખનાર તત્પદાપેક્ષક સર્વનામને માટે એકવચનમાં “ઓ” તથા બહુવચનમાં “ઝો” ઉપસર્ગ લગાવેછે, (જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૧ તથા ૨૨) જેમકે;—

જારાખી નીલીઝ્માઠકારા

લીવટ જે મેં કાપી (કાતરી)

Lamp wick which I cut.

ઝારાખી નીલીઝ્માઠકારા

લીવટો જે મેં કાપી

Lamp wicks which I cut.

જાકુન્યુઝ્મા ઉલીઝ્માપોટેઆ

કૂચી જે ખોવાઈ ગઈ (હતી)

The key which was lost.

કુન્યુઝ્મા ઝીલીઝ્માપોટેઆ

કૂચીઝ્મા જે ખોવાઈ ગઈ (હતી)

Keys which were lost.

જાબીશી વો વોઠે

જે કોઈપણ મરાકરી

Any joke whatever.

વેગ્ગે વો વોઠે

જે કોઈપણ અસ્તરો

Any razor whatever.

ઝેગ્ગે ઝો ઝોઠે

જે કોઈપણ અસ્તરો

Any razors whatever.

“ઉ” વર્ગનાં નામોની સાથે નિષેધાર્થક રૂપનો ઉપયોગ.

The use of Negative forms with the Nouns of “U” class.

૨૩૧. “ઉ” વર્ગનાં નામોની સાથે વપરાતાં નિષેધાર્થક રૂપને માટે ક્રિયાપદની પૂર્વે એકવચનમાં “હુઉ” તથા બહુવચનમાં “હુઝી” નિષેધાર્થક પુરુષવાચક ઉપસર્ગો વપરાયછે, ખીજી વધારે સર્વે હકીકત માટે જૂઝ્મા બોધપાઠ ૨૮ થી ૨૫ સુધી; જો મહે;—

હુઆઝ્મા હુઉઅન્યુકી પાટિયું પડતું નથી The plank does not fall.

મ્યાઝ્મા હુઝીઅન્યુકી પાટિયાં પડતાં નથી The planks do not fall.

સૂચના—“ઉ” વર્ગનાં નામોને લાગતા વળગતા સઘળા નિયમો વિષે ટુંકામાં કહેવાનું એ છે કે તેઓ એકવચનમાં ત્રીજા “ઋષી” વર્ગનાં તથા બહુવચનમાં સાતમા “ન” વર્ગનાં નામોને માટે વપરાતા નિયમોને એક સરખી રીતે મળતા આવેછે.

અન્યાસપાઠ ૬૧ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. નાલીમાગા લીનો. ૨. બ્રહ્મને ઉલીશીન્દવા. ૩. બીલીમ્બેન્યુ ઉમ્બાયા. ૪. બીલીશી હુઉ સી ખૂબ્યા. ૫. નાલીશીકા બપાન્ગા વાકો. ૬. બપાઝ્મા હુઉ મ્કુપી. ૭. બ્રહ્મને મ્ખૂબ્યા હુઉ. ૮. બીમ્બા હીઝી. ૯. વાલી હલે. ૧૦. ફૂગીઝ્મા ઝીલિ. ૧૧. કુન્યુઝ્મા ઝીલિ જીલીપોટેઝ્મા. ૧૨. બસો મ્કુરી હલે. ૧૩. બસો હલે મ્કુરી. ૧૪. બન્ગા.મ્બાયા હુઉ. ૧૫. બપાયા હુઉ. ૧૬. બપાન્ગા મ્બાલી હલે. ૧૭. બપાન્ગા હલે મ્બાલી. ૧૮. મોટો આલીકાટા ખુની આકાજી બમા બસો. ૧૯. બિકાશી વા બન્ગા ઉટોટોરા. ૨૦. બીલીયુ વા મોટો વાન્કોટોરોઝ્મા. ૨૧. પાન્ગા ઝીલિ નીલીજોઝીનુનુઆ. ૨૨. બસીકુ પોટે વાકુ વાલી એઝા વાકાફાંધ્માં સાબિતી બીન્ગી. ૨૩. આલીઝ્માગ્મા બિકાફી વા ઠેન્ડે, નીકા કટાઆ.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મેં સાઈદોળી માંખી. ૨. રાજ્ય જીતાઈ ગયું હતું. ૩. દુનિયા ખરાબ છે. ૪. આ વારસો મોટો નથી. ૫. મેં તારી તલવાર ઝાલી. ૬. આ પાટિયું ટુંકું છે. ૭. આ મોટું રાજ્ય. ૮. આ ગીતો, આ ગાયનો. ૯. પેલું ખાણું, તે જમણું. ૧૦. પેલી સાવરણીઝ્મા, તે છુઆરીઝ્મા. ૧૧. પેલી ફૂંચીઝ્મા બોવાઈ ગઈ. ૧૨. તે ખૂબસુરત એહેરો. ૧૩. પેલા એહેરો ખૂબસુરત છે. ૧૪. આ ખરાબ લોટ. ૧૫. આ પગલું. ૧૬. પેલી ધારદાર તલવાર. ૧૭. પેલી તલવાર ધારદાર છે. ૧૮. છેકરાઝ્મે બળતણ કાપ્યું અને પોતાના એહેરાને ધબકાવી. ૧૯. લોટની મુઠી બસ થરો. ૨૦. છેકરાની આજસ મને અજબ કરે છે. ૨૧. પેલી તલવારો જે મેં ખરીદ કીધી. ૨૨. આખી રાત લોકોઝ્મે રમત કીધી અને બહુ પોંધાટ કીધો. ૨૩. તેણે ખજૂરની મુઠી માંગી અને મેં નાપાડી.

ENGLISH TRANSLATION.

1. I spilt the ink. 2. The kingdom was conquered. 3. The world is evil. 4. This inheritance is not large. 5. I held your (sing.) sword.

6. This plank is short. 7. This great kingdom. 8. These songs.
9. That cooked grain. 10. Those brooms. 11. Those keys were lost.
12. That beautiful face. 13. That face is beautiful. 14. This bad
flour. 15. This footprint. 16. That sharp sword. 17. That sword
is sharp. 18. The boy cut (some) firewood and hurt his face. 19. A
handful of flour will suffice. 20. The idleness of the boy surprises me. 21.
Those swords which I bought. 22. All night the people played and made
a great noise. 23. He begged a handful of wet dates, and I refused.

ઓધપાઠ ૫૯ મો.

સાતમી વિભક્તિ.

Locative case.

૨૩૨. સ્વાહીલીમાં પ્રાણીવાચક નામો શિવાય ખીજાં સધળાં નામોને “ની” પ્રત્યય લગાડવાથી સાતમી વિભક્તિ થાયછે, અને જે શબ્દને “ની” પ્રત્યય લગાડવામાં આવે તેના છેલ્લા અક્ષર ઉપર ઝિયે કે “ની” પ્રત્યયથી તરતજ આગળનાં અક્ષર ઉપર જરા ભાર મૂકીને બોલાયછે; જેમકે;—

(ચેહેલી વિભક્તિ)	ઝુમ્બા ધર	A house.
(સાતમી વિભક્તિ)	ઝુમ્બાની ધરમાં	In the house.

૨૩૩. જે સાતમી વિભક્તિ ધણી વખત પાંચમી તથા ત્રીજીને અર્થે પણ આવેછે, તેમજ તેના અર્થે નીચે આપેલા ખીજાં નામયોગી અવ્યયો જે સ્થાન કે સ્થિતિ સૂચવેછે, તેઓથી પણ દર્શાવી શકાયછે; જેવાકે;—

માં, અંદર, માંથી, તરફ, પાસે, પાસેથી, નજદીક, આગળ, ઉત્પાદિ.

(In, into, from, out of, at, to, by, before, near, &c.)

૨૩૪. જે ની પ્રત્યયનો અર્થ ઘણું કરી વારંવાર સ્વાહીલીમાં નામયોગી અવ્યય “કરીકા” (માં, અંદર, માંથી, In, into, from, &c.) જેવો થાયછે; જેમકે;—

ઝુમ્બાની ઝાન્યું, અથવા } મારા ઘરમાં In my house.
કરીકા ઝુમ્બા ઝાન્યું }

૨૩૫. જે નામની પાછળ તરતજ કોઈ વિશેષણ આવેલું હોય તો તે નામને સાતમી વિભક્તિનો પ્રત્યય ની બિલકુલ લાગતો નથી પણ તેને બદલે નામયોગી “કરીકા” લાગેછે; જેમકે;—

કરીકા કિતાબુ કિજુરી સારી ચોપડીમાં Into a good book.

૨૩૬. જે કોઈ નામની પાછળ પુરૂષવાચક કે વસ્તુત સર્વનામ આવેલું હોય તો તે નામને “ની” પ્રત્યય લાગુ પડી શકેછે, પણ ત્યારે તે સર્વનામને મ્વ, પા, તથા ક્વ જે ત્રણ ઉપસર્ગોમાંથી કોઈ પણ ઉપસર્ગ પ્રથમાક્ષર તરીકે લાગેછે, પણ તેઓમાંના કયા ઉપસર્ગ કયે વખતે લગાડવો તેની પૂરતી સમજ આ પાઠમાં આપીછે (જુઓ પાને ૧૮૨ માં A, B, C).

(A) “ની” પ્રત્યય જ્યારે અંદર, માં (In, into, within.) જેવો અર્થ બતાવવા અર્થે આવે ત્યારે તેની સાથેનાં સર્વનામને મ્મ ઉપસર્ગ લાગે છે; જેમકે;—

શુભ્યાની મ્વાન્થુ	મારા ઘરમાં	In (or within) my house.
શુભ્યાની મ્વાકો	તારા ઘરમાં	In (or within) your (sing.) house.
શુભ્યાની મ્વાકે	તેનાં ઘરમાં	In (or within) his or her house.
શુભ્યાની મ્વેકુ	અમારા ઘરમાં	In (or within) our house.

(B) “ની” પ્રત્યય જ્યારે નજદીકપણું બતાવે ત્યારે તેની સાથેનાં સર્વનામને પા ઉપસર્ગ લાગે છે; જેમકે;—

શુભ્યાની પાકો	તારા ઘરનીપાસે, નજદીક, ઇ.	At, by, near, your (sing.) house.
શુભ્યાની પાકે	તેનાં ઘર	his house.
શુભ્યાની પાન્થુ	મારા ઘર	my house.
શુભ્યાની પેકુ	અમારા ઘર	our house.

(C) “ની” પ્રત્યય જ્યારે કાંઈ દૂરપણું અથવા કાંઈ ગતિ (motion) જેવું બતાવવા અર્થે આવે ત્યારે તેની સાથેનાં સર્વનામને ક્વ ઉપસર્ગ લાગે છે; જેમકે;—

શુભ્યાની કવાન્થુ	મારે ઘેર	To my house.
શુભ્યાની કવાકો	તારે ઘેર	To your (sing.) house.

૨૩૩. મ્મ ઉપસર્ગ સાંધી “ક્ય” ઉપસર્ગ જંગળાર અંદરમાં સાધારણ રીતે ઘણાજ વપરાય છે, અને જ્યારે કવાન્થુ, કવાકો, કવાકે, ક્વેકુ, ઇત્યાદિ શબ્દો કાંઈ નામ સાથે વપર્યાયા આવે ત્યારે તેઓના અર્થ મારે ઘેર, તારે ઘેર, તેને ઘેર; તથા મારી સાથે, તારી સાથે; મારા મુલકે, તારા મુલકે; મારા મને, તારા મને; તેને મને, અમારે મને; ઇત્યાદિ જેવા પણ થાય છે.

સૂચના—મ્મ સર્વે બાબતો જેમ જેમ વાંચતાર આગળ વધી સ્વાહીલી ભાષાનો અનુભવ મેળવશે તેમ તેમ પૂરતી રીતે સમજતી જશે; બેપલા ઉદાહરણોમાં “શુભ્યા” શબ્દનો ઉચ્ચાર ધણુ લોકો શુભ્યા અથવા શુમ્ભા કરે છે.

અભ્યાસપાઠ દર મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili phrases.

૧. મ્મ આલીઈન્ગીઆ મોની. ૨. વાકાનીકુઆઠા શુભ્યાની મ્વાકે. ૩. વાલી-મ્મોનો મીઠી મીન્ગી શામ્બાની. ૪. આલીનીયુકુ માં હતા ટુકારીકા શુભ્યાની ક્વેકુ. ૫. વાઉન્થુઆ મેન્ડે મ્વાન્થોની પાન્થુ. ૬. આલીલીલા ના કિરાયુ ચાકે કલાપાની. ૭. સી-ભાઈ મ્મીની કવાન્થુ. ૮. નીટાન્ગોલ છીની યા મ્મી ન્થુઆની. ૯. આલીરોકા કિસો-માની આકાશીકા મ્મી. ૧૦. આલીશીકા બપોન્ડી વાકે ના મીશાલે ચાકે મ્મોનોની. ૧૧. વાલીપોશીકા મોની, વાકુ વાકાચેકા ન્થુઆની.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. માણસ નદીમાં દાખલ થયો. ૨. અંતે તેઓ મારી પાછળ તેના ઘરમાં આવી.

૩. તેઓએ આગમાં ઘણાં ઝાડ જોયાં. ૪. અને જ્યાંસુધી અમારે ઘેર પહોંચ્યા ત્યાંસુધી તેણે મને ધક્કા આપ્યા. ૫. મારા બારણા આગળનાં, ખજૂરીનાં ઝાડની તને ખબર છે. ૬. બગીચામાં પોતાની ચોપડીસહિત તે સૂઈ ગયો. ૭. હું હજી મારા ગામમાં પાછો ગયો નથી. ૮. હું રસ્તામાં ઝાડ નીચે રાહ જોઈશ. ૯. તે કૂવામાંથી (બહાર) નિકળ્યો અને રોહિરમાં આવી પહોંચ્યો. ૧૦. તેણે પોતાની કમાન તથા પોતાનાં તીર (પોતાના) હાથમાં પકડ્યાં. ૧૧. ત્યારે તેઓ નદીમાં આવી પહોંચ્યા (ત્યારે) લોકો રસ્તામાં હસ્યા.

ENGLISH TRANSLATION.

1. A man went into the river (or entered the river). 2. And they followed me into his house. 3. They saw many trees in the garden. 4. He pushed me until we arrived at our house. 5. You (*sing.*) know the date tree near my door. 6. He slept with his book in the arm-pit. 7. I have not yet returned to my town. 8. I will wait under the tree in the road. 9. He got out of the well and arrived at the town. 10. He held his bow and arrows in (his) hand. When they arrived at the river, the people laughed in the road.

બોધપાઠ ૬૦ મો.

અવિકારી વિશેષણો.

Indeclinable Adjectives.

૨૩૮. આગળ આવી ગયેલાં થોડાં વિશેષણ શિવાય સ્વાણીમાં ખીન્ન કેટલાંક અવિકારી વિશેષણ છે, જેઓમાં તુલના (comparison) કરવા શિવાય પાછળથી કાંઈ પણ ફેરફાર થતો નથી, એટલે કે તેઓને કોઈ ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય લાગતો નથી કારણ કે તેઓમાંનાં ઘણાં ખરાં વિશેષણ મુખ્યત્વે કરીને અરબિ ભાષામાંથી લીધેલાં છે, જેથી તેઓ જૂદા જૂદા વર્ગનાં નામોની સાથે આવતાં તેઓનાં રૂપ ખીન્ન વિશેષણોની જેમ ફેરવાઈ જતાં નથી; એવાં કેટલાંક વિશેષણોની ટીપ નીચે આપી છે.

જોરા	ઉત્તમ, સરસ, મોટું	Best, superior, great.
ચક્રીનો	ચોક્કસ, ખરેખર, નક્કી	Certain.
રાહીસી	સસ્તું, સહેલું	Cheap, easy.
સાંજી	સાફ, સ્વચ્છ	[મજબૂત] Clear, pure.
હિંદારી (હોંદારી)	હુશિયાર, સાલક, રાઝિતવાન,	Clever, strong, able.
કામીલી	પૂર્ણ, પૂરતું, એકી (એકી નહીં)	Complete, perfect, even
રાખી (રાખી)	ખુશી, સંતોષી, તૃપ્ત	Content. [(not odd).]
સહીહી	ખરાખર, જલવગરનું, ખરું	Correct. (free from error).
ગાલી	મોંઘું, ખરસાળું, ખરસવાળું	Dear, expensive.
કિલ્લા	દરેક, દરેક	Every.
કિલ્લા સીકું	દરરોજ, દરરોજ	Every day, daily.
આમીની	{ નીમકહલાલ વિશ્વાસ લાયક, ધર્માનદાર	Faithful, trustworthy.
હણા (હાણા)	થોડું, થોડાં, ખુદ થોડું	Little, few, too little.

ધર્મારા	મન્યૂત, દંડ	Firm.
હુર	{ છુટ, બંધાયલા નહિ, યુલા- સગિરીથી છુટલ	Free (not enslaved).
હાથીકુ (હરીકુ)	નજીકું, હલકું, વચ્ચ	Light, insignificant.
હુકુપુ (કુપુ)	ખુલ્લું, ઉઘાડું, ખાલી	Naked, empty.
હલાલી	હલાલ, વાજખી, કાયદાપ્રમાણે	Lawful.
ફરજી (ફરજી)	ફરજ પાડવું, ફરજ પાડેલું	Obligatory, unavoidable.
કાનુની	જરૂરનું, જેનાવિના ચલિ નહિ	Indispensable.
કાનુની	કાનુન, જરૂરી આત, રાત, કાયદો	A necessary condition.
મુન્ને	સલાહભેગ, ઘટવું, મુનાસિખ	Advisable, recommended.
લાઝીમુ	લાજમ, ફરજ પાડવું	Binding upon, compulsory.
હરામુ	હરામ, કાયદાથી વિરુદ્ધ	Forbidden, unlawful.
ખાહીરી (ખાહીરી)	ખાહેર, દેખીતું, સાફ, ખુલ્લું	Manifest, evident, clear.
કધરી (કધરી)	કદરપ્રમાણે, વાજખી, મધ્યમ	Moderate, middling.
ઠેલ	ઘણુંજ, પુષ્કળ	Plenty, abundant.
મારીધાવા (મરીઝાવા)	પુષ્કળ, ઘણુંજ	Plenty, a great deal of.
મિસકીની	ગરીબ, મિસકીન	Poor.
તાયારી (તયારી)	તૈયાર, મોજુદ	Ready.
સલામં	સલામત, સહીસલામત	Safe, not hurt.
લાઈની	લીસુ, નરમ, નમ	Smooth, soft, gentle.
ધાઈકું (ઝાઈકું)	નબળું, ઉતરવું, કામ નહિ આવે તેવું	Weak, inferior, good for nothing.

અન્યાસપાઠ દુ.૩ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

૧. વેવે મિસકીની. ૨. જુમ્મા યાકે સારી. ૩. માયાથી વાલે રાહીસો. ૪. વાટુમાં વાકે આમીની. ૫. કિલ્લા મુ આલીચુકવા ઊપાન્ગા. ૬. વીટાચુ વીગાલી. ૭. કાઝી ચાન્યુ ઝાઈકું. ૮. કાઝી યાકો મોરા. ૯. વાલીપેલકા છેકા હાખા. ૧૦. કુઝિઆ સી-હલાલી. ૧૧. વાહુ વાલે વોઠે મિસકીની. ૧૨. વાહુ વાલે સી વાટુમાં, વાલે હુર. ૧૩. કનીસા વાનાલો લીન્ગેના ધર્મારા. ૧૪. મુ હોદારી ધુલે આનાયીપીગાના આટામશીન્દા ઝાઈકું.

ચુજરાતી તરજુમા.

૧. તું ગરીબ છે. ૨. તેનું ઘર સાફ છે. ૩. પેલાં ઇંડાં સસ્તાં છે. ૪. તેના યુલાનો નિમકહલાલ છે. ૫. દરેક માણસ તલવાર લઈ ગયો. ૬. ચોપડીએ મોગી છે. ૭. મારે કામ હલકું છે (ઊતરવું છે). ૮. તારે કામ સરસ છે. ૯. તેઓએ ખુલ્લું થોડું મૂના મોકલ્યા. ૧૦. મારી તાખવું એ હલાલ નથી. ૧૧. પેલા સંઘળા માણસો ગરીબ છે. ૧૨. પેલા માણસો યુલાનો નથી, હુર છે (છુટ થયેલા છે). ૧૩. દેવલ જે તેઓ ખાવે છે તે મન્યૂત છે. ૧૪. તે મન્યૂત માણસ જે લે છે તે તખળા માણસને જીતી લેશે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. You (*sing.*) are poor. 2. His house is clean. 3. Those eggs are cheap. 4. His slaves are faithful. 5. Every man carried a sword. 6. The books are dear. 7. My work is inferior. 8. Your (*sing.*) work is superior. 9. They sent too little lime. 10. It is not lawful to kill. 11. All those men are poor. 12. Those men are not slaves; they are free. 13. The church, which they are building, is firm. 14. The strong man who is fighting will conquer the weak (men).

બોધપાઠ ૬૧ મો.

મિશ્રિત વિશેષણો.

Compound Adjectives.

૨૩૯. સ્વાહીલીમાં છઠી વિભક્તિ માટે વપરાતા “આ” શબ્દયોગીની સાથે કોઈ નામ અથવા ક્રિયાપદ મળીને મિશ્રિત વિશેષણ બને છે, પણ ત્યારે તે “આ” અવ્યયની પૂર્વે હમેશાં લાગુ પડતો વ્યંજન ઉપસર્ગ તરફે ઉમેર્યો શિવાય કદી એકલા વપરાતો નથી; જેમકે:—

મુ “વા આકીલી”	અકલવાળો માણસ	A sensible man.
બુઆ “યા કુ પેન્દેઝા”	પુરાકારક ઘર	A pleasing house.
(વાંકુ) “વા હીલા”	હુઆ (માણસો)	Crafty (people).

૨૪૦. એવી જાતનાં કેટલાંક મિશ્રિત વિશેષણ નીચેની ટીપમાં આપ્યાં છે, તેઓમાં છઠી વિભક્તિના “આ” અવ્યયની પૂર્વે નામોના આઠ વર્ગપ્રમાણે લાગુ પડતા ઉપસર્ગો ઉમેરીને વાપરવા (જુઓ કલમ ૬૯-૧૮૩-૨૦૧-૨૨૫).

મિશ્રિત વિશેષણોની ટીપ.

List of Compound Adjectives.

આ કાલે	અસલી, પ્રાચીન, પુરાતું	Ancient.
આ કીજીન્ગવાના	સુધરેલું, સુધરેલી	Civilised.
આ બરીડી	હંકું, પવનવાળું	Cold, windy.
આ હીલા	હુઆ, હુઆઈબરેલા	Crafty.
આ ગીઝા	અંધારાવાળું	Dark (not light).
આ મિલેલે	હમેરાતું	Eternal.
આ કિલ્લેન્ડુ	વિલાયતી, યુરોપનાંડનું	European.
આ કવાન્ઝા	પહેલો, આગલો	First, former.
આ બાખ્તી } આ હેરી }	નસીબવાત	Fortunate.
આ મોરો	ગરમ (ગરમ કરેલી ચીજો)	Hot (things, &c.)
આ મોનાઆધાયુ	માણસજાતનું, માણસજાતને લગતું	Human.
આ હમી	વાજબી, હકદાર, હકવાળું	Just.
આ કુરોટો	ડાબી બાજુનો, ડાબો (હાથ)	Left (hand).

આ પીલી	ખીન્ને	The other, second.
આ વાહુ	માણસોનું, ખીન્ન માણસનું	Other people's.
આ કાઈડા (આ કાઈદો)	રીતસર, નિયમિત	Regular.
આ હુલીઆ } આ કુઉમે }	છણા (હાથ), જમણા (હાથ)	Right (hand).
આ મ્પીરીન્નો	ગોળ ફરતું, ગોળાકાર	Round.
આ સીરી	ખાનગી	Secret.
આ મ્વેએવે (આ મુએવે)	ધણીનું, ખીન્ન કોઈનું	Owner's, some one else's.
આ કવેલી	ખરું, સત્ય	True.
આ કિરોન્કી	નહિ સુધરેલું, જંગલી	Uncivilised.
આ થમાની	કિમતી, મૂલ્યવાન	Valuable.
આ મુઈટુની (આ મ્પીટુની)	જંગલી	Rude, wild.

(૨૪૧) સંખ્યાવાચક વિશેષણની પૂર્વે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે છઠ્ઠી વિભક્તિ દરેક રાખ્યોગી અવ્યય “આ” ની પૂર્વે લાગુ પડતા પ્રથમાક્ષરો નિયમ પ્રમાણે ઉમેરીને વાપરવાથી અનુક્રમ સૂચક સંખ્યાવાચક વિશેષણ (The ordinal numeral adjectives) બને છે; જે મંકે:—

મુઃવા હાહુ	ત્રીજો માણસ	The third man.
કીઃ આ હાહુ	ત્રીજી ચીજ	The third thing.
એવી રીતમાં દેઠલાંક વિરોધણ નીચે આપેલાં છે તેમાંમાં “આ” અવ્યયની પૂર્વે લાગુ પડતા પ્રથમાક્ષર ઉમેર્યાં શિવાય તેમાં એકલાં વાપરવાં નહિ.		
આ પીલી (આ પીલી)	ખીન્ને	Second.
આ હાહુ	ત્રીજો	Third.
આ ત્રે (આ ઇત્રે)	ચોથો	Fourth.
આ થાનો (આ થાનું)	પાંચમો	Fifth.
આ સીતા	છઠ્ઠો	Sixth.
આ હશ્ચિન	વીસમો	Twentieth.
આ મીઆ	સોમો	Hundredth.
આ મુઈશો	છેલ્લું, છેલ્લો ઇત્યાદિ.	Last.

અન્યાસપાઠ ૬૪ નો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. વિરાજી હીયી વ્યા કલિ. ૨. ન્યુમ્મા યા કિઝુન્યુ ઈ ન્ગાલી. ૩. આલીમાચો કાહાવા યા મોટા. ૪. મુષ્ટે મુઃવા પીલી. ૫. કોરા કિલ્લા મ્પી વા ઇન્ને. ૬. ઉસીવાન્મે ન્યુમ્મા ઝા વાહુ. ૭. ગુમ્મા યા કેન્દા ઇલીઅન્યુકા. ૮. હનુઈ ઘસુરી ઝા કીઉન્ગવાના. ૯. વાહુ વા હીલા વાડન્ગાઈના મારા જીન્ગી. ૧૦. મુઃવા બન્તી આમેનુનુઆ ગુમ્મા યા કુપેન્દા. ૧૧. મુઃવા હકી આપેન્દવા ના વાટુમા વાકે. ૧૨. મુઃવા આકીલી આલી-કરાઆ કુકાઆ કેરીકા ગુમ્મા યા પીલી. ૧૩. આલીન્નેન્ગા મુએવે કિયાન્ડા આ મ્પીરીન્નો.

૧૪. સુલતાની આનાયા ફિક્રી માર્ગો સા સીરી યા ઉફલ્મે વઢે. ૧૫. નીશાકુલીયા ફિલ્લા સીકુ યા કુમી.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. આ ચોપડીઓ પ્રાચીન કાગળની છે. ૨. સાહેબ લોકનું કપડું મોંઘું છે. ૩. તેણે ગરમ કાવો દોળી નાખ્યો. ૪. ખીજ માણસને ખોલાવો. ૫. દરેક ચાણું ત્રાડ કાઢી નાખ. ૬. માણસોનાં ઘરડાં પહેરતો નહિ. ૭. નવમું ધર પડી ગયું. ૮. તે સુધરેલી રીતભાતો ભણતો નથી. ૯. હુઆ માણસ વારંવાર ઠગાય છે. ૧૦. નસીબવાન માણસે ખુશકારક ધર ખરીદી કીધું છે. ૧૧. અદલ માણસ પોતાના ગુલામોથી ચઢવાય છે. ૧૨. અકલવાળા માણસે ખીજ ધરમાં ખેસવાને મનાઈ કીધી. ૧૩. તેણે પોતે ગોળ ઝૂંપડું બાંધ્યું. ૧૪. સુલતાન પોતાનાં રાજ્યનાં ખાનગી કામોવિષે વિચાર કરે છે (અથવા ખાનગી કામોવિષે ફિકરમાં છે). ૧૫. હું તને દરેક દશમે દહાડે આપીશ (પગાર, પેસા ઇત્યાદિ).

ENGLISH TRANSLATION.

1. These books are ancient. 2. European cloth is dear. 3. He spilt the hot coffee. 4. Call the second man. 5. Cut down every fourth tree. 6. Don't put on men's clothes. 7. The ninth house fell down. 8. He does not know civilised customs. 9. Crafty people are often deceived. 10. The fortunate man has bought a pleasant house. 11. A just man is loved by his slaves. 12. The sensible man refused to sit in the other house. 13. He himself built a round hut. 14. The Sultan is considering the secret affairs of his kingdom. 15. I shall pay you (sing), every tenth day.

બોધપાઠ ૬૨ મો.

વિશેષણાર્થક ક્રિયાપદો.

Adjectivial Verbs.

૨૪૨. ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજીમાં વિશેષણ પુષ્કળ છે. પણ સ્વાહીલીમાં બહુ જ થોડાં છે. અને આગળ આપી ગયેલાં વિશેષણો શિવાય બાકીનાં ઘણાં અપ્રાચીના અર્થ સ્વાહીલીમાં કેટલાંક ક્રિયાપદથી દર્શાવાય છે, અટલે કે તેઓના અર્થ ક્રિયાપદમાં સમાવેલાં હોય છે; તથા કેટલાંક વિશેષણ ક્રિયાપદોનાં જૂદાં જૂદાં રૂપથી પણ દર્શાવી શકાય છે; જેમકે:—

પૂર્યા.	{ ભરેલું હોવું, ભરેલા થવું. To become full, to be full, to get full.
ટુકડા.	{ ભાંગી પડવું, ભાંગેલા થવું, ભાંગેલા હોવું. To become broken or to be broken.
પૂરેલી ઉનાળા આ.	{ (પાણીનો) ઘડો ભરેલો છે. (અથવા ભરાય છે). The water jar is full (or is getting full).
પૂરેલી ઉનાળા આ.	{ (પાણીનો) ઘડો ભરેલો છે. (અથવા ભરાય છે). The water jar is full (or has become full).

મુનગી ઉલીઝોળઆ	{ ભરેલા ઘડો (અથવા ઘડો જે ભરેલો છે)
મુનગી ઉલીઝોળઆ	{ નહિ ભરેલા ઘડો (અથવા ઘડો જે ભરેલો નથી)
ઝીડું ઝીલીચોપોટઆ	{ જોવાઝમી ચીજ (અથવા ચીજ જે જોવાઈ ગઈ હતી)

હત્યાદિ.

વિશેષણાર્થક ક્રિયાપદોની ટીપ.

List of Adjectival Verbs.

કુ પોકુકા	આંધળાથયું, આંધળાહોયું હોયું	To become blind, [be done.
„ ટેકેસિકા	સારીપેઠે બકાળેલાહોયું, કરેલું-	„ well boiled, to
„ વુન્ટકા	ભાંગીજવું, ભાંગેલાયું, ભાંગે- લાહોયું [વાથી, માંજવાથી]	„ broken, [bing).
„ કટુકા	ચળકતાયું, ચડકતાહોયું (ધસ-)	„ bright (by rub-
„ ભારા (અંગભારા)	ચળકતાયું, પ્રકારાં (ચળ- કાટથી)	„ bright (by shin- ing),
„ ચુલુકા	છોલાઈજવું, છુંદાઝમીલાયું	„ bruised.
„ નાંકીશીવા	કોતરેલાહોયું, કોતરેલાંયું	„ carved.
„ ટકાટા	સાફહોયું (આકારા)	„ clean (of the sky)
„ ટકાસીકા	સાફહોયું, સાફથું	„ clear.
„ ઝમેલઆ	સાફથું, દેખીતું હોયું	„ clear (manifest).
„ ટેન્ગેનેઆ	આમુદાયયું, સુખીહોયું	„ comfortable.
„ ટિમીઆ	પૂરુંહોયું, પૂરુંથયું, પૂર્ણહોયું	„ complete.
„ રાહીસી (રહીસી)	મરતુંહોયું, મરતુંથયું [યવું	„ cheap.
„ ટુમાઈની	ભરેસાદાર હોયું, ભરેસેદાર	„ confident.
„ પ્રધાઈકા (પ્રધાઈકા)	મુંઝાઈજવું, મુંઝવણમાં પડવું	„ confused.
„ પોટોકા	વાંકાવળેલાંયું, વાંકાહોયું [યવું	„ crooked.
„ કબીકા	ઝૂકીજવું, ઝૂકાઈજવું, ઝૂકેલાં	„ dry.
„ ટોરા (તોરા)	પૂરતુંહોયું, પૂરતુંથયું, પૂરુંથયું	„ enough.
„ તોનાં	જાડાયું, જાડાહોયું, [જાડાહોયું	„ fat.
„ ચોકા	થાકીજવું, કંટાળીજવું, કંટાળે-	„ fatigued.
„ પીન્ડાના (કુપીન્ડાના)	વળીરાકે ઝમેલા હોયું, મરડાઈ- રાકાચ ઝમેલા થયું [ખીલવું	„ flexible.
„ સિટાવી (કુસીટાવી)	આપાદ થયું, આપાદ હોયું,	„ [flourish
„ પુમ્પાઝીકા (કુપુમ્પાઝીકા)	મૂર્ખહોયું, મૂર્ખથયું [રહેલું	„ flourishing, to
„ શીખા	ભરપૂરહોયું (આવાથી), ધરાઈ-	„ foolish.
„ કોમા (કુકોમાઆ)	{ પૂરતાં ઉગેલાં હોયું, પૂણું કંદે	„ full (by eating).
„ પેવુંકા	{ પહોંચવું	„ full grown.

કુ લેખઆ	ભારેથવું, ભારેપડવું	To become heavy.
„ નેજેકેઆ (એજેકેઆ)	નમ્રથવું	„ humble.
„ લેવા	પીધેલાહોવું, પીધેનાથવું	„ intoxicated.
„ પુન્યકા (કુન્યકા)	ઝાણહોવું, ઝાણાથવું	„ less.
„ લેગેઆ	ઢીલાથવું, ઢીલુંપડવું, છુટુથવું	„ loose.
„ ઝીડી (કુઝડી)	વધારેહોવું, વધારેથવું હોવું	„ more.
„ લાઝીયું	લાજમથવું, ફરજપાડેઝમ્યું	„ obligatory upon.
„ ફુટકા	ખુલ્લુંહોવું, ખુલ્લુંથવું, ઉઘાડું હોવું	„ open.
„ ઝમેલેકેઆ	સામેહોવું, સામીબાજુઝમેથવું	„ opposite.
„ વુમીલીઆ	{ ધિરજવાનથવું, સાંખવું, ખમવું	„ patient or to bear,
„ રતાહીમીલી		to endure.
„ કામીલોકા	પૂર્ણથવું પૂર્ણહોવું [કારકહોવું	„ perfect.
„ પેન્ડેઝા (કુપેન્ડેઝા)	રમણથવું, આનંદીથવું, પુરા-	„ pleasing.
„ ચોન્ગોકા (કુચોન્ગોકા)	ભમું, સિધું, ચઢાણવાળુંહોવું	„ precipitous.
„ ઝોઝા	સોડનાથવું, બગડેલાહોવું, સડી-	„ putrid, to rot.
„ ટુલીઆ	શાંતથવું, સુપ રહેવું [જવું	„ quiet.
„ વિરીન્ગા (કુવીરીન્ગા)	ગોળથવું, ગોળહોવું	„ round.
„ ઊથુઆ	માંદા થવું, બિમારહોવું	„ sick.
„ બમાઝા (જમાસા)	સુપરહેવું, મુગારેહેવું	„ silent.
„ લેપુકા	ગંભીરથવું, ગંભીરહોવું	„ sober.
„ સીકીટીકા	દિલગીરથવું, દિલગીરહોવું	„ sorry. [puzzled.
„ ઠાટાના (કુટાટાના)	ગુંચવાઈજવું, મૂંઝાઈજવું	„ tangled, to be
„ કાઝાના	તંગહોવું, ઠાટથવું	„ tight.
„ પસુકા	ફાટીજવું, ટુટીપડવું	„ torn.
„ સુખ્યકા	ઝેઆરામથવું, ઝેએનહોવું	„ uncomfortable.
„ ફુટકા	નહિ સીવાયલાહોવું, સીવણઉ-	„ unsewn, to open
	ખેલવી [કામસારવું	the seams.
„ કા (કુફાઆ)	ઉપયોગીથવું, ઉપયોગીહોવું,	„ useful to.
„ ઝોનેકાના	દેખાવું, દેખીતાથવું, દેખીવું	„ visible.
„ ટંન્યુકા (તંન્યુકા)	રદથવું, ખાતલહોવું [હોવું	„ void.
„ પુરીકા (કુજુરીકા)	નખખાથવું, નખખાહોવું	„ weak.
„ ચોકા	થાકીજવું, કંટાળીજવું	„ weary.
„ ચોના	સારાંથવું, માંદાઈમાંથીઉઠવું	„ well, to be cured.
„ કુન્નના	કરચલીવળેલાહોવું, સળપડેલા થવું	„ wrinkled.

અભ્યાસપાઠ દુપ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મેઝી ઉમેન્ગારા. ૨. મ્લાન્ગો ઉમેનાકીશીવા. ૩. આકુલા કીલીરાહીસીકા. ૪. આમે દુમાની. ૫. ઊમેફુધાઈકા. ૬. મોટો આમેપોના. ૭. ન્જાઆ ઇમેકલકા. ૮. વાટુમાં વાલીચોકા. ૯. વાટુમાં વામેચોકા. ૧૦. મ્મિમામીઝી આમેલેલુકા. ૧૧. ઉઝી ઉમે ટ્યાના. ૧૨. અબદલા આમે સુમ્બુકા. ૧૩. આમેફાઆ. ૧૪. માગાનો વામેટન્યુકા. ૧૫. વાટુમાં વાલીઆ લેવા. ૧૬. વાજુન્યુ વાલીઆનેજેકેઆ (જેજેકેઆ). ૧૭. વાજુન્યુ વાલીઆનેજેકેઆ (જેજેકેઆ). ૧૮. માયાઈવાલીયોટોકેસિકા. ૧૯. મીટુન્ગી ઇલીયો લુન્જકા. ૨૦. મ્યુ વા મોટો ઉમેચુલુકા. ૨૧. વોટોટો વાલીપીકુકા. ૨૨. ફુન્યુઆ ઝો વોટોટો ઝીમે કલકા. ૨૩. ઉમેટેન્ગનુઆ સાના. ૨૪. મ્મે આમે ફુન્જના. ૨૫. લુલુ ઇલીની ફાઆ.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. ચંદ્રમાં ચળકતો છે (અથવા ચંદ્રમાં ચળકતો થયો છે). ૨. ખાણું કોતરાયેલું છે. ૩. ખોરાક સસતો થયો (અથવા ખોરાક સસતો હતો). ૪. તે ભરેસેદાર છે. ૫. તું ગુંચવાઈ ગયો છે (તું મુજબલમાં પડ્યો છે). ૬. છોકરો કીક છે (છોકરો સારો થયો છે). ૭. રસ્તો સ્કેલ છે (સૂકી ગયો છે). ૮. ગુલામો થાકી ગયા હતા. ૯. ગુલામો થાકી ગયા છે. ૧૦. દેખરેખ રાખનાર ગંભીર છે. ૧૧. દોરી ગુંચવાઈ પડી છે (મુનઘપડી છે). ૧૨. અબદલા બેચેન છે (બેઆરામ છે). ૧૩. તે ઉપયોગી છે (તે કામ યોગ્ય થયો છે). ૧૪. લખત રદ છે (કરાર ખાતલ થયો છે). ૧૫. પીચેલા ગુલામો. ૧૬. નમ્ર સાહેબલોકો. ૧૭. સાહેબ લોકો નમ્રો નમ્ર હતા. ૧૮. સારી રીતે આફલાં ઈડાં. ૧૯. ભાંગી ગયેલા (ખાણીના) ઘડા. ૨૦. છોકરાનો પગ છેલાયો છે. ૨૧. છોકરાં આંધળાં થયાં (અથવા છોકરાં આંધળાં હતાં). ૨૨. છોકરાંઆની ફૂંચીઆ ચળકતી છે. ૨૩. તું ઘણું આમુદો છો (મુખી છો). ૨૪. ઘરડા માણસને સળ પડેલા છે (કરચલી વળેલી છે). ૨૫. માતી મને ઉપયોગી હતો.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The moon is brilliant (or the moon has become brilliant). 2. The door is carved. 3. The food became cheap (or the food was cheap). 4. He is confident. 5. You (*sing.*) are confused. 6. The child is well. 7. The road is (or has become) dry. 8. The slaves were fatigued. 9. The slaves are fatigued. 10. The overseer is sober. 11. The thread is tangled. 12. Abdulla is uncomfortable. 13. He is (or has become) useful. 14. The agreement is void. 15. The intoxicated slaves. 16. Humble Europeans. 17. The Europeans who were humble. 18. The well boiled eggs. 19. The broken water jars. 20. The child's leg is bruised. 21. The children became blind (or the children were blind). 22. The children's keys are bright. 23. You (*sing.*) are extremely comfortable. 24. The old man is wrinkled. 25. The pearl was useful to me.

બોધપાઠ ૬૩ નો.

ક્રિયાપદની પૂર્વે કોઈ કાળના ઉપસર્ગ શિવાય વપરાતા તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ.

The use of the Relative Pronouns without any tense prefixes.

૨૪૩. “તત્પદાપેક્ષક સર્વનામ” ન્યારે ક્રિયાપદની સાથે કોઈ કાળના ઉપસર્ગો શિવાય વાપરવામાં આવે ત્યારે તેને વાપરવાની જગ્યા તદન ખદલી જાય છે, અને તે જે ક્રિયાપદની સાથે આવે તેના અર્થ વર્તમાન કાળને દૂરે વિશેષણ જેવો થાય છે, તથા વાચ્યરચના તદન ફેરવાઈ જાય છે, એટલે કે પુરુષવાચક ઉપસર્ગો ક્રિયાપદની પૂર્વે અને તત્પદાપેક્ષક સર્વનામના ઉપસર્ગો ક્રિયાપદની પાછળ વપરાય છે, અને તેઓની સાથે કોઈ કંઈથી ઉપસર્ગ આવે તો તે પુરુષવાચક ઉપસર્ગ તથા ક્રિયાપદની વચ્ચે મુકાય છે; જે મુકે;—

નીવેઝાયે	હું જે શકું છું	I who can.
વાહ્યાઆમ્મા	તેઓ જે જડે છે (જડતીચીજે)	Those which fly (flying things).
આસીકીઆયે	તે જે સાંભળે છે (સાંભળનાર)	He who hears (a hearer).
નીપીટાયે	હું જે વટાઈ જઈશું	I who pass by. (I the passer-by).
કીવીરીન્ગાયો	તે (ચીજ) જે ગોળ છે	It (the thing) which is round.

અભ્યાસપાઠ ૬૬ નો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Phrases.

૧. મુ ઉમપેન્દાયે આમે રૂડી. ૨. મ્ફાલમે (મ્ફાલિમે) ઉમમ્મિગોપાયે આમ્મિચેના. ૩. મેરો ઉવાકામ્મા જુમ્માની મ્વાન્યુ, ઉટાપીકા બીઆમા ઉધિથાયો. ૪. ઉટાપાટા આકુલા ચોરો નીકીપીકાયો કટીકા મુકુરીઆ લાકો. ૫. વીટાચુ ઉવીસોમાન્થો ઉવીટાકુ ક્કાઆ. ૬. ઉટાઈમ્મિના કાઈડા ઉધટકુટાયો. ૭. સીટાઉકુન્ગા મ્લાન્ગો નીઉકુન્યુઆમ્મા.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. જે માણસને તું આહિ છે તે પાછો આવ્યો છે. ૨. સરદાર જે નાથી તું ખાહિ છે તે રીક (મદવાડમાંથી) થયો છે. ૩. દેવતા જે મારા ઘરમાં બળે છે તે જે માંસ તું લાવે છે તેને પકાવશે. ૪. જે ખોરાક હું તારા તપેલામાં રાંધું છું તે બધો તને જડશે. ૫. જે ચોપડીઓ તું વાંચે છે તે તને કામ લાગશે નહિ. ૬. જે કાચો તું રોધે છે તે તને મળશે (તું જોશે). ૭. જે ખાણ હું ઉધાડું છું તે બંધ કરીશ નહિ.

ENGLISH TRANSLATION.

1. The man (whom) you (*sing.*) love has come back. 2. The chief (whom) you (*sing.*) fear has got well (or has become well). 3. The fire which burns in my house will cook the meat you (*sing.*) bring. 4. You (*sing.*) will get all the food (which) I cook in your cooking pot. 5. The books (which) you (*sing.*) read will not be of use to you (*sing.*). 6. You (*sing.*) will get (see) the profit you look for. 7. I shall not shut the door which I open.

તે જે વર્ગનાં નામનો ગુણ બતાવે તે વર્ગના નિયમો પ્રમાણેલા ગુણ પડતો ઉપસર્ગ તેની પૂર્વે ઉમેરવો (જૂઓ કલમ ૮-૧૫૫-૧૭૧-૧૭૨-૧૯૫ થી ૧૯૮ તથા ૨૧૯ મી).

૨૪૮. કમ્પેરેટિવડીગ્રી સ્વાહીલીમાં ત્રણ રીતે દર્શાવાયછે;

(૧) વારંવાર કુલીકો (થી, કરતાં=than) રાખ્દથી ;

(૨) વારંવાર ઝંઈડીઆ અથવા ઝંઈડીયા (કરતાં, વધારે=more than) રાખ્દથી;

(૩) કોઈ વખત કુપીટા (વધીજવું, સરસથવું, વટાઈજવું=to surpass, to pass) નામનું ક્રિયાપદ વાપરવાથી; જેમકે;—

હુયુ મ્વેમા કુલીકો યુલે { આ તેના કરતાં (વધારે) સારો છે
This is better than that.

મા હીઈ જ્ઞેમા કુલીકો યુલે { આ ઘડિયાળ પેલા કરતાં સારો છે
This watch is better than that.

જિંયુબા મ્બુ મ્બૂઆ ઝંઈ- { જંગમ્બાર મુબાસા કરતાં મોટું શહેર છે
ડીયા મ્બીટા { Zanzibar is a larger town than Mombas.

અલમાસ આપીટા અય- { અબદુલા કરતાં અલમાસ સારો છે અથવા અબદુલા
દુલા { કરતાં અલમાસ સરસ થાયછે (વધી જાયછે)
Almás is better than Abdullá or Almás
surpasses Abdullá.

મૂચના—અન્યસાપેક્ષ ગુણના માટે ઉપર કહેલી ત્રણ રીતમાંથી પેહેલી રીત (એટલે કુલીકો રાખ્દ વાપરવાથી થતી રીત) જંગમ્બાર ખંદરમાં ઘણી વપરાયછે, અને બીજી બે રીતનો ખડુ ઝમોછો ઉપયોગ થાયછે, માટે નીચેના અભ્યાસપાઠમાં કમ્પેરેટિવડીગ્રીને અર્થે ક્રમ્ત કુલીકો રાખ્દ વાપરેલછે.

એ કુલીકો રાખ્દનો ખરાબર મૂળ અર્થ “ જ્યાં છે ત્યાં ” (Where there is) જેવો થાયછે; જેમકે;—

મ્હુ હુયુ મ્વેમા કુલીકો યુલે { આ માણસ સારો છે જ્યાં તે (માણસ) છે ત્યાં
This man is good where that (man) is.

એટલે કે આ માણસ પેલા કરતાં સારો છે This man is better than that.

૨૪૯. સુપરેલેટિવડીગ્રી કોઈ કોઈ વખત વિશેષણનાં સાદા મૂળ રૂપથી એટલે કે પોઝિટિવડીગ્રીનાં રૂપથી દર્શાવી શકાયછે; જેમકે;—

હુયુ મ્વેમા આ સૌથી સારો છે This is the best.

યુપી મ્વેમા ? સૌથી સારો કોણ છે? Who is the best?

એ સુપરેલેટિવડીગ્રી જ્યારે કોઈ ચોક્કસ પ્રાણી પદાર્થનો ગુણ બતાવે એટલે કે ઇંગ્રેજીમાં તેની પૂર્વે ધિ ડેફિનિટ આર્ટિકલ અથવા કોઈ ષષ્ટ્યંત સર્વનામ આવે ત્યારે, તેનો અર્થ સ્વાહીલીમાં વારંવાર સંબંધી સર્વનામ (The relative pronoun.) વાપરતે તેની પૂર્વે તથા કર્તાના ઉપસર્ગની પાછળ લી અક્ષર ઉમેરવાથી થાયછે (જૂઓ ભાગ ત્રીજો કલમ ૨૫૦ મી); જેમકે;—

હાઆ ઈલીયો પાના સૌથી પહેળો રસ્તો The broadest road.

ઉપાન્ગા વાન્યુ ઉલીયો ખાલી મારી સૌથી તેજ તલવાર My sharpest sword.

વળી પોઝિટિવ અથવા કમ્પેરેટિવડીગ્રીની સાથે જ્યારે એ સુપરેટિવડીગ્રી પણ આવે ત્યારે તેને માટે ઉપર કહેલાં રૂપની સાથે સાના (ધણી=very) શબ્દ વાપરવાનો આવે છે; જેમકે;—

મહુ હુયુ મ્વેમા લેક્રીની આલીયે મ્વેમા સાના ઈલે

[માણસ આ સારો (છે) પણ, જે છે સારો ધણી (તે) તે (છે).]

આ માણસ સારો છે પણ સૌથી સારો તે છે.

This man is good, but the best one is that.

એ છેલ્લા વાક્યના શબ્દોપ્રમાણે તરજુમા કરીએ તો આ પ્રમાણે થાય છે.

આ માણસ સારો છે, પણ ધણીજ સારો તે છે, This man is good, but the man who is very good is that.

અન્યાસપાઠ ૬૮ મો.

સ્વાહીલી વાક્યો.

Swahili Sentences.

૧. મલિન્ડી રજી વાકણે કુલકિ મ્વીઠા. ૨. મહિન્ડે મીઝુરી કુલકિ મીનાઝી. ૩. ડાવા ઈલિયો ચુન્ચુ વાપી? ૪. મો હુહ મ્પાના કુલકિ રોવુમાં. ૫. માહાલી પાલે સાશી કુલકિ હાપા. ૬. મહાલી પાલે સાશી કુલકિ હાપા. ૭. હિસાચુ ઝા મ્સિમામીઝી સહીહી કુલકિ ઝલિ ઝા મ્વુવી. ૮. બાઈવી ઈલિયો પીપાની કાણુ કુલકિ સાચુની ઈલિયો કાશાની. ૯. ઝુમ્પા યા અબ્બુલા ખૂબા કુલકિ યાન્ચુ; લેક્રીની યાન્ચુ મ્હુરી કુલકિ ઝુમ્પા ઝોઠે નીલીઝો ઝીમ્પાના. ૧૦. મ્પી ઉપી ઉલિયો મ્ચુચુ? ૧૧. નેચુ યા અબ્બુલા બિન આલી ન્દેકુ લેક્રીની ઈલિ યા મુલેમાન ન્દેકુ સાના.

ગુજરાતી તરજુમો.

૧. મુખ્યાસા કરતાં મલિન્દી વધારે જૂનું શહેર છે. ૨. ખજૂરીનાં ઝાડ નાજિયેરિનાં ઝાડ કરતાં ખૂબસુરત છે. ૩. સૌથી કડવી દવા ક્યાં છે? ૪. રોવુમાં કરતાં આ નદી પહોળી છે. ૫. પેલી જગ્યા આ જગ્યા કરતાં વધારે સાફ છે. ૬. આ જગ્યા કરતાં પેલી જગ્યા વધારે સાફ છે, કે? ૭. દેખરેખ રાખનારના હિમાચા મચ્છીમારના હિસાબે કરતાં વધારે ખર્ચા છે. (સહીદ છે). ૮. (બંદુકનો) દારૂ જે પીપમાં છે તે સાચુન જે પેટીમાં છે તેના કરતાં શુદ્ધ છે. ૯. મારા ઘર કરતાં અબ્બુલાનું ઘર મોટું છે, પણ મારું ઘર, જે સઘળાં ઘર મેં જોયાં છે, તેઓનાં કરતાં રૂપાળું છે. ૧૦. કઈ લાકડું સૌથી સખ્ત છે. ૧૧. અબ્બુલા બિન આલીની દાદી લાંબી છે, પણ મુલેમાનની સૌથી લાંબી છે.

ENGLISH TRANSLATION.

1. Malindi is a more ancient town than Mombas. 2. The date trees are more beautiful than the cocoanut trees. 3. Where is the bitterest medicine? 4. This river is broader than the Rovuma. 5. That place is cleaner than this. 6. Is that place cleaner than this? 7. The overlooker's accounts are

more correct than those of the fisherman. 8. The gunpowder which is in the barrel is drier than the soap which is in the box. 9. Abdullah's house is larger than mine, but mine is more beautiful than all the houses I have seen. 10. Which wood is the hardest? 11. Abdullah bin Ali's beard is long, but that of Suleman is the longest (but that of Suleman is very long).

કેટલાંક ઉપયોગી તથા રૂઢીચમણે બોલાતાં વાક્યો.

Some useful and idiomatic phrases.

ઉનાચ્છા કુકુ આપી ?

તમારી પાસે કેટલી મરધી છે ?

How many fowls have you ?

ઉનાચો મયાઈ ?

તમારી પાસે ઇંડાં છેકે ?

Have you any eggs ?

સીકુ સિકી આ, સેમા મારા ચાપીલી.

હું તમારું કેહેલું સમજ્યો નહિ, ફરીથી કહેા.

I did not understand you; say it again.

લેટે આકુલી નીટીચ્છે મયાઈ.

ઇંડાં મૂકવાને મને ખાલું લાવો.

Fetch me a basin to put the eggs in.

લેટે આકુલી લેંચે મયાઈ.

ઇંડાંવાળું ખાલું લાવો.

Bring the basin with the eggs in it.

લેચ્છા સીટાકી, ઇન્ને કેશો.

આજ મને ખપતા નથી, કાલે આવજો.

I don't want them to-day; come to-

મ્મચ્છે રાહીસી સાના સામા. [tomorrow.

આંઆ હમણા બહુજ સસ્તા છે.

Mangoes are very cheap now.

સીટાકી કુનુંનું આ ની ગાલી.

મારે ખરીદવા નથી, બહુ મોંઘા છે.

I won't buy them; they are too dear.

વાટાકા નીની ?

તમને શું જોઈએ ?

What do you want ?

સીજીઈ ઉલીટાકાલો.

તમને શું જોઈએ તે હું જાણતા નથી.

I do not know what you want.

વાટાકા વાપી ?

તમે ક્યાંથી આવો છો ?

Where do you come from ?

આના ધુકો જીમ્બાની ?

રોડ ઘરમાં છે કે ?

Is the master at home ?

આના હુકો જીમ્બાની, આનેટાકા.

રોડ ઘરમાં નથી, બાહાર ગયા છે.

The master is not at home, he has

ઉનાચ્છેન્દા વાપી ?

[gone out.

તમે ક્યાં જાઓ છો ?

Where are you going ?

નીનાકવેન્દા મુની.

હું રોહર માં જાઉં છું.

I am going into the town.

વેવે ઉનાજીઆ માનેનો ચા કીઈન્ગરેઝા ?

તમે ઇંગ્રેજ સમજી રોકો છો કે ? ઇંગ્રેજી ભાષા

જાણો છો ?

Do you understand English ?

સીજીઈ કુસેમાં કીઈન્ડુબ.

હું જંગમારી ભાષા બોલતાં જાણતા નથી.

I do not know how to speak th

Zanzibar language.

માણ ચામે ચેમ્કા ?

પાણી ઉકળ્યું કે ?

Did the water boil ?

માજી યાનાચેમ્કા ?

પાણી ઉકળેછે કે ?

Does the water boil ?

સાહાની હીકી સીસાણી.

આ રકાળીએ સારૂ નથી.

These plates are not clean.

કુટા વેમાં કવા કિટામ્બા.

(લુગડાના) ટુકડાથી તેમને સંભાળથી લૂછો.

Wipe them carefully with a piece of

ફગીઆ વેમાં કટીકા ચુમ્બા હીકી. [cloth.

આ ચ્મારડામાંથી બરાબર રીતે વાસીંદુ વાળો.

Sweep this room well.

ઉમેકીટીઆ બ્રહ્મા કટીકા કિટામ્બે કીલ.

તમે તે પ્યાલામાં તળ પાડી.

You have cracked that cup.

કાટુપે.

અને તે ફેંકી નાખો.

And throw it away.

નીલેટે સીકી ના છુમ્બી.

મને સરકો તથા નીમક લાવી આપો.

Fetch me the vinegar and the salt.

ઉસીફાંધમ્બે ખલેલે હીની.

આટલો બધો ઘોંઘાટ નહિ કરો.

Don't make so much noise.

ટીઆ બ્રામ્બી કટીકા તા યાન્યુ.

મારા દીવામાં વાટ નાખો.

Put a wick in my lamp.

કામા ઉમેકવીશા કુકમીઆ વાઆ ન્યુઆ

સાણી.

બ્યારે તમે વાસીંદુ વાળીલ્યો ત્યારે સારૂ

લુગડાં પહેરજો.

When you have swept the room put

on clean clothes.

ફાંયાં તૈયારી ફુટમ્બેઆ.

ફરવાજવાની તૈયારી કરો.

Get ready to go for a walk.

ઉમેકવા તૈયારી ?

તમે તૈયાર છે કે ?

Are you ready ?

જીઆ ગાની ઉગ્રાકામ્બા કુવીટા ?

તમે કયે રસ્તેથી જવા માંગો છો ?

By what way do you want to go ?

કધરી ગાની મ્બાલી સામ્બા લાકો ?

તમારો બાગ કેટલો દુર છે ?

How far is your garden ?

સીમ્બાલી સાના, લજ્જડા ઇકીપાટા સામોબ.

ઘણો દુર નથી કદાચ એક કલાકનો રસ્તો હશે.

Not very far; perhaps an hour's walk.

ઉગ્રાકમેન્દા કવા મીન્યુ આમ્બા ઉટાપાન્દા કુન્ડા

આમ્બા ઉગ્રાકમેન્દા કવા મશુઆ ?

તમે પગે ચાલીજશો કે તમારા ગવેડા ઉપર

ચડીજશો કે મજવામાં બેસીને જશો ?

Shall you walk, or ride your donkey,

or sail ?

નીલેટે માજી યા મોટો કિટોગો નીકીઈશા

કુલા.

બ્યારે હું મારો નાસ્તો કરી લઉં ત્યારે મારા

સારૂ થોડું ગરમ પાણી લાવજો.

Bring me some hot water when I

finish my breakfast.

ગેભાકા કિલ્લા સીકુ ગેડિરો છીની જુબી.

દરરોજ ગોદડી ઉથલાવજો.

Turn the mattress over every day.

મરફિયુ ગાની ઇલિ ?

તે કયું વહાણ છે ?

What ship is that ?

ઈમેટીઆ નાંગા ?

તેણે લંગર નાખ્યું છે કે ?

Has she cast an anchor ?

બોડો ઇટાકુબ કરીયુયા ફાંની. [આવશે.

હજી નથી નાખ્યો, તે કીનારાની નજીક

Not yet, she will come near the shore,

મ્હુ એમાં હવાચી રશીકી બ્રહે વાકી પાટીકાના

શીડા.

સારો માણસ પોતાના દોસ્તાને મુશકેલીમાં

છોડતો નથી.

A good man does not desert his friends when they fall into difficulties.

At what time may I come?

આલીકાઆ સાના?

Did he stay long?

હાઆ, આલીકાઆ ગઈ મારા.

No, he went away directly.

ઉસીકા માણ કિસીમાની, મુઝે આગોમ્મી.

તે કુઆમાંથી પાણી સીંચતા નહિ, ઘણી

મનાઈ કરે છે.

Do not draw water from the well, the

owner forbids it.

કુલા કધરી ઉઠાકાળ્યા.

જેટલું તમને ગમે તેટલું ખાઓ.

Eat as much as you like.

કિયાથુ ગાની ઉનાસોમા?

કેવી ચોપડી તમે વાંચો છો?

What book are you reading?

નીપે મીમી દુ, ઉસીવાપે વાલ.

તે મને આપો, તેઓને નહિ આપો.

Give it only to me and not to them.

એનેન્દા કા કોમેશા મનેનો હાયા.

જાઓ અને તે વાત બંધ રાખો.

Go and stop that talking.

આલીજેન્ના બાન્ધ કાટીકાટી યા મેઠા.

તેણે નદીની વચ્ચે પૂલ બાંધ્યો.

He built a bridge across the river.

આલીકાવા સફારીની મીઆકા મીંગી.

તે ઘણાં વરસ થયાં પરદેશ ગયો છે.

He has been abroad many years.

યુષો હાપા, યુષો કુલ.

તે અહિં છે, તે ત્યાં છે.

He is here; he is there.

હાપો હાપા, હાકો કુલ.

તે અહિં નથી; તે ત્યાં નથી.

He is not here; he is not there.

આલીકાવા ચા કધરીયા સીકુ કુમી.

તેણે અમને આસરે દશ દિવસ ઉપર છોડ્યો.

He left us about ten days ago.

આલી એનેન્દા કાટીની ક્વાકો.

તે પોતાની ખુરસી ઉપરથી ઊઠી ઊભા થયો.

He rose up from his chair.

આનાએન્દા મીઆ કામા આવેઝાઆ.

તેનાથી બની શકે તેટલા જડપથી તે દોડે છે.

He runs as fast as he can.

હુ આલીકાવા આકીયેકા કાઠડી યા આઆ

વાકો.

તે તેના બાપ કરતાં વધારે જોરાવર હતો.

He was more energetic than his father.

નીનાઓ ઉસીન્ગીઝી.

મને ઊંઘ આવે છે.

I am sleepy.

સીઆની મ્હાલી, કામા વાઆના બો વેવે.

તમે જેટલું દૂર જઈ શકો છો તેટલું જુઓ.

I cannot see so far as you can.

નાલી પેટિઆ જીઆ, નીકોટિઆ શામ્બાની

ક્વાકો.

હું રસ્તા ભૂલી ગયો હતો અને તમારા બગીચા

પાસે આવી નીકળ્યો.

I had lost my way, and I came out

close to your garden.

નીપે મુલીકા મારા ક્વા મારા લેકીની

હનીઅમ્મીઈ.

મેં તેને ફરી ફરીને પૂછ્યું, પણ તે કહેતો નથી.

I have asked him again and again,

but he does not tell me.

નાલીપાટા કાઠડી રીઆલી મીઆ.

મને સો રીઆળનો ફાયદો થયો છે. [dollars]

I have gained a profit of a hundred

નામજુઆ મહાલી આલીપા.

તે જ્યાં છે તે હું જાણું છું.

I know where he is.

નીમેચ્છાના મુઆન્ગા લેકીની સીકુ સીકી
આ મકીન્ગા કુલીઆ.

મે તોપનો અમદાદ જોયો પણ આવાજ સા-
બચો નહિ.

I saw the flash of the gun, but did
not hear the report.

નીટાકેન્દા ક્યા આહારી હતા ઇટાકાપો
નીટીકીરા.

દરિયા રસ્તે નેટલું દૂર મારાથી જવારો તેટલું
હું જઈશ.

I shall go by sea as far as I can.

નીટા કચેન્દા નેમ્લેઆ કુકુન્ગુઆ મીમુ.

મારા પગ પસારવાને હું ફરવા જઈશ. [legs.

I shall go for a walk to stretch my
નીટાકુન્ગા મ્લાન્ગો આસીપાટે કુપીટા.

તે બહાર ન જાય માટે હું બારણું બંધ કરીશ.

I shall shut the door that he may not
go out.

કામા ઉન્ગાલી ક્યાપો હાયા, હન્ગાલી પીમ્વા.

જે તમે અહિં હો તો તેને માર પડત નહિ.

If you had been here, he would not
have been beaten.

હિમેક્યા વખતી વાસીસી ક્ષેન્દા ઝેહું.

અમારો જવાનો વખત થયો છે.

It is time for us to go.

યાલીક્યા હઆરી યા સીરી, ઇકિરેકિઝા.

તે આનગી બાબત હતી પણ તે બાહાર
આવી ગઈ.

It was a secret, but it oozed out.

મવાન્ગેની મ્મિન્દે.

તેને જવા દો.

Let him go.

કા રેલેકા માણ.

આગ ઉપર પાણી રાખો.

Put the water on the fire.

અબારી કીમિ મ્મિનેઆ.

અબર ફેલાઈ ગઈ છે.

The news has spread.

કીમ્મિનેકા અબારી.

અબર ફેલાયો.

Spread the news.

વાહુ વાસીઆક્ષેન્દા વીલાયા વામેકુન્ગ
ઝામ્મા.

જે લોકો વિલાત (યુરોપ ખંડમાં) ગયા હતા
તેઓ પાછા આવ્યા છે.

The people who went to Europe
are come back.

વાલીક્યા વાકીપીગાનાઝ નીકાપીટા મીમી
નીકાવા અમુઆ.

તેઓ વરતા હતા અને હું પાસેથી વટાવો

અને મેં તેમને છુટા કર્યા.

They were fighting and I passed
and separated them.

મી હુકિ સીમરેકુ કામા ઉચે.

આ ઝાડ તે ઝાડ જેટલું ઉંચું નથી.

This tree is not so tall as that.

ન્યુમ્મા કીમિમ્મીરોકા.

લગડાં ધોવાયાં છે; લગડાં ધોવામાં આવ્યાં છે.

The clothes have been washed.

નીમેનાવા મીકાનો યાન્યુ.

મે મારા હાથ ધોયા છે.

I have washed my hands.

ટુલીવારામુલીઆ વાકાકુઝાઈકા.

અમે તેઓની ઉપર હુમલો કરીયા અને તેઓ

ધભરાટમાં પડ્યા.

We attacked them and they fell

into confusion.

ઉપાટા જે કિલ્લા મેઝી?

દરમહિને તમને શું જરૂર છે?

What do you get per month?

મનેનો આની મેનાયો?

તમે શું વાત કરો છો?

What are you talking about?

આમેક્યાજે?

તેનું શું થયું?

What has become of him?

નીકેશીરા મઆના મહમદી નીકાકુપા
જવાબુ.

મહમદને લેખને હું તમને જવાબ આપીશ.
When I will see Mohammed, I will
give you an answer.

કીકા વાપી કીસુ નાલીચાકુઆના નાચો
જના. [ક્યા છે ?]

જે ચાકુ તમારી પાસે મેં કાલે જોયો હતો તે
Where is the knife I saw with you
yesterday?

માહાલી ગાંતી પાનાપો જિમાં ?
કયે ડેકાણે દુખાવો થાય છે ?

Where is the pain?

કીકી ચેકુ ઇન્જીનીરા.

અમારે કામ પૂરે થઈ રહ્યું છે.
Our work is finished.

સાસા ટવાજુઆ કુઅન્હીકા કીસ્વાહીલી
કામા મકુ આલીયે ઝાલીવા કટીકા ઉન્યુબ.
જંગબારમાં જન્મેલા માણસની માફક સ્વા-
હીલી બોલી હવે અમે લખી જાણીયે છીએ.

Now we know how to write Swa-
hili like a man born in Zanzibar.

મકુ આકીકુ ઉલીકા માહીલીકા ટવાજુઆ
મનેનો પાલીયાસહીહી ચાકુજીખીઆ.

જે તે માણસ અમને સવાલ પૂછશે તો
તેને જવાબ આપવાને બરાબર લાયકના
રાખ્દો અમે જાણીયે છીએ.

If the man asks us a question, we
know words which are correct to
answer him with.

અયે રશીકી યાન્યુ, નામમ્બીએ જીના લાકો.
અરે મારા દોસ્ત તમે તમારું નામ મને કહો.
Oh! my friend, tell me your name.

જીના લાકો નીમેલીસાહાએ.

હું તમારું નામ ભૂલી ગયા છું.

I have forgotten your name.

ઉનાયો હાજ તેના ?

તમારી હજ કાઈ વધારે ઇચ્છા છે કે ?

Have you any further desire?

હાજ યાન્યુ યા કુધશી વેવે માના ના કુરાહા.
મારી ઇચ્છા એ છે કે તમે સુખસાથે લાંગો
વખત જવો.

My desire is that you may live
long and happily.

સ્વાહીલી વાર્તાઓ.

Swahili tales.

સૂચના—આ નીચે આપેલી બે સ્વાહીલી વાર્તા બહુજ સહેલી તથા સલીસ રીતે
જાણવી છે, તેમજ તેઓમાં સમાવેલા સઘળા રાખ્દો આ ચોપડીમાં આગળ આપી ગયા-
છિયે અને જે કોઈ રાખ્દો આગળ આવી ગયેલા નથી તેઓ કાઉસમાં સમજાવ્યા છે, માટે
અમારા પ્રિય વાચનાર જાતે મહેનત લઈ દરેક રાખ્દોનો અર્થ સમજવાની તથા સ્વાહીલી
ભાષાની ઢબ શિખી લેવાની કોરોરા કરશે એવા હેતુથી તેઓનો અનુવર્તી તથા ઇચ્છે તર-
જુમા અન્ને કરી પતાવ્યો નથી.

હધીશી યા કિજના.

(એક જવાનિયાની કથા.)

કિજના મોજ આકાકુરા જાપાન્ગા વડે આકાનેતા મીમી નીકાકુન્ગી આ હુમા શીમોની.
નીકાકે આઓ નીકાપોતે; આકાકુન્ગીઆ આકામિઓના મોટો આમેકુન્ગવા; આકામિઓઆ
“નીકુન્ગુએ નીકુપે ખખારી યા હુમા શીમોની;” આકામકુન્ગુઆ આકાઓના વીચવા

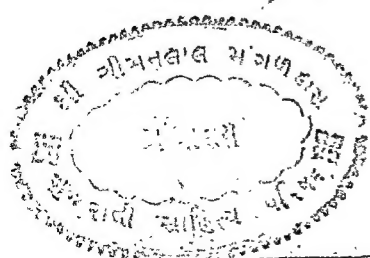
વીન્ગી ત્યાં વાહુ; આકામુલીકા “હાપારી ગાતી હીઈ?” આકમખીઆ “મ્તા બોકા હુમોઃ કાકીયાદે કુલા વાહુ ના મીમી આન્ગાલી નીલા, લેકીની આમિનીકાંઈઆં મેટોટા વાદે, મીઆકા મીન્ગી ઈમ્મીસીરા નીમોટોકા ક્વેહુ;” આકા મુલીલા સાસા મુકો વાપી બોકા ઈલે? આકામખીઆ ટવેન્દે નીકાકુ ઈમેજેરો મહાલી આનાપોલાલા; આકમખીઆ ટવેન્દે; વાલીપોશીકા પુલે કિલ્લના આકમકાટા કિમ્પા કીમોલ, આકટોકા નાપીલી આકમકાટા હતા આકાલીકાટા સખા; વાકા-રૂડી, વાકામ્મન્દાકામ્મો; આકામખીઆ મેટોટા વા ક્વાન્કા, “સાસા ટવેન્દે ક્લેહુ ક્વેહુ, લેકીની કુકીશીકા ક્વેહુ, વે નેન્દે વેવે ક્વાન્કા ક્વાળાયા વાન્થુ, ઉકામખીઆ કામા મેટોટા વોકો નીકીકુ-પેટેઆ ઉટાનીપા નીની? આકીક્વખીઆ નીટાકુપા માલી વાન્થુ નુસ ક્વા નુસ, ઉસી કુખાલી, મખીઆ નાટકા કોશીયા યોકે ઉલીચિઉકીવાઆ કટીકા ઉલ્લના મ્વાકો, આટાકુપા કોશીઆ વા કાહાપ્પ, ઉસીકુખાલી હલ્લા આકુપે કોશીઆ મ્ગોવુ કખીસા, હીચો પેકેઆ; ના મામા વાન્થુ મખીઆ નાટકા તા ઉલીચિ ઉકીવાસા ઉલ્લનાની મ્વાકો; આટાકુપા તા બીન્ગી જા કાહાપ્પ (કાહાપ્પ) ઉસીકુખાલી હલ્લા આકુપે તા મ્ગોવુ મ્ગોવુ વા મુસા, હીચો પેકેઆ;” વાકામ્મન્દા કામ્મો હતા વાલીપોશીકા કસીજી વા મજી, પુલે કિલ્લના આકમખીઆ; “મીમી નીટા કાઆ હાપા, ના વેવે મ્મનેન્દે મજીની ક્વેહુ, ઉકાકાંઈચે સાવરી ના બાબા વાન્થુ મમા હીચો નીલીઆકુ મખીઆ; (તેવી રીતે મેં તમને કહ્યુંછે તેવી રીતે)” આકામ્મનેન્દા, આલી-પોશીકા આકમ્મના મજીની વાહુ હવાનેની, વાના મરીઆ મકુઉ (તે ત્યાં પહેલ્યો ત્યારે બેસુંતો રોહરમં માણસો કાંઈ બોલતા નથી અને મોટી દિલગીરીમાં છે), આકાઉલીકા “મસીઆ હુઉ વા નીન્ગી?” વાકામખીઆ, મેટોટા વા મુલતાની આમિપેટેઆ સીકુ બીન્ગી; આકાઉલીકા “જુમ્પા વા મુલતાન ની ઈપી નાપેલેકેની; વાકામપેલેકા વાહુ, આલીપોશીકા આકમુલીકા બાબા વાદે, ઉના નીની? આકામખીઆ “મેટોટા વાન્થુ આમિપેટેઆ.” આકામખીઆ નીકીકુલેટેઆ ઉટાનીપા નીની? આકમખીઆ નીટાકુપા માલી વાન્થુ નુસ ક્વા નુસ, આકમ-મખીઆ “મારાહ્યા;” આકામ્મન્દા આકામલેરા આકાલુ નાયે; આલીપો-મખીઆ બાબાવે ના મામાવે (ત્યારે તેના બાપ તથા તેની મામ્મ તેને બેચો) ઈકાવા કુરાહા જૂળા મજીની, વાકામ્મન્દા સાના પુલે કિલ્લના કામા મેટોટા વામ્મો; હતા આલીપોટાકા ક્વેન્દા કાકે, પુલે કિલ્લના આકામખીઆ મ્મનેન્દે, નામખીઆ બાબા ના મામા વાન્થુ વાકુપે કોશીઆ ના તા, આકામ્મન્દા આકાવામખીઆ; વાકાઉમ્પા કોશીયા બીન્ગી, આકાકટાઆ આકમખીઆ “નાટકા હીચો મ્ગોવુ” વાકાઉમ્પા ના મામાવે આકાઉમ્પા તા, આકાવા મુલીકા “કોશીઆ હીઈમાઆના યાદે નીની?” વાકામખીઆ મ્હુ આકીવાઆ, હમ્મનેકાની ના મ્હુ; આકાવાઆ આસીઆનેકાને, આકાકુરાહી સાના આકાઉલીકા, “તા હીઈ સાના યાદે નીની?” વાકામખીઆ “ઉકીવાસા હતા હાપા વાહુ વાલીલી વાટાટોકા વાકુટીલીઆ (તારા-વારને તાખરો will put for you) કાહાપ્પ જુમ્પાની મ્વાકો ઉસીકુ કુઆ (આખી રાત); ના ઉકીવાસા હતા હાપા વાહુ વાલીલી વાટાટોકા વાકુપીગે ક્વાવીગોન્ગો (સિટા, દંડુકા=Cudgels) ઉસીકુ કુઆ; આકાનેના મારાહ્યા આકાકુરાહી સાના આકામ્મન્દાકાકે.

હધીસી યા મ્હુ મ્પુમ્પાકુ.

(એક મુર્ખ માણસની કથા.)

પાલીકવાના મ્હુ મોલ જુના લાકે બિલાલી આલયિકવા આકાકાટા જુની મુકુડીની (જંગલમાં=In the forest) આકાકાઆ કટીકા હન્કા યા તાવી (ઝાડની દોખડીને

છેડે) આકાશીકા શોક ના આલીડવા આકાશીકા માન્યો વા તાવી, આકાશીકા મુ કરીયુ આકાશીના મુ હલે આનાકાટા શીના (મૂળ=root) હા તાવી નાયે આમેકાઆ કટીકા ઇન્છા, આકામમ્પીઆ “સીવો બીવો ઉનાવોકાટા ઉટાઅન્યુકા; ઉનાકાઆ ઇન્છાની નાકાટા શીના, લીકીકાટીકા ના વેવે ઉટાઅન્યુકા”; આકાજીયુ “સીઅન્યુકા” મુ યુલે આકામ્પેન્દા ઝાકે; નાયે આકાકાટા તાવી, લીલીપોકાટીકા લીકુઅન્યુકા તાવી નાયે મુએવે આકાઅન્યુકા ના શોકા લાકે વીઆ, આકામ્પેન્દા મ્પીઆ હતા આકામકમાટા મુ યુલે આલીવેમમ્પીઆ ઉટાઅન્યુકા; આકામમ્પીઆ “નીઅમ્પીઅ ઉસીકુ નીટાકાપોકુફા” આકામમ્પીઆ “મીમી સીજીઈ ઉટાકુફા લીની આનાજીઆ મૂન્યુ ટુ” આકામમ્પીઆ ભોના ઉમેનીઅમ્પીઆ ઉટાઅન્યુકા નામી નીમેઅન્યુકા ક્વેલી” આકામમ્પીઆ “ઉલીકાઆ વીઆયા કટીકા ઇન્છા ના ઉલીડવા ઉકીકાટા શીના, ક્વા સળાજી હીઈ નાલીજીઆ કામા વે ઉટાઅન્યુકા.” આકાસેમા “મીમી સીજીઈ મનેના યાકો હાયા, નીઅમ્પીઅ મારા નીટાકુફા લીની, કામા હુનીજીયુ નીટાકુપીગા શોકા નીટાકુબીઆ” મુ યુલે આકામ્પેગોપા આકામમ્પીઆ “નેન્દા જીમ્પીની ક્વાકો ઉકાકુલા મકાટી યા ગાનો (ધઉની રોટલી) ઉશીયે સાના ના કુએ માજી મી ગી તેના, ઉકાઈશા કાઝી હીકીઝોઝે ઇન્છે હાપા ઉલાલે તેના ઉટા કુફા.” આમેક્વેન્દા આકાકુલા મકાટી યા ગાનો આકાશીઆ સાના આકાકુઅવા માજી, આકાપાન્દા કુન્દા વાકે આકામ્પેન્દા ઝાકે મુઈટુની આકામકુન્દા કુન્દા વાકે પાલે આકાલાલા; આકાકીઅકા યેયે જીમ્પીની આકાધાનીઆ “મીમી મુએવે નીમેકુઈશા કુફા”; વાકાપીટા વાહુ પાલે વામેમુલીકા જીઆ, આકાવાઅમ્પીઆ “નાલીપોકવા હાપી (હયાત; જીવતા=Alive) નાકાહામું જીઆ ઉલીડવા હાપા, લેકીની સાસા નીમેકુફા” વાકામમ્પીઆ “વેવે હકુકુકા” ના તેના વાલીકુજી વાલે કરીયુ વાકામમ્પીઆ “કામા ઉમેકુફા સાસા ઉમેકુકુકા (પાછો જીવતા થયોછે=You have come to life again)”. આકાવાઅમ્પીઆ “કાના મીમી સીકુકુફા કુન્દા વાન્યુ યુકો વાપી?” ના યુલે કુન્દા આકા પીટા મુઈવી આકાજીઆ; હાના હાપી મુએવે કામા આમેક્વીડવા આકાવાઅમ્પીઆ “મારા પીલી, સેમેની કુન્દા વાન્યુ યુકો વાપી? કામા જીયે સીનીજીયુ નીટાવાબીઆ;” વાહુ વાલે વાકામ્પેના વાટાકુકા જીરે-વાકામમ્પીઆ ઉવા જો “સીસી ટુમેમ્પીના કુન્દા વાકો, આમેગેઉકા ઇમામી ના આલીડવા આકીઅુટુઅ મ્પીકીટીની વા જીમાં (તારે ગઈડો અદલાઈને ઇમામ થયોછે. અને તે જીમા-મસજીદમાં લેકાને બોધ કરતો હતા). આકાટોકા મુ યુલે મુમ્પાકુ આકામ્પેન્દા જીઆની હતા આકાશીકા મ્પીકીટીની, આકામમ્પેના અતીયુ આકામકમાટા આકાપીગા માખેન્દે આકાસેમા “હુ કુન્દા વાન્યુ આમેનીકિમ્પીલીઆ”, વાહુ વાકામમ્પીઆ “ઉના વઝીમુ નીની?” આકાકમાટવા ના વાહુ વાલે ના સાલા યા જીમા ઇકાપુનજીકા.

સમાપ્ત.

આ મંથને આગળથી આહુક થઈ આશ્રય આપનાર સાહેબોનાં નામ.

નકલ. આહુકોનાં નામ.	ટેકાણું.	નકલ. આહુકોનાં નામ.	ટેકાણું.
૭૫ ગુલાવંદ વાપરાના મહારાજા		૧ રોહ રાચીદભાઈ અચીદિનારવજી.	જુજી.
શ્રી ખેગારજી સવાઈ ખલાફર		૧ ફરોસ જસા કરીમામદ	..
જી. સી. આઈ. હી..... કચ્છ દરબાર.		૧ જોશી રામજી વી. બવાનીદાસ...	..
૫ કુમાર શ્રી કલ્પા સાહેબ..... જુજી.		૧ બાસ ધરગરી વી. ફેગરસી.....	..
૫ મહારાજા તિરામીવતી કુમાર		૧ વકીલ હીરજીભાઈ અરજણ.....	..
શ્રી હમીરજી..... તિરા.		૧ વકીલ ગોવિંદજી માધવજી.....	..
૫ રાણા શ્રી જલમસંચજી જુજી.		૧ રોહ મામધમાઈ રાલેમાન.....	..
૫ રા. રા. ભાતીલાલ લાલભાઈ		૧ રોહ લખાભાઈ રાલેમાન હરેજી બ-	
કચ્છના દીવાનસાહેબ	નમામદ ભાઈ લખા
૨ રા. રા. છોટાલાલ સેવકરામ, મારુટર	..	૧ શિવજીભાઈ પરશોતમ મેતા...	..
૨ રા. રા. રણુછોડભાઈ કિંદવરામ કચ્છ	..	૧ માચી રામવજીભાઈ ફકીરભાઈ.	..
દરબારના હજુર આસિરજી.....	..	૧ રા. પીર જિતવત અલી ખાર મહમદ.	..
૧ રા. રા. સુનીલાલ અગતરામ...	..	૧૫ રોહ ખીમજીભાઈ જિરામ શિવજી. સુંદરા.	
૨ રા. રા. મોહનલાલભાઈ મિલીલાલ		૧૫ રોહ જીવણદાસ હબજી શિવજી...	..
જોઈટ નાથળ દીવાન.....	..	૧૦ રોહ દામોદર જિરામ શિવજી...	..
૨ રા. રા. જુલાખીદાસ ગંગાદાસ ના-		૧ રાણા શ્રીદાદભા મુલજી..... જમનગર.	
થળ દીવાન.....	..	૨ જોગી બાલનાથજી આયેસ શ્રી	
૨ રા. રા. છોટામલાલ શિવજી રે-		રોવાનાથજી	બળધીઆ.
વિન્દુ કમિશનર.....	..	૧ રોહ વલ્લભદાસ આણુદજી	દારકા.
૧ રા. રા. નાગજીભાઈ આપસી.....	..	૧ રોહ મનજીભાઈ લાલજી..... કચ્છ અંબર.	
૮ ખાનસાહેબ કરમાલીભાઈ રક્ષીમ		૫ ગુસાઈ જે આનગિરજી નિરમલ-	
નાનજી આબી B. A. કચ્છના		ગિરજી..... કચ્છમાંડવી.	
એન્જીનેરિંગ હન્સજેડર...	..	૨ ગુસાઈ રેવાગરજી કુવગરજી.....	..
૨ રા. રા. વિજયજી દેરાવજી દવે B. A.		૫ રોહ રામસી અમરચંદ
હેડ મારુટર ઓલફેડ હાઈકુલ	..	૨ રોહ આસકણ ખેગાર
૧ રા. રા. દલપતરામ ભગવાનજી...	..	૧ રોહ સાકરચંદ ખીમરાજ.....	..
૧ રા. રા. દેરાવલાલ હરસદરાય B.A.	..	૧ રોહ જુહા કુંગરસી
૧ રા. લક્ષ્મીદાસ રવજી.....	..	૧ રોહ દોશી શિવજી લાલજી
૧ રા. મણિચંદ્ર હચ્છરામ	૧ અંબારાંકર સુંદરજી વકીલ
૧ રા. ગંગારામ જ્ઞાભાઈ.....	..	૧ રોહ વલભજી કરમચંદ.....	..
૨ રા. કલ્યાણજી રતનસી.....	..	૧ રોહ વિસનજી માનસંધ
૨ રા. રા. રહિમભાઈ નાનજી.....	..	૧ હા. જ્ઞા સામજી
૧ રા. જોશી નારણદાસ રતનસી...	..	૧ હા. રતનસી ખીમજી
૧ રોહ મહમદભાઈ માસુજી દાઝગર.	..	૧ દાકતર તાપીદાસ શિવલાલ
૧ રાજગુરુ પ્રાગજી રણુછોડજી...	..	૧ હા. રણુછોડદાસ કરસનદાસ વકીલ.	..
૧ બટ દયારાંકર વિમનાથ	૧ રોહ કાનજી દારકાદાસ.....	..

--	--	--	--

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ ગ્રંથાલય

અમદાવાદ - ૯

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ અંથાસય

અમદાવાદ - ૬